

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת בשלח | גליון מס' 364 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"יש לי בשורה טובה! היום קיבלתי תפקיד! רבי אלחנן וסרמן דיבר איתי ונהייתי המגיד שיעור בישיבה בברנוביץ". מאוד שמחתי, אבל רציתי לדעת כמה כסף ישלמו לנו כמשכורת על מסירת השיעור של בעלי... אבל רבי שלמה לא ידע מה לענות לי... "אני דיברתי עם רבי אלחנן על הכל, על השעה, על קצב הלימוד, רק על דבר אחד שכחתי לשאול אותו... שכחתי לדבר איתו על המשכורת..."

שיחה מרתקת מהגאון הגדול רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, בפרסום ראשון עשרות שנים לאחר מסירתה

צוות 'לקראת שבת'

"ותען להם מרים" (שמות ט"ו, כ"א)

את המאמר הבא מצאנו בכתביו של אחד מבוגרי ישיבת קמניץ שיחי', אברך יקר שלפני עשרות בשנים היה שותף בצמא את דבריו של המשגיח דישיבת קמניץ, הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל. אותו תלמיד היה מקליט את השיחות ולאחר מכן תימלל אותן. בתקופה האחרונה העביר אותן לידי צוות 'לקראת שבת', שמהפך בתוכן רב האיות ורב הכמות, ודולה ממנו פנינים יוצאות דופן, בעלי חן מיוחד במינו.

המאמר שלפניכם מעובד מתוך שיחה שמסר הגרמ"א זצ"ל בפני 'ועד' של חתנים, כהכנה לקראת חתונתם, ובתוך הרעיונות העמוקים ומלאי החכמה, הוא גם סיפר אודות מורו ורבו הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל, אצלו למד הגרמ"א שטרן בישיבת 'תורה ודעת' בניו יורק. הגר"ש היימן לא זכה לילדים משלו. תלמידיו היו בניו, הם היו בני בית אצלו, ובתקופה האחרונה כשהיה חולה מאוד, הם היו יושבים על יד מיטתו במשמרות, ומסייעים לרבנית לסעוד אותו. אנחנו היינו הבחורים המבוגרים בישיבה, מספר הגרמ"א שטרן לתלמידיו, ולכן עלינו אח"כ לנחם את הרעבצ'ן - הרבנית שנתרה אלמנה.

"הרבי לימד אתכם שיעורים בתורה", סיפרה הרבנית לתלמידים, "הוא לימד אתכם איך לומדים גמרא, איך לומדים תוס', איך לומדים ראשונים ואחרונים. "אני אלמד אתכם שיעור מסוג שונה", הוסיפה הרבנית, "אני אלמד אתכם איך צריך בעל להתנהג לאשתו... "כשאני התחתנתי עם ראש הישיבה, עם רבי שלמה, שאלתי אותו

רבי אלחנן עצמו מוסר את השיעור הגבוה, ואני אמסור שיעור אחד מתחתיו, לבחורים יותר צעירים קצת.

"מאוד שמחתי לשמוע את דבריו", היא מספרת, "אבל רציתי לדעת 'למעשה'... כמה כסף ישלמו לנו בתור משכורת על מסירת השיעור של בעלי..."

"אבל רבי שלמה לא ידע מה לענות לי.. 'אני דיברתי עם רבי אלחנן על הכל', הוא אמר, 'דיברתי אתו על השעה בה אמסור את השיעור, על המיקום, על קצב הלימוד, ועל סדר ההכנה וסדר החזרה שאני צריך להיות בהם בבית המדרש של הישיבה.

"רק על דבר אחד שכחתי לשאול אותו... שכחתי לדבר איתו על המשכורת..."

"אני כבר הבנתי שיהיה לו קשה להיזכר בזה גם בהמשך", סיפרה לנו הרבנית, "ואמרת לי: בסדר גמור. אתה תתכונן ותלך למסור את השיעור, ואני אדבר עם רבי אלחנן וסרמן על הנושא של המשכורת". "הלכתי לרבי אלחנן", היא מספרת, "נכנסתי ושאלתי אותו: 'נו... הגידה נא לי מה משכורתו של בעלי. כמה ישלמו לו?'

"רבי אלחנן ענה לי בפשטות: 'אל דאגה! אני מבטיח לכם שאדאג שישלמו לו לא פחות ממה שמשלמים לי...'.

"יצאתי שמחה ומאושרת. בעלי התקבל רק עכשיו כמגיד שיעור, וכבר משלמים לו משכורת כמו ראש הישיבה בעצמו. איזה יופי!" "אבל אחרי שעבר חודש ויותר, ולא קיבלנו אפילו לא פרוטה אחת, ניגשתי לרבי אלחנן פעם נוספת ובפי טענה. הרי הבטחתם לי, משכורת כמו של ראש הישיבה, למה לא נתנו לנו כלום? אני לא חושדת באדם חשוב כמו הראש ישיבה שהוא חלילה מכזב לי, אבל אני רוצה לדעת למה לא הגיע הכסף.

"אמר לי רבי אלחנן: 'אני עמדתי בדיבורי. הוא לא קיבל אפילו לא פרוטה אחת פחות ממני. לי לא משלמים כלום וגם הוא לא קיבל כלום...'.

"עם זאת, כשהוא ראה את גודל הצער שלי, הבטיח לי רבי אלחנן שמעתה בעלי יקבל יותר ממנו, הוא ידאג שכן ישלמו לו משכורת, ואכן מאותו הזמן הם היו משלמים את שכרו מדי חודש בחודשו".

גבאית צדקה

"תדברו עם הנשים שלכם בעדינות ובכבוד, כמו שרבי שלמה היה מדבר איתי", ציוותה עלינו הרבנית, "תתנהגו כמו שהוא התנהג".

ואז היא סיפרה סיפור חזק: "הסדר בבית שלנו היה, שבעלי היה מתפלל ערבית ובשעה שמונה חוזר הביתה. היינו אוכלים יחד ארוחת ערב משמונה עד שמונה וחצי, ובשעה שמונה וחצי הגיע

את השאלה שכתובה בתורה בפרשת בהר 'וכי תאמרו: מה נאכל?' "שבעת ימי המשתה הסתיימו, עכשיו צריכים לדאוג לפרנסה.

באותם זמנים לא היו כוללים, מי שלא הלך לעבוד נשאר רעב... "אמר לי בעלי שהוא באמת צריך לחשוב על זה. הוא אכן התחייב בכתובה לזון ולפרנס ולכלכל, והוא מתכוון לעמוד בדיבורו. הוא יחשוב על רעיון כיצד יוכל להרוויח את פרנסתו בלי לצאת מהלימוד.

"אמרת לי, לבעלי רבי שלמה, אולי תהיה רב? כך תוכל גם ללמוד וגם תקבל משכורת מהקהילה שבה תכהן בתפקיד.

"הוא אמר שזה באמת רעיון טוב, אבל יש בעיה. כדי להיות רב צריכים ללמוד קודם, צריכים לדעת. אי אפשר לפסוק ככה על שאלות, בלי להכיר את הנושאים האלו על בוריים.

"יש לי עצה מאוד טובה", אמרתי לבעלי הטרי, "אתה תהיה רב, ואני אגיד לך איך תפסוק. כל פעם שתהיה שאלה בעניין של איסור מדאורייתא, תפסוק 'לחומרא', וכשתהיה שאלה בנושא שהוא מדרבנן, תפסוק 'לקולא', הרי זה כלל ידוע ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא. הנה, לימדתי על רגל אחת את כל התורה כולה, עכשיו אתה יכול כבר להיות רב!"

עכשיו תגידו לי אתם, אם האשה שלנו היתה מציעה לנו כזה רעיון 'פשוט', להפוך לרב ולפסוק לפי הכלל האמור, מה היינו אומרים לה? היינו נותנים לה כזאת 'שטיפה' הגונה, מה זה? את יודעת שש מילים ששמעת בבית אבא, ולפי זה את רוצה שאפסוק את ההלכות בכל התורה כולה?...

אבל רבי שלמה ענה בצורה חכמה יותר, כך היא סיפרה לנו... "פייגלע", קראו לה צפורה, "על כל שאלה שהיא מדרבנן, אני יכול עם פלפול קטן להפוך אותה לשאלה מדאורייתא, וכל שאלה שהיא בעניין שהוא מדאורייתא, אני יכול להפוך אותה לשאלה בדרבנן עם פלפול נוסף.

"לכן העצה הזאת, הגם שהיא עצה מאוד טובה, היא לא ישימה, צריכים ללמוד כדי לדעת איזה פלפול כן לומר ואיזה פלפול לא לומר, להבדיל בין דאורייתא לדרבנן, והלימוד הזה לוקח הרבה זמן..."

מה משכורת?

עברו כמה ימים, ורבי שלמה חוזר הביתה ובפיו בשורה משמחת מאוד. את כל זה היא סיפרה לנו.

"פייגלע", הוא אומר לה, "יש לי בשורה טובה. היום קיבלתי 'שטעלע', קיבלתי תפקיד! רבי אלחנן וסרמן דיבר איתי ונתן לי את התפקיד. נהייתי המגיד שיעור, של השיעור השני בישיבה בברנוביץ.

המשך בעמוד 29

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

באותו הרגע נתן בי רבינו את עיניו במבט נוקב, ואמר לי נחרצות: "אם יהודי בא לשאול שאלה, צריך לענות לו!". ומה היתה השאלה? ומה הסכין רבינו לענות בסבלנות באותה שעה שייסורים תכפו עליו? יהודי זה סיפר שהיו לו שטיחים בבית, והוא הוציא אותם כי אין לו כח לנקות אותם, אולם השכנה מתחתיו, אשה זקנה אלמנה ניצולת שואה, מתלוננת באוזניו שכעת, אחר שהוציא את השטיחים, היא שומעת את צעדיו בביתו, וזה מאד מפריע לה ומצער אותה, מה עליו לעשות?

מהליכותיו הנאצלות של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל 'אני באמת רוצה שלשני יהיה טוב'

"וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תִּעֲשֶׂה" (שמות ט"ו, כ"ו)

מספר הג"ר אליעזר טורק (רב קהילת 'פרושים' במודיעין עלית): עליתי פעם למעונו של רבינו לשמוע את חוות דעת תורתו הבהירה בענין אישי כלשהו. כשיצאתי מהבית הציע לי להצטרף אליו לנסיעה במונית אל עבר ישיבת מיר, שם התקיימה שמחת הבר מצווה לבנו של אחד מראשי הישיבה, הגאון רבי רפאל שמואלביץ. כמובן שנעניתי בחיוב, ושמחתי בכל ליבי על הזדמנות הפז שנפלה בחלקי.

בעת הנסיעה ראיתי כי מצב רוחו מרומם, וחשתי כי זוהי ההזדמנות לומר לו דבר מה שאני חש כלפיו. לאחר קבלת הרשות, אזרתי אומץ ואמרתי בפניו: בכל פעם שזכיתי ליטול עצה או ברכה מרבינו, תמיד נוכחתי לראות בחוש את הסיעתא דשמיא שהייתה טמונה בדבריו, וגם הברכות תמיד התקיימו. שתקתי וחיכיתי לתשובה, רבינו סימן בידו לאות ביטול גמור על הדברים, והגיב בנעימות כממתק סוד: אומרים שהעניין של ברכות תלוי בצדקות או בגדלות בתורה וכדומה, אולם האמת היא שזו טעות, משום שכל אחד יכול לעשות זאת. יש לדעת שכל יהודי שמברך את השני, הקדוש ברוך הוא שומע לו משום שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב, ויש לדבריו כח והתייחסות מיוחדת בשמים. אבל בשביל שהברכה תתקיים צריך שהוא באמת ירצה שלשני יהיה טוב. את זה אני משתדל לעשות, אני משתדל להיכנס למצבו של השני ולרצות שבאמת יהיה לו טוב, אולם למעשה כל אחד יכול לעשות זאת בעצמו.

בימים כתיקונם בחיי חיותו של רבינו, כאשר מעונו הדל והמיושן המה מאות אנשים, זכינו בעינינו לראות במציאות את פרוש המילים; להכנס למצבו של השני ולרצות שבאמת יהיה לו טוב. כל מי שבא עמו במגע, חש כיצד הוא נושא בעול איתו, וכיצד הוא חפץ להטיב עמו.

"והוי מקבל את כל האדם" גם מתוך יסורים קשים

רבי יצחק פריימן שזכה כמה שנים לשמש את רבינו, סיפר: במשך השנים שליוויתי את רבינו, היינו יוצאים מהבית לתפילת שחרית בשעה מוקדמת והגענו כמעט ראשונים לישיבה, ואילו בסוף התפילה התנהל רבינו במתינות, כך שהיינו יוצאים כמעט אחרונים מבית המדרש. באחד הימים הוריד את התפילין כבר באמצע התפילה, התפלאתי מאד על כך, וניגשתי אליו והוא אמר לי מיד, שיש לו כאבים מאוד חזקים ואשר על כן הוא חייב לשוב לביתו תיכף ומיד.

כאשר יצאנו מבית המדרש 'אגודה' שם התפללו בני ישיבת 'מעלות התורה', ניגש אליו יהודי מעט מוזר, וביקש לשאול שאלה. מאחר וידעתי כי רבינו לא חש בטוב, עד כדי כך שהוצרך לצאת מוקדם מהתפילה, אמרתי לך שאם מעונך הוא לשאול שאלה שיואל לבוא מחר. באותו הרגע נתן בי רבינו את עיניו במבט נוקב, ואמר לי נחרצות: "אם יהודי בא לשאול שאלה, צריך לענות לו!". ומה היתה השאלה? לשם מה הסכין רבינו לענות בסבלנות באותה

עקבתי אחריו בעת שהיה קורא את הפתקים. הוא לא היה מרפרף עליהם. הוא היה לומד אותם. הם נגעו ללבו. פעמים רבות ראיתי אותו בוכה יחד עם ייסורי בעלי הפתקים, והפתקים הללו, שנספגו בדם לבם וייסוריהם של יהודים, קדושה היתה בהם. וכשהיו מצטברות אצלו ערימות של אלפי דפים, היה שולח אותם לגניזה. "צרות של יהודים", אמר, "אין זורקים לפח"...

על רחמנותו הגדולה על כל יהודי שבצער, של שר התורה מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל

"וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה" (שמות ט"ו, כ"ו)

"סבא", אומרים נכדיו בהתפעלות, "סבא אהב יהודים".
מעבר לתחושת החובה המוחלטת לקרב כל יהודי בסבר פנים, ולהאיר את ימיו, ומעבר לירושה הרוחנית שקיבל מדודו הקדוש להאיר פנים ליהודים, הייתה בסבא אהבה טבעית ליהודים. בכל צרותם לו צר. והוא ביטא את הרגש הזה באינספור הזדמנויות.

מעיד נאמנו רבי ישעיה עפשטיין:

"הייתה לו לרבינו מין אבהות ולבביות חמה. וגם הייתה בו רחמנות עצומה על יהודים סובלים. שמעתי ממנו כמה וכמה פעמים ביטויים עם המונח 'רחמנות עליו':"

"רחמנות עליו ישעיה, תקרא לו!"

"באחד הימים חזרנו מברית, וזה היה אחרי לילה בו עמל קשה, ויום עמוס, והוא היה חלש ועייף מאד. בקושי פסע על רגליו. אבל כשראה כמה אנשים מחכים במדרגות, חם ליבו, פניו התרככו בחמלה, והוא אמר לי:

"רחמנות, ישעיה, רחמנות על יהודים. תקרא להם לחלון!"

"האהבה הזו קלקלה את השורה. באחד הימים כאשר המון אדם צבא מאחוריו, שמת לי לב לאחד שדחף מאחורינו וניסה להתקרב בכוח. ואנשים סביב צעקו עליו:

"מה אתה דוחף!"

"רבינו קלט את הדין ודברים, ודווקא כלות הנפש של הדוחף שהכעיסה את רעיו, נגעה ללבו, והוא הפנה את תשומת לבי לדוחף הפגוע:

"הוא כל כך רוצה! תביא אותו. רחמנות, תראה עד כמה הוא רוצה!"

"סבא", אומר הגאון רבי גדליה הוניגסברג, "אהב אנשים. כשהבית לא הוצף ביהודים, והייתה אפשרות מעשית להתייחס ליחידים, היה מתמסר כולו לסבלם. הוא היה תולה בכך את עיניו הרכות, מלטף את זרועו, ואומר בנימה החמימה ההיא שלו:

"אל תדאג, מה כבר קרה?... תראה שיהיה טוב... אל תדאג..."

אי אפשר להעתיק למחשב ולתוכנה את הרכות הקסומה ההיא.

"עם השנים", אומר רבי גדליה, "והזרם הבלתי פוסק של יהודים, כבר אי אפשר היה בדרך הטבע להתעכב או להתייחס מעבר למילה או שתיים, אלו היו ימיו הקשים של סבא. הוא לא אהב שיהודים

זורמים דרכו בלי יכולת להתעכב. לתת מעצמו".

באחד הימים ביקש חיידר תשב"ר לערוך מגבית. להצלחת המגבית ביקשו להיכנס לרבי חיים עם קבוצה מילדי החיידר לבקש את ברכתו, ובעיקר לצלם אותו מברך את המעמד.

כדי לשמח את רבי חיים כללו בקבוצת הילדים רק את נכדיו וניניו. וכשנכנסו עם עשרות צאצאיו, הסבו את תשומת לבו לכך:

"הרב", אמרו לו בהתפעלות, "זרע ברך ה'. כל הילדים כאן הם צאצאים של הרב!"

חיך רבי חיים, ואמר:

"כולם כאן בני אברהם יצחק ויעקב!"

הנה תשובה מופלאה שרבי חיים השיב ליהודי. וגם הסיפור הנפלא הזה, מגלם בתוכו את מיזוג אהבותיו של רבי חיים: אהבת התורה ואהבת ישראל.

באחד מערבי פסח, מספרים נכדיו, נכנס אליו יהודי ומסיח את לבו. הוא איחר קום היום, ולא השתתף בסיומים שהתקיימו הבוקר. מה עליך לעשות?

אמר לו רבי חיים:

"המתן לי בחוץ. אעייין בשאלתך, ואענה לך".

כעבור רבע שעה חוזר אלי רבי חיים ואומר:

"למדתי למענך מסכת הוריות, וסיימתי אותה. הבה נעשה עכשיו סיום..."

ליל ראש השנה בהיכלו. רחוב רשב"ם משחיר מאלפי יהודים, הנוהרים לבית הכנסת לדרמן להתברך. אלפי לבבות של יהודים מכל החוגים, מכל העדות, ליטאים חסידים ועדות המזרח, נוהרים מכל קצות העיר. בשנותיו האחרונות הפך הלילה הזה ברשב"ם למעמד נשגב של ייקרא דאורייתא.

ורבי חיים, כבר מעל גיל 90, היה יושב שעתים רצופות, לפעמים למעלה משעתים, מברך ומתברך, ומכוון את ליבו לכל אחד ואחד מהמוני העוברים...

"אחר כך", מספר אחד ממקורביו, "ליוויתי אותו לביתו, והוא אמר לי בצער:

"ברכתי את כולם, מלבד כמה שלא יכולתי לברכם. המלים כבר לא הצליחו לצאת לי מהפה..."

"הוא לא נרגע, וחזר שוב ושוב על צערו, גם בעת סעודת החג:

"אני בצער. רציתי לברך גם אותם, אבל לא יכולתי לא יצא לי מהפה". בערוב ימיו סיפר לרבי יצחק שאול בנו, על הפעם היחידה בכל ימי חייו שלא היה מסוגל להתרכז בתפילת שמונה עשרה.

זה ארע ביום שנכנס אליו יד תלמיד חכם, ושפך את מר לבו על פלוני המבזה אותו ומזלזל בו. וזו הייתה פעם נדירה שרבי חיים הרגיש שאין בידו לעזור לו. וההרגשה הקשה שיהודי סובל ואין בידו להושיע, טלטלה אותו. ובמעריב שהתפלל אחר כך לא היה מסוגל לשלוט על צלילות מחשבתו.

"והיו מבין השואלים", מעיד נכדו רבי שלמה קולדצקי, "שהותירו מכתב לבקשת עצה, או פתק לישועה. סבא היה מתייחס לכל פתק מהפתקים, לכל שם, לכל פצע מפצעי ישראל, באהבה, בסבלנות אין קץ. לסוף כל יום היה מביא לי את הפתקים והדפים, שהיו בצורות שונות וגדלים שונים.

"תסדר", היה מבקש לילה לילה, "תסדר שלמה, הכול לפי הגודל, שיהיה לי נוח לקרא פתק אחר פתק".

אחותי הרבנית קרול, הייתה מסדרת לו את הפתקים, והוא היה מוקיר לה תודה על כך. עקבתי אחריו בעת שהיה קורא את הפתקים. הוא לא היה מרפרף עליהם. היה לומד אותם. הם נגעו ללבו. פעמים רבות ראיתי אותו בוכה יחד עם ייסורי בעלי הפתקים.

"והפתקים הללו", מעיד עוד ר' שלמה, "שנספגו בדם לבם וייסוריהם של יהודים, קדושה היתה בהם. וכשהיו מצטברות אצלו ערימות של אלפי דפים, היה שולח אותנו לגניזה.

"צרות של יהודים", אמר, "אין זורקים לפח".

מוחו היה ער וחד ורענן לכל סבל יהודי.

"נסעתי איתו לנחם את סבא אלישיב", מספר חתנו הגאון רבי אליעזר דוד עפשטיין. "כשאני יורד אתו את המדרגות בבית הרב אלישיב, ניגש אליו אברך ירושלמי ומבקש ברכה לילדים. שנים רבות הוא ללא ילדים. רק בת אחת נולדה לו לאחר שבע שנות נישואין.

"מביט בו רבי חיים בהתרגשות, ושואל: 'אז למה לא שימחת אותי? למה לא סיפרת שיש לך בת? כבר עשר שנים, שלוש פעמים ביום, אני מתפלל עליך!'..."

"התברר שלפני עשר שנים, בחתונה ירושלמית, ניגשו האברך וחמיו לבקש ברכה לצאצאים, וזכר סבלו עדיין נצור ורובץ על לבו יום יום, בכל תפילה".

גם כשהוכיח יהודים, והיה כידוע מרבה לעשות זאת, היה משתמש בכישרון ההומור הייחודי שלו. כשהיה נכנס אדם עם שרוול קצר היה אומר:

"הקב"ה ייתן לך ממון שיהיה לך מספיק בד לכל הבגד".

כשהיה נכנס אדם עם דמות בעל חי על חולצתו היה אומר: "תיזהר שהוא לא ירכב עליך".

זו הייתה דרכו לרכך את התוכחה.

הנה דוגמה לאהבת ישראל שהייתה בו, בפי בנו הגאון רבי אברהם ישעיה:

"בין הקפדות הברזל של אבא, הייתה הקפדה לא לקבל דברי סרה על יהודי מ'ישראל'. לא רק בגלל איסור קבלת לשון הרע. **אבא אמר לא פעם, שהמחשבה שיהודי מ'ישראל יחטא אינה מתקבלת על לבו אפילו כאפשרות...**"

הנה סיפור קסום ומתנגן, ממיתרי כינורה של הנפש הזו. סיפור אחד מני אלפים שהתנגנו בין קורות הבית ברשב"ם. ספר ילד מילדי השכונה:

"...ימי נעוריי היו רדופים. היו בי סערות רגשיות ומשברים נפשיים. חייתי תמיד על הקצה, במצב מטלטל של 'עלו שמים ירדו תהומות'. אנשים זיהו שאני מוטרד ואינני מתנהל בשחרור. בקיצור, לא חלק כמו שאנשים אוהבים, והתרחקו ממני. כל מי שניסיתי לשיחה, השתמט לו..."

"היחיד שלא השתמט ממני והאיר פנים בכל מצב היה רבי חיים.

"רבי חיים היה הנפש היחידה שקירבה אותי בעת האפלה ההיא. לבו הרחב, עיניו הקשובות, החיוך המתוק, ושנינויות ההומור שבשולי השיחות. מהר מאד למדתי שהמפתח לחדרו של רבי חיים היא שאלה. לכן הייתי מחפש וממציא מיני שאלות תמהוניות, קלאזן קאשעס', ועולה אליו מפעם לפעם להתענג על תשומת לבו. "באחד הימים כנראה הגזמתי. פצחתי בקבוצת 'שאלות' חסרות משמעות, שהתשובות עליהן הייתה ידועה לכל מי שהגיע פעם לבית הזה.

"באיזה גיל כדאי לי להתחתן?"

"הזקן מתחיל לצמוח, האם כדאי לי לגדל אותו, למרות שאולי תהיה

מביאים את האנשים לבית מלון לסוף שבוע. ומה עושים שם? מביאים דרשנים המושכים את הלבבות בדיבורם, והם מוסרים את הכמות המרבית של דרשות שניתן להכניס, במסגרת הזמן העומד לרשותם: ביום חמישי בלילה, ביום שישי אחרי ארוחת בוקר, בליל שבת לפני קבלת שבת, אחרי תפילת ערבית, באמצע סעודת השבת, אחרי הסעודה, בבוקר יום השבת לפני קריאת התורה, ואם אפשר - גם אחרי הצהריים ובתוך סעודה שלישית...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: כיצד נגרום להשפעה מכרעת על השני

"וה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן... וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ" (שמות י"ג, כ"א)

לפעמים יש לאמירה של אדם השפעה מכרעת על זולתו, אולם כל זאת בתנאי שהיא יוצאת מפיו של אדם שהוא עצמו ירא ה' אמיתי. כשהוא אומר דברים - אנשים מושפעים מהם ומביאים אותם עד כדי שינוי דרכם בחיים. יסוד זה נתן ללמוד מהמעשה הנודע באונקלוס וחיילי הקיסר, כפי שמובא בגמרא (עבודה זרה יא ע"א):

"אונקלוס בר קלונימוס איג'יר. שדר קיסר גונדא דרומאי אבתרה, משכינהו בקראי, איג'יר". אונקלוס, אחיינו של הקיסר הרומאי, התג'יר. שלח הקיסר גדוד חיילים להביאו לפניו. אונקלוס אמר להם פסוקים, וכששמעו זאת - כולם התג'ירו. מגויים נעשו יהודים!

"הדר שדר גונדא אחרינא אבתרה, אמר להו: לא תימרו ליה ולא מידי" - לאחר מכן שלח הקיסר גדוד חיילים נוסף לאונקלוס, והורה להם שלא לדבר עמו מאומה, מטוב עד רע.

החיילים מגיעים לביתו של אונקלוס ופוגשים אותו. שואל אונקלוס: "להיכן אתם לוקחים אותי?", ואף אחד אינו מגיב. אסור לדבר! "טוב", אמר אונקלוס, "לכם אסור לדבר אתי, אבל לי מותר לדבר אתכם. אומר לכם דבר יפה".

בזמן אונקלוס, בלילות שרר חושך מוחלט ברחובות, לא היו פנסי רחוב כמו היום. אני עוד זוכר שבבני ברק היה די חשוך בלילות, לא היתה תאורה, לא היו פנסים. מה עשו? לקחו קופסאות שימורים, בתוכם שמו נר עם חוט ברזל וכך הלכו ברחובות כשהנר מאיר את הדרך.

אמר אונקלוס לחיילים: מנהג העולם, שהחייל הקטן נושא את הפנס לחייל הגדול ממנו בדרגתו, החייל בדרגה הגבוהה נושא את הפנס למפקד הבכיר שמעליו, וכן הלאה, עד הדרגה הגבוהה מכל: המלך. כאשר המלך צריך ללכת בדרך בשעת חשכה, המשנה למלך נושא בידו את הפנס ומאיר למלך את דרכו. "עתה", המשיך אונקלוס ואמר לחיילי הקיסר, "אשאל אתכם שאלה: כלום שמעתם פעם שהמלך ילך לפני חייל פשוט עם פנס בידו ויאיר לו את הדרך?". "לא", השיבו החיילים, "כזה דבר לא ראינו!".

הוציא להם את החומש והקריא להם פסוק מפרשת בשלח: "וה' הולך לפניכם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה" (שמות יג, כא) - כביכול הקב"ה היה הולך עם עמוד האש בלילה ומאיר לכולם את הדרך.

כששמעו זאת - התג'ירו גם הם כולם.

לאחר מכן שלח הקיסר גדוד חיילים שלישי, ולהם גרם אונקלוס שיתג'ירו על ידי שנשק למזוזה, עיין שם.

כשלמדתי מעשה זה, התעוררה לי קושיה: ברוך ה', בשנים האחרונות התרבו מאד בעלי התשובה בעם ישראל, לא היה כדבר הזה מעולם! היו אחד או שניים בדור שנעשו בעלי תשובה, אבל מזה כמה עשרות שנים שארגוני הקירוב פועלים באמצעות סמינרים, וגורמים לאלפי ואף לעשרות אלפי איש הרחוקים מתורה ומצוות - לשוב אל אביהם שבשמים. ממש פלאי פלאים!

כיצד נראים אותם סמינרים?

מביאים את האנשים לבית מלון לסוף שבוע. ביום חמישי אחר הצהריים מגיעים למלון בדרום או בצפון, ונשארים שם עד מוצאי שבת.

ומה עושים שם?

מביאים דרשנים המושכים את הלבבות בדיבורם, והם מוסרים את הכמות המרבית של דרשות שניתן להכניס במסגרת הזמן העומד לרשותם: ביום חמישי בלילה, ביום שישי אחרי ארוחת בוקר, בליל שבת לפני קבלת שבת, אחרי תפילת ערבית, באמצע סעודת השבת, אחרי הסעודה, בבוקר יום השבת לפני קריאת התורה, ואם אפשר - גם אחרי הצהרים ובתוך סעודה שלישית. משתתפי הסמינר יוצאים משם עם עשר עד שתים עשרה דרשות, וכאמור הדרשנים הינם מומחים מיוחדים, היודעים לדבר את הדברים המתאימים, וברוך ה' ישנה הצלחה גדולה.

אולם לאור המעשה עם אונקלוס הגר, רצייתי לגשת למארגני הסמינרים ולומר להם: מדוע אתם עובדים כל כך קשה, להביא את מיטב המרצים שימסרו דרשות על גבי דרשות? ישנה חלופה פשוטה יותר: תקראו באזני המשתתפים את הפסוק "וה' הולך לפניהם יומם... ולילה בעמוד אש להאיר להם", ואם חיילי הקיסר מכח שמיעתם הפכו מגויים ליהודים, אותם יהודים תועים ודאי ירצו מיד להתחזק ולשוב בתשובה.

רק יקריאו את הפסוק - ומיד תיווצר מהומה... זה ירצה להזמין תפילין, השני יתחנן שיכשירו לו את המטבח...

מדוע באמת לא משתמשים בעצה נפלאה זו?

התשובה טמונה במה שנאמר בפתח דברינו: תלוי מי מקריא את הפסוק... כשאונקלוס הגר אמר את הפסוק מהתורה הקדושה - "וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן ולילה בעמוד אש" - כולם הרגישו כמה קדושה מונחת בכל מילה של תורה, וראו במוחש איך הקב"ה דואג לעמו ישראל, עד כדי כך שאפילו גוים לא היו מסוגלים להישאר גויים ונעשו גרי אמת. לא כן כאשר מישהו אחר, שאינו בדרגתו של אונקלוס, מקריא את הפסוק - לו אין את אותה השפעה מוחצת על נפש השומע, ועל כן נזקקים לאמצעים אחרים כדי לקרבו.

אמר הכותב: ונאים הדברים למי שאמרם.

לפני כמה שנים התארחתי בעיר בני ברק ביחד עם תלמידיי,

אולם לאור המעשה עם אונקלוס הגר, רצייתי לגשת למארגני הסמינרים ולומר להם: מדוע אתם עובדים כל כך קשה, להביא את מיטב המרצים שימסרו דרשות על גבי דרשות? ישנה חלופה פשוטה יותר...

בני ישיבה קטנה מרחובות, לשבת של חיזוק, שבמהלכה ביקרו התלמידים במרכזי התורה והחסידות בעיר, והתבשמו מניחוחה של תורה. כמו כן שמעו כמה דרשות מרבינים ידועי שם, בין היתר מרבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל.

במהלך דרשתו, אחד הבחורים, בלי ששם לב, העביר את שרוולו על גבי מגבעתו. רבי ראובן קלט זאת בעיניו, עצר את שטף דרשתו באמצע המילה וזעק: "שבת, אסור לנגב את הכובע!". החרדה שהיתה מלווה בקולו, גרמה לכל הבחורים שהיו שם לראות בחוש מהי יראת שמים אמיתית.

לאחר השבת, התבקשו התלמידים לכתוב משוב על החוויות שהיו להם בשבת, וכמה בחורים כתבו שהזעקה של רבי ראובן בתוך דרשתו - היא זו שגרמה להם את החיזוק הגדול ביותר, מכל מה שראו ושמעו בשבת. זעקה זו החדירה בהם שאיפה פנימית להיות יראי שמים אמיתיים.

(מתוך 'דורש טוב' הגדה של פסח)

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכותבת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מי שלא ראה את כולל "חזון איש" בימים עברו, לא ראה 'מלחמתה של תורה' מימיו! באותם ימים ההסדר הכספי בכולל "חזון איש" היה, שאם יש כסף, משלמים, ואם אין כסף, לא משלמים... כל זאת מלבד העובדה שלא שילמו כלל בחצי השנה הראשונה, כדי לראות אם בכלל מדובר באברך רציני...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על תורה כנגד עמלק

"ויבא עמלק וילחם עם ישראל בְּרִפְיָדָם" (שמות י"ז, ח')

עמלק היה רשע מרושע. כל העמים עמדו ורעדו מפני בני ישראל, כמאמר הכתוב: "שמעו עמים ירגזון חיל אחזי ישרי פלשת... נמוגו כל ישרי כנען" (שמות טו, יד-טו). איש לא העז להילחם בבני ישראל שנעשו להם נסים עצומים כל כך. חז"ל מדמים זאת לאמבטיה רותחת, שאף אחד לא מעז להיכנס אליה. והנה בא עמלק, נתן קפיצה לאמבטיה, הראה לכולם שהוא לא נשרף, צינן את האמבטיה וקרר את האמונה בעולם.

לא היתה זו מלחמה רק נגד עם ישראל, זו היתה מלחמה בה' יתברך, כפי שנאמר: "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור" (שמות יז, טז), שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שעמלק יאבד מן העולם.

יציאת מצרים נועדה להראות לעין כל מיהו בעל הבית על העולם. משום כך נקבעו מצוות רבות כזכר ליציאת מצרים. וכולן נועדו, על מנת שהאדם יזכור תמיד שהקב"ה הוא בעל הבית, במים, ברוח, בחיות, בבהמות, בחושך, באור ובכל הבריאה כולה. אמנם יש יצר הרע שמנסה לזרוע כפירה בעולם, ולגרום לאנושות להתכחש למלכותו של הבורא, אבל פעם אחת ראו כולם בעיניהם את מאורעות יציאת מצרים, ומאותה עת ואילך עליהם לזכור זאת לעולם. "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך", תדע שהקב"ה הוציא אותך, והוא בעל הבית בעולם.

לאחר שהסתיים 'בית הספר' הזה, ממשיכה הנהגת הסתר הפנים בעולם... הקב"ה לא מראה את הנהגתו בגלוי. הוא הראה זאת אחת ולתמיד, ומכאן ואילך נאמר לכל אחד: "על סמך מה שראית וששמעת מאבותיך, עליך להמשיך להאמין בבורא העולם".

והנה הגיע עמלק, ובבת אחת צנן את כולם והפיץ כפירה בעולם. בדרך כלל בשעה של פחד כזה, צועקים אל ה'. ואכן הקב"ה מחכה לצעקה של עם ישראל! הוא רוצה כל כך שהם יזעקו 'אבא'לה! אבא'לה! אך בכל זאת ישראל לא צעקו.

הדבר תמוה, מדוע ישראל לא צעקו? הלא הם ראו בעיניהם שצעקה עוזרת, כפי שנאמר: "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה. וישמע אלוקים את נאקתם

ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב" (שמות ב, כג-כד). "בצרה קראת ואחלצך" (תהלים פא, ח), למה שותקים פה? למה לא מתפללים?

מסביר ה"אור החיים" הקדוש דבר נורא נוראות ופלאי פלאים, וזו לשונו: "ויבוא עמלק, להיות שנתעצלו בתורה שנמשלה למים ולאש, דכתיב: 'הלוא כה דברי כאש', ולא נתעסקו במלחמתה של תורה, לזה הענישם בצמאון, כנגד בחינת המים, ובאש המלחמה של עמלק".

המתבונן בדברי ה"אור החיים" הקדוש, יראה כי ישראל לא נענשו משום שלא גרסו תורה. אדרבה, הם ישבו ולמדו, אבל הם לא עסקו במלחמתה של תורה. הם לא התאמצו לברר סוגיות, ולחקור ענינים בלימוד בכל הכוחות, ועל כך הם נתבעו משמים.

מלחמתה של תורה

מי שלא ראה את כולל "חזון איש" בימים עברו, לא ראה 'מלחמתה של תורה' מימיו!

באותם ימים ההסדר הכספי בכולל "חזון איש" היה, שאם יש כסף, משלמים, ואם אין כסף, לא משלמים... כל זאת מלבד העובדה שלא שילמו כלל בחצי השנה הראשונה, כדי לראות אם בכלל מדובר באברך רציני... קודם כל שב ותלמד חצי שנה בלי שום מילגה, ואחר כך, אם יהיה, נשלם לך...

**רבי שאול קוסובסקי זצ"ל,
היווה דמות מיוחדת בין אברכי
הכולל. את מקצוע עריכת הדין
למד באופן פרטי אצל אביו,
והשתמש בו אך ורק עבור
רישומים בטאבו, משום שלא
רצה להזדקק לערכאות. רוב היום
והלילה למד תורה, ובמלאכתו
עסק רק שלוש שעות ביום**

חכם הגדול ביותר בדור אחרי משה, והיה שקוע כולו בעסק התורה. לפיכך הוא זה שהתאים לצאת למלחמה כנגד עמלק שבא להלחם בעם ישראל כעונש על רפיון בתורה.

משה הורה ליהושע שיבחר לו עוד כמה תלמידי חכמים כיוצא בו, והם ילכו להעצים את מלחמת התורה ועל ידי כך יתגברו על עמלק. למדנו כי ההתגברות על עמלק לא נעשתה באמצעות נשק, אלא על ידי התגברות בתורה.

וכן כתב ה"חזון איש" באגרותיו (ח"ג ס"ב): "אם היו בני תורה עמלים בתורה לאמיתתה, היו מצילים ילדים הרבה ואנשים רבים מהרהורי עברה וכפירה וכיוצא בזה, בשפע קדשם בהשתפך רוח טהרה בעולם. ובסביבות בעל תורה אמיתי, הדבר ניכר לעיניים השפעה מרובה על אנשים הרבה, מה שכל השתדלות מעשית לא תשיגה. כמו כן יש רשמים על הרחוקים שאין העין הרואה מרגשת בהם לדקותם".

כנגד הרפיון בתורה שהיה ברפידים, התשובה היא לשבת וללמוד בכל הכח. על ידי כך ניתן להביס את עמלק!

(מתוך 'אריה שאג')

דמויות ההוד שמילאו את הכולל היו מופלאות. חתנו של הסטייפלר, רבי שאול ברזם זצ"ל, גיסי, רבי אברהם ריסנר זצ"ל, רבי עקיבא טננבוים זצ"ל, רבי אלעזר צדוק טורצין זצ"ל, רבי חיים קניבסקי זצ"ל, וגיסי רבי הצק"ל ברטלר זצ"ל עורך הדין רבי שאול קוסובסקי זצ"ל...

הם היו זורקים שאלה לחלל בית המדרש, וכולם היו עמלים לתרץ אותה, כשהם רצים מאחד לשני, זה מביא תרוץ, זה מביא קושיה וזה סותר אותה... על כל מילה בערה שם אש! מדובר היה בתלמידי חכמים עצומים!

רבי שאול קוסובסקי זצ"ל, אשר אם אביו היתה אחותו של רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, היווה דמות מיוחדת בין אברכי הכולל. את מקצוע עריכת הדין הוא לא למד באוניברסיטה, אלא באופן פרטי אצל אביו, והשתמש בו אך ורק עבור רישומים בטאבו, משום שלא רצה להזדקק לערכאות, כפי שנהג לומר בשנינה: "משפטים בל ידעום"... הוא נהג לשבת וללמוד רוב היום ורוב הלילה, ועסק במלאכתו רק שלוש שעות ביום. כשחלה לקח לו שותף שיעבוד במקומו, כך שיוכל לעבוד רק שלוש פעמים בשבוע, שווה היה לו להתחלק ברווחים, ובלבד שיוכל להוסיף עוד שני ימי לימוד. הוא ישב ולמד כארבע עשרה שעות ביממה, וזכה לחבר כמה ספרים. הוא היה תלמיד חכם עצום, שלמד בריחא דאורייתא מופלאה. לא יאמן איזה עמל התורה היה בכולל "חזון איש"! כשכולם ישבו ולמדו, היתה שם אש של תורה!

מלחמה באמצעות התורה

עמלק בא להלחם בישראל ברפידים, במקום שבו רפו ידיהם בתורה. ומשה רבינו ראה שיש בעם ישראל בעיה אמיתית. הם התעצלו בתורה שנמשלה למים ולאש, ובעקבות זאת היתה עליהם תביעה משמים. מאחר שהבעיה אינה עמלק, אלא הרפיון בתורה, ממילא לא יועיל כאן לצעוק לה' שיציל אותם מעמלק, מה שהם צריכים לעשות, זה לשבת וללמוד. וכל עוד לא יתקנו את החטא שבגללו בא העונש, הם לא יושעו. עמלק לא הגיע כדי לחסל את בני ישראל. הוא הגיע בסך הכל כדי לעורר אותם ללמוד כמו שצריך. ועל כך לא עומדים ומתפללים, אלא פשוט יושבים ולומדים.

לפיכך אמר משה רבינו: "אין ראוי לצאת למלחמה עם עמלק אלא יהושע, שנאמר עליו: 'לא ימיש מתוך האהל'". יהושע היה התלמיד

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

31 077-2222-666 שלוחה

אבא שלי אמר לחברים, שהוא הולך לומר לרבי אהרן קוטלר 'שטיקל תורה', כולם הזהירו אותו ואמרו לו "תיזהר, רבי אהרן קוטלר חריף מאוד, הוא יראה לך שכל ה'שטיקל תורה' שלך לא מתחיל ולא נגמר...". אבל אבא היה בטוח בעצמו ואדרבה, אם רבי אהרן קוטלר רוצה להפריך את דבריו, הוא רוצה לדעת איזו פירכה יש למצוא עליהם...

שיחה מרתקת מפיו של הגאון רבי אברהם גולדשמידט שליט"א, נינו של הסבא מסלבדקא ובנו של הגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, מקורבם של גדולי ישראל בדורות הקודמים

אליעזר רוט

"וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעַם דְּרָךְ הַמְדַבֵּר" (שמות י"ג, י"ה)

זכינו לשוחח עם הגאון רבי אברהם גולדשמידט שליט"א, נינו של הסבא מסלבדקא, ובנו של הדיין הנודע הגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, שהיה מקושר בלב ונפש עם כל גדולי הדורות הקודמים.

ביקשנו לשמוע מפיו של הרב גולדשמידט כמה פנינים על פרשת בשלח, ובתגובה קיבלנו דרוש נפלא על פרשת השבוע, משולב בסיפורים ועובדות שהרב גולדשמידט שמע מפי אביו, בעל המעשה בכבודו ובעצמו, כאשר תחזינה עיניכם מישרים בשורות הבאות בסייעתא דשמיא, וכך אומר הרב שליט"א:

"אני אספר לכם פה סיפור ששמעתי מאבי מורי, הגאון הגדול רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, מרביץ תורה ודיין, שהיה בידידות גדולה מאוד עם רבים מגדולי ישראל של אותו הדור."

אבל לפני כן, חייבים הקדמה קטנה. יש גמרא מפורסמת במסכת נדרים, דף נה, (שלומדי הדף היומי סיימו את המסכת לפני כעשרה ימים) על הפסוק 'ומבמות הגיא, ממדבר מתנה ומתנה נחליאל' וכו'. אומרת הגמרא מה זה אומר "וממדבר מתנה"? כל המשים עצמו כמדבר, התורה ניתנת לו במתנה.

אומרים הראשונים שם על המקום, מה הפשט "משים עצמו כמדבר", הכוונה שהוא משפיל את עצמו ומלמד את התורה לכל מי שיחפוץ, בחינם, בלי לבקש לעצמו שום דבר, זה נקרא 'משים עצמו כמדבר' ורב הנוהג כך עם תלמידיו זוכה לקבל את התורה במתנה, ומגיע למעלות רמות בידיעת התורה.

אבל הפשט הפשוט כשלומדים את הגמרא הזאת הוא 'משים עצמו כמדבר', זה אומר שכמו שמדבר אף אחד לא דואג לו ואף אחד לא מתעניין בו, כך האדם שם את עצמו כמו מדבר בעיני עצמו, הוא לא חושב על עצמו, הוא לא מחפש לאכול טוב ולא לשתות משקאות טעימים, הוא לא זקוק לכרית הכי נוחה ולשמכה הכי מחממת, הוא לא צריך שיכבדו אותו ולא שיעריכו אותו. הוא כל כולו מכוון למטרה אחת: ללמוד תורה ולעשות את רצון ה'.

אדם שמגיע לכזאת דרגה של 'משים עצמו כמדבר' ומפקיר את עצמו למען הקב"ה, זוכה שהתורה ניתנת לו במתנה. נפלא מאוד. בפרשת 'בשלח' אנחנו רואים שהקב"ה מכין את עם ישראל לקראת מתן תורה. נכון שההכנה הסופית היתה ב-49 הימים שבין פסח לשבועות, ימי ספירת העומר, אבל היתה הכנה מקדימה עוד קודם לכן. ואנחנו גם לומדים מתוך פרשיות התורה איך אנחנו עצמנו צריכים היום, בזמן הזה, ובכל הזמנים, להתכונן לקבל על עצמנו את עול התורה.

לכן אנחנו רואים שבפרשות של חומש שמות, עד פרשת 'יתרו' יש כמה וכמה מעשי חסד גדולים שנעשו על ידי עם ישראל ומנהיגיו, כחלק מההכנה למתן תורה. אם אלו שפרה ופועה שלא עשו כאשר דיבר אליהן פרעה מלך מצרים ותחיין את הילדים, ומסבירים שם שהכוונה שבעוד דיבר איתן הן כבר ידעו בוודאות שהן לא ישמעו בקולו, ואפילו לרגע אחד לא חלפה בראשן המחשבה אולי לציית לו חלילה וחס, אלא ההיפך, הן היו בהחלטה גמורה להיות 'שפרה ופועה', לשפר את הוולד ולפעות לו, בלי שום שינוי ממעשיהן עד כה, למרות הציווי של פרעה.

שכב לישון, הוא מסר את עצמו לתורה במשך 14 שנה תמימות, ורק לאחר מכן יצא לדרך.

זאת אומרת שהלימוד צריך להיות לא רק ברמה של ידיעת התורה, אלא יש עניין מיוחד ומרכזי דווקא ביגיעת התורה, להתייגע, לעמול, להתאמץ.

לפעמים אנשים אומרים, אני מאוד רוצה ללמוד, אבל זה קשה לי. בחורי ישיבה יכולים להשמיע את הטענה הזאת פעמים רבות. אבל רבותי, זאת בדיוק המטרה! שיהיה קשה. ההתייגעות היא לא רק אמצעי להגיע לידיעת התורה! היא מטרה בפני עצמה להגיע ליגיעת התורה. אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך, אנחנו זקוקים גם ליגיעה וגם לידיעה, והידיעה האמיתית והנרחבת מגיעה ביתר שאת לאחר שזוכים להגיע לדרגות גבוהות ביגיעת התורה.

ועכשיו נשוב לסיפור. את הסיפור שמעתי מאבי מורי, הגאון הגדול רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, מרביץ תורה ודיין, שהיה בידדות גדולה מאוד עם רבים מגדולי ישראל של אותו הדור.

אבא זצ"ל נולד בליטא, הוא למד בישיבת 'אור ישראל' בסלבודקא, זאת היתה ישיבה לצעירים שפעלה לצד ישיבת 'כנסת ישראל' של הסבא מסלבודקא. כשנפתחה ישיבת חברון בעיה"ק חברון, החליט סבי לחסל את כל העסקים שלו ושל רעייתו שם בליטא, לעלות לארץ הקודש ולהפוך לאברך מן המניין בישיבת חברון. כך הם אכן עשו, הגיעו לחברון והשתקעו בה, אבא היה תלמיד בישיבת חברון מאז שהוקמה בשנת תרפ"ד, ולמד בה עד הטבח הנורא בשנת תרפ"ט, שהביא להעתקה של הישיבה לירושלים.

בחסדי שמים, בני המשפחה ניצלו מהטבח הנורא בתרפ"ט. אבא לקח את המאורעות הללו בצורה קשה מאוד, והחליט לנסוע בחזרה לסלבודקא, שם הוא חזר ללמוד בישיבת 'כנסת ישראל', התחתן שם ולבסוף עלה לארץ יחד עם אמא שלי ועם אחותי הגדולה, שעוד נולדה בעיר דווינסק שם כיהן סבי, אבא אמי, כרב הקהילה.

במהלך שהותו בסלבודקא, תקופה שנמשכה כשבע שנים, למד אבי מורי בחברותא עם ה'פחד יצחק', הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, הוא היה מקורב מאוד לגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, וזכה לחיבה יתירה אצל הגאון רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל באופן יוצא מן הכלל. שם הוא הכיר עוד כמה וכמה מגדולי הדור שלאחר השואה.

באותה העת הגיע לבקר בישיבה אורח נכבד, הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל. ראש ישיבת סלבודקא, הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, היה דודו של רבי אהרן קוטלר, וממילא הגיע רבי אהרן כדי לבקר את דודו.

המנהג אז היה שבכל פעם שהיה מגיע אדם גדול, היו באים בחורי הישיבות לשוחח עמו בדברי תורה. בימינו לא רואים את זה, אבל אז זה היה מאוד מקובל בהרבה מקומות וגם בסלבודקא.

כשהגיע רבי אהרן קוטלר לבקר בישיבה, התעוררה תכונה בין הבחורים. רבים רצו ללכת ולומר בפניו איזה חידוש שחידשו וכדו', אבל בישיבה נפוצה שמועה שצריכים להיזהר, רבי אהרן היה עילוי

אנחנו גם רואים את ה"ותתצב אחותו", שזה חסד גדול ועצום, ובשכר זה המתין עם ישראל למרים שבעה ימים עד שתיטהר מצרעתה.

כך גם "ותשלח את אמתה", של בתיה בת פרעה, ואת "האלך ואקרא לך" של מרים, ואת השכר ששילמה בתיה ליוכבד כדי שתאכיל את הילד. ה"וירא בסבלותם" של משה רבינו, וה"ויך את המצרי", וה"ויאמר אל הרשע למה תכה רעך", וההצלה של בנות יתרו וה"קראן לו ויאכל לחם", "ויתן לו את צפורה". עוד ועוד מעשי חסד לכל אורך הדרך, כי עם ישראל צריך לקבל את התורה וצריכים תיקון המידות לשם כך.

אבל אחרי כל זה אנחנו רואים דבר נפלא "ויסב אלוקים את העם דרך המדבר" - הקב"ה לוקח את בני ישראל למדבר ומלמד אותם איך צריך להיראות אדם שרוצה לקבל את התורה. כמו המדבר. וממדבר מתנה!

כששאלים ילד ברחוב, תגיד, כמה שנים למד יעקב אבינו בבית שם ועבר, מה יענה הילד? 14 שנה! ידוע הדבר, כשיצחק אבינו הורה לו לצאת לבית לבן אחי אמו כדי לחפש אשה, הוא התעכב 14 שנה בבית שם ועבר, וחז"ל הקדושים אפילו מוסיפים שיעקב אבינו היה אמור לכאורה להיענש על אותן 14 שנים שנמנע מכיבוד אב ואם, כמו שנענש על 22 השנים שהיה בבית לבן, ובשל כך נלקח יוסף מעמו ל-22 שנה. אז למה לא נענש גם על 14 השנים הללו שנטמן בבית שם ועבר? כי גדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם.

אבל האמת שיעקב אבינו לא למד אצל שם ועבר 14 שנה בלבד. מה פתאום. הוא למד בבית שם ועבר 50 שנה! מאז שהיה בן 13 ועד שיצא לחרן בגיל 63.

כלומר, כשיצחק אבינו ורבקה אמונו שולחים את יעקב לבית לבן אחי אמו, זה קורה אחרי שהוא כבר לומד בבית שם ועבר 37 שנים! אבל הוא אומר, כן כן, אני כבר הולך לבית לבן אחי אמי, אבל יש לי משהו נורא דחוף לעשות קודם, ללמוד 14 שנה בבית שם ועבר.

זה הרי פלא גדול. וכי יעקב אבינו לא היה בקי בתורה שבכתב ובעל פה, שהוא היה זקוק לעוד לימוד של 14 שנה בישיבה, לפני שילך למלא את הייעוד שלו להתחתן עם האימהות הקדושות? מה היה דחוף לו כל כך להיטמן שוב בבית שם ועבר?

התשובה היא, כך אומרים בעלי המוסר, שב-37 השנים הראשונות שיעקב אבינו למד בבית שם ועבר הוא הרגיש שזה לא היה לימוד מתוך התמסרות מוחלטת. זה לא היה 'משים עצמו כמדבר' בדרגה המצופה מיעקב אבינו בחיר האבות. עובדה, הרי חז"ל אומרים שהוא כיבד את ההורים שלו בשנים הללו, רק ב-14 השנים האחרונות נמנע מכך.

יעקב אבינו חשב לעצמו, אני הולך לחרן, אני הולך להקים משפחה, אבל עדיין לא זכיתי לקיים בעצמי 'משים עצמו כמדבר'. אני לא מוכן עדיין לצאת מהישיבה לפני שהגעתי לדרגה הזאת. לכן הוא רץ לבית שם ועבר, נטמן שם ל-14 שנה, ובמהלך אותן שנים לא התעסק עם כלום! לא אבא, לא אמא, לא משפחה, הוא אפילו לא

חריף מאוד, הוא היה לוחם כאריה את מלחמתה של תורה, ואם מישהו אמר לפניו איזו סברא לא ישרה, הוא לא היה נושא פנים לאיש, והיה יכול לקרוע את ה'ווארט' שלו לגזרים, ולהשאיר את הבחור שבא לדבר איתו מאוכזב מאוד...

קם אבא שלי ואמר לחברים שהוא הולך לומר לרבי אהרן קוטלר 'שטיקל תורה', אם איני טועה הנושא עליו דיבר היה בסוגיא של 'שבח מעשר שני'. כולם הזהירו את אבא ואמרו לו 'תיזהר, רבי אהרן קוטלר חריף מאוד, הוא יראה לך שכל ה'שטיקל תורה' שלך לא מתחיל ולא נגמר...".

אבל אבא היה בטוח בעצמו, והרגיש שהוא יודע מה יש בפיו לומר ואדרבה, אם רבי אהרן קוטלר רוצה להפריך את דבריו, הוא רוצה לדעת איזו פירכה יש למצוא עליהם.

ניגש אבי לרבי אהרן קוטלר, עמדו שם קבוצה של בחורים, כל אחד ואחד מהם היה תלמיד חכם מופלג בפני עצמו, וכל אחד בתורו אמר את הפלפול שלו בפני רבי אהרן, שלא פעם היה עוצר את הבחור ודוחה את דבריו על הסף, או מקשה עליו קושיא עצומה וכדו'. גם תורו של אבי הגיע בסופו של דבר, הוא אמר את כל הפלפול שלו מתחילתו ועד סופו, ורבי אהרן ישב והקשיב בשתיקה, לא התערב ולא אמר מילה.

אבא סיים להרצות את דבריו, נפרד מרבי אהרן קוטלר וחזר לחברים שהפחידו אותו כל כך: "אתם רואים", אמר להם, "זה לא היה כזה מפחיד. הצלחתי ב"ה ורבי אהרן לא קרע את הפלפול שלי לגזרים..."

עברו ימים, חלפו שנים, אבי מורי התחתן והקים את ביתו בעיר דווינסק, על יד בית חמיו, אבא אמי, שהיה בנו של הסבא מסלבודקא, וכיהן ברבנות בדווינסק.

בשמי אירופה נקשרו אז ענני מלחמה, אבא שלי יכול היה לעלות לארץ כי היה לו דרכון מנדטורי, כתושב חוקי בארץ ישראל שרק נסע ללמוד באירופה והתחתן שם. אבל לאמא שלי לא היתה אפשרות עליה, וגם לא לאחותי הגדולה שהיתה אז תינוקת קטנה.

אבא נסע מדווינסק לריגה, לבקש אישור לצאת מהמדינה. אבל השלטון הרוסי סירב, לא נתנו אישור לאזרחים מקומיים לצאת. אמרו לו "אתה יכול לנסוע כי יש לך, אתה נתין בריטי, אבל האשה והבת יישארו כאן..."

למחרת הוא נסע שוב לריגה, ושב על אותה הבקשה, וכך הוא היה בא יום יום, עומד בתור ומתחנן שייתנו לו אישור להוציא את אשתו ובתו.

פעם אחת, הפקידה עשתה איזו טעות, ורשמה ברשימה של השמות של מבקשי אשרת היציאה, את השמות של אמי ואחותי על השם של אבי, כך שזה היה נראה כאילו יש להן אישור, וזאת למרות שבעל פה נאמר לו שהבקשה נדחתה, כמו בכל הימים הקודמים.

הוא חזר מהר הביתה לדווינסק, והודיע לשווער שלו, סבא שלי, שהוא יוצא עכשיו מהמדינה בדרכו לארץ ישראל. הוא לא מחכה

אפילו לא יום אחד. הוא ביקש מאמא שלי שתארוז מה שאפשר ויוצאים מהר לדרך לפני שהתוקף של הרשימה היומית יתפוגג למחרת, וברשימה החדשה יתקנו את הטעות. הם נפרדו בחיפזון ומיהרו לצאת לגבול, וב"ה הצליחו להינצל מאימת המלחמה, כך עלו אבי, אמי ואחותי לארץ הקודש, והתאחדו מחדש עם משפחתו של אבי שכבר היו כאן קודם לכן.

בינתיים עבר עליהם מה שעבר, אבא הקים ובנה את ישיבת סלבודקא בבני ברק, לאחר מכן רצה לעבור להתגורר בפתח תקוה, מרן החזון איש זצ"ל ביקש שיישאר לגור לידו, כי היו לו תוכניות עבורו ובהמשך שלח אותו לכהן כדיין בבית הדין. 15 שנים כיהן אבי כדיין בבית הדין בתל אביב, ולאחר מכן עוד 15 שנים כדיין בבית הדין הגדול של הרבנות בירושלים, יחד עם מרן הגרי"ש אלישיב, ושאר גדולי עולם שכיהנו שם בדיינות.

אחד הדיינים בבית הדין, היה ידידו משכבר הימים, הגאון רבי יצחק מאיר בן-מנחם זצ"ל, שהיה חתנו של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל.

ביום מן הימים כמדומני שהיה זה בשנת תשי"ג, הגיע אבי מורי לבקר את חברו רבי יצחק מאיר, שהתגורר בדירה סמוכה לדירתו של חמיו הגרא"ז מלצר. אבא היה מבקר אצלו הרבה, ובאותו הפעם שהוא בא לבקר את רבי יצחק מאיר בן מנחם, בדיוק הגיע גם הגאון רבי אהרן קוטלר לבקר את הגרא"ז מלצר שהיה אז בערוב ימיו.

אמרו לרבי אהרן קוטלר שהאברך הזה שמגיע לתת לו שלום, זה גולדשמידט... רבי אהרן מיד זיהה אותו: "לפני 20 שנה פגשתי אותך בסלבודקא", אמר רבי אהרן לאבי מורי, "אתה אמרת לי אז 'שטיקל תורה'..."

"אבי מאוד התרגש שרבי אהרן קוטלר זוכר אותו, אבל רבי אהרן לא עצר כאן. הוא חזר והרצה בפני אביו את כל הפלפול שהוא עצמו אמר לפני 20 שנה..." "אתה טענת כך וכך", אמר לאבי, "ואז הקשית את השאלה הזאת, לאחר מכן ענית תירוץ, דווקא תירוץ מאוד טוב זה היה... אבל הבאת תוס' שלכאורה אומר אחרת מזה, ואז יישבת את הסתירה כך וכך..."

אבא שלי נדהם. 20 שנה חלפו, ורבי אהרן זוכר מה אמר לו בחזר אחד מני רבים, איזו גאונות עצומה! הוא זוכר הכל גם אחרי 20 שנה, ולא היו אלו 20 שנה שקטות ושלמות, בשנים הללו התחוללה מלחמת העולם השנייה, רבי אהרן התמודד עם גזירות קשות ונוראות, הישיבה גלתה גולה אחר גולה עד שנסגרה על ידי הקומוניסטים, הוא התגלגל לסיביר, ברח ליפן, היגר ממנה לארה"ב היה חבר בוועד ההצלה העולמי, פעל ללא ליאות להצלת בחורי ישיבות, הקים את ישיבת 'בית מדרש עליון' בלייקווד, וכל זה לא השכיח ממנו כלום! אפילו לא את ה'שטיקל תורה' ששמע מפיו של בחור צעיר בסלבודקא, כמו עוד עשרות 'שטיקלאך תורה' ששמע באותה הזדמנות מעשרות בחורים אחרים...

רבי אהרן שאל את אבי באידיש "וואס טוט איהר היינט", מה אתה עושה היום? השיב לו אבי מורי שהוא משמש כדיין בבית הדין. רבי אהרן הסתכל עליו באכזבה מסוימת ושאל אותו בנימה

קו השיעורים של דרשו לרשותכם

24 שעות ביממה

מגוון שיעורים לבחירה

דף היומי בבלי

דף היומי ירושלמי

דף היומי בהלכה

שיעורים לפרשת השבוע

ועוד מגוון ענק של שיעורים ומידע על תוכניות דרשו

חייגו עכשיו

077-2222-666

לחייג, ללמוד, לדעת

לאחר התונתי נכנסתי אצל הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל, משב"ק של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, וביקשתי ממנו הדרכה על הקמת ביתי החדש. אמר לי רבי אלי', שבביתי יהיה תמיד מוכן 'מזונות' מיוחד לכל הבאים לאסוף כסף, כי בודאי הם רעבים וצמאים - ולכל אחד ואחד יתנו מזונות ושתיה לבד מהנדבה...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד: 'בשכר זה שבני ישראל במצרים גילו רגש של אחווה ורעות זה לזה, זכו לצאת משעבוד לגאולה'...

"וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה" (שמות ט"ו, כ"ו)

אחד מגדולי הסוחרים בפרשבורג נכנס פעם אצל ה"חתם סופר" זצ"ל, והחל לתנות באזני הרב את סאת צרותיו. קרא האיש בעיניים דומעות: "רבינו! הנני ידוע בעיר הזאת כאיש עשיר, אך לאחרונה הגיעו עסקי המסועפים למבוי סתום, והנני זקוק בשעה זו לברכתו ולעידודו של הרב", שיסע ה"חתם סופר" את דברי הסוחר ואמר: "גם אני שמעתי שאחיק הוא עני מרוד ומטופל במשפחה גדולה, ואתה אינך תומך בו כל עיקר חרף מצוקתו הרבה".

הסוחר חש שלא בנוח למשמע דברי הרב, והשיב בנימה של הצטדקות: "הן סיפרתי זה עתה לכבוד הרב עד כמה ירוד בזמן האחרון מאזן העסקים שלי, ואיך אוכל במצב הנוכחי עוד לתמוך באחרים".

השיב ה"חתם סופר" לאורחו: "אשיב לך על דבריך ברעיון קצר. נאמר (שמות ו', ה') 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידם אותם', כידוע המלים 'את' 'וגם' באות לרבות משהו בדברי הכתוב, נשאלת אפוא השאלה 'גם ואת' בכתוב אחד - 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', מה באו לרבות המילים האלו?". המשיך ה"חתם סופר" ותירץ: 'אלא בשעה שבני ישראל נאנקו תחת עול המצרים, שמע כל אחד מהם גם את האנחה של אחיו וכאב את כאבו וסבלו, ובשכר זה שבני ישראל במצרים גילו רגש של אחווה ורעות זה לזה, גם הקדוש ברוך הוא שמע את נאקתם והוציא אותם מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה'...

עצמו לעלות לבדו במדרגות באפיסת כוחות. לאחר זמן שאלו הגבאים את ראש הישיבה "מה פשענו ומה חטאנו ששלח אותנו, והטריח את עצמו כ"כ לעלות את המדרגות בעצמו בלי עזר?", כששמעו את ההסבר מראש הישיבה, נעמדו שערות ראשם, וכך אמר להם: "הנה בעת שהגענו לבית המדרש, הבחנתי שם בזקן אחד שעמד לפני הביהמ"ד. הזקן היה לו מטפל נכרי שעוזר לו ללכת, וחשבתי לעצמי, שאם הזקן יראה שיש לי שני אנשים יהודים שעוזרים לי, ואילו הוא יש לו מטפל שאינו יהודי, הדבר יכול להכאיב לו מאוד, ולא רציתי לגרום לו שום עגמת נפש וחלישות הדעת, ולכן העדפתי להטריח את עצמי מאשר לגרום לזקן צער חלילה"...

בספר 'בית רחל' (להגאון רבי נפתלי כ"ץ, שער הכנה' אות ל"ד) כתב הטעם שהט"ו נהג לקדש רק מתוך הכתב: "ושמעתי מנהג הגאון המפורסם מוהר"ר דוד סג"ל, בעל הטורי זהב, שהיה אומר תמיד הקידוש של שבת ויום טוב מתוך הספר. ואמר הטעם, מלבד שיש קדושה באותיות, גם כן מהאי טעמא, שפעמים שמתארח אצלו עם הארץ או שמיסב עמו בבית אחד שדר בשכירות או בסוכה, ועם הארץ אינו יודע בעל פה הקידוש על נכון, וגם יתבייש לומר מתוך

מסופר על הגה"צ רבי יוסף רוזנבלום זצ"ל, ראש ישיבת 'שערי יושר', שבסוף ימיו היו לו שני גבאים אברכים בני תורה, שעזרו לו בהליכתו לבית המדרש וכדומה. פעם בעת שהלך לביהמ"ד עם שני הגבאים שלו, כשהגיעו, הורה להם ראש הישיבה לפתע שיעזבוהו וילכו לדרכם ויתנו לו לעלות המדרגות בעצמו, והיה זה כמתמיה בעיניהם, כי הלא קשה לו מאד הליכתו במדרגות מחמת חולשתו, ברם הם שמעו בקולו והלכו לדרכם, ואכן הראש ישיבה הטריח את

בלא שום סימן שהוא יודע שהוא מרמה אותו ושהוא כבר היה אצלו בשבוע שלפני זה.

לאחר שיצא האדם הזה מבית הרבי, ניגש אחד המקורבים ושאל את הרבי: "האם אין הרבי זוכר את האדם הזה, שכבר היה כאן לפני שבוע וקיבל סכום הגון??". אמר לו הרבי: "בודאי שהנני זוכר, והלא אין מאז שהיה כאן יותר משבוע, ומה חשבתם שאינני זוכר שכבר היה כאן?!". שאלו הגבאים בתמהון: "א"כ למה נתן לו הרבי שוב סכום הגון?". והשיב הרבי: "הלא עצם הדבר שהוא יכול לבוא לכאן, ואני יכול לתת לו הרגשה טובה, כאילו שאיני מכירו וכאילו שלא עליתי על הרמאות שעשה לי, זה גופא הוא חסד, שבוה הוא חושב לעצמו שהצליח להערים עלי ולצאת מכאן עם עוד כסף..."

עוד סיפר כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א, שפעם נכנס עשיר אחד אל אביו הרה"ק מסקולען זי"ע בערב יו"ט, ונתן להרבי סכום הגון ביותר עבור צרכי יו"ט, ובעת שנתן את הכסף להרבי, התנה ואמר שהכסף הזה הוא נותן אך ורק עבור צרכי יו"ט של הרבי בעצמו, ולא למטרה אחרת כלל וכלל. הרבי הודה לו על כך מאוד מאוד, ונפרד ממנו לשלום.

אחר כך, קרא הרבי לאחד מבניו, ונתן לו חלק נכבד מהכסף שקיבל מהעשיר הזה, וציוה עליו להעביר את הכסף לעני אחד עבור צרכי יו"ט, וכך עשה.

עם הזמן נודע לו לאותו עשיר על מעשהו של הרבי, והלה נרגז מאוד, וחזר ונכנס אצל הרבי ושאל אותו "למה נתן הרבי חלק מהכסף לעני אחד, הלא התנית מפורשות שהכסף הוא לצרכי יו"ט של הרבי בעצמו?!". מיד אמר לו הרבי כשבת שחוק על פניו "וכי אתה יודע מה הן הצרכי יו"ט שלי?..."

(מתוך 'נועם שיח' וארא תשפג בהוצאת מכון אפריון לשלמה)

הסידור, על כן היה עושה הוא עצמו כן כדי שיעשה כן עם הארץ ולא יתבייש. ולפעמים היה אומר לו: 'עשה כמוני, לומר מתוך הסידור'. על כן עשה הוא כי מצוה רבה, והכל כדי שלא יתבייש, ומנהגו ותיקין הוא".

לאחר חתונתי נכנסתי אצל הרה"צ רבי אלי' ראטה זצ"ל, משב"ק של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, וביקשתי ממנו הדרכה על הקמת ביתי החדש. אמר לי רבי אלי', שבביתי יהיה תמיד מוכן 'מזונות' מיוחד לכל הבאים לאסוף כסף, כי בודאי הם רעבים וצמאים - ולכל אחד ואחד יתנו מזונות ושתייה לבד מהנדבה.

שמעתי מאת כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א, שידוע שאביו הרה"ק מסקולען זי"ע היה מחלק סכומים אדירים לצדקה - לכל סוגי הצדקות ולכל מיני האנשים - והיו כמה אנשים מבין אותם מקבלי הצדקות, שמצאו רעיון נפלא להוציא כספים במרמה, הם היו באים כמה פעמים אל הרבי לבקש צדקה - כל פעם עם סיפורים אחרים, כשהם לבושים כל פעם עם מלבושים אחרים - וכך הוציאו מהרבי סכומים גדולים לצדקה.

יום אחד הבחינו הגבאים באדם אחד שהגיע לבקש מהרבי צדקה, לאחר שכבר בשבוע שלפני זה הגיע לבקש וקיבל מהרבי סכום הגון לצדקה - האדם הזה הגיע שוב במלבושים אחרים, וסיפר סיפור אחר לגמרי שהוא צריך צדקה לצורך מטרה אחרת לגמרי - בשבוע שעבר היה זה חתונה, ועכשיו זה בר מצוה וכו' וכו'. הגבאים שהבחינו בתרמית, התרגזו מאוד על הוצפתו של היהודי, אמנם כמובן לא יכלו לעשות שום דבר נגד רצון הרבי, והרבי נתן לו שוב סכום הגון,

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי
הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

אבל אחרי רגע עצרתי את עצמי. הרי המזימה שלו לא הצליחה, לא אונה לנו שום דבר רע ב"ה. וכי נהייתי שומר הסף בבית גדולי ישראל? הם נאלצים לפגוש גם אנשים גרועים ממנו למרבה הצער. אני אחזיק בפלך השתיקה ולא אבייש אדם מישראל, גם אם אותו אחד רצה לגרום לי ולמוסד שאני מנהל נזק עצום...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על ניסים והשגחה פרטית

אבל אנחנו הרי יהודים מאמינים בני מאמינים, ולכן כל מה שאנחנו צריכים זה רק לפתוח קצת את העיניים ואת הלב, להתבונן במה שמתחולל סביבנו, ולראות איך שהקב"ה מנהיג את העולם בחכמה רבה ובתבונה עד אין חקר.

אני רוצה לספר לכם סיפור שבדידי הווה עובדא, בו כל מי שהיו מעורבים בעניין כשהסתכלו על המעשה הספציפי שלהם בעין בשר לא היה רואים בו שום דבר, אבל משהושלמה התמונה, ראינו כיצד פרט לפרט מתחברים באופן מופלא, חשנו איך שהבורא ברוך הוא הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים.

זכיתי לעמוד בראש מוסדות חינוך לבנות ישראל, תפקיד אליו התמנית על ידי מרן גאב"ד אשדוד הגאון הגדול רבי פנחס שרייבר זצ"ל.

תחילה הקמנו תיכון, ללימודים על יסודיים, ועם הזמן נוצר צורך גם בפתיחת כיתות ה' ו' של סמינר.

מדובר בפרויקט לא פשוט בכלל, משום שפתיחת מוסד לכיתות ה' ו' מצריכה אישורים מיוחדים, זאת מערכת תקצוב שונה ומורכבת מאוד, ואם הכיתות הנמוכות יותר נמצאות תחת המטרייה של משרד החינוך בלבד, בכיתות ה' ו' סמינר מדובר בפרויקט שכבר קשור ליישומי עבודה, וכאן יש התערבות ישירה של משרד האוצר,

קריעת ים סוף והשירה שבאה בעקבותיה, נאמרת על ידנו בכל יום, ולא עוד אלא שהמשנה ברורה כותב: "יאמר השירה בשמחה וידמה בדעתו כאלו באותו היום עבר בים והאומר בשמחה מוחלין לו עונותיו": (משנה ברורה נא סק"ז) מקורו הוא בזהר הקדוש. אנשים רגילים לצטט את דברי המשנה ברורה, שמי שאומר שירה בשמחה נמחלין לו עונותיו, אבל המשנ"ב הוסיף: "וידמה בדעתו כאילו היום עבר את הים", אין העניין רק לומר שירה, אלא לראות את עצמו כאילו היום הוא עבר את אותו מעמד. מה עניינו? התשובה היא: אדם עובר בכל יום עשרות פעמים קריעת ים סוף!! לא בכדי חז"ל גילו לנו, שפרנסתו של אדם קשה כקריעת ים סוף, וזיווגו של אדם, שהכוונה חיי היום-יום של איש ואשה בבית הם קריעת ים סוף, ועוד.

החיים מלאים בניסים נסתרים, והם הניסים הגדולים ביותר, נותנים לנו רגעי אמירת שירה בכל יום, ואומרים לנו: כנסו לתוך כנפי הדמיון, תראו עצמכם כאילו עתה נקרע עבורכם הים, כי היום אתה מקבל צ'ק מהבוס שלך, ונראה לך שהכל ברור מאיליו.

ולא, ממש לא, כדי לקבל את הצ'ק הוזקקת לכישורים, לא רכשת אותם במכולת... נדרשת יכולת למידה, גם אותה לא רכשת בסופר... הבוס שלך גם היה צריך כישורים ליכולות להקים את המפעל שלו, הוא לא קיבל אותם ב'אושר עד' באחד פלוס אחד... יושב במרומים יושב וקורע לך את העולם כולו כדי להביא טרף לביתך, בורא העולם משגיח עליך בהשגחה פרטית על כל צד ושעל, זה הכל קריעת ים סוף!

האמת, שבדרך כלל אנשים אוהבים לשמוע סיפורי מופת שבהם הקב"ה שידד את מערכות הטבע, וחילץ את בניו ממצוקה באופן על טבעי.

אבל האמת שאין צורך להגיע לכך. הרי הקב"ה הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים. ממילא אין צורך להגיע לשידוד מערכות הטבע, כדי להצדיק את הצדיק ולהרשיע את זה שאינו צדיק.

שידוד מערכות הטבע נועד בעיקר להראות לנו, כדי שגם מי שלבו כבד עליו, ואינו ממהר להאמין בהשגחה העליונה, יראה וידע בחוש שיש מנהיג לבירה.

הדיווח הוגש אל שולחנו של שר החינוך, ותפוח האדמה הלוהט אכן התגלגל משולחנו הישר לסל האשפה. לא דובים ולא יער. אין שום אפליה

אותו אדם התלונן על התיכון, כלומר על כיתות א'-ד', והמפקחות הללו שייכות בכלל לחלק של הלימודים הגבוהים בכיתות ה' ו'. בעצם הן הגיעו עד לפה בטעות, כי אנחנו הרי בכלל לא רשומים כסמינר עצמאי בכיתות שעליהן הן אמורות לפקח ואין להן מה לחפש פה בכלל.

אבל הן כבר עמדו בשער, אז הן החליטו למלא את המשימה בתיכון, למרות שזה בכלל לא בתחום הסיקור שלהן. הרווח הראשון שלנו היה, שהמפקחות נחשפו לאופן ניהול הסמינר ה-ו, והורשמו מאוד, אחרי סיור ממושך עם בדיקת עומק, אמרו המפקחות שהן ממש מתנצלות על הבדיקה: "מתברר שזאת סתם היתה עלילת שווא. אין פה שום אפליה, אדרבה, שוחחנו עם התלמידות והתרשמנו שיש כאן גיוון עדתי וקהילתי מושלם, תלמידות מכל הזרמים של המגזר החרדי, אשכנזיות וספרדיות חסידיות וליטאיות, כולן מסתדרות מצוין זו עם זו, וכולן מעידות פה אחד שהן נמצאות בכיתות שבהן רצו להיות, בלי שום הגבלות הקשורות למוצא שלהן חלילה.

"לא זו בלבד, אלא שגם התרשמנו מהרמה הלימודית הגבוהה היחסית המכבדת של התלמידות למורות וכן להיפך, הטיפוח של המבנה והכיתות. זהו מוסד לימודי למופת! לא פחות!". הדיווח הוגש אל שולחנו של שר החינוך, ותפוח האדמה הלוהט אכן התגלגל משולחנו הישר לסל האשפה. לא דובים ולא יער. אין שום אפליה.

האיום שהיה על המוסד שלנו בטענה לאפליה הוסר, אבל אני הרי ידעתי מי הוא המתלונן, שכוונתו ממש לא היתה לשם שמים, ובליבי נטרתי לו כעס רב. החילול ד' הגדול שיכול היה לצאת

שם הכל הולך בצורה קשה יותר, אולי צריך לומר נוקשה יותר... וכשזה נוגע לציבור החרדי, כמו תמיד זה קשה עשרת מונים. כשאנחנו רצינו לפתוח כיתות ה' ו' נמסר לנו, שכבר קרוב לעשר שנים שמשרד האוצר לא אישר שום בקשה לפתוח מוסדות כאלו. יש רק את המוסדות הישנים שקיימים כבר זמן רב, הבנות יכולות ללכת ללמוד בהם, אבל אין אישור לפתוח חדשים. כשביררנו קצת לעומק, נאמר לנו שמה שצריכים לעשות זה מאוד מורכב. אפשר לפתוח כיתות ה' ו', אבל הן צריכות להיות מסונפות למוסד אחר שכבר קיים ושיש לו את האישור והתקציבים הנדרשים. הכיתות יהיו כאילו של הסמינר הוותיק, אבל אנחנו נהיה אלו שנצטרך לתת את שכר המורות ולממן את התחזוקה של המבנה וכו' וכו'. כמובן שאותו סמינר מעביר אלינו את התקציב, אבל זה מאוד מסובך, לא נוח וגם עולה לא מעט כסף.

מדי שנה בשנה הגשנו בקשה מחודשת, אנחנו רוצים שהמדינה תכיר במוסד שלנו כמוסד עצמאי ללימודים של כיתות ה' ו'. במשרד האוצר דחו או התעלמו מהבקשה שנה אחת, אחר כך עוד שנה, וכך זה נמשך קרוב לעשר שנים שבהן לא נרשמה שום התקדמות בעניין, אפילו לא במילימטר.

פנינו לנציגי הציבור, שוחחנו איתם, הם ניסו לעזור, אבל מול פקיד האוצר אף אחד לא יכול. שלטון הפקידים חזק מאוד במדינה שלנו, ובמיוחד פקידי האוצר.

אמרו לנו, זה המצב, תתמודדו, אנחנו לא יכולים לעזור בעניין. אחרי שנים שהשקענו שוב ושוב בהכנת טופס הבקשה שחייב לכלול סקירה מקיפה, עם דיאגרמות והמחשבות ותוכנית לימודית וחזון חינוכי ועוד ועוד, הבנו שאין עוד טעם להשקיע בזה. המשכנו לתפעל כמוסד המסונף למוסד ותיק יותר, וזנחנו את הרעיון של קבלת עצמאות...

והנה התרגשה עלינו צרה חדשה. היה אדם מסוים שמערבב בנושא של מוסדות החינוך, והגיש תלונה רשמית ללשכתו של שר החינוך, אתו היו לו קשרים מסועפים מאוד... על כך שבתיווך שלנו, כיתות א-ד' של הסמינר, ישנה אפליה חמורה!

היה זה כשנתיים אחרי פרשת עמנואל הסוערת והכאובה כל כך. שר החינוך דאז הבין שיש לו תפוח אדמה לוהט על השולחן, הוא רצה מאוד שהנושא הזה ירד מסדר היום ובמהירות האפשרית, אבל היתה זו תלונה מאוד חזקה, והוא גם הכיר את המתלונן כאחד שלא יחסס לפנות לעיתונות, ולאליץ את משרד החינוך לטפל בעניין.

ההנחיה הועברה למנכ"ל המשרד, שפנה לאחראים על החינוך החרדי, וכך אירע שביום בהיר התדפקו שתי מפקחות מטעם משרד החינוך על המוסד החינוכי שלנו.

"באנו לבדוק אם יש כאן הפרדה גזענית בין תלמידות אשכנזיות לתלמידות ספרדיות", אמרו שתי המפקחות.

אבל אז התברר שבמשרד החינוך טענו, לא הבינו נכון את התלונה.

מהמעשה היה נורא, איזה מן בנאדם זה, שכך בא וטופל עלילות שווא? ועוד בנושא כל כך רגיש, אחרי הפרשה הסוערת בעמנואל. הוא משתמש בפצע הפתוח הזה, וזורה עליו מלח בישול, מתוך הבנה שהמערכת מלאה בפקידים פופוליסטיים, שיכלו בקלות להכריז על סגירת המוסד שלנו עד לבדיקת העניין, רק כי זה יישמע טוב יותר בדיווחים של התקשורת.

לאחר מספר חודשים, התקיים אירוע מאוד מכובד בהשתתפות גדולי ישראל, רבנים מהשורה הראשונה. ומי מגיע לאירוע שלנו כאחד מהקרואים? אותו אחד שניסה לגמול לנו רעה גדולה כל כך. הוא מגיע כולו מחויך, לוחץ את ידי הרבנים, ומציג את עצמו כאחד שמחולל גדולות ונצורות בתחום החינוך...

המחזה הזה עורר סערה גדולה בתוכי. ברגע הראשון חשבתי לעצמי שזה פשוט פשע לתת לאיש כזה להתקרב לגדולי ישראל. איך אפשר לתת לו ללחוץ את ידיהם הטהורות? מצדי, היות והאירוע הזה היה תחת ניהולי, גמרתי אומר לדאוג שהלה ישב מקסימום בין הקהל, אבל ממש לא לתת לו להתקרב ולהיות חלק מהמזרח...

אבל אחרי רגע עצרתי את עצמי, הרי המזימה שלו לא הצליחה, לא אונה לנו שום דבר רע ב"ה. וכי נהייתי שומר הסף בבית גדולי ישראל? הם נאלצים לפגוש גם אנשים גרוועים ממנו למרבה הצער. אני אחזיק בפלך השתיקה ולא אבייש אדם מישראל, גם אם אותו אחד רצה לגרום לי ולמוסד שאני מנהל נזק עצום.

עברו ימים, חלפו שבועות, ומספר ימים לפני חג הפסח הטלפון שלי מצלצל. על הקו נמצא סגן שר האוצר באותם ימים, הרב יצחק כהן, איש תנועת ש"ס, שאיתו אני בידידות קרובה כבר שנים רבות. "הרב צוקר, תשלח בבקשה פעם נוספת את הבקשה שהגשתי השנה, כדי לקבל הכרה בסמינר שלכם כסמינר עצמאי, אבל הפעם תעביר את זה ישירות ללשכה שלי, לשכת סגן שר האוצר." אני השבתי לרב כהן שאולי הוא מתבלבל, אני לא הגשתי שום בקשה. נואשתי מלקבל הכרה של משרד האוצר, וכבר כמה שנים שאנחנו לא מגישים בקשה.

אבל הרב כהן לא ויתר: "אז תיקח את הבקשה שהגשתי בפעם האחרונה, תעדכן אותה קצת ושלח לי בדחיפות לפקס מס'... אני ממתין ליד הפקס!"

כמובן שלא בזבזתי זמן. סגן השר נתן לי יותר מרמז, שאני כנראה אקבל הפעם אישור, הכנתי מיד בקשה חדשה ושלחתי למספר הפקס שהוא נתן לי, כעבור זמן לא רב אני מקבל תשובה רשמית: "בקשתכם אושרה, סמינר 'תפארת החיים' מוכר על ידי משרדי החינוך והאוצר כסמינר ללימודים גבוהים, מעתה יהיה לו סמל מוסד עצמאי משלו".

כמובן ששמחתי מאוד לשמוע. הבשורה לה ייחלנו שנים רבות כל כך הגיעה בשעה טובה. מי שקצת מבין בניהול מוסדות יודע, עד כמה גדול הוא הרגע שבו המוסד מקבל 'סמל' וזוכה להכרה בזכות

עצמו.

אבל לא היה לי שום מושג איך זה קרה, מה גרם לכך שפתאום סגן השר מתקשר מיזמתו ומציע לי את ההצעה הזאת, ומלווה אותי כך באופן אישי, דבר שלא קרה לאף מוסד אחר מעולם. שאלתי את הרב כהן, מה הסיפור? אבל הוא אמר לי: "עזוב, זה סיפור ארוך, אני אספר לך בהזדמנות אחרת, כרגע אין לי זמן".

אחרי חג הפסח קיבלתי הודעה, שאני מוזמן לפגישה במשרד האוצר בירושלים, בלשכתו של סגן השר.

כמובן שמיהרתי להיענות להצעה, אני חייב לסגן השר הכרת הטוב גדולה, מה גם שהבנתי שההזמנה קשורה לעצם האישור של הסמינר שלנו.

כשהגעתי לפגישה ישבו שם כמה וכמה מנהלי ומנהלות סמינרים מסביב לשולחן, כשאותי מושיבים לצדו של סגן השר ובכרי המשרד. קצת התפלאתי, למה אני זוכה לכבוד יותר משאר מנהלי הסמינרים, שביניהם יש גם אנשים משכמם ומעלה, אבל 'כל מה שאומר לך בעל הבית עשה'...

מתחיל מעין טקס של הכרת הטוב. אחד המנהלים החשובים מתבקש לשאת דברים, הוא קם על רגליו ונושא דברי תודה לפקיד האוצר, לסגן השר כמובן, למשרד החינוך על שיתוף הפעולה וכו' וכו'. "זאת בשורה חשובה לעולם החינוך החרדי", הוא אמר, "אנחנו מאוד מעריכים את כל המהלך הגדול הזה".

הוא סיים את דבריו והתיישב, וכל העיניים הופנו אלי. עכשיו אני אמור לשאת דברים... אמרתי להם שאני אשמח לדבר, אבל קודם שיגידו לי על מה... "אין לי מושג מה אני עושה כאן", אמרתי לנוכחים, "סגן השר הבטיח לספר לי את הסיפור המלא, אבל זה עדיין לא קרה...".

ואז נענה הממונה על הנושא של הסמינרים במשרד החינוך ואמר לי: "מה זאת אומרת אתה לא יודע על המהלך הזה? הרי אתה אחד הגורמים העיקרים שלו?". אנו רוצים שמכם יראו וכן יעשו! רק אז, שמעתי את הסיפור המלא...

זה התחיל במקום אחר לגמרי. בביתו נאווה קודש של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל, בשכונת הר נוף שבירושלים.

קבוצה של מנהלי מוסדות חינוך לבנות עדות המזרח הגיע למרן, ובפיהם טענה חזקה. כל מערכת החינוך לבנות של בתי הספר הספרדיים, נמצא בבעיה גדולה, שהשורש שלה הוא בכך שאין כמעט סמינרים ספרדיים שמאפשרים על ידי משרד האוצר.

המנהלים הסבירו, שמאחר והם לא מקבלים את האישור לפתוח סמינרים רשמיים, בנות התיכונים הספרדיים מתקשות להתקבל בסמינרים, כי יש תעדוף לתלמידות שממשיכות מאותו המוסד, על פני כאלו שבאות מבית ספר אחר.

בשל כך, בנות ספרדיות רבות הולכות מלכתחילה ללמוד בתיכון

שיש לו סמינר, וזה משחק לרעת התיכונים הספרדיים. לא זו בלבד, אלא שאותה הבעיה נוצרת גם בבתי הספר היסודיים. ההורים מבינים שמבית ספר יסודי ספרדי יהיה קשה להתקבל לתיכון אחר, ולכן כבר מגן חובה מי שיכול להימנע משליחה למוסדות של תנועת ש"ס, מעדיף להימנע מכך כדי שהבת שלו לא תיתקל בקשיים גדולים מדי, כשתגיע לתיכון ולאחר מכן לסמינר בכיתות ה'ו'.

מרן הרב עובדיה שמע את הדברים, ושאל, איפה הבעיה? מאיפה צריכים להתחיל את הטיפול? אמרו לו שזה במשרד האוצר, שם תוקעים מקלות בגלגלים ולא נותנים לנושא להתקדם.

אמר מרן הרב עובדיה, משרד האוצר? יש לי נציג שם! הרב יצחק כהן! כמובן שהרב כהן קיבל בתוך זמן קצר זימון בהול לבית הרב, ושם הסביר לו הרב את נחיצות העניין והורה לו לפעול לפתור את הבעיה.

"כשמקבלים הוראה מהגר"ע יוסף, לא מתעכבים אפילו רגע אחד", הרב כהן ניגש ישר ולעניין, הביא תקציב ממקום אחר והודיע לחברים, חייבים לסדר את העניין בהקדם האפשרי.

"זימנתי את כל הגורמים הרלוונטיים במשרד, קיבלתי גיבוי מלא משר האוצר עצמו, והנושא התחיל להתקדם, אבל אז התברר שיש כאן קושי מהותי. לנהל סמינר זה סיפור מורכב מאוד, כל האופן של הגשת הטפסים, כל צורת ההתנהלות הרבה יותר מורכבת לעומת בית ספר יסודי או תיכון. אי אפשר להקים סמינר ולתת לו 'סמל' ביום אחד.

"אבל מרן הגר"ע יוסף דורש פתרון מייד", הוסיף הרב כהן, "ולכן מצאנו פיתרון מידי. אמרנו שמאחר ויש סמינרים רבים שמסונפים לסמינרים ישנים, והם כבר ותיקים ומכירים היטב את המלאכה, נתחיל מהם. נעניק את ה'סמל' לסמינרים הישנים, הוותיקים שעדיין לא קיבלו עד כה סמל, ובזאת בתנאי שכל אחד מהם יקבל על עצמו לסנף אליו עוד כמה מוסדות חדשים יותר, ולתת להם שירות מלא לשנים הקרובות, עד שגם הם יעמדו בקריטריונים ויוכלו לקבל 'סמל' בעצמם".

וכך התנהלו מספר רב של ישיבות במשרד האוצר, הפקידות עם הסמינרים הוותיקים והחדשים, בהדגשה שהמוסד שלנו לא שותף כלל לחגיגה הזאת, לא הועלנו כלל לדיון.

באחת הישיבות הועלתה בעיית האפלייה הקיימת לטענתם, בציבור החרדי. פתאום קפצה עובדת בכירה במשרד החינוך, ואמרה "אה, הסמינר של הרב צוקר! אני מכירה. פעם הגעתי לשם בטעות כדי לבדוק אם יש אפליה של תלמידות ספרדיות...".

מסתבר שאותה מפקחת בכירה סיפרה בעיניים נוצצות על הסמינר שלנו, כמה שהבנות מחונכות ואיזה שילוב מדהים יש שם בין כל החוגים והעדות, וכמה שההנהלה קשובה לצרכים של כל בת, והכבוד בין המורות והתלמידות...

"זה מודל לחיקוי", היא אמרה, "הלואי שיהיו עוד הרבה מוסדות חינוך כאלו". הממונה על התחום במשרד החינוך התלהב מהסקירה ואמר: "אם ככה, סמינר כזה שמהווה מודל לחיקוי חייב לקבל 'סמל' והכרה רשמית. נכניס אותו לרשימה של הסמינרים שמקבלים הכרה עצמאית".

שר האוצר הרב כהן ששמע את הדברים, מתוך הידידות שלו עימי קפץ ממקומו: "בטח, אני מכיר את הרב צוקר", הוא אמר, "אני מידי מטפל בזה מולו...", ומכאן ואילך הכל היסטוריה.

יצאתי ממשרד האוצר כשראשי סחרחר עלי. איפה אותו אדם שניסה להשחיר את שמנו ולהרע לנו? אני רוצה לשלוח לו זר פרחים. בלי רצונו הוא היה שליח של ההשגחה העליונה להביא עלינו את הביקורת הזאת, ש'בטעות' בוצעה על ידי המפקחות הלא נכונות כביכול, כשהמטרה הסופית היתה שחודשים ספורים לאחר מכן תהיה אחת מהן מעורבת במהלך לבחירת הסמינרים שיקבלו 'סמל' ויצאו לעצמאות.

כי מי שעושה את המעשים זה לא מי שמנסה להלשין ולהרע, לא מי שבא לבדוק ולפקח, ולא מי שמכין רשימות. מעל כולם יש את היושב בשמים, הוא זה שארג את כל החוטים הללו לכדי יריעה אחת מקסימה ומושלמת, של השגחה פרטית מופלאה באופן מיוחד.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

את המעשה הנפלא שמעתי לפני שנים ארוכות, ומאז הוא מלווה אותי כחידוד ושנינות וכראיה על גדלות התורה. גם אני, בתוך כלל הרבבות שמתמא שמעו את הסיפור מאז היותו עד היום, נהגתי להתפעם ממנו, אבל השבוע הבנתי שיש כאן דרך חיים מרוממת שצריך לעבוד עליה...

על תפילות וישועות והשקעה עתידית

מאת: הרב ישראל היימן

"ויושע ד' ביום ההוא" (שמות י"ד, ל')

את המעשה הנפלא הבא שמעתי לפני שנים ארוכות, ומאז הוא מלווה אותי כחידוד ושנינות וכראיה על גדלות התורה. השבוע, כשראיתי את ה'שפת אמת' על הפרשה, הבנתי שהסיפור הזה הוא דרך חיים.

החוק במדינת רוסיה של אותם ימים, לא הותיר מקום לנסות לפרוץ בו פרצות. כל עיר או עיירה שפלוגה של חיילי האימפריה הגדולה חנו בשטחה, הייתה מופקדת על כלכלתם ותזונתם של החיילים עד אחרון השיגעונות שאפפו את רצונותיהם הבהמיים...

גם תושבי העיירה היהודית השלווה, לא נמלטו מקיום החוק ככתבו וכלשונו, עיירה דלת אמצעים גשמיים ובעלת חיים תורניים מפכים, שביום מן הימים 'נחת' בה מפקד הפלוגה, רק כדי להודיע לראשי הקהל שהם כאן ללא הגבלת זמן כרגע. תפריט לא צנוע בכלל, ותוספת של כביסות לבגדים עם שמיוכות ואמצעי חימום שונים, היו נטל כבד ביותר על תושבי העיירה העניים. כל יהודי מתושבי העיירה ייחל בכל ליבו שהתקופה הזו תעבור במהרה, ויסור מעל ראשם וכיסם המצטמק מן הפגע הרע הזה.

כשימים מצטרפים לשבועות, והנה כבר חולפים להם כמעט שלושה ירחים וסימני תזוזה לא נראים באופק, התכנסו ראשי הקהל והגבאים לאסיפת חירום לרגל המצב, ותשועה ברוב יועץ.

האסיפה החלה, ובמהלכה התגלע וויכוח בין התושבים בעיירה, שדגלו בשליחה של פדיון נפש שייאסף מכל תושבי העיירה ללא יוצא מן הכלל, וישלח לאחד מחסידי הדור שיעתיר בתפילה על יהודי העיירה שיושעו מצרתם, ובין קבוצה אחרת שטענו שלא שייך להוציא עוד ממוון, ולחייב את כל תושבי העיירה בדברים רוחניים... הפשרה שנתקבלה בעצת הרב הייתה, שאכן יוטל המס על כל התושבים, אמנם במידה ויוכח תוך פרק זמן סביר שלא הייתה התוצאה הרצויה, יוחזר הכסף לאותם תושבים שהתנגדו לכך, והאחריות לכך תוטל על קבוצת החסידים שתמכו בכך.

ההצעה התקבלה פה אחד, וממונים מטעם הרב הסתובבו בימים הבאים, לאסוף את הסכום שנקבע כפדיון נפש מכל תושבי העיירה.

לאחר ימים מספר התיישבו הגבאים שוב לנסח 'קוויטעל' ולספר על צרתם הגדולה, לבקש ולהתחנן לפני הצדיק שיעמוד בתפילה לפני מסובב כל הסיבות, שיתיר את תושבי העיירה מהפגע הרע הזה שהתנחל בחלקם.

הכסף נשלח, הקוויטעל נקרא, התפילה עלתה לפני ה' ואכן לאחר ימים ספורים ללא התראה מראש, התקבל מברק בבית הדואר של העיירה שהיה ממוען למפקד הפלוגה, ובו הוראה מפורשת מאת שר הצבא לעזוב מיידית את המקום, ולהגיע בדחיפות אל אחד מהמחוזות בהם התנהלה הלחימה באותה העת.

ליהודי העיירה הייתה אורה ושמחה ורווחה גדולה. חדשים ספורים לאחר מכן סערה העיירה בוויכוח רוגש. מקורות מהימנים בעיר הבירה סיפרו, שההוראה לצאת מהמקום התקבלה ונשלחה תקופה קצרה לפני שתושבי העיירה אספו ושלחו את הכסף, והביאו אותו כפדיון אל הצדיק. רק עד שהיא הגיעה אל בית הדואר בעיירה הנידחת, חלפו מספר ימים בהם בדיוק התקבלה ההחלטה ונגבה הכסף. תושבי העיירה ה'מתנגדים' תבעו כעת את כספם בחזרה מהחסידיים שתמכו, וטענתם בפייהם שהתברר למעלה מכל ספק, שלא התפילה של הצדיק היא זו שפעלה את הישועה, ולא על מנת כן הם הוזילו את פרוטותיהם האחרונות. לאחר כמה ימים סוערים נמנו וגמרו תושבי העיירה, לשלוח נציגים

זהו יסוד מוסד שצריך להפנים אותו, בהרבה מקרים הקב"ה חפץ להעניק לנו את מה שאנחנו צריכים, אבל צריך להתפלל ולזעוק לפניו בשביל להוציא מהכח אל הפועל את השפע ולהוריד אותו לעולם

להיות שהפקודה שיצאה מהמפקדה הראשית, היא 'על חשבון' הצדקה והתפילה עוד מראש.

תלמידי המהרש"ם יצאו שוב נפעמים ומתפעלים מעוצם גאונותו של רבם וידיעתו בתורה.

גם אני בתוך כלל הרבבות, שמסתמא שמעו את הסיפור מאז היותו עד היום, נהגתי להתפעם ממנו, אבל כאמור אחרי שראיתי את ה'שפת אמת' על פרשת השבוע, הבנתי שכתוב כאן הרבה יותר, יש כאן דרך חיים מרוכמת שצריך לעבוד עליה.

ה'שפת אמת' שואל קושיה נוראה: מה מקום היה למשה רבינו להתפלל על הים ולצעוק אל ה', הלא הוא ידע מראש על פי הדיבור שכאן בים סוף ה' הולך להיפרע סופית מהמצרים בבחינת "לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם". מה יש כאן להתפלל? "דבר אל בני ישראל ויסעו", צריך לקום ולקפוץ אל הים, מה מקום לה לתפילה בשלב זה?

אלא עונה ה'שפת אמת' את היסוד הזה בדיוק: משה רבינו ידע שאכן הישועה כבר כאן, היא נקבעה מראש מאות שנים בהבטחת "וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי", אבל לפעמים הקב"ה מחכה לתפילה שלנו גם כאשר פסקו משמים על הישועה - הדרך להוריד אותה ולהשפיע אותה לעולם היא רק על ידי התפילה והזעקה לבורא כל עולמים.

זהו יסוד מוסד שצריך להפנים אותו, בהרבה מקרים הקב"ה שהוא טוב ומטיב רוצה לתת לנו, חפץ להעניק לנו את מה שאנחנו צריכים, אבל צריך להתפלל ולזעוק לפניו בשביל להוציא מהכח אל הפועל את השפע ולהוריד אותו לעולם.

"וזעקו לפני ה' אלוהיכם", אל יאוש מלקבל את הטוב שמוכן וממתין לנו.

התפללו ותיוושעו!

אל המהרש"ם מברזאן, שמצודתו הייתה פרוסה באותה תקופה על כל בני הגולה, ולשאול את פיו הקדוש כדת של תורה מה דינם של מעות אלו ומי הוא הצודק על פי הדין.

השליחים הגיעו לביתו של המהרש"ם, ועד מהרה התפרסם דברו של הדיין המרתק והייחודי שמתקיים בבית הרב. צורבים ות"ח צבאו על הבית בנסיון להטות אוזן ולשמוע מה יפסוק הגאון על שאלה מעניינת כזו.

המהרש"ם חכך ארוכות בדעתו, הוא העביר במוחו הכביר את כל חלקי הש"ס השו"ע ונושאי כליו, ולבסוף פתח פיו בחכמה ופסק ברורות, שאין אפשרות לחייב את התומכים לשלם את הכסף למשפחות המתנגדים, והכסף שנאסף דינו נשאר להיות מוטל על כל משפחות העיירה.

סערה רבתי התחוללה בבית המדרש באותו יום. כולם ניסו למצוא את המקור לדבריו של המהרש"ם, ולנסות להבין את הפסק הנדיר. אלו מצדדים לכאן ואלו מצדדים לכאן בסברות מסברות שונות, אבל אף אחד לא הצליח למצוא מקור מפורש. לבסוף, כשנלאו הצדדים מלחפש, הם אזרו עוז ונכנסו למהרש"ם בעצמו ובקשתם בפייהם: "יורנו רבינו, תורה היא וללמוד אנו צריכים, האם הפסק לבני העיירה היה מסביר או מראייה?"

המהרש"ם הרים את עיניו מהספר ואמר קצרות: "בוודאי מראייה, מפורש ממש". וחזר ללימודו.

הסערה בבית המדרש גברה שבעתיים, הפליאה הלכה וגברה כשכל למדני וידעני העיירה הפכו הלך ושוב בכל מרחבי התורה, ולא מצאו אפילו בדל של ראייה לסיפור מעין זה.

מחוסר ברירה הם נכנסו שוב בחיל ורעדה למורם ורבם, וביקשו ממנו שיאות לפרש להם את ראייתו למקרה הנדיר, היות והם לא הצליחו למצוא שום איזכור ושום רמז למקרה מעין זה בשום מקום. המהרש"ם שהיה ידוע בגאונותו העצומה, ובכוחו הגדול להקיש ולדמות מילתא למילתא התרומם על כסאו והוציא את ספר שמואל. הוא פתח את שמואל ב' בפרק ו' והגיש לפניו, הגאונים שבהם כבר הספיקו להחניק קריאת התפעלות כשהמהרש"ם החל להסביר קצרות כדרכו.

הלא דוד המלך כשרצה להביא את ארון ברית ה' מפלשתים לעיר דוד, הוא העלה אותו בטקס גדול, אחרי פרץ עזזה בו נספה נביא ה' על זלזול דק מן הדק בכבודו של הארון, דוד החליט להשהות את הבאת הארון לירושלים, ושם אותו באמצע הדרך בבית עובד אדום הגיתי. בזמן שהארון היה שם נתברך בית עובד ובחז"ל מבואר שהברכה הייתה שאשתו, בנותיו וכלותיו ילדו שישה בכרס אחת בזכות הארון. הבעיה היא שהארון שהה שם רק שלושה חודשים... ממילא מבואר כאן בצורה מפורשת שלפעמים הקב"ה שולח את הישועה מראש על שם העתיד, כשההשגחה העליונה 'משלמת' מראש על המעשה הטוב שעתיד להיעשות.

א"כ ברור גם כאן במקרה של העיירה המדוברת. אמנם אכן ההודעה לפלוגה הצבאית יצאה עוד לפני המאמץ של בני העיירה לתת את פרוטותיהם לצדקה ולפני תפילת הצדיק, אבל כאן מבואר שיכול

בחסידות סלונים ישנה הנחיה, שנמסרה בשנים האחרונות מכ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א, שתיעשה השתדלות גדולה להלחין שירים מאנ"ש, מתוככי החסידות, ולא להסתפק בשירים שעברו מדורי דורות. לסלונים ישנם שני מלחיני חצר, אחד מהם הלחין את הלחן הנודע "כי הרבית טובות אלי"

את שירת התורה הקדושה עלינו לשיר מתוככי הלבבות, מתוך שמחה ועונג צרוף

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"אז ישיר משה" (שמות ט"ו, א')

לימוד התורה הינו חיוב הלכתי, וצו אלוקי נשגב, אך איננו יכולים לקיימו רק מתוך הכרח ואילוץ. חובה עלינו לזכור כי תורה היא שירה! -- "את השירה הזאת!" - את השיר אנו שרים לא מתוך כורח. שירה שרים מתוך אהבה, מתוך הנאה ו"גישמאק". את שירת התורה הקדושה עלינו לשיר מתוככי הלבבות, מתוך שמחה ועונג צרוף. האם כשעייפים לא שרים? שרים!! כשעייפים לא לומדים תורה? לומדים!!!

בשונה מקריאת טקסטים, בשונה מלימוד ושינון, מחשבה וחזרה, הרי ששירה שייכת למקום שונה, גבוה ונעלה יותר. שיר מגיע ממחוזות אחרים במוח ובלב. שיר אינו מגדיר, אין לו גדרות וסייגים, הוא פורץ, עולה ומתרום, בדרכים שונות, אחרות, מיוחדות וקסומות.

הרה"ג רבי א. ט., מחשובי הלומדים והמעיינים בעיונה של תורה בעירנו, סיפר לי באלול אחד בהתפעמות, שהנה חלפו עברו כמעט שבועיים מתחילת החודש, וה"אלול" שלו אינו "אלול". רבי א. הינו גם בעל תפילה נודע וטוב, וממילא מי שהאלול שלו אינו "אלול", כיצד ייגש הוא לפני העמוד?!

"שום דבר לא עזר לי. לא שיחות ולא ספרי מוסר, לא "קבלות" ולא רצונות. הלב נאטם משום מה" - סיפר לי ר' א. ברגש - "עד שלפתע שמעתי שיר, ניגון מצוין של הימים הנוראים. שמעתי את השיר, פעם ועוד פעם, והנה נפתח לו לפתע הלב. הערלה שכיסתה אותו נעלמה, התנדפה, ובמקומה הגיעה לה רוח של טהרה, רוח של "אלול" אמיתי..."

כשסיפר לי ידידי את סיפורו של השיר, הזדהיתי עימו, ובטוח אני שכולנו מבינים כמה המדובר. לשירים וניגונים צרכים ומסילות משלהם, כאלו שפורצים, שמבקיעים, שעולים וסוחפים. היכל השיר והניגון קרוב הוא לעולם התשובה.

לחני האדמו"רים

האדם הראשון ששר שירה לריבון העולם היה... האדם הראשון בעולם. ב"פרקי דרבי אליעזר" מובא, שלאחר שהפציע השחר

בשבת קודש, השחר הראשון שעלה לאחר החטא של אכילת עץ הדעת, התפעם אדם הראשון ושר את "מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה".

בן הדור שמיני לאחר אדם הראשון, יובל, היה "אבי כל תופש כינור ועוגב", וכפירושו של ה"אבן עזרא", שכינור ועוגב הן "מיני כלי נגינות, והיא חכמה גדולה".

המדרש מצביע על עשר שירות מפורסמות בהיסטוריה היהודית: שירת אדם, שירת אברהם, שירת הים, שירת הבאר, שירת משה, שירת יהושע, שירת דבורה, שירת דוד, שירת שלמה של שיר השירים והשירה לעולם הבא.

"כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה" - מזהירה הגמרא במסכת מגילה, "עליו הכתוב אומר: וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים". וזאת מדוע? מסבירים בעלי התוספות, שהלומדים "היו רגילים לשנות המשניות בזמרה, לפי שהיו שונים אותם בעל פה וכך היו נזכרים יותר".

השירה הקיפה, ומקיפה עדיין, את כל חיי היהודי. החל משירת הלויים, דרך "פרק שירה", שירת המלאכים ושירת שבת ומועד. אדונינו הגר"א מוילנא זי"ע אמר ש"חכמת המוזיקה שבחה הרבה, ורוב טעמי שירת הלויים וסודותיה, יסודות תיקוני הזוהר, אי אפשר בלעדיה".

נשים לב גם לדברי ה"הושענות", הנאמרות בחג הסוכות: "הושע נא למען חין מכרכר בשיר, המלמד תורה בכל כלי השיר". השירים נועדו להבנת התורה, כדברי הגר"א ז"ל, ולכן "המלמד תורה בכל כלי השיר".

החסידות החשיבה ביותר את השירה והזמרה. הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל העיד שהמהר"ל, אביהם של מנהגי אשכנז, זכה למדרגות עליונות, מפני שעבר לפני התיבה כשליח ציבור בכוונת הלב ובמנגינות יפות ומיוחדות, שהעלו את תפילות הקהל לפני הקב"ה. רבי פנחס מקוריץ זצ"ל אמר שאילו הוא עצמו היה "בעל מנגן", היה מקבל על עצמו לנסוע מעיר לעיר ולעבור לפני התיבה בבתי כנסיות, לכבוד ה' יתברך. מרן החתם סופר אמר, שמוכן הוא להעניק שלישי מתורתו למי שילמדו את עולם הנגינה.

בחסידות מודז'יץ משמש הנגיגן והשיר, כמוטיב מרכזי בדרכה של החסידות. כל אדמור"ר בית מודז'יץ הלחינו אלפי ניגונים, מורכבים וקלים, שמחים ועצובים, רציניים וקופצניים, הכל לפי הצורך והשעה. חסידי מודז'יץ, וכמובן כל שושלת האדמור"ים ובניהם, בקיאים היטב בתווים ובחכמת הנגינה והם מלחינים שירים כיד ה' הטובה עליהם.

לחסידות מודז'יץ ישנו מכון מיוחד להוצאת מנגינות האדמור"ים וחבר אברכים ומבינים במוזיקה יושבים, כותבים תווים, מקליטים ומשמרים את אלפי אלפי סלילי הטייפים העתיקים, הקלטות והתקליטים, עליהם נשמרו ניגוני בית מודז'יץ. על המלאכה מנצח ה' חנוך וינדרבוים, שלקח על עצמו, כמשימה אמיתית שיש בה ממש, לשמר את ניגוני החסידות הזאת.

האדמור"ר ממוז'יץ בעל ה"דברי ישראל" מפליג בספרו, בשבח שבעת האוקטבות המרכיבות את התווים, ומסביר שלא רק בחכמת הנגינה ישנם רק שבעה קולות באוקטבה, אלא אין בעולם בכלל יותר משבעה סוגי קולות, אלא שיש בהן אוקטבות חלוקות, גבוה מעל גבוה, אין מספר, והסימן לכל הם דברי חז"ל (פסחים ק"ב, א) "שבעה קולות שאמר דוד על המים..."

האדמור"ר הנוכחי לבית מודז'יץ הינו חניך אסכולת פוניבז'. הרבי מוסר בכל יום שיעורי תורה עמוקים בעיונה של תורה בהרבה בתי מדרשות, ליטאיים כחסידיים כאחד. האדמור"ר, שכבר מזמן פרץ את גבולות חסידות מודז'יץ האותנטיים, זוכה להערצה גדולה בשדרות נרחבות בציבור החרדי, אינו אומר את אותו השיעור פעמיים, ולכן הוא עמל ויגע להכין שיעורים רבים, גדושים בהבנה ובבקיאות. עמל תורתו ושקידתו אינו מפריע לו להלחין מנגינות חדשות, חדשים לבקרים, לתועלת מבקשי מנגינות החסידות המשוררת שבראשה הוא עומד.

כ"ק האדמור"ר מפריםשלאן שליט"א מלחין שירי קודש רבים. הלחן הידוע על "י-ה ריבון" הולחן ע"י כ"ק האדמור"ר מפיטסבורג, שהלחין יצירות מופת רבות וחשובות.

השיר "מאי שבת" הולחן ע"י כ"ק האדמור"ר מבעלזא שליט"א, שהלחין לחנים רבים.

כ"ק מרן ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ זצוק"ל הלחין מנגינות רבות ו"חיבר"

מנגינות רבות לשירי קודש.

בחסידות סלונים ישנה הנחיה, שנמסרה בשנים האחרונות מכ"ק אדמור"ר מסלונים שליט"א, שתיעשה השתדלות גדולה להלחין שירים מאנ"ש, מתוככי החסידות, ולא להסתפק בשירים שעברו מדורי דורות. לסלונים ישנם שני מלחיני חצר המתגוררים באלעד, ואחד מהם הלחין את הלחן הנודע "כי הרבית טובות אלי", המושר בהשתוקקות בכל מקומות התורה. לחני חסידות נדבורנא מושרים בכל מקום בעולם היהודי, כמו לחני "ותן בנו", "זרעא חיא וקיימא" בלחן הנודע, "קה' זכות אבות" ועוד.

--- אומרים ש"היכל הנגינה קרוב להיכל התשובה", אך במודז'יץ אמרו שהיכל הנגינה - הוא הוא עצמו היכל התשובה...

שירת המלאכים

קשה לכתוב על דברים כה גבוהים. קשה, כמובן, גם להבין במה מדובר. אך מלאכי מעלה, שרפים ואופנים וחיות הקודש, משוררים שירה בקביעות בפני הקב"ה יתברך.

ישעיהו הנביא תיאר בהתפעמות ובפרוטרוט את עמידת המלאכים והתייצבותם לפני אמירת השירה שלהם. המלאכים מבקשים רשות זה מזה ומסדרים ביניהם שכולם יפצחו יחד בשירה מתואמת, מבלי שהאחד יקדים את חברו בשירתו, כפי שהסביר זאת רש"י. המלאכים שרים את שירת הקדושה, ואומרים "קדוש קדוש קדוש". שלושת הקדושות שבשירת המלאכים ניתקנו, כפי שמוסבר בספרי הנסתר, כנגד העולם העליון, שהוא עולם המלאכים והנשמות, כנגד העולם האמצעי ("העולם התיכון" - שהוא עולם הגלגלים והכוכבים) והעולם השפל, הוא עולמו, בו חיים בני האדם, וכל זה בכדי לשורר ולומר שכל העולמות כולם משוררים להקב"ה.

הזוהר הקדוש כותב שישנם מלאכי מעלה הנקראים בשם "עלמות שיר". מלאכים אלו שרים בקביעות לפני הקב"ה ללא הפסקה.

שמיעת מוזיקה בקביעות

חזון נפוץ הוא בימינו, גם בקרב בני תורה ומדקדקים בהלכה, שמאזינים למוזיקה בלי הגבלה. הבה ונברר את הנושא בקצרה: הגמרא (גיטין ז, א) אומרת, שלאחר חורבן בית המקדש נאסר לשורר בבתי המשתאות. הראשונים דנו האם האיסור הוא לשורר ולנגן דווקא בבתי משתה היין כדרך הגויים (תעניות ה, יד): "גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר, וכל משמיעי קול של שיר, אסור לשמוח בהם ואסור לשמעם מפני החורבן, ואפילו שירה בפה על היין אסורה, שנאמר "בשיר לא ישתו יין", וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות לא-ל וכיוצא בזה על היין".

הטור מעתיק את דברי הרמב"ם בצורה בה נראה שאסור לשיר סתם כך, אפילו בפה ובלא כלי נגינה, ואף בלא סעודה ומשתה. רבים מהאחרונים והפוסקים פלפלו בדברי הרמב"ם אלו (וראו בספרי שלהי דקייטא סימן י' בארוכה בעניין).

השולחן ערוך מחמיר ביותר בעניין ופוסק, להלכה ולמעשה (בסימן תק"ס, ג), שעד שיבנה בית המקדש נאסר עלינו לנגן בכלי שיר ובכל

ודיסקים, כדין "כלי זמר" (וראו בהרחבה בעניין בספרי "ויאמר שמואל").

זכורני שבישיבת קול תורה שאלו בחורים את ראש הישיבה, מרן רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, האם מותר להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר. הגיב מרן זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בימות החול הרגילים מותר לשמוע מוזיקה?!"

נשאלת השאלה, מדוע אם כן, ישנה תחושה שמותר לשיר ולשמוע מוזיקה בימינו אנו?

אכן, רבים מפוסקי זמנינו, כמו המהרש"ג, ה'חלקת יעקב', מרנן הגר"ש ואזנר זצ"ל והגר"נ גשטטנר זצ"ל ועוד, לימדו זכות על כך, שעקב חולשת הדורות והעצבים הרופפים, המאפיינים את דורנו החלש בדעת, ישנם כאלה שהמוזיקה והשירה מחזקים את נפשם, ובפרט אלו שהמוזיקה והשירה מוציאה אותם מידי עצבות ומרה שחורה. וכן מותר לשיר ולשורר שירי דבקות בה' יתברך, שירים המקרבים את האדם לבוראו. (וראו בארוכה בספרי 'שלהי דקייטא' סימן ז').

ואולם, כל ההיתר הוא רק היתר של "לימוד זכות", אך מן הסתם בוודאי ראוי היה לתלמידי חכמים ויראי ה', ולהסתפק רק בניגון לימוד הגמרא הקדושה, ניגוני המוסר וניגוני ה"זיצים" של ה"אסיפת מרעים" הרוחניות.

---- ושנוזה לשורר, בקרוב, שיר מפואר ומחודש, בבוא משיח צדקנו!!

מיני זמר ומשמיעי קול של שיר לשמח בהם, ואסור לשמעם - מפני החורבן. לדבריו, אסור לנגן בכלי נגינה ולשמוע את כלי הנגינה גם ללא משתאות יין, אך שירה בפה אסורה רק בשעת משתה היין. והב"ח כתב, כמובא במשנה ברורה, שלשורר בפה סתם כך אסור גם בלי שתיית יין צמודה, ורק לאלו שהשירים מסייעים להם לזרו את עבודתם, כמו מושכי הספינות, מותר להן לשיר. כך לכאורה, לפי ההלכה הפסוקה בשולחן ערוך, צריכים לנהוג בני עדות המזרח הפוסקים כמרן השולחן ערוך.

ואולם לאשכנזים ישנו מעט היתר, היתרו של הרמ"א, שכתב: "ויש אומרים שדווקא מי שרגיל בהם, כמו המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה". לפי הרמ"א נאסר להאזין למוזיקה ולשיר סתם כך רק בקביעות וברגילות. וכמה הוא רגילות? הגר"ש וואזנר הורה בסוד (שפרסמתי אותו בסודי סודות בספרי 'שלהי דקייטא'...) שאדם ששומע מוזיקה אחת ל- 3 ימים בלבד, זה אינו נחשב כ"רגיל", ולכן ניתן לשמוע מוזיקה, לאשכנזים, אחת ל- 3 ימים. מורי ורבי מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל כתב לי בזה, על שאלתי מהי הגדרת דברי הרמ"א, כך: "כל קביעות תמיד נקרא רגיל". לפי דברי מרן הגר"ח, מותר לנו לשמוע מוזיקה, כל עוד לא קבע עצמו לשמוע מוזיקה בקביעות.

לדעת מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל אסור לשמוע קלטות ודיסקים שמוקלט עליהם מנגינות שהוקלטו מכלי זמר. וזאת ועוד, לדבריו אסור לשמוע בקביעות גם שירה ווקאלית, שהוקלטה על קלטות

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

כצפוי, במחלקת המציאות בחברת התחבורה הגיבו בביטול, לא שמעו על תפילין כאלה שהגיעו לאף סניף בארץ. לך תחפש תפילין שאבדו בין עשרות אלפי אוטובוסים המשוטטים בישראל, וכל מהותם נדודים ממקום למקום... בני המשפחה החליטו לשנות כיוון: חדלו מלחפש ומלהתקשר, ופשוט החליטו להודות לאבא שבשמים שהעלים מהם את התפילין!

וגם כיצד כמה מילים פתחו שבילי הבנה בלימוד הגמרא למשפטן הממולח?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"אז ישיר" (שמות ט"ו, א')

כל יהודי ויהודי, באשר הוא, משורר, מודה ומשבח לבורא עולם על הניסים אשר גמל עמו, על חסדיו הרבים. אנו מקדישים חלקים גדולים מהתפילה הקבועה, מברכת המזון ומתפילות מזדמנות כדי להודות, ואינספור פעמים ביום נושא יהודי את עיניו השמימה, ואומר 'תודה, תודה אבא שבשמים!'

כל אדם שמתבונן, ולו לשעה קלה, לבו מתרונן בקרבו ונפשו עולצת מאליה בשירת ההודאה לבוראה. מהרגע בו היהודי פוקח את עיניו בבוקר במילים 'מודה אני', ועד הרגע בו הוא עוצם אותן בשירת השבח 'אדון עולם'. הן בכל רגע ורגע, בכל צומת בחיים ובכל התמודדות שגרתית, הוא חש את יד בורא עולם המלווה אותו ומנווטת את דרכו, ועל כך לבו מתרונן בשיר ושבת.

כשהכל מצליח, נחמד ופורח, קל לו לאדם לשורר ולהודות. אבל גם כשהמצב מסתבך, כשמתחילה התמודדות, כשצפים קשיים - לא רק שאף אז חייבים להודות, אלא שהאנשים המודים לה' בעת הקושי, המעצימים הודאה בשעת צרה, אלו שליבים מתרונן להודות על הקושי עצמו - מספרים כי ההודאה הזו נותנת להם כוחות, מעצימה אותם, מאפשרת להם להתמודד טוב יותר, וגם פותחת להם שערי שמים לפתור את המצוקה ולקרר את הישועה הנכספת.

וכאן גואה השאלה: האומנם? וכי אפשר להודות גם בעת הקושי? האם ניתן לשורר תודה לאבא שבשמים גם כשלא חשים בטוב ובנעימים?! מניין הכוחות להודות מעומק הלב על מה שנראה כה סבוך וחשוך? ומה באמת עוצמת ההודאה, ככח עוצמתי במיוחד לפתוח את שערי השמים ולהרעיף ישועות בלתי נתפסות?!

התשובה היא, שההודאה בעת הקושי מטמיעה באדם אמונה, ביטחון חזק. אדם שמודה לה' על הקושי - מבטא בכך שהוא בטוח שזה מתוכנן, שהוא מאמין שיש לו מטרה טובה, שהוא יודע שהדבר אינו טעות או תקרית בלתי צפויה, אלא שאבא שבשמים תכנן את הנסיון לפרטי פרטי, והוא בוודאי לטובתו. ולכן, ההודאה מעצימה

בו כוחות של אמונה וביטחון, מאפשרת לו לצלוח את הקושי בקלות יחסית - כי הוא חש בטוח ומלווה בידי בורא עולם...

את הגילוי הזה חושף הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, במילים 'אז ישיר' שבפרשתנו, בהן הוא מגלה נופך נוסף: 'אז' - הוא בזמן שעמדו ישראל על שפת הים, המצרים מאחוריהם ממטירים עליהם חיצים ואבנים, והים הסוער לפניהם. הם מבינים כי נקלעו לצרה צרורה, שונאים הגדולים ביותר סוגרים עליהם מכל עבר, הים עומד לפנייהם כחומה בצורה שאינה מאפשרת מעבר, הם נושאים עיניהם השמימה בתפילה ו...

אז עולה בליבם לשיר שירה. אז הם מחליטים להודות. כי הם מבינים שאביהם שבשמים הביא אותם למצוקה הזו, והם מאמינים בו יתברך, למרות האתגר אותו הוא מציב בפניהם, ובטוחים בידו החזקה ובזרועו הנטויה שהביאתם עד הלום - אל הקושי הזה. והאמונה הזו הביאה אותם אל הצורך לשיר שירה ולהודות מעומק הלב!

ובסופו של דבר, זה מה שהביא להם את הישועה הנכספת, בנס פלאי שאין שני לו, כאשר הים נבקע ובני ישראל הלכו בתוך הים - ביבשה. זהו נס ייחודי ונדיר, נס שעצר את הנשימה בעולם כולו, נס שיכול לקרות רק כאשר יהודים מודים מתוככי הקושי, מעומק הכאב!

מתברר, שדווקא כשהעתיד נראה מסובך, דווקא כשהקשיים גדלים, דווקא כשהאופק חשוך - דווקא אז ההודאה פותחת פתח ייחודי, מי שזוכה להודות ברגעי הקושי - פותח לעצמו עתיד חדש, קסום ופלאי. אבא שבשמים מצפה לראות כי בניו מודים לו, וכשהם עושים זאת - הוא מעניק להם סיבות טובות מאוד להמשיך להודות לו מכל הלב!

הבה נאמץ את המסר העולה מפרשת השבוע, משירת ההודאה שעל שפת הים. גם כשנראה שהכל אבוד, הקשיים מצטברים, הכל סוגר מכל הכיוונים - דווקא אז נודה ונשבח לה' על כל חסדיו עימנו, ניתן לעצמנו את הזכות להתחבר אליו בדברי שבח ושירה. כך נטעין את עצמנו בכוחות לשרוד את הקשיים, ובעיקר - לצאת מהם מחוזקים ומאושרים!

רגע שפתח את השער...

סיפורו של רוני, הוא סיפורו של נער צעיר שלא זכה להתחנך על ברכי התורה והמצוות, והעביר את שנות נערותו בין כתלי הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, עד שהפך לעו"ד מן המניין במשרד עורכי דין נחשב. כשהגיע קרוב-קרוב לפיסגת שאיפותיו עד אז, גילה לפתע את בורא עולם והוקסם מהיכולת של בני האדם להתחבר אליו...

עד מהרה זנח רוני את עיסוקיו הקודמים, והתמקד בלימוד התורה. הוא עבר לכולל ירושלמי נודע, עזב את כל תענוגות ומאוויי העולם הזה, והניח את כל כובד משקלו על לימוד ההלכה וספרי מוסר, התחזקות ביראת שמים, ורצון להתקרב עוד ועוד לבורא עולם. הוא ישב ולמד בשקיקה, משתדל להתעלות ככל יכולתו.

אפס, כי דבר אחד עמד בדרכו, מכשול משמעותי מאוד. לימוד הגמרא. השפה הארמית, מבנה הגמרא, המחלוקות הנפוצות - כל אלו לא הצליחו להיכנס ללבו, שנותר אטום וחתום. מוחו שהיה גאון בלימודי משפטים, התברר כסתום לחלוטין בלימוד הגמרא, דברי הגמרא לא מצאו מסילות ללבו.

שנים חלפו. רוני התחנך והקים בית בישראל, את ההלכה הכיר על בוריה, גידל ילדים בשמחה ובטוב לבב, ורק תחום אחד נותר מחוץ להישג ידו, נשגב מבינתו: הגמרא הקדושה. לבו חישב להישבר, הן זהו הלימוד בו עוסקים כל בני ישראל בכל הדורות, האם נגזר עליו להתנזר מלימוד זה? האם אינו זכאי לחוות את צוף מתיקות הגמרא!?

הזמן שחלף לא הקהה את הכאב, אלא העמיק אותו. הוא כמעט נשבר, מדי יום ביומו שב וניסה, אך כבר החל להתייאש. לא פעם ישב מול הגמרא ובתום שעה ארוכה של נסיון נוסף שאיכזב - זלגו עיניו דמעות כאב טהורות, על העובדה כי גם הפעם המאמץ לא צלח. שינויי חברותות, ספרי עזר, אבחונים מקצועיים, שיעורים פרטיים - את כל אלה ניסה והתאכזב, הכאב הגדול שהלך והצטבר בלבו הפך לגוש תסכול מחניק, ואין לאל ידו להושיע...

באחד הימים, בשיחה סתמית עם אחד מידידיו, סיפר לו החבר על כך ההודאה. 'יש קסם פלאי שטמון בהודאה' - סח החבר - 'קסם שאי

אפשר להסביר אותו. ככל שהמצב יותר מסובך ויותר קשה, ועדיין האדם מודה להשם - הוא חש כי כוחותיו הופכים רעננים, קירבת אלוקים יקרת ערך כובשת את לבו. ההודאה היא מגנט רב עוצמה שמתברר את היהודי לאביו שבשמים, מטעין אותו בכוחות חדשים לצלוח את כל האתגרים שבפניו' - אמר החבר בעיניים נוצצות...

רוני שמע, התבונן, למד עוד על כח ההודאה, ובכל זאת חש שאינו מתחבר. האומנם? הניתן להודות לה' גם על מה שנראה רע? היתכן לשורר תודה כשהכל נראה כה מסובך? האם שייך שיהודי יתרונו בשבח לאבא שבשמים גם כשהכל כה חשוך?! איך עושים את זה, האם זה עובד?! - שאל את עצמו פעם אחר פעם...

ויהי באחד הימים, שוב התיישב רוני לנסות ללמוד גמרא. הפעם הצטייד בספר חדש שזה עתה יצא לאור, יחד עם חברותא מקצוען בהסברה. שוב הקדיש שעותיים ללימוד שורותיים, ושוב חש כי הגמרא הכתובה בארמית - נראית לו כיפנית או סינית עתיקה. הוא פשוט לא מבין כלום!

רוני קם מהכסא בזעף, ויצא לרחוב להתאוורר. הוא חש מחנק שחוסם לו את האוויר, חש כמעט זקוק להחייאה... שוב הנסיון הזה, שוב האכזבה, שוב התסכול. די, הוא כבר לא מסוגל, מרגיש אבוד במערכה!

הוא עומד ברחוב, רגליו מוליכות אותו אנה ואנה, משוטט לאטו, מגיע אל קצה השכונה, ועומד על צוק גבוה, ממנו נצפה נוף מרהיב של הרי ירושלים. הערב כבר ירד, שמיכה קטיפתית כהה עוטפת את היקום כולו, והנה הוא ניצב כאן לבד, רק רוני ואבא שבשמים, ולב מרוסק מבפנים...

הוא רצה להתפלל, שאף לבקש, אבל לא הצליח להוציא הגה. הוא חש שהוא רוצה להשתפך בדמעות תפילה לאבא שבשמים, אך אינו מסוגל, התסכול חזק ממנו. ואז, נזכר בכח ההודאה, ומפיו פרצה שאגה אדירה: 'רבנו של עולם, תודה!' - - -

איש לא שמע אותו, איש לא הבחין בו. האופק היה חשוך, רק כוכבים נצנצו מרחוק. הוא לבד, ולבו נפתח כמעין נובע: 'אבא שבשמים, - לחש בעיניים דומעות, 'תודה! תודה על שנתת לי את הכח לגלות אותך, תודה על שנתת לי כל כך הרבה הצלחות בחיים.

ותודה, תודה על הקושי בהבנת דברי הגמרא. אינני מבין למה זה טוב, אבל אני בטוח שאתה עושה לי רק טוב, אז אני מודה לך מעומק הלב על השעות בהן אינני מתקדם, על המאמצים שלי שאובדים לשווא, על האנרגיות הרבות שאני משקיע ללא הצלחה. תודה על הקושי הזה, תודה על שדברי הגמרא חסומים וחתומים בפניי. ואני מבטיח שאמשיך לנסות בכל הכח, וגם אם לא אצליח - אשוב ואודה לך על הקושי הזה!'

שעה ארוכה ישב על סלע במרומי הצוק הגבוה והודה לאבא שבשמים, על הקושי הבלתי נסבל המלווה את חייו. הוא חש כי גוש המחנק והתסכול מתרופף לאטו, מפנה מקום לרגשות קירבת אלוקים ויד טובה של אבא שמלטפת, מלווה, בונה ומנווטת. הוא חש כי כל הקושי היה שווה כדי לחוש את הרגע הקסום הזה, בו הודה לאבא על הקושי, כן, על הקושי הכי מאיים בחייו. עתה חש כי הוקל

הוא רצה להתפלל, שאף לבקש,
אבל לא הצליח להוציא הגה.
הוא חש שהוא רוצה להשתפך
בדמעות תפילה לאבא שבשמים,
אך אינו מסוגל, התסכול חזק
ממנו. ואז, נזכר בכח ההודאה,
ומפיו פרצה שאגה אדירה:
'רבונו של עולם, תודה!'

פשוטה, החליטה ללכת על המהלך. בחופשת חודש אב תשע"ח
ארזה המשפחה את מיטלטליה, ועברה לבני ברק. המאמץ לא היה
קל, אבל התקווה היתה גדולה...

אלא שגם כאן לא היתה הדרך סוגה בשושנים. שוב ניסתה האם לקבל
רישיון מתאים להפעלת משפחתון, ושוב גילתה הררי בירוקרטיה,
טפסים, אישורים, המלצות ומבחנים, עד לאישור המיוחל. בכוחות
נפש אדירים הסתערו בני הזוג על המשימה, התאימו את הבית,
חתמו על המסמכים, הסדירו את כל התנאים, ושוב המתינו לאישור
שבושש מלבוא...

היתה זו תקופה קשה, קשה מאוד. לאחר שהמשפחה הוציאה הון
עתק בירושלים על שכירות וציוד, ושוב בבני ברק הוצאת ענק
על התאמת הבית וציוד, עדיין לא נראה האור בקצה המנהרה.
חברים וידידים כבר החלו להעיר על התבונה שבמהלך, לעזוב את
העיר המוכרת והחביבה לטובת הרפתקאה מוזרה שכזו. השבועות
עוברים ביעף, החובות עולים ומשתרגים עוד ועוד, והישועה אינה
נראית באופק...

ואז, בתום חודש אלול רווי מהמורות וקשיים, הגיע חג הסוכות,
ובהשגחה פרטית מופלאה, הגיע לידיהם גיליון זה - 'פניני פרשת
השבוע', שגיליון חג הסוכות שלו עסק בנושא כח ההודאה. בני
המשפחה החליטו שבמקום לחוש את החסר ולהתמודד עם כל מה
שלא הולך, יש לשנות את השיטה לטובת העצמת רגשות הודאה על
כל מה שיש וגם על מה שחסר, לעורר בלב תודה נרגשת לבורא עולם
על מה שטוב, וגם על מה שנראה בינתיים פחות טוב...

ומאז, הפך ביתם למקהלה של הודאה נרגשת לה' בכל עת מצוא.
תודה אבא שבשמים על החובות, תודה על הקשיים. תודה על
הפרנסה שאיננה, ותודה על כך שאיננו מבינים. תודה, מכל הלב,
מעומק הנשמה, תודה אבא!

לו, ויש בו את הכוחות לשוב ולנסות מחר מחדש...

ביום המחר שב רוני להיכל בית המדרש, ופתח שוב את הגמרא.
הוא חש כי שיחת התודה אמש עם אבא שבשמים רוממה אותו,
קירבה אותו ליעדו. לראשונה בחייו, באותו יום הצליח ללמוד ולהבין
כמה שורות שלימות, הוא הפך למאושר באדם, וכמוכן - הודה על
כך לבורא עולם בשמחה ובטוב לבב, בנפש משתפכת ובלב מתרונן.
ומאותו היום, נפתחו לו שערי החכמה, לפתע הצליח ללמוד ולהבין.
עם הזמן הלכה הבנתו והשתפרה, והוא הצליח לזכור, לנתח, להקשות
ולתרגן. כיום הזה, מסופר בספר 'האמנתי ואזמרה' המביא את סיפורו
המרגש, הוא כבר עמל על הוצאת ספר בהלכות שבת לאור עולם,
מבוסס על דברי הגמרא ומפרשיה, שקנו שביטה בלבנו...

מתברר, שקושי להבין לימוד, או להתחבר לתורה, התמודדות
במציאות שיעור או חברותא ראויה, וכל קושי אחר הכרוך בחיבור
וקשר אמיתי עם התורה - כל אלה ניתנים לפיתרון ואפילו די בקלות.
ההודאה לה' על ההתמודדות, נשיאת העיניים השמימה בתודה על
כל מה שעובר עלינו ובפרט על הקשיים להבין ולהשכיל בדברי
תורתו - פותחת את שערי החכמה ומעניקה את החיבור לדברי תורה.
וככל שנקדים להודות לבורא עולם על חסדיו עימנו וגם על הקשיים,
ככל שנשפר את כח ההודאה שבליבנו על מה שטוב וגם על מה
שנראה פחות טוב, ככל שליבנו יתרון ופינו יביע שיר ושבחה לאבא
שבשמים על כל העובר עלינו לטוב או למוטב - כך נזכה שבורא
עולם יפתח את ליבנו בתורתו וישים בליבנו אהבתו ויראתו!

גיליון שהוביל למשפחתון...

הסיפור הבא מתחיל דווקא בגיליון זה, 'פניני פרשת השבוע', גיליון
198 - חג הסוכות תשע"ט. מסתבר, שהגיליון האמור הגיע לביתו של
ידידי הרב אבא חייא רייזמן שלי"ט א בדיוק ברגע הנכון... ומעשה
שהיה כך היה:

עד לפני כחצי שנה, התגוררה משפחת רייזמן בשכונת רוממה
בירושלים. צרכי הפרנסה גדלו, והמשפחה החליטה לפתוח
משפחתון בבית, כשהאם תהפוך לעקרת בית ובד בבד תטפל
בתינוקות בבית בשעות היום. לצורך כך הוצרכה המשפחה לעבור
לדירה גדולה ורחבת ידיים, עלויות השכירות האמירו מהישג ידם,
אך הכל היה שווה כדי להגיע לרגע בו יפתח המשפחתון, צהלת
התינוקות תמלא את החלל, והמשכורת הנשאפת תיכנס מדי
ראשון לחודש...

המשפחה עמדה בכל הדרישות, ההתאמה היתה מושלמת, נדרש
רק שהמרכז תבוא ותאשר וחיש קל המשפחתון יפתח. אלא
שהיא דוחה את ביקורה יום אחר יום, שבוע אחר שבוע. בינתיים
משולם הון עתק עבור שכירות, החובות הולכים ותופחים, ולא נראה
כי יש מוצא. מה עושים עכשיו?

ואז, בהשגחה פרטית מופלאה, מישוהו בישר להם כי בירושלים תם
הביקוש, אבל בבני ברק הדרישה למשפחתונים גבוהה מהצפוי.
'אם תעברו לבני ברק, אזי יש סיכוי לפתוח את המשפחתון בקלות
ובמהירות', אמר הלה, והמשפחה, בלב כבד ולאחר התלבטות לא

בורא עולם, את החיבור אתו, וגם נפתח לנו שערי שמים, לשפע של ישועות נכספות, ברכה והצלחה!

תפילין צפוניות ששבו...

כל המאמצים עלו בתוהו, החיפושים העלו חרס. בני משפחה ירושלמית חיפשו אחר עקבות התפילין של הבן, שפשוט אבדו בלי להותיר כל סימן וזכר. לפתע נזכרו כי כנראה נשכחו באוטובוס, אי שם, הרחק הרחק ממקום מגוריהם, והיטב הבינו כי מדובר במאמץ אבוד מראש....

כצפוי, במחלקת המציאות בחברת התחבורה הגיבו בביטול, לא שמעו על תפילין כאלה שהגיעו לאף סניף בארץ. לך תחפש תפילין שאבדו בין עשרות אלפי אוטובוסים המשוטטים בישראל, וכל מהותם נדודים ממקום למקום... בני המשפחה החליטו לשנות כיוון: חדלו מלחפש ומלהתקשר, ופשוט החליטו להודות לאבא שבשמים שהעלים מהם את התפילין!

במשך חודשיים נמשכה שירת ההודאה על אובדן התפילין, פשוט כך. ואז, בהפתעה מוחלטת, התקשר מישהו ובישר כי מצא תפילין אי שם בצפון הארץ, נהג אוטובוס הגיש לו אותן והוא מבקש לקיים 'השבת אבידה'... אז התברר, כי כל החיפושים היו למעשה אבודים מראש, חסרי סיכויים. אבל להודאה יש כוחות אחרים, והם יכולים להביא תפילין מהצפון הרחוק אל המשפחה הירושלמית, נגד כל הגיון...

סיפור נפלא זה, שפורסם בקו 'קול תודה' מפי בעל המעשה, מוכיח עד כמה ההודאה היא כח עוצמתי, שמצליח לפעול גם כשנראה שאין סיכוי. המטרה של הקושי היא לגרום לנו לשאת עיניים השמימה, הבה נעשה זאת בשמחה ובהודאה, מכל הלב והנשמה, ונזכה לראות את הישועה בקרוב!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

וזה לא קל. יום אחר יום לחוש אבודים במערכה, מול הררי חובות ופרנסה מובטחת שנעלמה, ובכל זאת לשיר תודה, למרות הקושי. ולפתע, חשו כי ליבם מתחדש בתחושה מרוממת של קירבת ה', של קשר קרוב לאבא שבשמים. הקושי לא הלך לשום מקום, הבעיה לא נפתרה, אבל הלב השתנה, משהו שנשמה התעלה, לפתע הם הרגישו קרובים כל כך לאבא שבשמים, נתונים בידו, מחוברים אליו באמת!

ובכל זאת, הזמן חולף והישועה לא נראית באופק. בחוסר ברירה החליטה האם כי תנסה להתקבל לעבודה אחרת, וכבר החלה להתקדם בכיוון הזה. לפתע, ללא כל התראה וללא כל השתדלות, בלי כל לחץ או תחנונים ובקשות, פתאום זה קרה:

המרכזת העירונית התקשרה ובשורה בפיה: האישור המיוחל הגיע, והמשפחתון יכול להיפתח תיכף ומיד!

עיניה של האם נקבעו בהפתעה, היא לא היתה בטוחה שהיא שומעת נכון... הנה כי כן, ברגע הכמעט אחרון, ידו של בורא עולם שהיתה עימם, הביאה להם את האישור לו נכספו כל כך. חלום המשפחתון המלווה אותם מזה כשנה וחצי קם והפך למציאות, ואת הנס הגדול היה ניתן למשש בידיים:

כן, כח ההודאה הוא ששינה את התמונה. המצב נראה היה כאבוד, הסחבת נמשכה ללא הרף, הברוקרטיה לא נגמרה. אבל כח ההודאה יצר להם חיבור עמוק עם אבא שבשמים, העצים את ליבם והעניק להם כוחות לעמוד באתגר, ולבסוף - גם הביא את הישועה הנכספת... הסיפור המופלא, אותו שמעתי מידידי גיבור המעשה, חושף בפנינו את עוצמת ההודאה בעת הקושי, הכוחות שהיא מעניקה, העוצמות שהיא מטעינה. יהודי יקר, אם אתה מתמודד, אם קשה לך - התחבר נא לכח ההודאה, תטעם את המתיקות שטמונה בהתרפקות על אבא שבשמים בשמחה ובטוב לבב, בהודאה ובדברי שבח מעומק הלב.

וככל שנכביר בהודאה, ככל שנרבה בה, ככל שנוסיף ונקנה לה מעמד ומקום בליבנו - כך נזכה שהיא תעצים את הקשר שלנו עם

המשך מעמוד 12 | הגאון רבי אברהם גולדשמידט שליט"א

אבל אין פה את היגיעה בתורה, כמו שיש כשלומדים סוגיא סבוכה ומורכבת, כשמעמיקים להבין את ההבדל בין התירוץ הראשון של רש"י לתירוץ השני שלו, כשמנסים לרדת לשורש המחלוקת בין הרשב"א לריטב"א. צריכים להתאמץ! להתייגע! להזיע! מנסים שוב ושוב ושוב, זאת הרגשה של מרידות בפה, לא מצליחים, איי זה כואב, אבל בכל זאת מתאמצים עוד קצת ועוד קצת עד שמצליחים להבין... את זה אין בדין, כשדנים דינים אין את היגיעה הזאת, ולכן לדון דין זה רק 'כמו' ללמוד תורה, והלימוד עצמו חשוב יותר.

"ויסב אלוקים את העם דרך המדבר!" צריכים להיות כמו מדבר, להתאמץ, להתאמץ, להתייגע, ולהפקיר את הכל, בלי להסתכל על שום דבר, רק תורה, כך ורק כך זוכים להגיע ל'ממדבר מתנה', ויהי רצון שנזכה להגיע לזה או לפחות למשהו מזה...

תובענית: "פאר וואס האסטו אפ געלוסט לערנען?" - מדוע עזבת את לימוד התורה...?

אבל אבא שלי הרי היה תלמיד חכם מופלג, הוא לא נשאר חייב, והשיב מיני וביה שהגמרא אומרת ש'דין כתורה', כלומר לדון דינים בבית הדין זה כמו ללמוד תורה, ואם כן הוא לא עזב את לימוד התורה, הוא דן בבית הדין.

אמר לו רבי אהרן זצ"ל: "כתורה", והדגיש את כף הדמיון. במילה אחת הוא בעצם אמר לו שלדון דינים בבית הדין של כמו ללמוד תורה, אבל ללמוד תורה זה חשוב יותר!

את הסיפור הזה במלואו שמעתי מפי אבי מורי זצ"ל, ואליו מתלווה גם הסבר: נכון שלדון דינים זה כמו ללמוד תורה, הגמרא אומרת כך במפורש, אין חולק על כך.

וכזאת נעימות... אמרתי לו פעם: 'שהרבי ימחל לי, עם כל הכבוד שלמדתי אצלכם מסכת שבת, ה'בין אדם לחברו' שלמדתי אצלכם, זה היה לימוד יותר גדול...".

אני רוצה גם לספר לכם, על הנהגה מיוחדת של מרא דאתרא דירושלים, רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, גאון וקדוש הדור.

כמובן שהוא לא רצה לדבר דברים בטלים, אבל הרי צריכים לדבר עם האשה לפחות מיעוט שיחה, אז מה עושים? הוא מצא פתרון. הוא אמר לאשתו: 'את יודעת מה? אני עושה איתך סדר, כל יום נלמד ביחד חצי שעה 'עין יעקב'. כל האגדות שבש"ס. זה מרתק, זה גם מאוד חשוב לדעת את הסיפורים האלו, וגם נושא מעניין לשיחה בלי לבטל תורה חלילה'.

כשהוא היה לומד 'עין יעקב' הוא היה אומר לה פירושים מעניינים, סיפורים נפלאים, זה היה מתוק מדבש ונופת צופים.

רבי יוסף חיים הרי היה בקי בקורותיהם של כל הגדולים, והוא הכניס את הידע העצום שלו בתוך ה'עין יעקב', בשילוב עם ההסברים לדברי חז"ל. זה היה פשוט נפלא.

השכנות שמעו שרבי יוסף חיים מוסר שיעור כזה נפלא לרעייתו מדי ערב, אז הן שאלו את הרבנית, "אולי גם אנחנו נצטרף? אם הרב מדבר באופן שמתאים לך, גם אנחנו יכולות לשבת ולהקשיב, אכפת לך שנצטרף?"

השיבה הרבנית בשאלה: "למה לא? באמת אין לי התנגדות שתצטרפנה, אבל אני אשאל את פי בעלי אם גם הוא מסכים לכך". שמע רבי יוסף חיים את השאלה, והשיב בשלילה נחרצת: "מה פתאום? הרי זאת החצי שעה ביום שאני מקדיש במיוחד עבורך, איך אפשר להפוך אותה לשיעור שאני מוסר לעוד אנשים? זה כבר לא יהיה במיוחד עבורך!"

רבי יוסף חיים זוננפלד היה אדם גדול מאוד, הוא נשא על כתפיו את העול של כל ירושלים. הוא החזיק כוללים ומסר שיעורים, ישב בדין וניהל את כל עול הרבנות של העיר כולה, אבל הוא ידע שגם האיש הכי עסוק בעולם, חייב להקדיש זמן מיוחד לשבת עם בני ביתו ולהשקיע בהם, וזה רבותי, לימוד חשוב שכל אחד ואחד מכם צריך ללמוד, לפני שהוא מתחתן בשעה טובה ומוצלחת.

בחור שהיה לומד איתו בחברותא בבית, עד השעה עשר וחצי. "מאחר ולא היה לי מה לעשות בבית, ולא רציתי להפריע להם, הייתי יוצאת מדי ערב בשעה שמונה וחצי מהבית, והפכתי לגבאית צדקה. הייתי אוספת כסף לעניים, ליתומות ולא למנות, ואחרי שעתיים וחצי הייתי חוזרת הביתה, בשעה 11 בלילה בערך".

עכשיו כדאי שתקשיבו טוב מה מספרת הרבנית, מה קרה כשהיא הייתה חוזרת הביתה. צריכים להכיר את רבי שלמה, כדי להבין את המשמעות. הוא היה כזה עדין נפש, באופן מיוחד. למדן מובהק, הוא היה עליו של ממש, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל אמר עליו, שהיה יחיד הדור בלימוד גמרא לאמיתה של תורה. היו שם כל גדולי ראשי הישיבות של אמריקה, רבי משה פיינשטיין לא נשא פנים לאף אחד, הוא הצהיר במפורש שרבי שלמה היה יחיד הדור!

בכל אופן מספרת הרבנית, מה קרה כשהיא חזרה הביתה? - "על השולחן היו כבר מונחות שתי כוסות עם פרוסת עוגה, הקומקום עם המים כבר עמד על האש, וכשאני נכנסתי הוא הכין לי כוס קפה, ועוד כוס קפה עבורו..."

"שאלתי אותו לא פעם ולא פעמיים: 'אתה צריך להכין לי קפה? אני צריכה להכין לך!' הוא אמר לי: 'לא! את הסתובבת בחוץ ואני ישבת בבית בנחת. בוודאי שמן הצדק הוא שאני אכין את הקפה עבורך!'... "כשהייתי נכנסת לחדר לישון, המיטה כבר הייתה מוכנה, הוא סידר את החדר כדי שלא אצטרך לטרוח, הכין 'נעגל ואסר' (מים לנטילת ידיים), הוא עשה כל מאמץ כדי שבבית תשרה אווירה נעימה, כדי לתת הרגשה שהוא מכבד ומעריך. ככה תתנהגו גם אתם לנשותיכם".

מסכת 'בין אדם לחברו'

עוד סיפר הגאון רבי משה אריה שטרן לתלמידיו: "היה לי רבי, הבן של רבי אלחנן וסרמן הי"ד, רבי שמחה וסרמן זצ"ל, הוא היה הרבי שלי מלפני ארבעים ושש שנים, ב'בית מדרש עליון' בליקווד. "אנחנו למדנו אצלו מסכת שבת, הוא היה המגיד שיעור שלנו. אני יכול להעיד שהוא למדן עצום.

"הדרך ארץ והכבוד שהוא נתן לרעייתו, זה כבוד מלכים ממש! כמו שנותנים למלכה. רק לבת מלך נותנים כזה כבוד עם כזו דרך ארץ

בעיה בשידוך..."

"האם לגור אחרי החתונה דווקא בבני ברק?..."

"היה זה צרור הטרדות. לא שאלות. רבי חיים הקשיב כאילו הקשיתי בחמורות שבסוגיות הטהרות. האיר פנים כדרכו, אבל באותו מעמד הרגיש בלבו שההגזמה הזו היא בעצם שוועה, והוא ביקש ממני להיכנס אליו למחרת בבוקר בשעה 11.

"יצאתי מביתו שטוף אושר. העולם האיר לי פנים, והשמש זרחה כפי שלא זרחה מעולם. רבי חיים הגדול קורא לי אליו לשיחה..."

"למחרת קידם אותי במאור פנים, ישב אתי במשך שעתיים רצופות ולמד אתי בחביבות ובדרך נעימה כמה סוגיות.

"רבי חיים היה קרן האור היחיד בתקופה האפלה."

היו לו לרבי חיים - וזה סיפור שלא סופר - עשרות עשרות מקורבים פרטיים מהסוג שתואר לעיל, 'שברי כלים' שרבי חיים ואהבתו הגדולה שיקם ורומם, והעמיד על הרגליים. הכלים שלו היו: הקשבה דרוכה, אכפתיות עמוקה, מילת הדרכה, ושלווה חמימה.

במשך שנים הסתובב בביתו יתום, שראה ברבי חיים דמות אב. רבי חיים העניק לו את מלוא אהבתו וקרבתו, היה מזמין אותו לסעודות שבת וחג, מושיב אותו לידו, מחלק לו 'שיריים', משמיע ללא הרף מילי דבדיחותא ומנצל כל דרך לשוב את נפשו.

(מתוך הספר כוותיה דרבי חיים - בעריכת הרב יעקב ב. פרידמן)

שבירר והוכיח באופן יסודי שבבדיקת חמץ יש חובה לבדוק גם בין חריצי הרצפות. רבנו הגיב שאין צורך שישמיע את כל בירורו, שהרי הלא הוא תלמיד חכם ובוודאי בירר היטב, אלא שעליו לדעת שהיות שבדיקה בין החריצים קשורה בטרחה מרובה, וההלכה קובעת שכאשר ישנה טרחה מרובה בבדיקה אין סומכים על אשה, א"כ הוא בעצמו יאלץ לבדוק בין הסדקים. והוסיף: הואיל ואתה תלמיד חכם, תצטרך למצוא את הדרך הממוצעת בין חובת הבדיקה שתארך זמן רב ובין ביטול התורה שלך!

האברך חזר לאחר כמה ימים ואמר שבבירור נוסף שבירר היטב הגיע למסקנה שלפי ההלכה אין חיוב לבדוק בין חריצי הרצפות. שוב ביקש האברך להשמיע את הבירור, כדי להיוודע אם בירר היטב. הפעם הקשיב לו רבנו, כי רצה להניח את דעתו, שיהיה סמוך ובטוח שאכן אין חיוב לבדוק בין חריצי הרצפות.

אז ישיר משה ובני ישראל

היה מספר ברגשי קודש מה שמע פעם מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי, שנזדמן פעם ללון לילה אחד סמוך לחדרו של רבינו החפץ חיים באיזה מקום שביקר בו, ובאמצע הלילה התפעם לשמוע קולו של הח"ח כשהוא פותח באמירת "נשמת כל חי תברך את שמך" כאשר הוא מתרגם כל תיבה ותיבה באידיש בהשתפכות הנפש ובמתקנות נפלאה.

נשאל פעם, מהו הטעם שנקבע הפסוק "אנא ד' הושיעה נא" וגו' בין פסוקי ההילול וההודאה שבנוסח ההלל (ראה אבן עזרא שם) והשיב שבמעמד זה שמודים ומהללים אנו להשי"ת על חסדיו שגמל לנו, אוזרים אנו עוז לבקש ממנו שיוסיף גם להבא להושיענו ולהצליחנו "ואמרו הושיענו" שנוכל להוסיף לשבחו ולהלל לשמו עוד ועוד.

וכשם שכאשר מודים יש להתפלל, גם כשמתפללים תמיד יש להקדים ולהודות על כל החסדים והטובות. הוי מעשה באחד מהליכותיו הקבועות לכותל, שפגש בשו"ב הירושלמי הוטיק הרה"צ רבי אברהם דוד פרידמן מגבעת שאול, וסיפר לו שהוא עומד לפני ניתוח לא פשוט בליבו, ברכו רבינו ואמר לו יסוד זה "להודות ולהתפלל", "הודו לד'... ואז, ואמרו הושיענו", לימים נצרך לעבור שוב ניתוח דומה, וביקש שוב מרבינו ברכה והזכיר את היסוד שרבינו אמר לו בשעתו, נענה רבינו ואמר, אדרבה עכשיו בכפליים "הודו לד'... ואמרו הושיענו".

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'גאון ישראל')

שעה שייסורים תכפו עליו? הבה ונסכית: יהודי זה 'התלבט קשות', הוא סיפר שהיו לו שטיחים בבית, והוא הוציא אותם כי אין לו כח לנקות אותם מאבק, אולם היה מי שסבל מהענין, היתה זו השכנה מתחתיו, אשה זקנה אלמנה ניצולת שואה, שמתלוננת באוזניו שכעת, אחר שהוציא את השטיחים, היא שומעת את צעדיו בביתו וזה מאד מפריע לה ומצער אותה, מאחר וזה מזכיר לה את הצעדים של הקלגסים הנאציים בימי השואה ל"ע. מה עליו לעשות?

במשך שעה ארוכה עמד רבינו, שכאמור חש ברע, וביקש ממנו תוך שהוא משכנע אותו בכמה אנפין, שכדאי מאוד להחזיר את השטיחים וברור הוא וכדאי שידע שזה יהיה לו לברכה, והוא יזכה בזה למצוה גדולה, בכך שימנע את צערה של הזקנה המסכנה.

ראיתי בחוש, שרבינו מתייסר בכאבים ובקושי עומד על רגליו, אבל למען אותה ניצולת שואה הוא לא ויתר והקדיש דקות ארוכות של מכאובים, כדי לשכנע את היהודי שיחזיר את השטיחים.

אלא שבזה לא תם הדיון... אחרי שהשתכנע להשיב לרצפת ביתו את השטיחים, היתה לו שאלה קשה במיוחד שהיה זקוק בה להכרעה של "פוסק הדור", היות וקשה לו לנקות את השטיחים שהוא מחזיר, ובודאי יש כיום חומרי ניקוי מיוחדים לטיפול בשטיחים, הרי שאלתו היא, האם הרב יודע על חומר טוב לניקוי שטיחים?...

הייתי המום ונבוך, והמתנתי לראות מה רבינו יענה, אך רבינו לא איבד משלוותו, הוא המשיך וענה לו בסבלנות מרובה: "כדאי שתלך פה לחנות פלוגית בסוף הרחוב, תיגש ותגיד למוכר שאני שלחתי אותך, ותבקש ממנו שיתן לך את החומר הטוב ביותר לניקוי שטיחים!..."

רבינו תולש מודעה בניגוד לאופיו?

בוקר אחד ראו את רבינו בשובו מהתפילה מנסה לתלוש מודעה בלוח המודעות ב"שערי חסד". הרואים התפלאו, מה לו לרבינו אציל המידות לתלוש ולקרוע מודעות ברחוב העיר. התברר שהיתה זו מודעת השמצה ארסית נגד תלמיד חכם אחד ורבינו ניסה לתולשה. כך סיפר גם מלווהו רבי יצחק פריימן, שפעם סיפר לו בבוקר בשובם מהתפילה, שבלילה היו מודבקים בשכונה מודעות חריפות נגד אחד העסקנים, ועתה בבוקר הם הוסרו. נענה רבינו ואמר: טוב מאד עשו שהסירו אותם. אם הייתי רואה מודעה כזו הייתי מסיר אותה בעצמי. וכי העולם הוא הפקר שכל אחד כותב ככל העולה על רוחו?!

אברך בא לרבנו לפני חג הפסח ואמר שברצונו לפרסם הלכה,

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ באיזה מקרה ניתן להתפלל שמונה עשרה תוך כדי הליכה?
- ◆ האם מותר לזוז ממקומו באמצע שמונה עשרה כדי ליטול סידור מהארון?
- ◆ מדוע מכנים את הכיוון שאליה מתפללים בשם 'מזרח'?

תנוחת הגוף ואבריו השונים בתפילת שמונה עשרה

* הנמצא בדרך במשך זמן התפילה, ואם יעצור מהליכתו לתפילת שמונה עשרה לא יוכל לכוון בתפילתו מחמת לחץ הזמן וכדומה - רשאי להתפלל תוך כדי הליכה, ואף אם כיוון ההליכה אינו בכיוון התפילה הראוי.

* הנמצא בטיסה או בנסיעה אשר תגיע לסיומה לאחר חצות הלילה, וטרם התפלל ערבית, ואינו יכול להתפלל בעמידה - יש שהורה שיתפלל בישיבה, ויש שהורה שיתפלל בהגיעו ליעדו.

* העומד ונשען על דבר מה במידה כזו שאם ינטל המְשָׁעָן יפול - אינו נחשב כעומד לענינים המצריכים עמידה. ובתפילת שמונה עשרה אסור להשען כלל, ובשעת הדחק יש להקל.

* בעת תפילת שמונה עשרה, צריך האדם להִתְמַוֵּת למלאכים, ולשם כך נוקטים גם בפעולה חיצונית של הִתְמַוֵּת למלאכים, והיא הצמדת הרגליים זו לזו בשווה.

* לפני תפילת שמונה עשרה ראוי להביט אל השמים כדי לעורר את הכוונה, וכן במהלכה - אם יש צורך בכך. אולם במשך התפילה עצמה צריך לכופף את הראש מעט ולהשפיל את המבט למטה.

* בשעת תפילת שמונה עשרה צריכה תנוחת הידים להיות כפי שנהוג להניחן בשעה שמבקשים דבר מה מהמלך. והיו מקומות שבהם נהגו להניח את הידים כנגד הלב לאות הכנעה.

* בשעת התפילה אסור להחזיק ביד חפץ קדוש, וכן חפץ העשוי להזיק או לגרום להפסד בנפילתו; ויש אומרים שאסור להחזיק בידו כל חפץ שהוא, למעט סידור.

* מי שהחל את תפילת שמונה עשרה ללא סידור, ובמהלכה נזקק לסידור, ואינו יכול לרמוז לאחַר שיביא לו סידור - מותר לו לזוז ממקומו כדי ליטול סידור.

* בעת אמירת 'קדושה', שבפתיחתה אנו אומרים: "כשם שמקדישים אותו בשמי מרום", או: "כנועם שיח סוד שרפי קדש", עלינו להִתְמַוֵּת למלאכים, ולעמוד ברגלים צמודות זו לזו בשווה.

כיוון התפילה

* לפני תחילת תפילת שמונה עשרה, צריך המתפלל לִתְמַוֵּת במחשבתו כאילו הוא עומד בבית המקדש אשר בירושלים, לפני הפְּנֹת אשר על הארון, בקודש הקדשים.

* מנהג ישראל מקדמת דנא להציב את ארון הקודש בקיר שלכיוונו מתפללים; וכינויו הרווח של קיר זה - 'מזרח', מקורו במדינות השוכנות ממערב לארץ ישראל, שבהן כיוון התפילה הוא מזרח.

* בגמרא נאמר כי התפילה לכיוון דרום היא סגולה לחכמה, ולצפון - סגולה לעשירות. יש מפרשים שִׁפְנָה את גופו לכיוון התפילה הראוי ויטה את ראשו לדרום ולצפון, וכן יש לנהוג.

הכוונה בתפילה

* לפני תפילת שמונה עשרה צריך לשהות מעט כדי ליישב את הדעת ולעורר את הכוונה. וכן צריך לשהות מעט לאחר התפילה, כדי שלא יראה כאילו היא למעמסה עבורו.

* העצה העיקרית לכוונה בתפילה היא להתפלל מתוך הסיידור, ולפחות את תפילת שמונה עשרה; ויש בכך תועלת גם לאמירת מילות התפילה בדקדוק ובשלמות.

* מנהג טוב לתת צדקה לפני התפילה, וכשאינו לפני עני או קופת צדקה - יפריש כסף לצדקה. ויש שנהגו לתת צדקה בעת אמירת המילים "ואתה מושל בכל" בפסוקי דזמרה.

אבל אז הרבי היה מתנער ופניו היו זורחות באור עילאי: "הרי בעוד שבעה ימים יהיה שבת! שבת קודש! נו... שישה ימים זה לא הרבה זמן אם הם עוברים בציפייה וכיסופין"

מה ששמעתי מחסידי לעלוב שזכו להסתופף במשך שנים
אצל הרבי בעל ה'ברכת משה' מלעלוב זיע"א

בתחינה שנזכה לקבל שבתות מתוך רוב שמחה, עושר וכבוד, מתוך יראת שמים ואהבת תורה, מתוך שמחה בקיום המצוות וטהרת המחשבה, מתוך שמירה של הפה מדיבור לא טהור, ושל האוזניים משמיעת דיבורים שאינם טהורים. זה התפקיד של ההורים, להתפלל על זה, וללמד את הילדים להתפלל על זה, וכך על ידי התפילות והמאמצים הפיזיים נזכה בעזרת ה' שהשבתות שלנו יראו אחרת, וכמובן שבעקבותיהן גם ששת ימי המעשה יראו בהתאם. רצייתי להוסיף עוד משהו. לא מזמן יצא לי לקרוא פירוש על המילים של 'רצה והחליצנו'. יסלחו לי הקוראים שאני לא זוכר איפה ראיתי את הפירוש הזה ואיני יכול לומר אותו בשם אומרו, אבל בעצם יש שם שאלה קשה מאוד. שכשאנחנו אומרים "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו", אנחנו מתפללים רק על יום השבת עצמו שיעבור בשלום בלי בעיות?

ומה עם יום שלישי? האם ביום שלישי אנחנו כן רוצים חלילה וחס שתהא צרה ויגון ואנחה? כמובן שלא! ה' ישמור ויציל. אז למה אנחנו מגבילים את הבקשה רק ליום מנוחתנו?

אלא התשובה היא שיום השבת הוא השורש לכל ימות השבוע. אם חלילה אירעה צרה במהלך השבוע, היא מגיעה מאיזו צרה שאירעה בשבת, אולי זה היה לא מורגש, אבל השורש של כל ששת ימי המעשה טמון בשבת קודש.

(המאמר המלא אי"ה בגליון לקראת שבת בשבוע הבא)

מאת: הרה"ח יחיאל יהושע גולדברג

שמעתי מאבי מורי שליט"א ומחסידי לעלוב נוספים שזכו להסתופף במשך שנים אצל הרבי בעל ה'ברכת משה' מלעלוב זיע"א, שלא פעם בתקופות שהיו קשות עבורו, הוא היה נאנח במוצאי שבת, 'ויי אבדה נפש', היתה שבת כל כך מרוממת ומיוחדת, היתה כזאת הרגשה נהדרת ונפלאה של קרבת אלוקים, של מנוחת הדעת והנפש, ועכשיו נכנסים לשישה ימים של חול! שישה ימים תמימים שבהם אין שבת קודש, איך אפשר? איך אפשר להחזיק מעמד?

אבל אז הרבי היה מתנער ופניו היו זורחות באור עילאי: "הרי בעוד שבעה ימים יהיה שבת! שבת קודש! נו... שישה ימים זה לא הרבה זמן אם הם עוברים בציפייה וכיסופין ליום השבת.

מהרגע שיצאה השבת, הוא היה מחזיק את עצמו בשמחה בזכות זה שעוד מעט תבוא שבת נוספת.

זה עוד פשט, בפועל ממש, למה שאומר הזוהר הקדוש, בקטע של הזוהר שנוהגים רבים לומר לפניה קידוש של ליל שבת: "כל שיתא יומין מינייה מתברכין". כל ששת ימי המעשה מתברכים ושואבים את הכח שלהם מיום השבת שלפניהם.

אם השבת היא מרוממת, אם סעודות השבת מתנהלות באווירה של תורה ויראת שמים, אם השעות שבין הסעודות, התפילות, אפילו המנוחה בשבת, הן כדת וכראוי וכנכון, אז כל השבוע נראה אחרת. ולכן צריכים להשקיע בזה מחשבה, להשקיע בזה מאמץ וכן, גם להתפלל תפילות חמות מעומק הלב, לשפוך את הלב לקב"ה

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 560
שנה י"ב תשפ"ג

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

והכית בצור

הבאר שהיתה במדבר, דומה היתה לסלע עגול מלא נקבים בכברה, מפכפכת ומעלה מים כמפי הפך הזה, והיתה הבאר עולה עמהם להרים, ויורדת עמהם לגיאיות במקום שישאל שרויים, הבאר שרויה כנגדם. במקום גבוה כנגד פתחו של אהל מועד, נשיאי ישראל באים וסובבים עליה במקלות ואומרים עליה את השירה, 'עלי באר ענו לה' והמים מבעבעים ועולים כעמודים למעלה, וכל אחד ואחד מושך במקלו איש לשבטו ואיש למשפחתו, והיא טובבת את כל מחנה ישראל ומשקה את כל הישימון ונעשית הבאר נהרות נהרות, עד שישראל יושבים בסירות ובאים זה אצל זה, והנחלים מתמשכים והולכים בנתיבותיהם, העולה דרך ימין יורד דרך ימין, והעולה דרך שמאל יורד דרך שמאל. ויתר המים הנובעים ממנה, נעשים נחל גדול וישראל הולכים בו באניות ובאים לים הגדול ומביאים כל חמודות העולם.

(תוספתא סוכה פ"ג ה"ג)

פרשת השבוע

והיה ביום הששי והכינו את אשו יביאו טזה

מסופר על הרה"ק רבי יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין זיע"א, שבימי נעוריו הסתופף בצל המגיד הקדוש ממוריטש זיע"א. כשבא בפעם הראשונה למעוריטש היה זה בערב שבת קודש, ונכנס תיכף לחדר המבשלים וראה שמתעסקים בהכנת סעודת שבת, אמר להם רבי יעקב יצחק, הנה אני נוהג תמיד, שאת הדגים שאני אוכל בשבת אני טורח בעצמי להתעסק קצת בתיקונם בערב שבת קודש, ועל כן אני רוצה גם עתה לקיים מנהגי. עמד ונטל חתיכת, דג מלח אותה בעצמו והלך לו. התלמידים של המגיד הגדול שהיו באותו מעמד התפלאו, מנין לו לאברך זה, שדוקא חתיכת דג זו תגיע אליו בשעת הסעודה, והרי החתיכה תתערב בין שאר כל החתיכות הרבות המתבשלות, והמתחלקות על ידי המשמשים בין כל המסובים לשלחן, והם תמחו על המעשה המוזר של האברך החדש. היה שם בין התלמידים גם הרב ר' זלמניו שנתפרסם אחר כך בשם כ"ק אדמו"ר הזקן בעל התניא זיע"א,

לקח חוט וקשר את אותה חתיכת דג בחוט זה לסימן, למען ידע מה ייעשה בה בחתיכה זו בשעת הסעודה. וכמובן שר' יעקב יצחק לא ראה ולא ידע על הסימן. בשעת הסעודה ראה ר' זלמניו, והנה את חתיכת הדג המסומנת בחוט, הושיט השמש לאיש אחר היושב סמוך לאותו אברך, כשרצה אותו האיש לקחת את חתיכת הדג בידו לאכלה, אחותו פתאום רעדה ולא יכול היה לאכול, וסילק את מנתו לצד אחר, לאותו מקום שישב ר' יעקב יצחק, ואז לקח ר' יעקב יצחק את המנה ואכל, ואז הבינו כולם שאברך זה הוא אדם גדול.

והכית בצור ויצאו ממנו מים (י"ז-ח)

מסופר על הרה"ק רבי יעקב מליסא זיע"א, שבשבת אחת נתכנסו בעלי הבתים לביתו, וביניהם היה גם נגיד קמצן, ביקשו ממנו בעלי הבתים להעמיד יין על השולחן, והלה התחמק והשמיט עצמו. אמר לו ר' יעקב מליסא, אם תעמיד יין, אראה לך מופת גדול מזה של משה רבינו. הדבר פעל, והלה העמיד יין על השולחן. אמר רבי יעקב הנה הנס, משה רבינו הוציא מן הסלע מים, ואני הוצאתי מן הסלע הזה יין.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:53 ת"א: 5:55 ר"ת: 6:29

פרשת בשלח-שירה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:40 ת"א: 4:54

אהבת האחים הקדושים

לאחר פטירתו של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, הותיר אחריו זוג תפילין שעבר אליו בירושה מאבי סבו, המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א. כל אחד מששת בניו הקדושים של הצדיק, היה חפץ בתפילין הקדושות, אולם נראה כי הרה"ק רבי דוד משה הצעיר שבחבורה, השתוקק לכך יותר מכולם, לשם כך אף הסכים לוותר לאחיו על חלקו בכל שאר הירושה שהניח אביהם, לאחר דיון בנושא, החליטו האחים להטיל גורל ולמסור את ההחלטה בעניין בידי שמים, בגורל שערכו עלה שמו של רבי דוד משה זיע"א לימים הרבי מטשארטקוב.

חלפו שנים, ערב אחד ישב הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א בנו הבכור של הצדיק מרוזין עם קבוצה מחסידיו, סיפר הרבי על סב סבו המגיד ממעזריטש זיע"א, ובתוך כך עלה גם עניין התפילין של המגיד שהניח אביו הצדיק, ושעלו בחלקו של אחיו רבי דוד משה, הוא תיאר באוזני החסידים כמה השתוקק כל אחד מהאחים לזכות בתפילין הללו, "העובדה שאחי רבי דוד משה זכה בהן בפועל, הייתה ההוכחה שהוא אכן הראוי להן מכולנו" אמר, חדי העין בחבורה יכולים היו להבחין בחילופי מבטים בין שניים מהיושבים סביב השולחן.

לפתע קם אחד מהם על רגליו ובקול רועד החל להתוודות ולספר "רבי, חברי ואני החלטנו כי הגיעה השעה לגלות סוד שמרנו בליבנו זמן רב, מעשה שלא יעשה עשינו אף כי כוונותינו היו רצויות, סברנו שאנו עושים דבר טוב למען רבנו" לשמע דבריו המסתוריים והמסקרנים של החסיד, רכנו החסידים קדימה והמתינו להמשך דבריו, החסיד נטל נשימה עמוקה לריאותיו והמשיך: "כבר זמן רב שכליותינו מייסרות אותנו על המעשה שעשינו, אך הערב לאחר דברי הרבי על התפילין ועל הגורל, החלטנו לשים לכך קץ ולבקש מחילה על הדבר".

ואז כמו לפי אות מוסכם מראש, קם גם החסיד השני והחל לספר: "יום אחד ישבנו חברי ואני ודיברנו על כך שרבנו כה רצה את התפילין של המגיד הקדוש, סברנו שהיות והוא הבכור בבניו של הצדיק מרוזין, הרי שלו מגיע משפט הבכורה וראויות התפילין להיות שלו. "באחד הימים התגנבנו לביתו ולחדרו של רבי דוד משה, פתחנו את הבתים של התפילין, בחיל רועדה הוצאנו את הפרשיות, והכנסנו במקומם פרשיות אחרות כשרות ומהודרות, תפרנו מחדש את הבתים ויצאנו מהבית, "רק לאחר מכן קלטנו את חומרת המעשה שעשינו".

קולו של החסיד הפך ליבבה דקה, אף חברו דמע ונראה היה אפוף בושה וכלימה, "לא ידענו מה לעשות בפרשיות הקדושות, להחזירן למקומן חששנו שמא יתפסו אותנו בקלקלתנו, אך גם להביאן אל הרבי חששנו, עתה כשהחל הרבי לדבר בעניין, ראינו בכך אות משמים כי עלינו לחשוף את חטאנו ולבקש עליו כפרה". בתוך כך הוציא חברו חבילה קטנה מכיס מעילו ובידיים רועדות הניחה על השולחן ליד הרבי.

לא רק ידי החסיד רעדו, גם החסידים שהיו עדי שמיעה למעשה נרעדו, הם התקשו להאמין כי שני אברכים יראי שמים אכן מסוגלים היו לבצע מעשה כה חמור, מאידך חשבו כמה מהם, אם רבי דוד משה המשיך להתפלל באותן התפילין, ולא חש אפילו בהחלפת הפרשיות, ייתכן כי יש לראות בכך סימן שתפילין של המגיד ממעזריטש אכן אינן מגיעות לו. כל העיניים נישאו אל הרבי וכל האוזניים היו כרויות למוצא פיו, הרבי פתח באיטיות את החבילה והוציא ממנה את הפרשיות, בריכוז עצום התבונן בהן שורה אחר שורה, מילה אחר מילה, ואז עטף בחרדת קודש את הפרשיות במטפחתו נשק להן והכניסן לכיס הפנימי של מעילו.

הרבי ישב אחוזו בשרעפים ומחשבותיו נשאוהו למחזות אחרים, לפתע אמר: "אבקש מכל הנוכחים כאן לשמור על סודיות מלאה על כל מה שראיתם ושמעתם פה הערב אודות הפרשיות, בעוד ימים אחדים אצא ברצות ה' לדרך אל אחי רבי דוד משה היושב בטשארטקוב, ואם מישוהו מכם חפץ להצטרף אליי, הרשות נתונה". בהגיע הרבי מסדיגורא בלוויית חסידיו לטשארטקוב, יצא רבי דוד משה לקבל את פני אחיו הבכור בכבוד ואהבה, האחים התחבקו ונשקו זה לזה, וכך כשזרועו של האח הבכור מונחת על כתפי אחיו הצעיר, נכנסו אל הבית פנימה, שעה שכל יהודי העיירה נכנסים אחריהם לתוך הבית, אווירת יום טוב הורגשה כעיירה, לא בכל יום נפגשים שני אחים צדיקים אלה.

למחרת בבוקר הכניס רבי דוד משה את אחיו לחדר שבו נהג להתכונן לתפילת שחרית, על השולחן היו מונחים שלושה זוגות תפילין רש"י, רבנו תם ושימושא רבא, במרחק מה מזוגות תפילין אלו עמדה שקית נוספת, שאותה הכיר הרבי מסדיגורא מיד, כשקית התפילין של המגיד התפילין שאביהם נהג להניח, הרבי מסדיגורא עקב בעניין רב אחר מעשי אחיו הצעיר, רבי דוד משה הוציא את התפילין של המגיד מהשקית שלהן ואחזן בשתי ידי, הוא עצם את עיניו ומצחו נחרש קמטים של דביקות, לאחר כמה שניות פקח את עיניו והוא נאנח עמוקות, ולאחר מכן הניח מידי את התפילין והחזירן לשולחן, לקח את התפילין שלו והניחן.

משל ונמשל

הוי דן את כל האדם לכף זכות

לעתים קרובות יארע ששני בני אדם נעשים צהובים זה לזה, ונוטרים איבה שנים על שנים, יש שיבקש אדם מחברו איזה דבר והלה מסרב לעשות את מבוקשו, מיד הוא הופך לו לשונא בנפש, ומוכן הוא לקורעו כדג, ברם אילו היה כל אדם מביט על חברו כעל גדול הימנו, ודאי שהיה יכול ללמד עליו סניגוריא ולמצוא לו צד זכות.

משל לראובן שבא לידי דין ודברים עם חברו שמעון ורב עמו, והיה בלבו עליו. לימים היה ראובן מהלך ברחובה של עיר, ופגש באחד מידידיו הטובים לוי, שהיה מקובל עליו כאדם מהוגן וישר דרך, סיפר ראובן ללוי על הדברים שנפלו בינו לבין שמעון, והוסיף כי גדולה הטינה שהוא שומר לשמעון משום שהלה לא צדק כל עיקר בריבו אתו, אמר לו לוי, וכי מכיר אתה יפה בטיבו של שמעון זה, שאתה בטוח כל כך שאינו אדם כשר? לפני ימים אחדים ראיתיו דרך מקרה מסב במסיבה עם רבנו הגאון המפורסם בחסידותו, ורבנו חלק לו כבוד גדול. מששמע זאת ראובן תמה תמיהה גדולה, ברם לא עלה על דעתו להטיל ספק באמיתות הדבר שכן היה לוי מקובל עליו כאדם מהימן ביותר, פתח ואמר לו יודע אתה, הרהור ספק נכנס בלבי שמא לא צדקתי בריבי עם שמעון, ואף על פי שבטוח הייתי עד היום בצדקתי, מששמעתי סיפורך התחלתי מהסס בדבר שמא מי יודע. לאחר כמה ימים נפגשו שוב שני הידידים, אומר לוי לראובן יודע אתה, אתמול שוב ראיתי את שמעון יושב לפני שני גדולי הדור, ושניהם קירבוהו קירבה יתירה וכיבדוהו כבוד גדול. מיד נפל ראובן על פניו בוכה ומצעק וי וי מה גדול החטא שחטאתי נגד רבי שמעון, מעתה גם רבי איתקרי, עכשיו אין עוד כל צל של ספק בלבי שלא אני צדקתי באותו ענין, אף איני יכול כלל להבין כיצד הייתי בטוח כל כך, שאדם גדול שכמותו הוא הרשע ואני הצדיק.

(בשם הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

תפילת שחרית תמה ושני האחים שבו לחדר לחלוץ את התפילין ולהניח את שני הזוגות הנוספים כמנהגם, בעודם גוללים את רצועות התפילין, שאל הרבי מסדיגורא את אחיו הצעיר על התפילין הקדושות של המגיד, פניו של רבי דוד משה עטו ארשת צער וקולו הסגיר שברון לב, "מה אומר לך אחי היקר, כואב לי מאוד, בוקר אחד לפני זמן רב רצייתי להניח תפילין בככל יום, והנה לפתע חשתי כי דבר מה השתנה ואיננו עוד כתמול שלשום, תמיד כאשר אך נטלתי בידי את התפילין הקדושות של המגיד, הייתי חש רטט של קדושה, אך באותה פעם לא רעדתי נדמה היה לי כאילו הקדושה נסתלקה מהתפילין חס ושלום, "ברור לי שהחיסרון איננו בתפילין כי אם בי, כנראה שנכשלתי בחטאי, ושוב איני ראוי להניח את התפילין של סב סבנו.

מאותו יום אני מפשפש במעשי בכל יום ומשתוקק לדעת במה חטאתי, וכיצד אוכל לתקן זאת, בכל בוקר אני נוטל בידי את התפילין כשליבי שבור. אולי יכול אתה אחי היקר לתת לי עצה או תיקון".

הרבי מסדיגורא היה נרגש מאוד "אחי האהוב" אמר לרבי דוד משה "יודע אני כי לחינם חושד אתה בעצמך, ובטוחני כי אין אדם הראוי ממך להניחן, ואכן בשל כך הגעתי לכאן, אנא האזן לי ואגלה לך את סודן של התפילין". או אז גילה הרבי מסדיגורא לאחיו את המעשה לפרטיו, הוא פירט כיצד פרשיות התפילין של המגיד הוחלפו בפרשיות אחרות, הוא סיפר לאחיו על חרטתם של החסידים, וכאשר הוציא מכיסו הפנימי את הפרשיות היקרות הוסיף "בעצמי הגהתי את הפרשיות והן שלמות כפי שהיו אצל סב הסבא הכנס אותן שוב לתוך הבתים ואני בטוח שאותם רגשות נעלים ישובו אליך כבראשונה".

את שמחתו של רבי דוד משה אין צורך לתאר, זו הייתה שמחה כפולה על שובן של התפילין ועל ביטול תחושת האשם שייסרה אותו.

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אבי"ר

צ'ין אדם לחברו

איך זה שלא יודעים מכם?

מסופר על הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא זיע"א (יומא דהילולא ט"ז שבט). פעם נסע ברכבת וישב לו מוצנע בפניה אחת אחוז במחשבותיו. בתוך הקרון נסע גם אחד מגאוני ליטא. כאשר הכיר ברבי נחמיה שאינו נוסע רגיל, נכנס עמו בדברים. והתפתחה ביניהם שיחה תורנית עמוקה וממושכת, עד שמרוב התפעלות קרא הלה: איך זה שלא יודעים מכם? חיך רבי נחמיה ואמר: אספר לכם מעשה. רובל ספרים אחד שהיה מסובב מעיירה לעיירה נודמן לישוב אחד והוומן על ידי רב המקום לסעוד על שולחנו. כאשר נכנס האורח לבית הרב, הופתע לראות את ארון הספרים הגדול בבית. קרא אל הרב בהתפעלות, הרי אתם יכולים להתעשר במכירת ספרים יקרים כאלו. אמר לו הרב תמיהני עליך, וכי ספרי עומדים למכירה?

מתפלל על כל חתן וכלה

הנה ביום השבת קודש י"ד טבת תשפ"ג, נפטר הגה"צ רבי יוסף [בן רבי טוביה] ליברמן זצ"ל, בעל ה"משנת יוסף", ומנהגו היה שבכל פעם שהיה מקבל הזמנה לחתונה, היה תיכף ומיד נושא תפילה למרום ומזכיר שמות החתן והכלה שיהיה בנין עדי עד ויהיה ביניהם אהבה ואחזה ושלוש כל חייהם, ויזכו לבני חיי ומווני ויקימו בית גדול בישראל על דרך התורה והיראה. (מכתבי תלמידו בעל מח"ס גם אני אודך)

אשריו ואשרי חלקו

הרה"ק רבי חיים פלאגי רבה של איזמיר (יומא דהילולא י"ז שבט) מספר בספרו "תוכחת מוסר": אחד מעשירי עירו נפטר לבית עולמו, וכעבור חודש

ימים ראה אותו בחלומו והוא לבוש בגדים נאים ופניו מאירות בשמחה וקורנות בחדוה. שאל אותו במה זכה לכבוד זה? והשיב שזכה לגן עדן בעולם האמת, הואיל ולא הכביד עולו על עובדיו ומשרתיו, ונהג בהם ברחמים ובחמלה. בבוקר שלח רבי חיים וחקר אחר מנהגו בחיים של אותו עשיר, והתברר נאמנה שזו היתה דרכו, שלא להכביד על עובדיו, ולהקל עליהם ככל האפשר. אשריו ואשרי חלקו.

זהירותו של גדול בישראל

פעם נשאל הרה"ק רבי דוב בעריש וידנפלד הרב מטשעבין זיע"א על ידי אחד הרבנים, בקשר להריסת קיר בית הכנסת לצורך הרחבתו, הרב השיב לשואל בחיוב. לאחר שהלה יצא לדרכו, נזכר הרב מטשעבין, ששכח להוסיף לשואל פרט חשוב מאד, מיד ביקש לטלפן אליו ולהודיעו שיש להיזהר מאד, כי בעת הריסת הקיר לא ימצאו ילדים בסביבה, לכל יאונה להם כל פגע חלילה, ונגע לא יקרב באהלי ה'. ולא נחה דעתו של הרב וביקש להודיע גם לבנו של הרב השואל, שיודיע על כך לאביו בכל הדחיפות.

זהירות מופלגת

הרה"ק רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א סיפר פעם: נכנסתי למורי ורבי הרה"ק רבי נחום זאב זיו מקעלם זיע"א וראיתיו קוצץ את צפורני ידיו, ואחרי כן משייפם היטב בפצירה. לשאלתי הוא הסביר לי את פשר מנהגו, מעיין אני הרבה בספרים השייכים לציבור, חוששני איפוא שמא אגרום בצפורני איזו שהיא שריטה וקלקול לספר, ואזי אהיה חלילה מזיק לרכוש של הרבים.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ג שבט

הרה"ק רבי יהודה יעקב שמשון שפירא מואסלאס ב"ר פינחס מקאריץ (תקס"ח) הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש ב"ר נח (תק"ע) רבי יוסף מנחם בריזל מנאנאש (נקרא בשם רבי יוזעף נאנאשער) ב"ר יעקב (תקפ"ט)

יום ראשון י"ד שבט

הגה"ק רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש אב"ד פפד"מ (פני יהושע - תקט"ז) הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר ב"ר שרגא פייבל מגריצא (תרנ"ד)

יום שני ט"ו שבט

הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא ב"ר אברהם בירך (מגדולי תלמידי בעל התניא) (תרי"ב) הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד מראדוימין ב"ר יעקב אריה (תרס"ג)

יום שלישי ט"ז שבט

הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שוואדראן מברעיאן ב"ר משה (המהרש"ם מברעיאן-תרע"א) יום רביעי י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוזה - תרט"ז)

הגה"ק רבי חיים פאלאגי ב"ר יעקב (תרכ"ח)

יום חמישי י"ח שבט

הרה"ק רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקארלין (תקפ"ט) יום שישי י"ט שבט

הרה"ק רבי שמואל מסלונים ב"ר יחיאל מיכל אהרן (דברי שמואל - תרע"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" ו"מפרסם יוסף התרים" על המעשים.

גלילת התורה (א)

א) הגולל ספר תורה יעמידנו כנגד התפר, כדי שאם יקרע, יקרע התפר. (שו"ע או"ח, סימן קמ"ז, סעיף ג')
ב) המנהג לקשור האבנט בתחילת שלישי העליון של הספר תורה. (שערי חיים על שערי אפרים, שער י', ס"ק כ"א, דרכי חיים ושלום, אות רכ"ה, שו"ת בית אבי, ח"ד, סימן ט"ז, שו"ת דברי יציב, ח"א, סימן ע"ז)
ג) מי שנותנין לו ספר תורה להגביה ולגלול, ואי אפשר לו לעשות שתיקה, יגביה, ויתן לאחר לגלול, שהגבהה היא יותר מצוה מגלילה. (משנה ברורה סימן קמ"ז, ס"ק י"ט)
ד) מי שכידו אותו בהושטת המעיל לגלול, או לגלול, הגלילה עדיף, דהיא עיקר המצוה, ויתן לאחר להושיט המעיל. (שם)

לזכות

הר"ר פינחס צבי שיינברגר הי"ד
בן פייגא מלכה ע"ה
לאורך ימים ושנים טובות

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת
רכב בכל הארץ ומכל החברות
052-7655-222

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת בְּשַׁלַח - נְגִד הַהֲגִיּוֹן

"וַיָּבֹאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּרְהָ כִּי מָרִים הֵם עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרְהָ" (שמות טו, כג)

בנוסף סגר עליהם המדבר- שם נמצאים נחש, שרף ועקרב. אם בימים כתיקונם מישהו היה קופץ לתוך הים מחוסר ברירה, היה דינו כדין אדם שמאבד את עצמו לדעת.

אולם כעת הקב"ה אומר למשה רבינו: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שמות יד, טו). אז נחשון בן עמינדב קופץ לתוך הים ומיד מתחולל הנס בניגוד לכל הגיון, שנאמר: "וַיֹּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם" (שמות יד, ל). ישועה היא ביטוי לנס מעבר לגדר הטבע.

פעמים רבות נדמה לנו כי על פי חוקי הטבע או על פי אומדן השכל, חייבת להיות תוצאה כזאת או אחרת. בסוף אנחנו רואים שהתוצאה מושגת בניגוד לכל התחזיות, כי זה רצונו של מי שאמר והיה העולם.

אחי יוסף רקמו וחשבו כיצד יגנזו את כל חלומותיו העתידות ואמרו "וַיִּנְרָא מֶה יְהִי חֲלֹמֹתָיו" (בראשית לז, כ). בפועל ההפך הוא הנכון. דווקא הם היו אלה שעזרו לו להגיע למלכות וסייעו להתגשמות החלומות, בדיוק כפי התוכנית האלוקית.

עלינו לדעת ולהפנים שכל מה שקורה איתנו הוא מאיתו יתברך!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁמַי לַבַּיִת

ש"ק	כנסת לבית	צאת לבית	יבוי תפ
18:28	17:53	16:40	י"מ
18:23	17:50	16:57	ת"א
18:24	17:50	16:57	מ"ב
18:27	17:53	17:00	כ"ג

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניצרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניצרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנט בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעילה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

הגמרא (פסחים לט.) מגלה לנו כי העץ שהקב"ה ביקש ממשה להשליך אל תוך המים המרים, נקרא בשם 'הירדוף', שהוא עץ שטעמו מר כלענה.

הנס היה כפול- נס בתוך נס, כי מלבד שהמים הפכו ממרים למתוקים, היה נס נוסף, שדווקא מעץ שאין מר ממנו המים נהפכו למתוקים.

זאת בניגוד להבנה השכלית ולמציאות היום יומית שממתקים דבר מר רק על ידי דבר מתוק.

תוכניותיו של הקב"ה וחוקי האלוקים בעולם שונים הם ובידו לחולל פלאים גם אם הדבר נראה לנו כפרדוקס והיפך ההיגיון האנושי הפשוט.

זאת אחת מנקודות היסוד באמונה. חייבים להאמין גם בשעות ובמצבים שבהם השכל האנושי נואש ולא מוצא שום מזון ופתרון.

לא פעם האדם מרגיש שהוא נקלע לדרך ללא מוצא. בהתאם להבנה האנושית לא נראית שום תקווה באופק.

עלינו להאמין כי לבורא עולם פתרונים. אל-עליון, מלך עוזר ורב להושיע. אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמיים.

כך אנחנו רואים גם בפרשה שלנו. לפני קריעת ים סוף, עם ישראל נמצא בתוך "מלחציים".

המבוכה שהם נקלעו אליה היתה נוראה. בצד אחד- הים. מהצד השני- המצרים.

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניצרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה

העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה - ט"ו בשבט

מה הם המנהגים בחג ט"ו בשבט וכן מה סדר הקדימות לגבי הברכות?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

יום ט"ו בשבט הוא יום ראש השנה לאילנות. המנהג ברוב תפוצות ישראל בליל ט"ו בשבט לעטר את השולחן בכל פירות האילן ובמיוחד בפירות שבעת המינים, שהשתבחה בהם ארץ ישראל. לעניין הפירות: מלבד הבדיקה של תולעים יש לקנות מחנויות שיש להם 'תעודת כשרות'. מכיוון שיום זה הוא יום שמח, אין להתענות בו. לא אומרים וידוי ונפילת אפיים.

פירות שהשתבחה בהם ארץ ישראל, הם שבעה מינים, ככתוב: "אַרְצֵךְ חֹטֶה וְשַׁעֲרָה וְגִפְן וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן, אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וְדַבְשָׁ" (דברים ח, ח) (ופירוש "דבש": תמרים). פירות שבעת המינים קודמים לברכה לכל שאר מיני פירות העץ. כגון שנמצאים לפניו תפוחים ותמרים או שקדים וצימוקים, בהתחלה יברך על אותו מין משבעת המינים ויאכל ממנו. לאחר מכן יברך ויאכל ממה שירצה. מן הרב עובדיה יוסף זצ"ל כתב שאפילו אם אותו המין שאינו משבעת המינים חביב עליו יותר, כגון שחביבים עליו התפוחים יותר מן התמרים, או השקדים יותר מן הצימוקים, לעולם שבעת המינים קודמים לברך עליהם תחילה.

כל הקודם בפסוק שבעת המינים עצמם, קודם לחברו. לדוגמא: התאנה קודמת לענבים, שכן בפסוק היא מוזכרת ראשונה. תמרים קודמים לענבים, כי התמרים נכתבו שניים אחרי מילת "ארץ" שבפסוק (ארץ זית שמן ו'דבש'), ואילו הגפן נכתב שלישי למילת 'ארץ' הראשונה שבפסוק (ארץ חיטה ושעורה ו'גפן'), ולכן התמרים קודמים גם לתאנה ולרימון.

נמצא משפט הקדימה בברכות שבעת המינים כך הוא: ברכת 'המוציא לחם מן הארץ' קודמת לכל דבר. (לכן מכסים את החלות לפני הקידוש בין בשבת ויום טוב, להראות כאילו אין כאן פת לפנינו בכדי להקדימו). כל דיני הקדימה הם דווקא כששני המינים נמצאים לפניו והוא רוצה לאכול משניהם. אבל אם שני המינים אינם לפניו, לא צריך להמתין עד שיביאו לפניו את המין שקודם לברכה. לאחר מכן ברכת 'בורא מיני מזונות'.

לחם או עוגה שעשויים מקמח חיטה, קודמים ללחם או לעוגה שעשויים מקמח שעורים, שהרי חיטה נכתבה בפסוק לפני שעורה. לאחר מכן בסדר הבא: זיתים, תמרים, ענבים, תאנים, רימונים, ולאחר מכן שאר מיני פירות העץ. ברכה אחת שמברך 'בורא פרי העץ' פוטרת את כל סוגי פירות העץ שבדעתו לאכול כעת.

אם טעה והקדים פרי עץ שמאוחר בפסוק לחבירו, כגון: בירך 'בורא פרי העץ' על רימון, ויש לפניו תאנים, או אפילו בירך על פרי שאינו משבעת המינים, כגון תפוח, ויש לפניו פירות משבעת המינים, יצא ידי חובת הברכה ואינו חוזר לברך שוב. שאין משפט הקדימה של שבעת המינים כסדרן, אלא לכתחילה - ולא מעכב בדיעבד.

מחלה ופְּשָׁרָה

באחד השיעורים השבועיים של מגיד המישרים הרב שלמה לוינשטיין שליט"א, הרב התייחס לנגיף הקורונה שפגע באלפי יהודים חרדים לדבר השם. ביניהם ניתן למצוא רבנים, אדמו"רים וראשי ישיבות ברחבי העולם. הרב סיפר בשיעורו סיפור מפעים, שממנו יתכן שנבין על מה ולמה באה הצרה והמגיפה הנוראה הזאת על עם ישראל.

כך סיפר: באמריקה ביום כ"ז בניסן נפטר מנגיף הקורונה יהודי בשם הרב קהלני. לאחר הלוויה הוא בא אל הבן שלו בחלום, ואמר לו דברים מבהילים: "תדע לך שמגיפת הקורונה באה בעוון הדיבורים בבתי הכנסת!".

האב אמר לבנו שאם ירצה לדעת למה ואיך הוא קיבל רשות לבוא אליו ולגלות לו את זה, הסיבה היא: "כי אני נזהרתי בכל כוחי שלא לדבר בבית הכנסת בכל ימי חיי". האב אמר גם כי לכן קוראים למגפה הזאת 'כוביד 19'. 'כוביד' - בגלל הכבוד שלא נותנים לבתי הכנסת ומזלזלים ומדברים שם דיבורי חול.

"הפלא הוא שדבר החלום אירע באותו שבוע שקוראים בו את פרשת קדושים, ששם כתוב: "וּמִקִּדְשֵׁי תִירְאוּ אֶנִּי ה'" (ויקרא יט, ל), בוודאי שאין סימן גדול יותר מזה", הרב סיים את דבריו.

הצדיק רבי אהרון ראטה זצ"ל (מח"ס 'שומר אמונים') כתב שהזהיר מלדבר בבית הכנסת יזכה לכל הברכות שכתובות בתורה ואף נוטל שכר כנגד כל העולם כולו! בזכות כך יזכה לאריכות ימים כמו שאמרו חז"ל: "שיבה" זה ר"ת: שתיקה יפה בשעת התפילה! שבזכות השתיקה האדם יזכה לשיבה טובה ולאריכות ימים.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - חכם מנשה יונה זצ"ל

חכם מנשה יונה זצ"ל - נולד בשנת ה'תרפ"ח באפגניסטן (1928). כשהיה כבן שלושה שבועות בלבד אימו נפטרה. במשך כל השנים פעל רבות להרביץ תורה בקרב בני הנוער ולהקים עבורם מסגרות לימוד וחינוך בדרך התורה. בשנת ה'תשט"ו (1955) הרב פתח תהילים לילדים בשבת קודש בשם חברת תהילים ומוסר 'קול רינה'. בשנת ה'תשי"ט (1959) ייסד יחד עם רבני העדה ורבה של יהדות אפגניסטן הגאון רבי צבי סימן טוב שליט"א את ישיבת 'תפארת יוסף' לנערים בשעות הערב (כשעתיים בכל ערב). בשנת ה'תש"כ (1960), ייסד שיעור לבעלי בתים כל לילה בבית הכנסת 'ישועה ורחמים'. השיעור הועבר על ידי ר' ישר דדש בהמשך ע"י הגאון ר' יוסף בר שלום (רב העיר בת ים). כיום בנו הגאון ר' אברהם יונה מעביר את השיעור. פתח שיעורים נוספים בשבת בהלכה טור ובית-יוסף שעד היום ממשיכים. שיעורים אלו נמסרו על ידי חכמי ירושלים ובהם הגאון רבי יוסף בר שלום זצ"ל והגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל.

בשנת ה'תרצ"צ (1930) הוקם ארגון מורשת יהדות אפגניסטן. בשנת ה'תשל"ג (1973) רבינו מונה לעמוד בראשו. תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון בהחזקת שיעורי תורה לבעלי בתים מדי שבת ויום חול. מידת החסד אצל הרב כל הזמן. רבים פקדו את ביתו בעניינים שונים. הרבנית היתה צריכה להמתין לפעמים זמן רב בחדר השני עד שתוכל להיכנס ולקחת את מה שצריך. ליד מטתו היו מעטפות ורובם היו עניינים של הציבור. הרב עסק בחסד של אמת והיה עושה בזריזות ומסדר לכבוד הנפטר. פעמים כשלא היה למשפחה לתת כסף או צ'ק, הרב היה נותן צ'ק עירבון משלו שלא יתעכב. לאחר מכן כשהיה להם החזירו לו.

מסר שיעורים בבית הכנסת 'ישועה ורחמים'. הקפיד שתפילת ערבית במוצאי שבת קודש יהיה בזמן ר"ת. גם בחודשים האחרונים לחייו כשהיה חלש לא ויתר על השיעורים. מדמויות ההוד של ירושלים של מעלה. הסתופף כל ימיו בצל החכמים, ועמד בקשרים הדוקים עם מרנן חכמי ישיבת פורת יוסף ובהם מרן הגאון חכם יהודה צדקה, מרן הגאון חכם בן ציון אבא שאול, חכם יוסף עדס וחכם יהודה מועלם זצ"ל שחיבבו והוקירו אותו מאוד. ייסורים רבים היו מנת חלקו. שיכל שלושה מבניו בצעירותו. נפטר ב-י"ד שבט ה'תשס"ב (2002). חי כ-74 שנים. אלפים ליוו אותו בדרכו האחרונה. ציונו בבית החיים סנהדריה בירושלים.

אביו: ר' יוסף. **אמו:** מרת סרח. **אשתו:** מרת יוכבד (בת הצדיק ר' בנימין יונה). **בניו:** הרה"ג ר' אברהם (ראש כולל נתיב בנימין, רב קהילת ישועה ורחמים בירושלים. מחבר סדרת הספרים 'אורך ימים' בהלכה), ר' אריה (משגיח רוחני בבית הילדים בלומנטל). **חתניו:** הרה"ג ר' יהודה נתנאלי (מו"צ ומורה הוראה לרבים), הרה"ג ר' אבנר אליסון (מגיד מישרים מרבני שכונת גוש שמונים ירושלים), הרה"ג ר' שמואל בן-פורת (מורה הוראה ומרבני עיר הקודש ביתר). **מרבנותיו:** הגאונים מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א, מרן הגאון ר' יהודה צדקה זצ"ל, מרן הגאון חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, מרן הגאון חכם יוסף עדס זצ"ל.

קשר מיוחד במינו נרקם בין רבינו לבין מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל. הקשר נרקם עוד בצעירותו של מרן, כשהיה מוסר שיעורים בבית הכנסת 'אהל רחל' ו'שאול צדקה'. בהמשך התנהלה ביניהם חליפת מכתבים הלכתית ענפה. מעשה טמיר נכרך בקשר זה, כפי שסיפר מרן רבינו זצ"ל בעצמו לבניו. כשהתגורר ברחביה היו במרפסת אדניות שבהם בשמים שמרן היה מברך עליהם בשבת.

הרבנית מרגלית ע"ה היתה מטפלת בזה, וחכם מנשה היה גם מסייע בדבר. אחרי פטירתה של הרבנית לא היה מי ששיגיח על הבשמים שהיו באדניות. הם התייבשו ולא היה למרן הרב עובדיה בשמים לברך עליהם. הרבנית מרגלית באה לחכם מנשה בחלום ושאלה אותו: "למה אתה ישן לבטח? למה אתה לא דואג לרב? הוא צריך לברך מאה ברכות ולמה אתה לא הולך לתקן את הבשמים שלו?!" חכם מנשה התעורר ובהלה. מיד בבוקר בא לביתו של מרן וסיפר לו את דבר החלום וטרח לטפל בבשמים.

בצעירותו היה לו קושי פרנסה. בכל זאת בשביל מצוות אתרוג ולולב, סכך ומצות שמורה היה קונה בעין טובה. היה עושה את ליל הסדר בשמחה. מספר, דורש ומעורר את כולם ומוחה כף. וכן ליל ר"ה, לא זכור לבני המשפחה שהרב הקפיד כלל בשולחן השבת או יו"ט בצעירותו ועד זקנותו.

בכל חג פסח וסוכות הרב ארגן מסיבות עם פרסים לילדים בהשתתפות כל רבני העדה. הרב יהודה צדקה זצ"ל, הרב בנימין גרג'י זצ"ל, מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל ויבדל לחיים טובים הרב צבי סימן טוב שליט"א. הופעת הרבנים והדרשות עם המסיבות וחלוקת הפרסים והמתנות השרו ועשו אורה של יראת ה' על כל הנוכחים רושם ותודעה לחנך את הבנים ולשלוח לת"ת וישיבות. הדרשות והמעשיות שיצאו מלב טהור של החכמים מצאו מסילות ללב השומעים שקיבלו והבינו שצריך לחנך את הבנים בישיבות והבנות בבית יעקב.

הרב השפיע על ההורים של הילדים שילכו לישיבות עד שההורים הסכימו. לפעמים היה צריך לבקש ממרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל שיתערב בנושא וישפיע על ההורים. לאחר מכן הרב נסע איתם לישיבה ולא עזב את המקום עד שידע שהם התקבלו. בנוסף היה עליו לעמוד ולהשיג תשלום על כל תלמיד בפנימיה.

פעמים שהיו שולחים לרב מכתב שאם לא ישלם את הפיגור של כמה חודשים הם לא יוכלו להמשיך ולהחזיק את התלמיד ורבינו היה מתרוצץ כדי לסגור את החוב. אפילו כשהרבנית ע"ה היתה קרובה ללידה ואפילו בשעת הלידה. הרב הסתובב כדי להתרים ולשלם את החוב. באותם הימים עדיין לא היה טלפון ועל כל דבר הרב היה צריך להתרוצץ ממקום למקום.

(הסיפורים מעובדים מתוך קובץ 'פרי צדיק'. הביוגרפיה מעובדת מתוך מאמר שערך הנכד אלעזר יונה הי"ו)

שְׁתִּיקָה בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת

שבת אחת הוא החליט לעשות מעשה. הוא התגבר על טבעו. הוא קם לפני קריאת התורה, עלה על הבימה וביקש להביע את מחאתו.

כל המתפללים שהכירו אותו כשתקן מטבעו האזינו לדבריו בדרך ארץ. הוא פתח ואמר: "הרי אנחנו בניו של בורא עולם. כל אבא רוצה לדבר עם בניו".

"אבל אם אנחנו חלילה מדברים בשעת התפילה וקריאת התורה, הרי אנחנו במעשינו עושים מסך שמבדיל בינינו לבין אבינו שבשמיים".

"אנחנו במו ידינו מונעים מאת בורא-עולם לדבר עם בניו. אנחנו גורמים במעשים שלנו צער גדול ונורא לשכינה הקדושה".

"על כן אחי ורעי, הבה נחוס על כבוד אבינו אב הרחמן. נשתדל להיזהר מעתה שלא לדבר כלל בעת התפילה וקריאת התורה. על ידי כך יוכל אבינו אוהבינו לדבר איתנו ולהאזין לתפילות שלנו".

כך האיש דיבר. דבריו היוצאים מהלב ברגש עז עשו רושם חזק ונכנסו בלב השומעים. הם החליטו להישמר מדיבורים. ואכן במשך כל קריאת התורה ותפילת מוסף לא נשמע אף אחד מדבר וכבוד שמיים התגדל ביותר.

למחרת השבת, ביום ראשון הטלפון שלו מצלצל. הוא הרים את השפופרת ואמר: "הלו?". הוא הפתע מאוד לשמוע את הקול של בתו: "אבא, מה נשמע?".

התרגשות עצומה אחזה בו. שמחתו היתה גדולה מאוד! לשמוע את בתו מדברת איתו, אחרי שיותר משלוש-עשרה שנים לא דיברה איתו - דבר שהיה בבחינת נס של ממש.

הם דיברו ביניהם במשך זמן רב. היה עליהם להשלים פערים של שנים ארוכות, בהן לא דיברו אחד עם השני. לאחר מכן האב שאל את הבת:

"אמרי נא לי, מה קרה שהחלטת לחַדֵּשׁ את הקשר בינינו? אני כבר כמעט התייאשתי מלשמוע את קולך אחרי כל המאמצים שעשיתי ולאחר שחלפו כל כך הרבה שנים. אמרי נא לי כיצד קרה נס זה?"

בתו אמרה לו: "אבא, אני לא יודעת להסביר, אבל **אתמול בשבת קודש בשעת הצהריים תקפו אותי געגועים עזים אליך עד שכמעט יצאתי מדעתי. בקושי הצלחתי להמתין עד היום להתקשר אליך**".

כששמע את דבריה, הוא הבין היטב מה פעל לעצמו בזכות העובדה שהתגבר על טבעו הביישני וזכה במעשהו להרבות כבוד שמיים.

מובא בהקדמה לדברי המדרש: בכל יום הקב"ה עושה מלחמה עם יצר הרע. לפעמים השטן טוען כנגדו: "ראה את בניך, ישראל גנבים הם". בורא עולם משיב לו: "לך אצל אומות העולם ותמצא שהם גנבים פי כמה וכמה".

השטן ממשיך לנסות ולטעון טענות נוספות, ושוב בורא עולם עונה לו על שאר העבירות, **כי אם יבדוק אצל אומות העולם, ימצא שהם גרועים הרבה יותר מעם ישראל**.

אולם בדבר אחד בורא עולם לא משיב. אם חלילה אנחנו מדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שיחת חולין שאסורה שם, והשטן מקטרג על מעשה זה, אין לכאורה לקב"ה מה להשיב, שהרי אצל אומות העולם לא שייך דבר זה, וגם בבית תיפלתם אינם מדברים.

זה ביאור הפסוק: **"ה' יִלְחֶם לָכֶם"** - כלומר בורא עולם ילחם לכם כנגד השטן וישיב על טענותיו השונות ויסתום את פי המקטרג, **אבל בתנאי אחד וְאַתֶּם תִּתְּרָשׁוּן** (שמות יד, יד).

כלומר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אסור לדבר שיחת חולין, מפני שעל טענות מעין אלו, אין מה לענות לשטן שמקטרג...

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך גיליון 'המאיר' על חשיבות העניין: רבי מאיר צוויבל שליט"א סיפר: שמעתי מאדם נאמן מעשה נורא ששמע מפי בעל המעשה שעובד איתו וסיפר לו דברים כהווייתם.

פעם נוצרה מתיחות קשה בינו לבין בתו מסיבה כלשהיא. המצב הגיע לידי כך שהיא הפסיקה כל קשר איתו והם לא דיברו ביניהם כלל.

ניתן לשער את צערו של האב, שהבת שלו, בשר מבשרו, מתרחקת ממנו. הוא כמובן השתדל מאוד ליישר את ההדורים כדי שבתו תדבר איתו, אבל זה לא הועיל. הנתק היה חמור והיא סירבה לשוחח עם אביה.

התסכול שלו היה עצום! אבל הוא לא הצליח בשום דרך שהבת תסכים לדבר איתו. הוא ממש ניסה כל דרך אפשרית - אבל ללא הועיל. **כך חלפו שלוש עשרה שנה!**

בבית הכנסת שבו נהג להתפלל, היו אנשים שהירשו לעצמם לדבר ל"ע בעת התפילה. הדבר הכעיס אותו מאוד כשראה שיש אנשים שאינם נזהרים בכבוד בוראם ועוד בבית-הכנסת ובשעת התפילה.

אבל מכיוון שהוא ביישן בטבעו, הוא לא העיז למחות באותם אנשים או לעשות דבר מה אחר לתיקון המצב. הוא ישב על מקומו בדומיה, כשצער בליבו על כבוד שמיים שמתחלל על ידם.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'נה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן יצחק ז"ל אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן יצחק ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחא ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל דוד יצחק בן פרחא ע"ה שרה בת נקיקס ע"ה אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרחא ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל אורה בת נעימה ע"ה ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זורה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בשלה (שירה)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
ובן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימייל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת בשלה

- ה' ניסי - כל מקרנו כולם ניסים ולא בכוחי ועוצם ידי ח"ו..... ב
- וימתקו המים - המרירות עצמה מתוקה היא..... ג
- הנני ממטיר - פרנסה מן השמים, לא ע"י השתדלות אלא בכח האמונה..... ה
- וה' הולך לפניהם - לזכור ולחיות תמיד את תכלית החיים ועיקרם..... ח
- דבר אל בני ישראל וישבו - כוחה של תשובה..... יא
- למען אנסנו - התרוממות ע"י הניסיונות..... יג
- מזמור שיר ליום השבת - ענינה של 'שבת שירה'..... טו
- שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה..... טז

פרשת בשלה

אלוקים הוא ומאת ה' היתה זאת, ולא היה יכול שום אדם לחשוב ולומר שהיה במקרה ובדרך הטבע, אכן במלחמת עמלק כבר היה יכול ליפול איזו מחשבה שבני ישראל ניצחו את עמלק בדרך הטבע, וכדרך עורכי המלחמה שזה קם וזה נופל, ולהוציא ממחשבת בפירה זו בנה משה את המזבח ויקרא שמו ה' ניסי, להודיע כי ה' איש מלחמה, הוא עשה ועושה את כל המעשים^א, ולא נצחו בכוחם ה'זי, אלא הקב"ה עשה לנו כאן גם גדול.

ה' ניסי - כל מקרנו כולם ניסים ולא בכוחי ועוצם ידי ה'זי בפרשתן (יז טז), 'ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' ניסי', ופירש רש"י, ה' ניסי - הקב"ה עשה לנו כאן גם גדול, הקשה הגה"ק ה'כתב סופר' ז"ע, מה ראה משה רבינו לבנות מזבח לזכרון שה' ניסי ושעשה לנו כאן גם גדול דייקא לאחר מלחמת עמלק, ולא לאחר כל הניסים הגדולים שהיו לבני ישראל מקודם ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף. ומבאר ה'כתב סופר' כי בכל הניסים שהיו עד עתה הרי היה ניכר בעליל כי אצבע

א. בעת שהקים גאב"ד פוניב'ז את ה'ישיבה' בעיר רבנותו פוניב'ז, חיפש ותר אחר בניין גדול רם ונישא, רחב ידיים, עבור צרכי הישיבה, באחד הימים נודע לו על בניין ראוי לשמו העומד למכירה, ומאחר ש'בעל הבית' נזקק בדחיפות ל'מזומנים' הסכים למכרו ב'חצי מחיר', כי שווי הבניין עומד על מאה אלף רובל, ועתה מציעים אותו בחמישים אלף בלבד, וכל הקודם זוכה... אלא שתנאי קודם למעשה, עליו לשלש לידי המוכר בשעת חתימת ה'חווזה' סך 5,000 רובל, ובהתחייבות גמורה שיביא את שאר המעות בסך 45,000 רובל בתוך ג' שבועות, ואם יאחר את התשלום אפילו בשעות ספורות אזי המקח בטל מעיקרא והמעות הראשונות אינן חוזרות... אלא ה5,000 הראשונים ישארו לצמיתות בידי הבעלים. ונמלך הרב מפוניב'ז בדעתו, כי מצד אחד 'מציאה' נדמנה לפניו... ומאידיך היאך יוכל להשיג את הסכום העצום בתוך מספר שבועות (שגם 50,000 רובל הרי זה סכום אדיר שקשה עד מאוד להשיגו, ובפרט תוך זמן קצר של ג' שבועות), והחליט 'לקפוץ אל הים' כשהוא תולה בטחונו ויהבו במי שאמר והיה העולם, את ה5,000 השיג בכמה הלוואות מכאן ומשם... ומיהר לרכוש את הבניין, ואכן בשעטומ"צ עשו 'זכרון דברים', כשהם מודיעים לו בנחרצות, אם יגיע לידינו שאר הממון עד ג' שבועות מיום ליום ומשעה לשעה מוטב, ואם לאו - לא תוסיף לראות פנינו עוד בדבר הזה...

למעשה, תיכף ומיד החל לנסות להשיג תרומות ונדבות והלוואות בכדי להגיע לעוד 45,000, התאמץ והתייגע רבות אך מעשה שטן הצליח ואילו הרב מפוניב'ז לא הצליח... ככה עברו עליו ימים ולילות בהם כיתת רגליו וניסה ככל יכולתו, עד שהגיע הלילה האחרון ועדיין 'ים החובות' עומד בתקפו ואין לו מה לשלם. והלך לחותנו גאב"ד וילקומיר לבקש עזר וסעד, אך חותנו הוכיחו קשות כיצד ההין לסכן סכום כה גדול כ5,000 רובל מבלי שהיה בידו 'פלאן' (תוכנית) מסודר כיצד ישיג את שאר הממון. או אז אמר הפונוביז'ער לעצמו אם גם חותני גוער בי ואינו מסייע בידי - סימן הוא שעד כאן... כבר יצאתי ידי חובת ההשתדלות, עשיתי ככל אשר בידי לעשות, מעתה ואילך איני עושה כלום ומן השמים יעזורני. וכדי להרגיע את סערת רוחו קיים בעצמו 'לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי' - נכנס לבית המדרש ושקע בעומקה של הלכה, וצלל במים אדירים בים התלמוד למשך שעות ארוכות, ואח"כ שב לביתו בשעה מאוחרת באישון ליל.

'ויהי בחצי הלילה' בהגיעו ליד ביתו מצא עומדים וממתנינים עליו שני יהודים עשירים מופלגים, השניים סיפרו לפני הרב, כמה שעות הננו כבר ממתנינים עליכם, כי בעזהשי"ת הננו עומדים להשתדך יחדיו, סיכמנו על 'נדוניא' כמנהג בעלי בתים חשובים מאוד... ורוצים אנו להפקיד את הכסף בידי 'שליש' הנאמן עלינו, ומאחר שאין לך נאמן יותר מהמרא דאתרא באנו לשאול האם הרב יסכים לכך, וכמה הוא סכום הנדוניא - 45,000 רובל, לא פחות ולא יותר... מיד אמר להם 'הרב', הרי זמן הנקבע לחתונה אינו למחר וגם לא בעוד שבוע... על כן בזאת אסכים לכם להיות שלישיכם הנאמן, באם תיאותרו להלוות לי המעות למשך ג' חדשים... ואעפ"י שלא חשבו כן מתחילה... הם

באר הפרשה - פרשת בשלה

ג

וימתקו המים - המרירות עצמה מתוקה היא

עזבם ה' לאנחות, ומהו חיזוקם, שיעשו כמעשי אבותינו במדבר 'ויורהו ה' עין וישלך אל המים וימתקו המים', שנתגלה להם כי אותם מים בעצמם מתוקים הם, אלא שמתיקותם נסתרת עד שגילה להם הקב"ה מתיקותם. כיו"ב לדידן, 'אדון עולם' עושה את כל המעשים, והוא מנהיג ומשגיח עליו בכל יום ושעה להיטיבו באחריתו, אלא שכעת הנו 'מסתתר' מעמו, יבוא הקץ ויתגלה אליו, וכשידע אל נבון כי הכל לטובה, מעבשיו כבר לא יהיו המים 'מרים' במרירות נוראה כ"כ, וכבר מעתה ימתקו המים^ג.

בפרשתן (טו כג-כה), 'ויבאו מרתה, ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה... ויצעק אל ה' ויורהו ה' עין וישלך אל המים וימתקו המים'. הנה מסע זה שנסעו בני ישראל כאחד ממ"ב מסעותיהם במדבר מלמד לרבים מאחינו בני ישראל המתחבטים גם כן ב'מסע' ושמו 'מרה' ל"ע (ופעמים שהם מתעכבים ב'מסע' זה זמן ארוך מאד) כשהם מרגישים כי באו 'מים' עד נפש - כעין 'ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם', ונראה לכל אחד מהם שכביכול

חשבו שהם מפקידים בידי 'שליש' והנה מבקשים מהם גמ"ח... אך לא יכלו לסרב מפני כבודו של הרב וניאותו לדבר. שמח הרב שהגיע הישועה ומיד כשהאיר היום הלך לשלם למוכר, ויקם המקנה.

כעבור ימים אחדים ושוב נקישות על דלת הבית, הרב פותח את הדלת ומוצא שוב את שני ה'מחותנים', עתה כבר לא ששו ושמחו, רק הודיעו לו בצער שלמעשה השידוך התבטל, וממילא הם באים לבקש את כספם בחזרה... אמר להם, והרי סיכמנו מפורשות שהכסף ניתן כהלוואה לשלושה חדשים, ועתה מה אעשה וכבר נתתי את כל הסכום למוכר הבניין, שובו אלי למועד שדברנו ואז אשלם לכם... ואכן, בג' חדשים הללו אסף הרב את הסכום הדרוש ופרע את החוב בשעטומ"צ.

ולכשנתבונן נמצא, כי באמת, מעיקרא לא היה השידוך אמיתי כלל וכלל, והראיה שלבסוף בטל המקח... אלא שהקב"ה גלגל את הדברים בכדי שיהיה להרב מפוניב'ז ממון ודמים לשלם על הבניין כפי שהתחייב, למען דעת כיצד הקב"ה מסבב כל הסיבות להביא את הדברים לתכליתם כפי רצונו ית'. זאת ועוד, אותם ה'מחותנים' לשעבר אינם יודעים על מה עשה ה' ככה, מדוע נגזר עליהם כל אותו צער ועגמת נפש של עזיבת השידוך, בבחי' 'מעשה ידיהם טובעים בים'... אך היתה זאת מאת ה' לטובתם, שהם זכו להיות מחזיקי התורה, ורק בגללם הוקמה הישיבה ונזקף לזכותם לנצח נצחים.

כך כל חד בדיליה, לעולם לא יזעף לבו על מה עשה ה' לי ככה, מה זה היה חסר... כי לעולם לא ידע איזה טובה ונצחיות נצמח לו מזה.

ב. מסופר על אחד מחסידי הרה"ק ה'בעל התניא' זי"ע אשר היה עוסק לפרנסתו בליקוט עצים ומכירתם לצורך הסקה וכדומה, והיה האיש מאסף, מעמר ואוגד חבילות חבילות, והיה מונה וסופר כמה עצים יש בחבילות, בזה יש חמישים ובמשנהו יש שלושים וכיו"ב, ועורך את החשבון, וכשהגיע ל'שורה התחתונה' - לסכם כמה עצים יש בכל האגודות ביחד, היה אומר סך הכל אין עוד מלבדו...

והסבירו בזה שלא היה אומר כן בכוונה, כאילו יש מנהג לומר כך... אלא שרבו הבעל התניא זי"ע השריש כל כך בתלמידיו את האמונה באין עוד מלבדו עד שמאליו היה יוצא מפיו שסך הכל אין עוד מלבדו...

שמא תאמר אם כן למה היה צריך לערוך חשבון ולהגיע למסקנא של אין עוד מלבדו, ומה נפקא מינה אם בחבילה זו יש חמישים וכו' הרי אין עוד מלבדו... אלא שלא זו דרכה של תורה שיתנהג האדם כאילו אין עולם הזה כלל... רק רצון השי"ת שנדע שיש עולם וכמנהגו נוהג, ונחיה בעולם הזה מבלי להיות רק מרחף העולמות העליונים, ומ"מ בתוך חיים אלו כשנגיע ל'סך הכל' נזכור היטב שאין עוד מלבדו... ולכשנתרגם את הדברים לשפת המעשה וחיי היום יום, ברור ופשיטא שהקב"ה רוצה שיעסוק האדם בהשתדלות לפרנסתו ולשאר צרכיו, אך לדעת שאין עוד מלבדו, וחלילה לחשוב שהוא עשה משהו... ואדרבה בכל עת שמגיע ל'סך הכל', לאיזו הרגשה של כוחי ועוצם ידי - לזכור היטב שאין עוד מלבדו וה' ניסי...

ג. וכך ביארו קמאי בפסוק (שמות טו כ-כא) 'ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה... שירו לה' כי גאה גאה'. מדוע לקחה אותה הצדקת דייקא תוף להלל עמו לה' יותר משאר כלי זמר ככינור ועוגב או חליל. אלא, כי אופן הוצאת קול הנגינה מהתוף הוא על ידי הכאה, שמכים בו בחזקה ויוצא ממנו שירה וזמרה בנעימה. כיו"ב

באר הפרשה - פרשת בשלה

ויגלה את עיני המתייסר לראות איך שהצרה עצמה היתה לטובתו השלימה (ואף אם עדיין אינו רואה זאת בעיני 'בשר' יאמין בעיני ה'שכל' שכן הוא המציאות).

אשר על כן, ברצות הקב"ה להורות לנו את הדרך נלך בה בדרכי האמונה התמימה, קרא למקום בשם 'מרה', למען יזכרו לדורות בכל עת צרה ומרירות שהצרה עצמה היא היא עצם המתיקות, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואף הצרות אינם אלא מתוקות בעצם, אם אך יאמינו בה' 'תתגלה' להם המתיקות, על כן קרא שמה מרה".

זכמו שהקשו, מדוע נקרא המקום בשם מרה, הרי לאחר הנס והפלא הגדול שנמתקו המים היה מן הנכון לכנות את המקום 'מתוקה'. ומבארים משם הרה"ק מקאז'מיר זי"ע, כי כששתו ממי מרה והרגישו כי מרים המה ואינם ראויים לשתייה, החלו זועקים לשמים, ומבקשים, אבינו שבשמים שלח לנו מים מתוקים להשקות עם רב, והיו מחשבים על ניסים גדולים ועצומים שיחיש להם הקב"ה ויביא להם מים לשותות, אך זאת לא שיערו בנפשם, שיהפוך הקב"ה את המים המרים עצמם למתוקים, ויחיו נפשותם מאותם המים עצמם. כיו"ב בכל עת צרה וצוקה ברגע אחד יהפוך הקב"ה

באה מרים הנביאה ללמדנו ארחות חיים, שנדע כי דייקא ממקום ההכאה - ההסתרה, משם נשמעת שירת האמונה, אם אך יאמין האדם (המוכה) שהכל לטובתו השלימה. ושירה זו חשובה לאין ערוך אצל אבינו שבשמים. וכבר אמר החכם, שכמו בעניין חכמת השיר יראה המתבונן שאי אפשר לזמר ניגון בקול ישר, אלא על ידי שהקול עולה ויורד נבנית לה שירה נפלאה, כך על האדם להאמין שדייקא על ידי עליותיו וירידותיו, נוצרת לו שירת חיו, שירה עריבה ונפלאה, כי אף הירידות והדברים הקשים הבאים על האדם הלא הם לטובתו השלימה.

מתאמרא בשם 'הנצי"ב' זי"ע על דברי חז"ל (מכילתא בשלה ג) בפסוק (טו ב) 'זה א-לי ואנוהו', שהיו מראין באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ולכאורה, מניין שגם השפחות זכו לגילוי שכינה, אולי מדובר מהצדיקים שבאותו הדור, שהם שבחו ורוממו 'זה א-לי ואנוהו'. אלא ביאורו, כי האומר 'זה א-לי ואנוהו' - אשבח ואפאר את הקב"ה רק בעת האורה, כשבידי להראות באצבע 'זה א-לי', אינו אלא בדרגת 'שפחה' גרידא, כי העובד ה' מאמין בה' אף כשאינו נגלה בפניו, וגם כי אשב בחושך ה' אור לי' (מיכה ז ח).

ד. וכך פירש הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זי"ע (בספרו עטרת שלמה) את הפסוק (ישעיה נו א) 'שמרו משפט ועשו צדקה', כי 'שמרו' יתפרש מלשון המתנינו, וכמו 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לז יא), ובא הכתוב לומר המתנינו בסבלנות בעת שנראה כ'משפט' ובשעה ששולטת מידת הדין, ואז תראו כי אין זה אלא עשיית צדקה וחסד, כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות'...

ה. מפורשים הדברים במדרש (תנחומא כד) 'רבן שמעון בן גמליאל אומר, בא וראה כמה מופלאין דרכיו של הקב"ה יותר מדרכי בשר ודם, בשר ודם במתוק מרפא את המר אבל הקב"ה במר מרפא את המר', ועל כן ציוה עליו להשליך עץ מר לתוך המים (ונחלקו שם במדרש במין העץ) ודייקא על ידו נמתקו המים. ומעתה האדם המרגיש שנסתמו דרכי הישועה בפניו, ומאין יבוא עזרי, ואינו רואה שום דרך טבעית שעל ידה תבוא הצלתו, אל יאבד עשתונותיו אלא יתחזק באמונה, שהרי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, והיפלא מה' דבר כיצד להמשיך לו הישועה. ומהאי טעמא הקב"ה ממתיק מר במר, למען נאמין בו שגם אם נראה בעליל בדרך הטבע שנעלו השערים, הנה הקב"ה משדד המערכות וממתיק מר במר, ולהורות כן נקרא המקום בשם 'מרה' לזכרון עולם שממתיק מר במר שלא כדרך הטבע כלל.

בדרך זה יש לבאר האמור בשירת הים 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל תמלאו נפשי אריק חרבי תורישימו ידי, נשפת ברוחך כסמו ים' (טו ט-ז). שכבר עמדו המפרשים (עי' רמב"ן) לאיזה צורך נכתב מחשבת פרעה בתורה, עוד צ"ב, מדוע סייע הקב"ה בידו לרדוף אחרי בני ישראל עד הים, ולא סיכל עצתו כבר בהיותו בארץ מצרים שלא יוכל כלל לצאת ולרדוף אחריהם. אלא רצה הקב"ה להראות כוחו וגבורתו לחזק האמונה בו ית', ועל כן סייע ביד פרעה לרדוף ולהשיג את ישראל חונים על הים, שעל פי דרך הטבע לא היה להם שום עצה ותבונה כיצד ינצלו מידו, אלא שהקב"ה קרע את הים והעבירנו בתוכו למען נדע כי מי כמוהו באלים ה'. ולשם כך נכתב בשירה מחשבתו הרעה ארדוף אשיג וכו', בכדי שנתבונן שהנה כבר היה פסע בינם לבין המות אך הקב"ה יכול להושיע את האדם באופן שלא עלה כלל על דעתו.

באר הפרשה - פרשת בשלה

ה

הנני ממטיר - פרנסה מן השמים, לא ע"י השתדלות אלא בכח האמונה

בפרשתן (טו ד), ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו, וביאר הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ד"ה ויאמר) שכך אמר הקב"ה למשה, הנני מוכן להיות ממטיר לכם לחם ולהשפיע פרנסה מן השמים, אך מאחר שיצא העם ולקטו, ר"ל שהמה מחוסרים בטחון ויצאו מגדר נכון, על כן ולקטו דבר יום ביומו, לכן נצרך לצאת

ומטעים זה הזכירו בני ישראל בשירתם (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג, אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי', שלכאורה צ"ב, מדוע הזכירו דבר זה שלא במקומו, מה ענין 'ארדוף אשיג' - עת הצרה שקדמה לנס, להזכירה בעיצומה של שירה וזמרה בהודאה על הנס. וביארו צדיקים, שבאותה שעה נתעלו בני ישראל והשיגו שגם המרור והגלות לטובה היו, וכחלק מה'שבח' שיבחו גאולים על דברי האויב 'ארדוף אשיג', כי מאתנו לא תצא הרעות'.

ולא זו בלבד, אלא שהים' היה נראה מתחילה כ'אבי אבות' המרה, שהרי מחמתו הם אבודים לגמרי באין מוצא, ואין להם דרך להמשיך לברוח מפרעה, והראה להם הקב"ה כי דייקא כאן הוא הפתח להצלה ובאופן שלא עלה על דעתכם, הים יבקע לשניים ואתם תעברו בו, ומצרים ינוסו לקראתו ויצללו תהומות בלב ים. ולגבי ה'רודפים' ייאמר, כי לאחר מעשה הוברר למפרע שכל פעולות שעשה פרעה, שרדף אחר בני ישראל והשיגם חונים על הים, הם אלו שקרבו אותו אל עונשו להיטבע בים ולקיים רצון השי"ת שאמר 'ואכבדה בפרעה', והרי שהקב"ה מסבב את הסיבות להביא לתכליתו, ואף אם נדמה לו לאדם שיש ביכולתו לפעול כנגד רצון ה' האמת היא שדווקא כל מעשיו הם המביאים ומקרבים לקיים עצת ה'.

ו. ובעמדנו ב'שבת שירה' שכל עניינה לשיר ולהודות לה' על כל הטוב והחסד, נציגה נא את דברי הרה"ק רבי שלמה מטשורטקוב זי"ע, שכשערך את שוה"ט בט"ו בשבט תשי"ז בעת מחלתו (כשעדיין נחשב צעיר לימים) נענה ואמר, שכל ימיו היה מתקשה במה שנאמר בפרשתן (טו טו) 'ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצוותיו ושמרת כל חוקיו כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', שלכאורה צ"ב, וכי זה ה'שכר' והתשלום למי שישמע לקול ה' ויעשה כל המצוות - שלא יבואו עליו העונשים והמחלות שקיבל פרעה הרשע שכפר ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו, אבל עתה הוא מבין היטב, כי בעוד האיש בקו הבריאות אינו מעריך ומחשיב נכונה את האושר והזכות בכך שהוא בריא ושלם, ורק לאחר שהאדם נחלה, וכידוע שכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, או אז יבין את הטובה הגדולה בעצם היותו בריא. וזהו כל המחלה, שלא יהא שום מחלה, ואכן זהו השכר הגדול ביותר. והוסיף לבאר מה שאמר הכתוב 'לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', שיש בעולם הרבה סכנות ומזיקים שהקב"ה מרפא אותם אף בלא ידיעתו.

וביתר שאת, שמלבד שהקב"ה שומר את האדם בכל עת 'בלא ידיעתו' שלא יבואו עליו מחלות, הרי כידוע שבגוף האדם עצמו נמצאים 'מזיקים'... והוא זקוק לשמירה מעולה לבל יזיקוהו (וכפי שרגילים לומר שגילו את 'המחלה' אצל פלוני ל"ע, כי כבר היתה מקננת בקרבו זמן זמנים טובא, אלא שעתה נתגלתה ונמצאה), וכמו שכתב היעב"ץ (בסידורו) הטעם שתקנו אנשי כנסת הגדולה לומר בתפילת שמו"ע 'רפאנו ה' ונרפא', ולכאורה קשה מה שייך לשון 'רפואה' אצל הבריאים, אלא היה צריך לומר 'שלא אחלה' וכדומה, ומבאר היעב"ץ בזה"ל: אין לך אדם בריא שאין בגופו מכות ופצעים פנימיים, אף אם יש חזקי טבע שאינם מרגישים, או בסיוע עליון המנצח ואין בעל הנס מכיר בניסו. עכ"ל (מאמר זה היה שגור בפי הגאון בעל השבט הלוי זצוק"ל).

וכיו"ב שמעתי מכ"ק אדמו"ר מזוועהיל ארה"ב צ"ל בשם הרה"ק רבי פינחס מאוסטילא זי"ע הי"ד לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא כב:) 'כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה' (ופירש"י 'כמה סמוך ומובטח ואין צריך לחלות ולדאוג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו'), שהכוונה היא שכל כמה דלא חלי - כל עוד שלא נחלה, אזי לא מרגיש גברא עד כמה מרא סייעיה, עד כמה הקב"ה בעזרו ומגן עליו בכל עת, ועד כמה צריך להודות לו. כי נדמה לו לאדם כי 'בדרך הטבע' הרי הוא בריא ושלם בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ואין 'בעל הנס' מכיר בניסו, כמה מוקף הוא בשמירה עליונה מאת הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שלא יאונה לו כל רע, ולא יפגעו בו מחלות הקיימות בעולם.

מעתה עלינו לשבח לאדון הכלל, ולתת שבח והודאה בכל עת ובכל שעה על חיינו המסורים בידך, וכל הנשמה תהלל י-ה - על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה, גם בדברים שהם כביכול ממנהגו של עולם (וכדאמרי אינשי, על 'נס' כזה עדיין לא נותנים 'קידוש' בביהכ"ס...) ולהכיר בטובתו העצומה של מקום עלינו בכל רגע ובכל זמן.

באר הפרשה - פרשת בשלה

הכי... שמע נא דברים נפלאים מדברי ה'משך חכמה' (ד"ה למען) המבאר כי בא הכתוב להוציא ממחשבה זו, ולכך נאמר (טו לב) 'למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים, וז"ל, בא וראה אימתי האכיל את המן לישראל האם לאחר קבלת התורה וקיומה, הלא תיבך בהוציא אתכם מארץ מצרים האכלתי אתכם את המן. עכ"ל. וכלומר שבאותה שעה עדיין לא קיבלו ישראל את התורה ועדיין לא היו 'צדיקים גמורים', ולהם ניתן המן, וציווה הקב"ה להניח משמרת לדורותיכם - למען נדע שגם אותו הדור זכו להשפעת הפרנסה מכח האמונה, כי עיקר 'ירידת השפע' היא כפי תוקף ושלמות האמונה בא-ל חי וקיים הון ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל שעה".

לפרנסתו מדי יום. וז"ל, שהשי"ת אומר מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מידי יום ביומו פרנסתו בשמים. ויצא העם ולקטו וכו', פירוש כשאדם הוא מחוסר הבטחון ויוצא מגדר הנכון והראויה לבטוח בה', לכן ולקטו דבר יום ביומו - צריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש, כי אם היה בוטח בלב נאמן היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבדות כלל, כי אם במטר הזה ההולך שלא ביגיעה. עכ"ל.

שמא תאמר, לא נאמרו דברים הללו אלא למי שעובד את ה' בכל לבבו שהוא זכאי ל'ירידת המן' והשפעת הפרנסה, אבל אחר שכמוני ודאי אינו בכלל

מעשה באברך צעיר אשר נולד לו בנו בכורו במזל טוב, וראה שמיד מעלים הרופאים על גבי הכתב את כל מצבו ומעמדו של הרך הנולד - מידות גופו וטיב בריאותו, והנה הוא רואה שהרופא מעביר ידו על כל אצבעות התינוק וכותב דבר מה על גבי הדף, האברך היה בטוח שבוודאי מצא הרופא איזה מום או חולי באצבע, וזהו פשר הכתיבה שלאחר הבדיקה, ונבהל עד עמקי נשמתו, ושאל בחרדה גדולה לשלום התינוק, הרגיעו הרופא וביאר לו כי אחד הדברים שצריך לכתוב הוא מניין האצבעות, ועל כן מנה וספר אותם לראות שאכן יש ב"ה עשר אצבעות. ואין זה אלא משל על כל החיים, שהאדם אינו משים אל ליבו כי ב"ה יש לו עשר אצבעות והכל על הצד היותר טוב, ורק כשמתעורר 'חסרון' או חולי אז הולך ובודק את מצב בריאותו... מעיקרא יש לו לשמוח והודות לה' על עשר האצבעות ושאר אברים וחיות שנתן לו הבורא במתנת חנם.

עוד נלמד מכאן על חובת התפילה בכל עת שנזכה לבריות גופא ונצל מכל מיני חולי, ושומר עמו ישראל יחוס וירחם עלינו וישמור אותנו לעד. וכאותו מאמר נורא שאמר הגה"צ רבי אברהם דוד הורוויץ זצ"ל גאב"ד שטראסבורג וחבר הבד"ץ בעיה"ק ירושת"ו, בעת שנערכה עצרת גדולה לזעוק ולהריע על המחלה הנוראה אשר התפשטה אז, כי הנה ידוע שיש כאלו אשר בתוכם מקננים 'גידולים' שונים רח"ל, והם אינם מרגישים בדבר כלל (עד שמגיעה השעה בה מתפרצת המחלה ה"י), והמליץ על זה במאמר חז"ל (ב"ק צב). 'כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', כלומר, שמבקש הוא רחמים על חבירו שיתרפא ואינו יודע שהוא עצמו 'צריך לאותו דבר' - שאף הוא נזקק ל'רחמים' ולישועה, אך מאחר שהתפלל על אחרים הוא נענה תחילה, ובוזה עורר את כל הקהל לקרוע שערי שמים לומר למלאך המשחית הרף, ושלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, כי מי יודע אם אף הוא 'צריך לאותו דבר' ל"ע.

ז. וכך דרש הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע את לשון הכתוב (יד יד) 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון', 'ילחם' הוא מלשון 'לחם', ואילו 'תחרישון' הוא מלשון 'חושב מחשבות' [וכמו שנאמר (משלי ו יד) 'חורש רע'], וזה ביאור הכתוב, ה' הוא הנותן לכם לחם וכל צרכיכם, ולבסוף אתם תחרישון - אתם עסוקים כל היום לחשוב מחשבות היאך להשיג את המזונות, ומדוע אינכם בוטחים בו ית'...

באופן אחר ביאר כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש אמר, ה' - בדברים שהם 'צורך גבוה', ענייני עבודת ה' ויראת שמים, שם ילחם לכם - אתם צריכים ללחום ולעבוד ולהתייגע ולא 'לסמוך' על הקב"ה... כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אכן ואתם - בדברים הנוגעים לכם, שם תחרישון, תשתקו ותשקטו בתוקף האמונה והבטחון בהשי"ת...

ח. וכמו שפירשו את הפסוק 'עומר לגולגולת' (שמות טז טז) עומר - הפרנסה תבוא לאדם לגולגולת - כמידת האמונה שיש בראשו של האדם, כי כגודל אמונתו כך שפע פרנסתו.

כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בשלה ד"ה בטח), שהנה זה כלל גדול, האמונה בהשי"ת שהוא זן ומפרנס לכל היא מביאה את השפעת הפרנסה, ואילו המאמין בעצמו ובכחו ועוצם ידו דוחה מעליו את הברכה והטובה, וזהו שאמר

באר הפרשה - פרשת בשלה

היום אין לו לחם לאכול, אלא כל מזונו בא לו מידי שמים, וא"כ מה לי היום ומה לי למחר^ט.

והגם שמחוייב האדם לעסוק בפרנסתו, אך עליו להאמין כי הפרנסה היא אך ורק כפי הנקצב עליו מלעילא, ואותה השתדלות שעושה אין בכוחה להביא לו אפילו פרוטה שחוקה יותר מכפי שנגזר עליו^י.

והנה במדרש אמרו (תנחומא, בשלה) 'כל מי שיש לו מאכל היום ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מקטני אמנה' ובפשטות הכוונה שחסרון אמונתו ניכר בעצם דאגתו 'מה יאכל למחר'. אך בעלי אמונה דקדקו לומר, שחסרון אמונתו אינו דייקא בדאגת המחר, אלא בכך שהוא מרגיש שיש לו היום, כי אם הייתה אמונתו שלימה, היה מבין שאין לו משלו ולא כלום, ואף בזה

הכתוב (ירמיה ז כח) 'אבדה האמונה ונכרתה מפיהם', כלומר, מפני שאבדה האמונה על כן נכרתה הפרנסה והמזון מפיהם, לעומת זאת כתיב (משלי לא יא) 'בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר', שעל ידי הבטחון בה' הזן ומפרנס לכל יזכה ששלל לא יחסר... ובוזה מבאר הטעם שלא ירד מן בשבת ומאיך 'כל ברכאן דלעילא ולתתא ביומא שביעאה תליין', שרצה הקב"ה להראות שהפרנסה אין לה שום שייכות לפועל ידיו ומלאכתו, על כן דייקא היום שאסור בו בעשיית מלאכה הוא הוא מקור הברכה.

ועפ"ז כתב, שכן הוא גם בימות החול, 'אותה שעה שהוא גוזל מזמנו - וואס ער רייסט אפ, ומקדש אותה לה' ממנה תוצאות הברכה, וכלומר, שלא די שלא יפסיד מקביעת עיתים לתורה ולעבודת השי"ת אלא אדרבה ישתכר הרבה על ידה, וכל ברכאן דלעילא ולתתא באותה שעה תליא...'

ט. הנה אמרו חז"ל 'קשין מזונותיו של אדם וקשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף' (פסחים קיח), וידועה הקושיא וכי יש דבר קשה לפניו יתברך, ומבאר הרה"ק הגנזי ישראל' (טשורטקוב) זי"ע (על הפסוק 'או ישר', תרע"ד) כי רצון הבוא יתב"ש שנשים בטחוננו בו, ונאמין שהוא הזן והמפרנס וחלילה לנו מלחשוב או לומר 'כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', והנה בקריעת ים סוף היה ים מלפניהם ומצרים מלאחריהם ולא ידעו לשית עצה בנפשם אנה יפנו לעזרה אלא שמו עיניהם לשמים והאמינו בה', ואם כי קשה היה מפני הקטרוג בזכות האמונה נושעו, כן גם בפרנסה - יבין שאי לו לסדר פרנסתו בעצמו, ורק בזכות האמונה יתפרנס בכבוד וברוח, ואז אף אם כביכול קשה לפרנסו מחמת קטרוג וכיו"ב יעשה הקב"ה עמו נס כמו שעשה בקריעת ים סוף. וזה נראה כוונתם במה שאמרו (שבת לא.) 'אמונת זה סדר זרעים' כי טבע שקבע ה' בזריעת השדות שלא יצמחו ויעשו פרי תבואה טרם נרקב הגרעין, כן הוא באמונה - כל עוד שיש בקרב לבו איזה 'גרעין' של תקווה במעשי ידיו בעצמו, כל זמן שאדם ישית עצות בנפשו אז לא יושע בה' תשועת עולמים, וזהו הקשר שבין אמונה לסדר זרעים - כי בשניהם תבוא הצמיחה רק לאחר שיכיר כי בעצמו איננו שווה מאומה, רק בכח הקב"ה אז יצליח.

מעשה נפלא הביא הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע (שפע חיים תשמ"ג בפרשתן), וז"ל, פעם דרש הגה"ק ר"ח וויטאל זי"ע שכל אדם אשר ישם ה' מבטחו יזמין לו השי"ת כל צרכיו, אפי' שלא יעשה כל פעולה והשתדלות, בין שומעי לקחו היה יהודי פשוט ותמים שהדברים נכנסו ללבו עד שקבל ע"ע מתוך אמונה תמימה שלא לעסוק יותר במסחר אלא לעסוק בתורה"ק, הגויים שבאו לחנותו כהרגלם לעגו עליו לראותו לומד והשתוממו לשמוע שהפסיק לסחור אלא בוטח בה', אחרי כמה ימים נכנס לחנותו גוי שהחזיק בידו פרווה (fur) כבדה שקנאה בסכום מועט ורצה למוכרו ליהודי, והלה השיבו שהפסיק לסחור, גער בו הגוי, הניח הפרווה, ואמר הנני משאיר פרווה זאת בידך ולכשיזדמן לך תשלם לי תמורתו, כי קשה עלי המשא של הפרווה הכבידה. משיצא הגוי מהחנות והיהודי רצה להניח הפרווה, נקרעה הפרווה ונפלו מבין הקרעים דינרי זהב רבים ויהי לפלא... לאותו יהודי היה שכן שראה שאכן נתקיים בשכנו מה שהבטיח ר' חיים וויטאל בדרשתו, אמר בלבבו שגם הוא יחדל מלהתעסק לפרנסתו, וכך יזכה גם הוא לפרווה עם זהובים, ולא זכה... כעבור כמה שבועות הלך האיש לשאול את ר"ח וויטאל לפשר הדבר במה נשתנה הוא מחברו, השיבו מהר"ח, חברך בטח בה' מבלי שיעלה על דעתו איך ישפיעו לו וסמך על הקב"ה, משא"כ אתה הרי ציפית לפרווה וכאשר האדם יש לו עצות בנפשו אינו זוכה לישועת ה'.

י. מנהג ישראל תורה לתת מזון לעופות בשבת שירה, יש שרמזו במנהג זה, כי מדרך אכילת הציפור שבגשתו אל המאכל הריהו מכופף את ראשו, מכניס המאכל ומיד מרים את ראשו כלפי מעלה, שוב מרכין ראשו וחוזר ומעלהו וחוזר חלילה. ללמדנו, שבענייני פרנסה אף שעלינו 'להשתדל', מכל מקום נזכור תמיד להרים תיכף ראשינו ועינינו למרום, לדעת שסוף דבר הקב"ה הוא הממציא לנו הפרנסה.

באר הפרשה - פרשת בשלה

היה במן 'המרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר', וסוף דבר העלה כל אחד בידו 'עומר לנוגולת' כמו שנקצב לו מן השמים. ומוזה ילמד האדם שריבוי ההשתדלות לא יתן לו ולא יוסיף לו מאומה, ולא יתרבו מזונותיו עבור זה², ולא ידך אף אם לא ירבה בהשתדלות ישלים לו הבורא מזונותיו כפי הנקצב לו³.

וה' הולך לפניהם - ליכור ולהיות תמיד את תכלית החיים ועיקרם

בפרשתן (יג יט), 'ויקח משה את עצמות יוסף עמו ונו', ואיתא במדרש (שמו"ר כ יט) בהאי לישנא, עליו הכתוב אומר (משלי י ז) 'חכם לב יקח מצוות', שכל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב ומושה היה עסוק

נפסק ב'שולחן ערוך' (א ה) 'טוב לומר (בכל יום) פרשת העקידה ופרשת המן', וכתב הרבינו בחיי⁴ (טו ב) וקבלה ביד חכמים, כי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יבוא לעולם לידי חסרון מזונות. אף ב'תשב"ץ' (רנ"ו) כתב בשם הירושלמי כל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו, והוסיף ה'תשב"ץ' - ואני ערב⁵, והיינו שיזכור תמיד לאן עליו לפנות בבוא עליו מחסור בפרנסה וכדו'⁶.

והטעם, כדכתב הט"ז (סק"ד) שהוא כדי שיאמין האדם שכל מזונותיו באים בהשגחה מלעילא. הוסיף ה'משנה ברורה' (סק"ג) להורות שריבוי ההשתדלות לא יועיל מאומה (ורק על ידי התפילה בכוחו לשנות הנגור). וכך

באופן אחר פירש הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (סוף פרשתן), כי השור והחמור במיעוט דעתם חושבים כי מזונם בא אליהם בדין, שהרי הם עמלים עבור בעליהם בעבודת שדה וחרם, משא"כ העופות אינן מועילות כלום לבעליהם, ויודעים שאין מקבלים מזונם אלא בטוב לב בעליהם. להורות לן, שנאמין שאין הפרנסה באה לנו כי אם בחסדי הבורא עלינו, כאותם העופות המקבלים מזונם בחסד מטוב הבעלים.

יא. כי מילתא דפשיטא היא שאין די באמירה בפיו 'פרשת המן', אלא יתבונן בפנימיות הדברים, שכל פרנסתו והצטרכויותיו יגיעו אליו מן השמים בהשגחה פרטית.

פעם שאל הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, אמרו חז"ל (יומא עה.) שכל אחד ואחד טעם באכילת המן את הטעם שעלה ברצונו, הגידו נא לי איזה טעם הרגיש מי שלא חשב מאומה בעת אכילתו, הוא מותיב לה והוא מפרק לה - מי שאינו מתבונן אין לו כל טעם כלל... (עיי' בית השואבה לר"ש שוואב, עמו' 151).

יב. חידוש נפלא מצינו בדברי המלבי"ם, שהנה נאמר (טז יח-כא) 'וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו, ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר, ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בוקר וירם תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה, וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו וחם השמש ונמס', וצ"ב, מדוע כפל הכתוב לומר 'איש לפי אכלו', וביותר צ"ב, מדוע שינה בלשונו, בתחילה נאמר 'איש לפי אכלו', ואח"כ כתיב 'איש כפי אכלו'.

ומבאר המלבי"ם, שבתחילה לקטו איש לפי אכלו - הראוי לו, כלומר שכל אחד מצא בביתו שקבל 'עומר' למאכלו, שזהו שיעור הראוי לכל 'גולגולת', והנה היו אנשים שחששו שמא מחר לא ירד מן ולא שמעו למשה שהזהירם 'איש אל יותר ממנו עד בוקר', על כן צמצמו מאכילתם ואכלו פחות מהראוי, ואת המותר הניחו ליום המחרת, מה עלה בגורלם, מאותו היום ואילך לקטו ולא מצאו אלא כפי אכלם ביום הראשון, כלומר, נעשה כמי שאומרים לו מן השמים, רבי יהודי, הראת שיש בידך 'לסדר' לעצמך מזון ופרנסה, נו, הבה נראה מה יש בכוחך עשות, והיינו שאותה השתדלות אסורה הזיקה להם הרבה שיחסר להם ממזונותיהם... (ועיי"ש במלבי"ם המוכיח יסוד החילוק בין לשון 'לפי לבין 'כפי').

ולמדנו נוראות, כי המרבה בהשתדלות יתירה (ואסורה) לא די שאינו מרוויח כרצונו, אלא הוא מסוכן להפסיד את המוכן לו (ובודאי שאין דבר העומד בפני התשובה, אבל כל עוד שמונה בשגיונותיו וחושב שבכוחו ויכולתו 'לסדר' לעצמו עוד ממון ופרנסה ימשיך בהפסד זה).

יג. ברם, בד בבד עם אמונתו - ואולי דייקא משום כן, יתפלל תמיד על מזונו, כי לגדולתה של התפילה על המזון אין חקר, ובפרט ידועה 'תפילה בציבור' כסגולה לפרנסה, וכן כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל, אות שני"ה) באגרת הקודש משנת תרס"ז, וז"ל. ולמען לחזק את עמוד העבודה זו תפילה, אזהרתי גם על הסוחרים בפרנסתם, שיעשו חק קבוע לבל לשנות, שיבואו לביית החסידים' (לביהמ"ד) בוקר וערב להתפלל בציבור, ואף אם יצטרך להמתין זמן מה עד שיאספו המנין, ימתין וילמד דבר מה, והנני מבטיחם כי לא יפסידו עי"ז חלילה, אדרבה

ומבאר בהקדם מה שיש לדקדק בלשון הכתוב 'דבר נא באזני העם וישאלו', שלכאורה היה צריך לומר 'ויקחו', שהרי נטלו את הכסף והזהב לצמיתות, ולא היתה זאת 'שאלה' שחוזרת לאחר זמן. אלא כי באמת כל הכסף והזהב שיש לו לאדם אינם אלא רק בדבר המושאל לו לזמן - למשך ימי חייו, ואינם 'שלו' לעולם ועד, שהרי לאחר פטירתו של אדם אין מלווין אותו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד¹ (אבות ו ט), וכאשר רצה הקב"ה לקיים הבטחתו 'ואחר כך יצאו ברכוש גדול' ולצוות עליהם ליקח מאת המצריים כלי כסף

בעצמות יוסף וכו', אמר הקב"ה למשה עליך נתקיים חכם לב יקח מצוות, עכ"ל. הקשה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע, שהרי אותם כסף וזהב שלקחו ישראל היה בהם מצוה גדולה אשר צוה אותם ה', והזהיר על כך יותר מבשאר מצוות, וכמו שנאמר (לעיל י"ב) 'דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב', ופירש רש"י בבקשה ממך הזהירם על כך, ואם כן מה 'חכמה' יש בדבר ליטול עצמות יוסף ולהניח מצוות נטילת הממון, זאת ועוד, היאך ביטל משה רבינו ע"ה מצוה זו והפריש עצמו מן הציבור שלא לעשות אותה מצוה בתוך כלל ישראל.

עוד יתברכו בשפע ברכה, ובזה ירגילו גם בניהם בחוב קדוש הזה לילך ב' פעמים ביום לבית החסידים, והנכנס לחנותו של בושם ריח טוב קולט עמו (עי' מדרש משלי פרשה יג).

אומר היה הרה"ק רבי דוד בידערמאן זי"ע שיש בזה סגולה לפרנסה בהרחבה שלא לחלוץ את התפילין דרש"י עד לאחר 'עלינו לשבח' שבשחרית.

יד. בספר 'מנורת המאור' (נר ה כלל א ח"א פ"ג) מביא משל למשנה זו, למה הדבר דומה, לאדם שהיו לו שלשה חברים, אחד היה ידידו הקרוב מאד אל לבו עד שלא זזה ידו מתוך ידו, בכל עת היו כל מעייניו ומחשבתו נתונים עליו כל היום, השני לא היה קרוב כמו הראשון אך עדיין היו מתראים זה עם זה בכל יום ודנים יחדיו בענייני השעה, ואילו את השלישי פגש רק פעם אחת ביום לזמן קצר, ואף לא האריך עמו הדיבור יותר מדי. פ"א קיבל האיש מכתב מ'בית המשפט', ואחזו פחד ורעדה, כי היה המכתב 'הזמנה' להתייצב לפני שופט העיר כי נחשד בעבירה חמורה מאד, כששיניו דא לדא נקשן ניגש אל ידידו הקרוב אליו וביקש מאתו שיעמוד לימינו בעת עמדו למשפט, אך הלה הפנה לו עורף ותירץ את עצמו שאינו יכול לסייעו, כי חושש שמא יחשבו השופטים שהוא מצדיק את מעשיו, ויענישו גם אותו, בלית ברירה פנה אל ידידו השני וגם הוא דחהו כשאינו מסכים ללוותו אלא עד מקום המשפט, או אז נזכר בידידו השלישי וביקש ממנו שיסייע בעדו, ואכן זה קבלו בסבר פנים יפות והבטיח לו לעמוד לימינו בכל עת ובכל מצב עד אשר יוצאו כצדק דינו.

והנמשל, לאחר מאה ועשרים נקרא האדם להשיב נשמתו ליוצרו ולעמוד בדין לפניו, הכסף וזהב אשר הוא קשור אחריהם כל ימיו ולילותיו לא יצאו אחריו מפתח הבית, אחריהם יבואו בני משפחתו וקרוביו שעמהם משוחח כמה פעמים ביום הללו ילווהו עד סתימת הגולל ולא יותר, רק התורה והמצוות שבקושי פגש בהם בחייו הם מבטיחים לעמוד לימינו בעמדו לפני בית דין של מעלה, ככתוב (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך', והחכם ישתדל בכל ימי חייו להוסיף ולחזק 'קשריו' עם התורה והמצווה, והם יעמדו לימינו ביום הדין.

מעשה היה לפני כמה שנים, באיש יהודי מדרי העיר ניו יארק ושמו ר' אייזיק פערי ז"ל, הלה עשיר גדול היה עד מאד וזכה להאדיר מחדש את ספרי הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע ספר אבנ"ז המפוארים (מהדורת ארה"ב) ועוד כמה ספרים... ביום מן הימים נתבשר ר"א שהוא חולה ל"ע במחלה הנוראה מכיוון שכן פנה אל אחד הרבנים ממרביצי התורה והיראה בארה"ק, סיפר לו דברים כהוויתן, ובזאת ביקש ממנו לקבוע ביניהם 'חברותא' מידי שבוע (פ"א בשבוע) בספר הקדוש 'שם משמואל' - ע"י הטלפון (שהרי מקום מושבו בני"ו והרב בארה"ק). כה נמשך לימודם כמה וכמה חדשים ארוכים, עד שגברה ל"ע מחלתו של ר' אייזיק ושבק חיים לכל חי, ונתבשרו בני ארה"ק בהודעת 'ארונו בא'... גם הרב ה'חברותא' הנ"ל בין המלווים היה... בגמר כל סדר ההלוויה וכבר יצא רוב הציבור מ'בית החיים'... כשעדיין עמדו כמה מאחרוני המלווים סמוך לקבר החדש אשר נכרה זה עתה, והנה הם שומעים 'קול פלאפון' (סעלפאון) בוקע ועולה מתוך הקבר, ויחרדו האנשים מאד... כי מעולם לא נשמע קול שופר מתוך קברו של אדם...

ונתברר הדבר, כי באותה שעה ראה הרב שכבר עמד מחוץ לביה"ח שאבד לו ה'פלאפון' אשר הוא נושא עמו בדרך קבע... ויחפש הנה והנה ולא מצא, מכיוון שכן ביקש מאחד הנמצאים שילונו את הפל' שלו והחל מתקשר משם לפל' שלו בכדי לשמוע את קולו מנגן בקול (או שיענהו המוצאו) וכך יעלה בידו למצוא אבידתו, אלא שלא שמע

וכלי זהב - חשש שמא ישקעו בתאוות הממון ובחמדת הזהב והכסף, ויבלו כל ימיהם ברדיפת הממון, על כן אמר למשה רבינו דבר נא באזני העם וישאלו - להזכיר להם שהכסף והזהב שתחת ידי אדם אינם אלא כדבר המושאל אצלו, 'כי לא במותו יקה הכל ולא ירד אחריו כבודו', ועל כך אמר לו למשה בבקשה ממך הזהירם על כך, להכניס בלבבם היטב היטב שלא 'יטבעו' באותם הכלים שיקחו מהמצריים, אלא יזכרו תמיד מהו תכלית החיים^{טו}, ולשם מה נשלחו לעולם, ועם מה חוזרים למקום מחצבתם לאחר אריכות ימים ושנים.

ומשום כך לקח משה את עצמות יוסף עמו להראות להם, הנה יוסף הצדיק שהיה העשיר הגדול מכל העולם כולו, וכמו שנאמר (בראשית מו יד) 'וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען',

ועתה מה מלווה אותנו, לא כסף ולא זהב רק תורה ומעשים טובים, וכדאיתא במדרש (ילקוט שמעוני) 'שהיה ארונו של יוסף מהלך עם ארון חי העולם (- ארון הברית), והיו אומות העולם אומרים להם מה טיבן של שני ארונות הללו, והן אומרים זה ארונו של מת וזה ארונו של חי העולמים, והיו אומרים להן אומות העולם, מה טיבו של מת מהלך עם ארון חי העולמים, והן אומרים המונח בארון זה קיים מה שכתוב בזה' - וראו בחוש כיצד התורה והמצוות המונחים בארון חי העולמים הם שהולכים ומלווים אותנו. ועל כך אמר הקב"ה למשה 'חכם לב יקה מצוות', כי נתחכם משה להבין עומק הכוונה בדבר השי"ת וישאלו - ומשום כך נטל עמו עצמות יוסף להראות להם בחוש מה עומד לאדם ומה מלווה אותו ומה נשאר ממנו... וכל זאת 'שלא יפלו בחמדת זהב וכסף בשעת עסקם בהם'^{טז}.

את הקול בכל ד' האמות אשר סביבו... עתה מששמעו את הקול נודע שבשעה שהרב כופף עצמו לקיים מצוות קבורה ולכסות בעפר נשמת ונפל הפל' מכיס בגדו לתוככי הר העפר אשר נערם בתוך הקבר... והיו אומרים במליצה כי מכל רכושו הרב של ר"א לא נטל עמו מאומה משנכנס לקברו, זולתי אותו פלא' שזרנו למד בכל שבוע עם הרב החברותא את דברי התורה בספר 'שם משמואל'...

טו. בפרשתן (טו ב) 'זה א-לי ואנוהו', ומצינו בזה ג' פירושים. א. אונקלוס תרגם 'וְאֲבָנֵי לֵה מְקַדְשָׁא', ופירש רש"י כי 'ואנוהו' הוא מלשון 'נְוָה' - בית ומעון, והיינו שאבנה לו בית המקדש. ב. עוד פירש רש"י שהוא מלשון 'נוי', והכוונה ש'אספר נוי ושבחו לבאי עולם'. ג. בגמ' (שבת קלא: נזיר ב:) דרשו 'התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה' וכו'. ומבאר הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) שג' הפירושים שייכים ותלויים זה בזה, כי הנה מדרך העולם אשר האדם 'משקיע' בדבר שהוא עיקר בעיניו, מייפה אותו ומשכלל אותו, ואף מרבה לשוחח עליו, כגון יש לך אדם שהדבר החשוב והעיקר אצלו הוא ביתו שם דירתו, ואכן משקיע בה הרבה לתקן אותה ברוב פאר והדר בקישוטים שונים ומשונים, ומתפאר בה לעיני כל חבריו וידידיו ושמח להזמין אותם לראות את הבית אשר מי ידמה לו... ועל כך נאמר זה א-לי ואנוהו, וכמו שתרגם אונקלוס מלשון 'נוה' - ואבני לה מקדשא, להבין ולהשכיל כי 'דירתו' של אדם אינה הדירה הגשמית וכל כיו"ב אלא עיקר החיים הם רק לעשות רצון ה' ית', 'בית המקדש' - תורה ומעשים טובים, כי היא בית חיינו... ואם יזכה האדם להעמיד את נקודת חייו על יסוד זה, כבר ממילא ירצה 'להשקיע' ולהתנאות לפניו במצווה נאה ולהדר במצוות, וממילא יספר נוי ושבחו לבאי עולם...

טז. ובהאי עניינא מסופר, כי לאחר נישואי גאון ישראל רבינו הש"ך זי"ע ישב על התורה ועל העבודה כשהוא סמוך על שולחן חותנו כמנהג הימים ההם, ובתום תקופת ה'קעסט', כשהתקרב מועד יום השוק, פנה אליו חותנו ואמר לו שהגיע הזמן שיביא טרף לביתו ויעסוק לפרנסתו, ונתן בידו סכום מעות שיוכל לסחור בהם ביום השוק, ואכן הלך אל השוק ונשא ונתן במעותיו וראה בהם סימן ברכה והצליח מאוד בעסקיו, ותיכף ככלות ימי השוק שב לתלמודו כמימים ימימה. לשנה הבאה ניגש אליו חותנו ודיבר אליו שיצא לשוק, וטענתו בפיו הנה כל אשר אתה עושה ה' מצליח בידך, אשתקד הצלחת מאוד ו'מצאת מאה שערים', ובוודאי גם עכשיו תשיג כהנה וכהנה, השיב לו הש"ך, דע לך, כי אותה הצלחה בשנה שעברה היתה 'מעשה שטן', שרצה להכניסני לעולם המסחר בכדי לבטל אותי מלימודי, על כן סייע בידי להשתכר הרבה בכדי שעיי"ז אגרר לעסקים, ולאחר שזממו יעלה בידו ואפסיק ללמוד או אז ייטול את הרכוש שנתן לי...

וביאר בזה לשון הכתוב ב'שירת היים' (טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג שכלל תמלאו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי', אמר אויב - הוא היצר הוא השטן, ארדוף אחר האדם עד אשר אשיג, וכיצד אשיגו על ידי שאחלק שכל,

שמא תאמר לא אלי נאמרו הדברים שכן הרחקתי רבות... אך שמע נא לדברי הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע על הפסוק (יד טו) 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', שלכאורה צריך ביאור מדוע צעק משה והתפלל אל ה' שיושיעם, שהרי בוודאי ידע שבדבר ה' עשה את כל המעשים האלה, והיה לו לבטוח שיושיעם ה' למען שמו, כי 'הוא אמר ויהי' - הוא הביא את בני ישראל לפני הים ומצרים

דבר אל בני ישראל וישבו - כוחה של תשובה נפלאות מצינו בכוחה של תשובה", הבט נא וראה מה דאיתא ב'פרקי דרבי אליעזר' (פמ"ג) 'רבי נחוניא בן הקנה אומר, תדע לך כח התשובה, בא וראה מפרעה מלך מצרים שמרד בצור עליון הרבה מאד, שנאמר (ה ב) מי ה' אשר אשמע בקולו, ובאותו לשון שחטא בו בלשון עשה תשובה, שנאמר (טו יא) מי כמוכה באלים ה', והצילו הקב"ה מבין המתים'".

אתן לו להצליח מאוד בתחילה כשיוצא למסחר עד שמעצמו יכנס ראשו ורובו בתאוות הממון ויעזוב תלמודו ואז יהא ברשות היצר ותמלאו נפשי, ולבסוף אריק חרבי תורישמו ידי, שייקח ממנו את כל כספו עד שיתרושש לגמרי ויצא קרח מכאן ומכאן, ללא תורה וללא ממון. וסיים הש"ך באמרו, אני אתחכם לעומתו... אפסיק לרדוף אחר הממון אחר הצלחתי הראשונה, וממילא יהא לי תורה וגדולה במקום אחד...

יז. בפרשתו (יד טו), 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו', וכבר עמדו כל המפרשים לבאר אומרו 'מה תצעק אלי', והרי כך הוא דרכה של תורה לצעוק ולזעוק לישועת ה' כי תבוא, אכן מצינו במדרש (שמו"ר כא א) שנתבאר בזה"ל, הדא הוא דכתיב (תהילים לד יח) 'צעקו וה' שמע' וכו', לפי שצעקו בני ישראל על הים שנאמר (פסוק י) 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - שמע הקב"ה תפילתם, ואמר למשה מה תצעק אלי, כבר שמעתי צעקתם, דבר אל בני ישראל ויסעו. עכ"ד המדרש.

ומבאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה שנת תר"ג) באופן נורא, וזה תוכן דבריו (בקצרה, וכדאי לעיין בכל הרחבת דבריו) שבאו חז"ל להשמיענו הוא שתפילת בעלי תשובה מתקבלת ונענית יותר מתפילתו של צדיק גמור, ועל כן אמר הקב"ה למשה 'מה תצעק אלי כבר שמעתי צעקתם', והיינו משום שמשה רבינו ע"ה היה צדיק גמור, ואילו בני ישראל היו בעלי תשובה [שהרי אמרו 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר' וגו' ואח"כ שבו בתשובה], ומשום כך שמעתי צעקתם וקבלתי אותה באהבה ובחיבה יותר מאשר אקבל את צעקתך.

והוכיחו חז"ל יסוד גדול זה, ואמרו הדא הוא דכתיב 'צעקו וה' שמע', שהרי נאמר שם מקודם (תהילים לד טז-יח) 'עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם, פני ה' בעושי רע וגו', צעקו וה' שמע, ו'צעקו' מוסב על הפסוק שלפניו, כלומר, אותם שהיו עושי רע וחזרו בתשובה שעליהם נאמר צעקו וה' שמע, ומדקדוק לשון הכתוב נראה שלגבי צדיקים (פסוק טז) לא כתיב שה' שומע שועתם אלא ואזניו אל שועתם, דהיינו שהוא מטה אזניו לבחון האם ראויים הם שיתקבלו תפילתם אם לאו, אכן בבעלי תשובה כתיב (פסוק יח) 'וה' שמע, כי הם עדיפי ונענים תחילה. והיינו טעמא משום שייצחק אבינו נתן 'ירושה' את כח התפילה ליעקב, ואמר (בראשית כז כז) 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשו', ועיקר ברכתו היתה למי שהיו ידיו עשו רח"ל ונתהפך להיות קולו כקול יעקב, על כן בעלי תשובה עדיפי שהם באים מכוחו של יצחק אבינו ומברכתו.

כדברים הללו ממש כתב גם הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע לבאר מה שנאמר בפר' בא (י יח) 'ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה', וז"ל, כי איתא מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, כי הצדיק שלא טעם טעם מר לעולם אין כוחו גדול כ"כ, כזה שהיה משוקע בחטא והעלה עצמו מעומק שהיה בו. וזהו פירוש הפסוק 'ויצא מעם פרעה' רומז לבעל תשובה שיוצא מעומק הקליפות, ויעתר אל ה' - זה יוכל לעתור אל ה', ועוד כוחו גדול שיוכל להפוך מדת הדין למדת הרחמים כעֶתָר (- קלשון) זה שמהפכת את התבואה (סוכה יד.), ונוכל לומר שלזה כיוונו חז"ל בלשונם הזהב מקום שבעלי תשובה עומדין כי עמידה היא תפילה (ברכות כו:), עכ"ל.

יח. דבר חידוש מצינו בש"ך עה"ת (מגורי האר"י) המפרש מה שנאמר (דברים כג ח) 'לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו', וז"ל, מצאתי כתוב לא תתעב מצרי בלשון יחיד, רמז על פרעה שהרהר תשובה ונצול ומלך על נינוה, וחרה ליונה על שלא נהפכה ואמר טוב מותי מחיי, על זה רמז כאן לא תתעב מצרי, שלא יהא מתועב בעיניך, כי גר - כבר נתגייר ועשה תשובה, עכ"ל. והדברים נפלאים, פרעה הרשע, הוא הגבר שהרבה להרשיע במצרים, ואף בהיותו בנינוה הרבה לחטוא וכדכתיב (יונה א ב) 'כי עלתה רעתם לפני', עד שחרה ליונה על שקיבל ה' תשובת נינוה, ומכל מקום מקרא מלא דיבר הכתוב לא תתעב מצרי - שלא יהא מתועב בעיניך...

באר הפרשה - פרשת בשלה

וישיב לעצמו, וכי גרוע הנני מאותם שעמדו על הים וכפרו בקוב"ה ובטובתו, בתלונתם 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר' (יד יא), ואעפ"כ זכו מיד בלילה שלאחריו ל'קריעת הים' ולהתגלות אלוקית שהיו מראים באצבע ואומרים 'זה קלי ואנוהו' ו'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בנבואתו, והיאך היה כדבר הזה. אלא מכאן הוכיח הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (פסח תרל"ב בד"ה והנה) שבכוח כל יהודי באשר הוא ליהפך 'בשעתא חדא ברגעא חדא' מרשע לצדיק, מאפילה לאורה להיות אהוב וחיביב וקרוב לאביו שבשמים^{יט}.

וזכר נאמר בפרשתן (טו כו), 'כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך', ולכאורה צ"ב, ד'מכות' מצינו במצרים ולא מחלה וחולי, והיה לו לומר 'כל המכה אשר שמתי במצרים' ולא

אחריהם ובוודאי הוא יושיעם, ולמה האריך בתפילה, ועוד יש לתמוה שהלא כבר כתיב מקודם לכן (פסוק יג) 'התיצבו וראו את ישועת ה' וגו', ונמצא שהיה משה בטוח בבירור בישועה ואם כן על מה התפלל.

ומבאר ה'באר מים חיים' ז"ל, והנראה כי תפילת משה לא הייתה על ישראל, כי עליהם אכן סמך והאמין בה' שיושיעם, ואף הוא בעצמו אמר להם מפורש ה' ילחם לכם, אמנם, עיקר תפילתו לא הייתה כי אם על ה'ערב רב' שקיבלם מדעתו, ועליהם האריך בתפילה שגם אותם יושיעם ה', אחרי שבאים להסתופף תחת צל כנפי השכינה, ואף על זה אמר לו ה' מה תצעק אלי, פירושו, למה אתה מאריך בתפילה בין שאומרים שבאים להתקרב אלי ודאי אשר אושיעם בשביל קידוש שמי. עכ"ל. ללמדנו, שכל הרוצה להתקרב אל ה' ודאי שהקב"ה יושיעו...

יט. שמעתי מחכם אחד לבאר בפסוק בפרשת בא (י כד), 'וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלוקינו ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה', ולכאורה צ"ב, מדוע הוצרך לאמר זאת לפרעה, וכי צריך לתת לו דין וחשבון מדוע הוא צריך את המקנה, היה לו לומר לו - אני צריך לצאת עם המקנה ותו לא מידי, אלא יבואר בהקדם הקרא בריש פרשת שמות 'ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף', וברש"י פירש שמדובר במלך חדש ממש או שנתחדשו גזירותיו, בין כך ובין כך צריך ביאור כיצד יתכן לומר 'אשר לא ידע את יוסף', וכי יתכן כזאת, איש אשר העשיר את כל מצרים והצילם ממות לחיים והוא לא ידעו, מנין לו עוז ותעצומות כגון דא לבוא ולשעבד שישים רבוא מבני ישראל, אלא שאכן, פרעה זה כל כך חוזק יש בו, היה בו כח ההתחדשות באופן נורא ונשגב, וכדי לחדש גזירות היה מסוגל לשכוח בפועל ממש את יוסף ואת כל אשר עשה לטובת מצריים, ובאמת היה לא ידע את יוסף, ועתה, כאשר בני ירדו להוציא בלעו מפיו כמבואר בזוה"ק ובספרים קדושים, היינו, להוציא כח הקדושה אשר בקרבו, והוא שהם למדו ממנו את כח ההתחדשות, ואמר משה לפרעה, כל כוחו של היצר להביא לפני האדם את העבר שאינו טוב, ומנין לנו 'ואנחנו לא נדע' - הכח לשכוח הכל, ולהתחיל באמת מחדש לעבוד את ה', זאת למדנו ממך.

ואף אם נפל ונכשל תמיד יכול להתחזק, שהנה כתיב בפרשתן (יד ה) שאמר פרעה אל העם 'מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו', ובאמת אין דבריו אלו אלא דברי הבל ורעות רוח, וכי פרעה שילח את בני ישראל והלא יצאו רק לפני כשבוע ימים בעל כרחו - אחר שהוכה בעשרת מכות אחת קשה יותר מחברתה, וכבר לא יכול נשוא אותם, ומה ראה הכתוב להביא דברי שטות שאמר פרעה, וביותר קשה, מהו אומרו 'כי שלחנו את ישראל מעבדנו', וכי עד עתה היו בני ישראל עובדים אותם, והרי זה כבר שנה תמימה - מאז תחילת ה'מכות' שאינם עובדים אותם כלל וכלל. ועל הכל יקשה, מה היה חסר כל הענין הלזה שפרעה ירדוף אחריהם ויעשה לבני ישראל נס של 'קריעת ים סוף' וכי עדיין לא ראו כל אפסי ארץ שהקב"ה בורא ומנהיג את העולם, משדד את כל הטבע כרצונו...

אלא מבאר בזה הגאון הצדיק הנודע רבי צבי מאיר זילבערבערג שליט"א כי דבר גדול נלמד מ'פרעה' והוא ענין ה'התחדשות' באופן נפלא עד מאד, מיד אחרי כל מכה הוא מוצא לעצמו 'תירוץ' ומיד מקשה לבו 'כאילו לא היה', שב לעקשנותו שלא להוציא את בני ישראל, בזה אחר זה הנו מוכה מכה מוחצת ומ"מ שב מחדש לסורו, ולא עוד אלא שהוא חידוש בהתחדשות, אנו מחזיקים כבר בפרשת בשלח - קרובים אל הים, והוא באותו מעמד עדיין שרוי לפני פרשת שמות, עדיין מדבר מה'עבדנו' - כאילו שבני ישראל עדיין עובדים אותו עד עתה, וסר וזעף על עצמו ועל עמו - מדוע הסכמתי להם להשתחרר... ומיד 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל' - ואומר את זה ב'בטחון' ארדוף אשיג, ואינו אומר אם ארדוף אולי אשיג ואולי וכו'... אלא בבירור ארדוף אשיג וכו'.

באר הפרשה - פרשת בשלה

יג

בך פירש הרה"ק מלעכוויטש זי"ע (תורת אבות ד"ה למען אנסנו) בהאי קרא למען אנסנו הילך בתורת אף כשהוא במצב אם לא היינו כשבא לזמן קושי והסתרה, ואעפ"כ הוא מתגבר לילך בדרך הישר, הרי אז הוא עיקר השיבותו²², שעומד איתן להתחזק בזמנים אלו באמונה טהורה.

וזכור יזכור מה שאמר הרה"ק מקאברין זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (טו ג) 'ה' איש מלחמה ה' שמו' - הקב"ה נמצא עם מי שהוא 'איש מלחמה', הלוחם במלחמת היצר.

והנה ב'ראשית חכמה' (שער האהבה פ"ח אות ו) מביא את כל קורות ישראל בקריעת הים, וכפי שלמדונו רז"ל כי דייקא לאחר שנחשון בן עמינדב קפץ ומסר נפשו עד שהיכו המים באפיו אזי נבקע להם הים²³. וכתב שמכאן נלמד שכל הרוצה שהקב"ה יעשה לו גם

כל המחלה, ומבאר ה'חתם סופר' (תו"מ ד"ה כי אני ה' ופאך) שהכוונה היא על המחלה של 'כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו', שהקב"ה הכביר את לבם שלא יוכלו לשוב בתשובה אליו, ובוזה בא להבטיח לבני ישראל 'מחלה' זו לא אשים עליך, ולעולם לא יסגור הקב"ה דלתות התשובה בפני בניו רחומיו, אלא, הפתח פתוח לכל יהודי לשוב אליו יתב"ש, ואביו שבשמים מחכה ומצפה לו מתי ישוב אליו²⁴.

למען אנסנו - התרוממות ע"י הניסיונות

בפרשתן (טו ד), 'למען אנסנו הילך בתורת אף לא', הנה עבור העמידה בנסיונות ברא ה' את עולמו, שהרי מלאכים יש לו מספיק בעולם העליון - כמו שאומרים ב'אקדמות' 'חיל אלף אלפין ורבוא לשמשותא', וכל עיקר ה'נחת רוח' שיש לבורא מעולמו הוא מקרוצי חומר שיש להם נסיונות ומתגברים עליהם²⁵.

וכן היה דורש הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע בפסוק קפאו תהומות בלב ים אמר אויב ארדוף... והיה מסמיך סוף פסוק לתחילת פסוק הבא, בלב ים אמר אויב ארדוף - כלומר, על סף מפלתו כשכבר היה עמוק 'בלב ים' עדיין התחזק לומר ארדוף אשיג ולא עוד אלא שאחלק שלל...

ובזה נבוא לביאור הקרא, כי רצה הקב"ה בזה ללמדנו ארחות חיים, מאויבי תחכמי לדעת כיצד להחזיק בעבודתו ית' גם אחרי 'עשרת המכות', שעם כל הקשיים לא נזוז כמלוא נימה מדרך ה', וחידוש נוסף לנו במסכת התחדשות בפרשה זו, לא רק סתם התחדשות בעת הקושי, אלא גם אחר שנפל נפילה קשה ומוחצת בדבר עבירה או בכל ענין, לא יתן לעצמו להשאיר שם אלא יתחזק מחדש, וכדרך שפרעה הרשע 'נכשל' והסכים לשלח את ישראל, שוב התחזק כאילו לא היה כלום ואמר אני הוא שהוצאתי את ישראל ממצרים, וזאת רצה הקב"ה ללמד את בניו, גם לאחר שכבר נכשל האדם ונפל ל"ע לתחתית שפל המצב עדיין יתחזק ויחדש כנשר נעוריו, ישכח מכל מה שעבר עליו ויתחיל מחדש... כ. כך אמר הרה"ק ה'מי השילוח' זי"ע הנה מצינו ב' שונאי ישראל פרעה ועמלק, פרעה שאמר מי ה' נטבע בים סוף ושוב אין מצוה לשנוא אותו ולמחות את זרעו, ואילו את עמלק עלינו לשנוא עולמים, למחות את זכרו מתחת השמים מבלי להשאיר שריד ופליט, ולכאורה פרעה הרשיע יותר כי כפר בה', וכמו שאמר 'לא ידעתי את ה', מי ה' אשר אשמע בקולו', ולא מצינו כזאת אצל עמלק, אלא שפרעה אכן לא האמין בה', אך עמלק גרם לישראל שלא להאמין בעצמם, שזינב את כל הנחשלים שהענן פולטם, וטימא אותם מתוך הטענה שבין כה וכה כבר הם 'חלשים', על זאת אין כפרה עולמית...

כא. הגה"צ רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל בעל ה'עבודת פנים' היה רגיל לומר, שלכאורה צ"ב, מהי מעלת ה'שירה' ששרו משה ובני ישראל, והרי כל החיות אומרים שירה לפני הקב"ה, וכמובא באריכות ב'פרקי שירה', אלא ביאורו, ש'שירת החיות' באה להם כפי טבען, אבל, שירת 'בני ישראל' היא אדרבה כאשר 'באו מים עד נפש' - והוא פועל כנגד טבעו במסירות נפשו אז עולה שירתו לפני המקום ב"ה, שכאשר קפצו לים זכו לומר את שירת הים, ובוזה מותר האדם מן הבהמה שיש בכוחו להתגבר מעל הטבע למען שמו ית'.

כב. נוראות אמר בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל לבאר בלשון הכתוב (י ט) 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך', כי לכאורה היה לו להקדים את ה'זקנים' שהם חשובים יותר מה'נערים', אלא כי בני ישראל שמרו על קדושתם גם בהיותם בתוך טומאת מצרים (שמו"ר א כח), וידוע כי הנסיון אצל בני הנעורים מר וקשה הרבה יותר מאשר אצל הזקנים שכבר בטל מהם יצר הרע, נמצא שהנעורים נתעלו יותר מן הזקנים, שכפי קושי הנסיון כך מתרוממים יותר, על כן ראוי להקדים את הנעורים לפני הזקנים...

באר הפרשה - פרשת בשלה

למעלה מדרך הטבע, הרי עליו תחילה למסור את נפשו ואת רצונותיו ולשבור את טבעו^ג, ואז ינהג עמו הקב"ה שלא כדרך הטבע^ג.

בדברים האלו כתב הרה"ק ה'בני יששכר' מדינוב זי"ע (אגרא דפרקא אות כ"ד) בשם הרה"ק רי"מ מולאמשוב זי"ע שכל הרוצה לפעול ישועה ונס בשינוי

כג. מ"מ יזכור את דברי הרה"ק ה'אורח לחיים' זי"ע לבאר הא דכתיב בריש פרשתן 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא', שהרי התורה הק' היא נצחית ונכתבה לדורות עולם, ומה התכלית בידיעת דבר זה ולשם מה נכתב בתורה, אלא כי זה כלל גדול בתורה 'שאיין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ולאדם שהוא חלש בתורה ובמעשים טובים אין נותנים לו יצר הרע גדול, רק כמו שהוא יכול לכבוש ולכוף אותו', וזהו שאמר הכתוב ויהי בשלח פרעה את העם, ונשתחררו זה עתה מטומאת מצרים שהיו שקועים בה והחלו לקבל על עצמם עול מלכות שמים, על כן לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, ר"ל קרובים הם להיכנס לגבול הקדושה ועדיין לא היו שלימים ותקיפים כ"כ באמונתם, על כן לא רצה הקב"ה להעמיד אותם במלחמה, כי אותו יצר הרע יהא גדול מכוחם שהיה להם בקדושה. ומסיים בזה"ל, וזהו דרך מוסר השמיענו הכתוב לכל אדם, שלא יוכל להימלט במחשבתו מי יוכל לעמוד כנגד היצה"ר ולכבוש הר הגדול, כי בודאי אין נותנין לו יצה"ר שלא יוכל לכבוש, עכ"ל.

כד. כה אמר הרה"ק הרבי ר' העניך זי"ע (חשבה לטובה עה"ת, פסח), הנה בתורה מצינו בקריעת ים סוף, שהתורה אמרה 'ויבקעו המים', ומדוע כינו בגמרא ומדרשים את הנס 'קריעת ים סוף' ולא 'בקיעת ים סוף', הרי קריעה היא רבה היא יותר מבקיעה. אלא, שהקב"ה אכן ציווה על הים רק על בקיעה של מה בכך - שבתוך הבקע הקטן יעברו בני ישראל. אך בפועל משהגיעו ישראל לים סוף והים ראה וינוס - מה ראה, ארונו של יוסף ראה, ובראות הים את ארונו של יוסף, שהתגבר על הנסיונות בקדושה נעלית, וקרע את עצמו מעל לטבעו. מיד נקרע הים. כי זה הקורע את עצמו למעלה מטבעו הרי כל מוסדי תבל נקרעים לפניו.

כי עיקר חשיבות האדם היא בהתגברותו על הנסיונות. מעשה באברך מדרי ארה"ק, ששמע בשיעור מפי אחד המגידיים, כי מובא בספרים שבשעה שיהודי מתגבר על נסיון, והוא מתקדש ומשבר את טבעו לעשות רצון קונו, באותה שעה נפתחים כל שערי שמים ובידו לפעול כל מה דבעי. לאותו אברך הייתה ל"ע בת שחלתה במחלה, ושכבה בחוסר אונים בבית החולים בעיר באר שבע, באחד הימים הוזקקו הרופאים לסממני רפואה יקרים שלא היו תחת ידם, ורק בעיר תל אביב הייתה אפשרות להשיגם. בלית ברירה נסע האברך לתל אביב לקנות הרפואה לבתו, משירד האברך מהאוטובוס על פתחה של תל אביב, נתקל במראה שאינו הגון, תיכף התגבר האברך על יצרו ועצם את עיניו בכל כוחו, ובכוחות אדירים עמד בניסיון. תיכף נזכר האברך באלו הדברים ששמע מפי המגיד, ויפן לקרן זווית, ושפך את לבו בדמעות שלישי לפני קונו, שירחם על בתו וישלח לה רפואה שלימה מן השמים...

משסיים האברך את תפילתו, פנה להמשיך בדרכו לחנות הרפואות, ובתוכ"ד התקשרו אליו בני ביתו, בתחילה לא עלה בידה להוציא הגה מפיה רק בכתה מאין הפוגות, עד שנרגעה רוחה לאחר כמה רגעים, וסיפרו שבתם התעוררה לפני כמה רגעים, והרופאים שמיהרו לבודקה נדהמו לגלות שהמחלה החלה לרדת וכבר אינן כל צורך ברפואות... הבט וראה כמה גדול כוחו של המתגבר על טבעו.

כתב הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל (שה"ל ח"ד נה) במענה למי שביקש מאתו דרך תיקון במקום תעניות וסיגופים על עבירות חמורות ביותר, ומעתיק שם את לשונו של הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (בספרו ח"ג י"ח) שבחלומו גונב באזנו מן השמים, כי אכן, כל הפורש מדבר עבירה עליו לסגף עצמו בצער בכדי לכפר על העוון, מכל מקום מי שכבר משוקע בעוון ונשתרש בחטא, אם מתגבר לעזוב את דרכיו הרי עצם הפרישה מן העבירה צער גדול היא לו, ממילא יצא בכך ידי חובת הצער שעליו לעבור. ומסיים בשה"ל, שאף שאין פוסקים הלכה מן החלום, 'הענין מצד עצמו יראה אמיתי'.

ולא רק עצימת עיניים, אלא גם ה'שתיקה' פעמים שהיא המועלת ומכפרת, כמו ששמעתי מעדים נאמנים שפעם נפגשו הני תרי צדיקי, ראש הישיבה הגאון מהרי"ד קאפלמאן זצ"ל עם יבדלחט"א הגה"צ מהרי"מ שעכטער שליט"א, ומהרי"מ שאל את רה"י, הנה בריש הפרשה כתיב ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ובסוף הפרשה כתיב צא הלחם בעמלק מחר, כיצד יעלו שני הפסוקים בקנה אחד, הקב"ה עורך המלחמה או אנחנו, חשב רה"י ארוכות, עד שנענה, כנראה שאפשר לערוך מלחמה ע"י השתיקה... והוסיף אפשר לערוך מלחמות שלמות וגדולות ע"י השתיקה (וכן הוא במציאות, שהשותק מנצח בד"כ).

ענהו הרה"ק כי בתורה עצמה מצינו שינוי, שהשירה נכתבה אריח על גבי לבנה (מגילה טז: וברש"י), והנה 'ישראל' נטריקון יש ש'ישים ר'יבוא א'ותיות ל'תורה, וכלומר שיש אחיזה לישראל בתורה, וגוף היהודי משול לקלף ואילו נשמתו החצובה מתחת לכסא הכבוד הרי היא כדיו הכתובה על גבי הקלף. וכאשר יש שינוי בתורה הרי זה מורה על שינוי גוף היהודי בשבת זו, שבידו להשתנות מן הקצה אל הקצה, ועל כן נקראת השבת בשם שבת שירה¹². ומסיים ב'רמתיים צופים' - ובעיני ראיתי שהיה (ה'חידושי הר"ם) רוקד ממש בקבלת שבת זו בשמחה רבה מה שלא היה דרכו בכל השנה¹³.

ובביאור המעם שנכתבת השירה 'אריח על גבי לבנה' היה אומר הרה"ק ה'אמרי אמת' ז"ע שהנה גדלו של 'אריח' הוא חציו משל 'לבנה' (רש"י מגילה

מדרכי הטבע, כגון זה שאינו יכול להוליד ורוצה להיפקד בזרע של קיימא, יעשה מצווה גדולה שלא כטבעו ובוה ישבר את כל המסכים המבדילים בינו לבין הישועה הנצרכת¹².

מוזמר שיר ליום השבת - עניינה של 'שבת שירה'

בספר 'רמתיים צופים' (על התנב"א להרה"ק רבי שמואל משינאווא, פט"ז זוטא אות ז') מביא שהרה"ק רבי יצחק מווארקי ז"ע שאל את הרה"ק ה'חידושי הר"ם' ז"ע מדוע נקראת שבת זו נקראת 'שבת שירה' על שם ה'קריאה' שקוראים בשבת זו שירת הים, (שהרי אינו עתה הזמן שהיתה השירה - בשביעי של פסח), וכי שבת פרשת בא נקראת 'שבת יציאת מצרים', וכן שבת פרשת יתרו אינה מכונה בשם 'שבת קבלת התורה'.

כה. ידוע מה שדרשו חז"ל (שבת קלג:) על הפסוק (טו ב) 'זה א-לי ואנוהו' - התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה לולב נאה וכו'. והיה מרגלא בפומיה של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לבאר שייכות הידור במצוות לקריעת ים סוף, שכאשר התבוננו בני ישראל בכל הניסים שנעשו להם על הים, וכיצד נתעורר עליהם ההנהגה שמחוץ לדרך הטבע - רצו להמשיך הנהגה זו תדיר, על כן קיבלו על עצמם להוסיף במצוות יותר מעצם החיוב, ועי"ז ינהג בהם הקב"ה תמיד באופן ניסי (הובא בהליכות שלמה תשרי פי"א הערה 55).

כו. מספרים כי בעיר לעלוב דר ערל זקן בן מאה ושמונה עשרה שחלה ונפל למשכב עד שהגיע לשערי מות, חשו צאצאיו למיטתו והביאו לשם את אנשי דתם שיהיו עמו לקראת מיתתו, אך הגוי החווה להם בידו שאינו צריך לכל זאת, ושישלחו את כל האנשים האמורים לטפל במיתה ובקבורה מעל פניו, ואכן, לא עברו כמה ימים, ואותו זקן יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי. צאצאיו שנתפלאו לנוכח 'נבואתו' שאלוהו מנין ידע שאינו עומד למות, השיב להם הגוי שבשנות ילדותו הבחין פעם כי בכל לילה מתגלגל הרה"ק רבי דוד מלעלוב ז"ע ממעלה ההר עד תחתיתו, ששם היה 'נהר' והיה 'תבר גזיזי דברדא' (משבר הקרח) וטובל טבילה של טהרה, ומאחר שהיה נער רע מעללים ככל הגויים החליט לעשות מעשה, ומני אותו היום החל לפזר בכל לילה קודם חצות חלקי ושברי זכוכית על פני הקרח, וכאשר הגיע הר"ד להתגלגל את ההר היה נפצע בכל חלקי גופו מחמת שברי הזכוכית. לא עברו ימים מועטים, והוריי הבחינו שהנני נעדר מהבית בכל לילה ולילה, ומשמעו מפי את אשר אני מעולל בכל לילה ולילה הזדעזעו, כי שמעו של הר"ד היה ידוע גם בקרב גויי הארץ כי איש אלוקים קדוש הוא, הוריי שחששו מקפידתו הורו לי למהר אל ביתו ולבקש את סליחתו על המעשה הרע הזה, משבאתי אליו וסיפרתי לו על מעשי הנלוזים, פנה אלי בבת שחוק ואמר לי, האתה הוא זה שעל ידך העמידני הקב"ה בניסיון שלא אלך לטבול לטהרה, וב"ה שזכיתי לעמוד בניסיון זה, על כן ברך אברכך שתזכה להאריך ימים עד מאה ועשרים שנים, והנה - סיים הגוי, עדיין יש לי עוד שנתיים ימים לחיות עלי אדמות עד שאגיע לגיל מאה ועשרים.

עלינו ללמוד מהאי עובדא עד היכן גדלה מעלת מסירות נפש, שנתמלא אותו צדיק בשמחה רבה כל כך עד שבירך את הגוי בברכה נדירה, אשר לא ידוע לנו על עוד אחד אפילו מאחינו בני ישראל שזכה מעמו לברכה נעלית זו.

כז. טעם נוסף לקריאת השם 'שבת שירה' הסביר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ז"ע, כי כל הפרשה רצופה בניסים ונפלאות פלאיים שלא היו עוד כמותם, קריעת ים סוף, המתקת המים במרה, ירידת המן, וכן ניצחון עמלק, ואין לך נאה מהשם 'שבת שירה'.

כח. הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ ז"ע המליץ ואמר על דרך בני אדם לאחל אחד לחברו באמירה 'שהכל יתנהל כשורה', היינו שהכל ילך כ'שירה', עם ריבוי ההשפעות מלעילא.

באר הפרשה - פרשת בשלה

עד נפש', ובשעת קריעת ים סוף 'נבקעו כל מימות שבעולם', כלומר, שמעתה יהא כח לבקוע ולשבר את כל הצרות שבעולם. ובכל דור ודור נשפעים הניסים מחדש, וזוכה האדם לצאת מצרה לרווחה מכל צרותיו ובפרט באלו שנמשלו לקריעת ים סוף, כגון זיווגו של אדם (סוטה ב.), פרנסה, ענייני הלידה ושאר דברים הנאמרים במס' פסחים (ק"ה), לבקוע את ים הצרות, ולפעול כל הישועות ל.

אמנם נצרך לזה 'תפילה' כדכתב ה'רשב"ם' (שם ד"ה כקריעת) על העניינים שדימו חז"ל קשין כקריעת ים סוף, ונפק"מ למבעי רחמי' (לבקש רחמים) להרבות בתפילות ותחנונים. על כן ירבה האדם בתפילה לא-ל חי, ויזכה לפעול כל טוב.

שירו לה' - סגולת אמירת שירת הים בשמחה ובכוונה

נראות כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה ד"ה אלוקי אבי) לדעת מה פועל האדם קרוץ מחומר במרומים על ידי השירות ותשבחות שהוא אומר בהאי עלמא, דכתיב בשירת הים (טו טז) 'עם זו קנית', שהקב"ה קנה את כלל ישראל, והרי לא מצינו שעשה בהם הקב"ה אחד מדרכי הקניינים של הגבהה או משיכה, וביאר הרה"ק, עפ"י מה שאמרו (קדושין כב:) 'הגביהו הוא לרבו קנאו' שאם העבד מגביה ומרים את רבו הרי הוא נכנס ברשות אדונו להיות קנוי לו

טז: ד"ה לבניה), נמצא שגדלו של הריווח (החלק) פי שניים מהכתב הנכתב. ולרמוז לנו, ש'הרבה יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן' (כלשונם יומא סח:), והשפע הרב הבא עלינו בשבת קודש זו גדול בהרבה מהניסים הכתובים בפירושי^{כט}.

איתא בשם הרה"ק ה'חזוה' מלובלין זי"ע (הובא בסוף ספר נהר שלום עמוד פא לנכדו הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע), כי ב' פעמים בשנה מתעורר שוב הנס דקריעת ים סוף וכל הנרמז בו (זיווגים פרנסה וכו') - בשביעי של פסח ובשבת שירה, ונרמזו בלשון הכתוב 'אז ישיר משה' או' נוטריקון אל"ף זי"ן, 'אלף' היינו בשבת שירה - כי 'אלף' לשון לימוד (כמו"ש איוב לג לג, וואלפך חכמה), והוא כשקוראים בסדר הפרשיות פרשת בשלה, וזי"ן - זה שביעי של פסח, שהוא הזמן שאמרו משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ובזמנים אלו 'ישיר משה ובני ישראל וגו' לשון עתיד והוה, פירוש בכל שנה את השירה הזאת לה'.

והנה לא רק לשעתה היתה 'קריעת הים' אלא לדורי דורות, וכמו שאמר הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע לבאר דברי חז"ל (שמו"ר כא ו) שבשעת קריעת הים נבקעו כל מימות שבעולם, ולכאורה, הרי אין הקב"ה עושה ניסים לחינם, ולשם מה נעשה נס זה. אלא, כי 'מים' מרמזים על הצרות והייסורים שעוברים על האדם, וכדכתיב (תהילים סט ב) 'הושיעני אלוקים כי באו מים

עוד הוי מרגלא בפומיה (אמ"ח בשלח), שהנה דרשו חז"ל (סנהדרין צ:)' אז ישיר משה' - מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, והכוונה היא שעל ידי קריאת השירה יכול האדם לבוא לבחי' 'תחיית המתים' אף בעודו חי בעולם הזה - להחיות בנפשו את כל 'שנוניותו' בתורה ובמצוות, להלהיב לבו וכל אבריו באהבת ויראת ה'.

וכך כתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (וארא א) וז"ל, שמעתי בשם רבי ר' בונם ז"ל, 'כל העוסק בפרק שירה בכל יום הוא בן עוה"ב', כי תהילות ישראל הוא למעלה מן מכולם, אכן אדם בעולם הזה כמה פעמים יורד ממדריגתו, נמשל לבהמה וחיה, לפעמים יורד ח"ו כשרץ, על כן יעמול איך שיהיה, קודם כל ייתן שיר ושבח לה' יתברך באותה בחינה שהוא, על ידי זה יוכל לעלות ממאפל שלו, עכ"ל.

כט. בתוספת נופך יש להוסיף (וכמשמעות הדברים ב'מהר"ל אור חדש, אסתר ט ז) דהנה בריש פר' 'ויחי' איתא ברש"י 'פרשה זו סתומה', ואין ריווח 'חלק' בין הפרשיות משום ש'נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד', נמצא שחיסור ה'חלק' מורה על סתימת עיניהם ולבן של ישראל, אם כן ב'שירת הים' שנכתבה 'אריח על גבי לבניה' ויש בה רווח חלק הרבה למאד, הרי זה מורה על פתיחת העיניים והלב גדולה ורבה עד מאד.

ל. הפליג הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (מגן אברהם ד"ה פתח) ואמר בזה"ל, שאז בעת השירה עלה ונתעלה עד הכתר עליון (עיי"ש), וכמו כן בכל שנה ושנה שקוראים השירה נתגלה הכתר מלכות, וכשהמלך מעטר עצמו בכתר מלכותו הוא נותן הנחה למדינות, ובפרט במלך המלכים הקב"ה שכשמעטר עצמו בכתר מלכותו בוודאי יתן הנחה לישראל, וימלא משאלות בני ישראל בכל השפעות והברכות בכלל ופרט ברוחניות וגשמיות בני חיי ומזוני ורפואה בקרוב במהרה בימינו אמן. עכ"ל.

מי שנעשה לו גם ואומר שירה מוחלין לו על כל עוונותיו. 'והנה אחר שציונו ה' לומר שירה זו בכל יום כדכתיב (שם א) ויאמרו לאמר, שיאמרו השירה לדורות עולם, וכדכתיב רשב"י (זח"ב נד): שרוצה לומר שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה בשעה ראשונה שאמרנו אותה, ודאי כח סגולתה כל יום בשעה ראשונה^ל. (וכוחה של אמירת השירה כבר נתבאר בזה"ק בפרשתן נד: ועיי' מדרש תהלים פ"ח).

וכן הביא ב'משנה ברורה' (נא ז) בשם הזוה"ק ויאמר שירת הים בשמחה, וידמה בדעתו כאילו באותו היום עבר בים^ל, והאמרו בשמחה מוחלין לו עוונותיו.

ולא רק לענין מחילת עוונות הדברים אמורים, אלא לכל מיני ישועות, כמו שכתב הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (פסח בד"ה איתא במדרש), וז"ל. בשירת הים יש הכל, מה שהיה ומה שעתידי להיות, וכל הגאולות וכל העניינים שצריך האדם, הכל נכלל בשירת הים. ואם יאמר האדם שירת הים בכל לב ובמסירות נפש כל אחד לפי מה שהוא יתקן כל ענייניו בגוף ובנפש, עכ"ל.

וזה"ר שימטיר לנו מן השמים מן לאכול וכל הצמרכויותיהם של בני ישראל, לניסים ופלאות זיווגים הגונים וכל ניסי קריעת הים בב"א.

בקנין חזקה, והכי נמי כתיב בפסוקי השירה (פסוק ב) 'אלוקי אבי וארוממנהו', היינו שעל ידי השירה גרמו כלל ישראל להרים כבודו של הקב"ה כביכול, והיו כאותו העבד המנביה את רבול^א, ובוה נקנו להיות לו יתב"ש לעם סגולה.

הנה כתב ה'חרדים' (פרק ע"ג) דכמו שב'רפואת הגוף' ישנם 'רפואות' אשר ירפאו את האדם בדמים יקרים בייסורים אשר יכאבו למתרפא בהם, לאידך, יש רפואות סגוליות שאינם עולים לכדי דמים יקרים, וגם ירפאו את החולי ללא כל כאב. כיוצא בזה ממש יש בענייני התיקון לנפש החושאת, יש תיקונים כתעניות וסיגופים המענים את הגוף ומזככים אותו לשוב ולהיטהר כבראשונה, לאידך, יש עניינים 'סגוליים' אשר כל העוסק בהם מתכפרים לו כל חטאיו. ומונה ה'חרדים' כמה וכמה מאותם המצוות הסגוליות שיש בהם לכפר עוון, ואחד מהם (בד"ה הסגולה השלישית) לאמר שירת הים בשמחה כאילו הוא יצא עתה ממצרים, שעל ידי זה מתכפרים לו כל עוונותיו.

וזוסיף ה'חרדים' מעם לדבר, דאיתא במדרש (ילק"ש רנד) על הפסוק (טו כב) 'ויסע משה - שהסיעם מעוונותיהם' שנמחלו להם העוונות על ידי השירה, שכל

לא. ועל דרך זה יש לפרש גם במה שאמר נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה (תהילים קיח כח) 'א-לי אתה ואודך א-לוהי ארוממך' - שהשיר והשבח וההודאה לקל חי כביכול הם מרוממים ומגביהים אותו...

לב. מתאמרא בשם הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, שלכן לא חטאו הנשים בחטא העגל כי הן אמרו את שירת הים בתופים ובמחולות ובשמחה יתירה כדכתיב 'ותקח מרים את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות' (טו ט), ולכן ניצלו מהחטא.

עפי"ז ביארו עוד הטעם ש'שבט לוי' לא חטאו בעגל, שהרי שבט לוי הם ה'עומדים על השיר' ומי ש'שר' בעבודתו, כלומר שעבודתו נעשית מתוך שמחה, זה האיש אינו בא לידי חטא.

בלילי שבתות היה הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל דורש בעניני מוסר ויראה בביהמ"ד הגדול בשכונת 'זכרון משה' בירושלים עיה"ק ת"ו, וכדי למשוך את לבם של השומעים היה משלב בדבריו כמה וכמה מילתא דבדיחותא, פעם ניגשו אליו כמה אנשים וב'קנאות' מחו בפניו על ה'ליצנות' שלו. ודרשו ממנו להפסיק לנהוג כן תיכף ומיד. לא ידע הגר"ש מה לעשות, נסע לעי"ת בני ברק נכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושטח את ספקו. מששמע החזון"א את דבריו ביקש ממנו שיתן לו דוגמא מהני מילי דבדיחותא שהוא אומר לפניהם, פתח הגר"ש וחזר על דברי צחות שהגיד להם, ויהי כשמוע כן החזון"א נהנה מאד, ואמר לו 'רק כך תמסור את השיעורים' - לך בכוחך זה והושיע את ישראל. והוסיף ואמר לו החזון"א, בימים הקודמים לא היו חסרים בעלי תורה ויראה ב'ליטא' רבתי, ומכל מקום היו הרבה מהנערים נתפסים ל'השכלה', ומדוע, כי ה'שמחה' הייתה אצל המשכילים ולא אצלנו... וזהו תפקידנו כהיום - להרבות שמחה וחיות בעבודת ה'... (מעשה איש ח"ה קל).

לג. העידו על תלמידי של הרה"ק הר"ש מניקלשבורג זי"ע שכשאמרו עמו את השירה התרוממו כל כך עד שהרגישו בנפשם שהם עוברים זה עתה בין גזרי ים סוף, והיו מרימים שולי בגדיהם שלא יירטבו מהמים שבקרקעית הים

(בצחות לשון העיר הרה"ק ה'קדושת ציון' מבאבוב זי"ע שלכאורה חידוש הוא היאך בשעת התעלות כה גדולה חשבו כלל על בגדיהם...).

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת בשלח תשפ"ג

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

ויהי בשלח פרעה את העם.

במדרש יש כמה דעות מי צווח 'וי וי', על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא מוכה ומבוזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם.

עוד ענין יש בנושא זה שכל נפש יש לה צורך של התייחסות למציאות שלו, פעמים שבחור מסתובב בשיבה כמה שנים ואין מסתכלים בו, ומרוב צער הוא מחליט להעלם מהישיבה לשבועיים, שיתחילו לחפש ולדאוג איפה הוא, אף שיצעקו ויגערו בו, מעדיף הוא בכך, מאשר להיות עצם בלתי מזהה. וכן הילדים בבית אם אין מבינים איך לתת להם יחס הגון, הם מבקשים תשומת לב באופן שלילי, כיון שלא נתנו לו יחס בכשרות. אף שאם יפיל את הכוס יצעקו עליו, הוא מעדיף צעקות מלהיות בלתי מזהה. זהו צורך אנושי שיש לכל אדם שהוא מוכרח שיכירו בקיומו כאן.

כך אומר המדרש על פרעה, אף שקיבל מכות קשות, צעק וי על שאין מתייחסים אליו, וירדוף אחר בני ישראל. וכן מבואר בהפטרות פ' וארא ופ' בא, שהפרעונים דאגו לזה כל הדורות, שיכו בהם, עיקר שיחשבו אליהם. והקב"ה שלח עליו את נבוכדראצר מלך בבל להענישו, כל זה כדי שיסתכלו בו. וכנודע שאמר האריז"ל שיש בכל אחד בחי' פרעה אותיות הערף, הוא זה שדורש את הרגשת החשיבות אפילו בדרך הכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

וחמושים עלו בני מארץ מצרים (יג, יח)

ברש"י כתב וחמושים מזוינים. יש להבין מה בא הפסוק ללמדנו בזה, מאי נפק"מ אם עלו מזוינים או לא. עוד יש להבין, למה אכן לא השתמשו בכלי הזין שלהם בעמדם על הים, בכדי להילחם במצרים? והרי ידעין שאין הקב"ה עושה ניסים בחינם "לא עביד קוב"ה ניסא למגנא", ולשם מה קרע את הים וניער את פרעה, בעוד שיכלו ישראל להרגם בכלי זינים? אמנם מוסר גדול לימדנו הכתוב בזה. שאף שיש בידם כלי זין, אינו מדרך המוסר שהם יהרגו את המצרים בעצמם, שכן "בירא דשתית מיא מיניה לא תישדי ביה קלא", - בור ששתית ממנו מים אל תשליך לשם אבן, ואחרי שהתגוררו במצרים כ"כ הרבה שנים, מצד הכרת הטוב, עדיף לשנות הטבע, ולקרוע את הים בשביל שלא ילחמו ישראל בעצמם במצרים. וכדי להשמיענו נקודת מוסר זה הדגיש הכתוב לאמור "וחמושים עלו ישראל", שתדע שאעפ"כ שהיה להם כלי זין, עדיף לשנות הטבע ושלא לפגוע במייטיב לך.

(ע"פ 'תורת משה' לחת"ס)

בספר 'ציוני תורה', הוסיף לבאר עפ"י הנ"ל את טעם המנהג הידוע לתת מזון לפני העופות בשבת שירה (עין מג"א), וידוע בספרים כמה טעמים, או משום שגם העופות אמרו שירה יחד עם ישראל, והנעימו בצפצופם את שירת ישראל, או כדאיתא שבעת אשר דתן ואבירם פיזרו את המן ויצאו מן העם ללקוט ולא מצאו" שכן העופות אכלו את המן שפזרו שלא יחשבו שכן ירד להם מן בשבת.

אמנם, לדברי החת"ס הנ"ל, יוצא שכל עניין קריעת ים סוף היה רק בשביל עניין 'הכרת הטוב' שלולא זה לא נצרך כל הנס, לכן דווקא בשבת שירה מחזרים אנו להחזיר טובה ולהכיר טובה לעופות.

ובזה מובן מש"כ בספר תוספת שבת להמליץ וליישב את המנהג להאכיל את הציפורים בשבת שירה ובמג"א (אור"ח שכד) אוסר ומובא גם במשנ"ב (שם) שכל המטרה היא רק משום הכרת הטוב ולא שביל להאכיל אותם. ויובן יותר בהקדם מה שמצינו שמשה רבינו לא הכה את היאור מפני הכרת הטוב, והשאלה מפורסמת מה ענין הכרת הטוב יש למי שאין בהם דעת? או לאדמה שג"כ אינה מכירה בטוב הנגמל לה? כן מובא ברא"ש שלא רצה לדון בדיון תורה על בית מרחץ מסוים כיוון שהוא נהנה מהבית מרחץ ויש לו הכרת הטוב כלפיה! וגם כאן נשאלת השאלה מה טעם הכרת הטוב לדבר דומם שלא מבין? אלא שמידת הכרת הטוב הכרחית לעבודת השם, כפי שמאריך במנחת חינוך במצוות כיבוד או"א ובעוד הרבה מקומות, וחובה לעינו לסגל את נפשינו ולהשריש בנו את המידה הזאת של הכרת הטוב, ולא בשביל השני אלא בשביל עצמנו, לכן, על אף שהמים אין בהם דעת וגם לא לאדמה מ"מ בשביל האדם גופו יש בזה את התועלת שמשלים את נפשו במידה הזאת.

אשר על כן, היות וכל ענינה של נתינת המזונות לעופות הינה משום הכרת הטוב, הרי שהאדם עושה זאת רק בשביל עצמו ולא בשביל האכלתם, לכן שונה הוא מסתם נתינת מזונות לצורך בעלי החיים.

(ציוני תורה)

ויקח שש מאות רכב בחור וגו' (יד ז)

ולמה דוקא שש מאות? וי"ל הדנה כתיב "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" והנה מספר בני ישראל יוצאי מצרים היה ששים רבוא, לפי זה, היה פרעה צריך כדי לרודפם מאה ועשרים רכבים, והנה במצרים היו בני ישראל פי חמשה ד' וחמושים עלו בני ישראל ופרש"י אחד מחמשה דארבע חלקים מתו בשלשת ימי האפילה. אבל פרעה לא ידע מזה ולכן לקח רכב פי חמישה ועולה לחשבון שש מאות רכב.

(הגה"ק רבי חיים הכהן רפפורט)

ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו (יד, טז)

איתא בספרי קבלה שלקרוע את הים היו צריכים לכווין שם צ"א שהוא השם של ר"ת פ'ותח א'ת י'דיך, ואפ"ל דמרומו ג"כ כאן בפסוק, הדנה ה' אמר למשה 'הרם את מטך' דהיינו קח האותיות אחרי מיט'ך דהיינו נ' י' ל' (90=) ונטה את 'ידך' פי' קח אותיות לפני האותיות של יד'ך דהיינו ט' ג' י' (22=) על הים' פי' קח האותיות אחרי ים' (כי האות ה' בים הוא רק הוספה) דהיינו כ' נ' (70=) וביחד תמצא קפ"ב, ובקעהו פי' תחלקנו לשנים נמצא במדויק צ"א והוא השם צ"א המרומו כאן.

(הרה"ק ר' שמשון אוסטרפאלע זי"ע).

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' (טו, א)

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. מכאן שעצמות כל השבטים הועלו לא"י (יג, יט). ב. כמה המלכים רגילים לבחור ראשון? (יד, ו). ג. אופן מרכבותיו (יד, כה).
- ד. אחד הדברים שקיבלו בני' במרה (טו, כה). ה. מילה החוזרת ג' פעמים בפסוק (רומז לג' סעודות בשבת?) (טז, כה). ו. אספר שבחו (מכאן שיש לייפות המצוות) (טו, ב). ז. מכאן שזכו לגילוי השכינה עם ים סוף (טו, ב). ח. הענן ספג (יד, יט). ט. משל ל"כשר שבגויים הרוג" (יד, ז). י. הרגו את בני אפרים, שיצאו קודם הקץ (טו, יד). יא. נבוכים פירושו (יד, ג). יב. כך נקרא חווקו של הים (טו, ח). יג. נברא, כביכול "בשתי ידיים" (טו, יז). יד. ביזת מצרים נמשלה לזה בשה"ש (טו, כה). טו. ממה היה עשוי מטהו של משה (זו, ו). טז. כמותו טבעו "צדיקים" שבמצרים (טו, ז). טז. שם נוסף ל"פי החרות" (יד, ב). טז. מי נהנה מהמן שנמס (טו, כא). ק. "לא חסרים" במצרים (יד, יא). ר. פרעה אסר לעצמו (יד, ו). ש. מ"חוקי" התורה (טו, כו). ת. נרמו ב"אז ישיר" (עתיד) (טו, א) היו כנגד הזקנים באילים (טו, כז).

"בקשו מלאכי השרת לומר שירה להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה!?" (מגילה י')
יש לשאול מדוע למלאכי השרת לא ניתנה רשות לומר שירה ואילו לבני ישראל ניתנה רשות? מתרץ בעל ה"כלי חמדה": בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים, אלא על תשועת עצמם. כמו שנאמר "יהי לי לישועה". אבל המלאכים הרי לא נשתעבדו במצרים, ונמצא שכל השירה שלהם היתה על אחרים ואין אומרים שירה כשיש גם אסון של אחרים.

(יחי ראובן)

וילקטו אותו ... איש כפי אכלו לקטו (טז, כא)
הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, אומר חידוש נפלא, מבהיל על הרעיון: הכתוב אומר: "זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגולת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו" (טז, טז). לאחר מכן (פסוק יט) מופיע הציור: "איש אל יותר ממנו עד בוקר". ומיד אחר כך (פסוק כ') התורה מספרת: "ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בוקר וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה".

אנשים אלו, כפי שגילו לנו חז"ל, היו דתן ואבירם. ומה היה ה"חשבון" שלהם להותיר מן המן למחר? הם אמרו לעצמם: "מי יודע מה יהיה מחר? מה נאכל מחר, אם, חלילה, לא ירד מן? מה שבטוח בטוח! נאכל היום רק מחצית העומר שלקטנו ואת מחציתו השנייה נאכל למחר! ליתר בטחון!" האמת היא שקשה לדמיין מצב שכזה... אנחנו קמים בבוקר פותחים את הפרזיזידר ומוצאים בו, ברוך השם, אוכל מכל טוב. גם אם הוא ריק – נגשים למכולת הסמוכה. ואם במכולת לא יהיה את שחשקה נפשנו – ישנם סופרמרקטים ענקיים ששם יש הכל... דתן ואבירם חששו שעלול להיות מצב בו הם יקומו בבוקר ולא יהיה כלל מה לאכול! אין שום אוכל במחנה כולו! זה מצב לא קל... לכן, ליתר בטחון, השאירו חצי מהכמות היומית למחר...

אי אי! לא היתה להם את מידת הבטחון בהשם יתברך שיתן להם את אכלם גם מחר! הם אכלו היום רק חצי עומר ושמרו את החצי השני למחר...

ומה אומר הפסוק שלאחר מכן? (פסוק כא) "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו" – פרוש: כמה אכלתם אתמול? חצי עומר? מכאן והלאה תקבלו כל יום רק חצי עומר... "כפי אכלו!" כפי המידה שאכלתם אתמול, בעטיו של חוסר הבטחון שהיה לכם, כך תקבלו מכאן ולהבא מידי יום ביומו במשך ארבעים שנה!

מוראדיג!

(יחי ראובן)

"ולא העדיף המרבה, והממעיט לא החסיר" (טז, יח)
לרב מבריסק זצ"ל היה כולל אברכים. כל ערב ראש חודש הוא היה משלם להם את המלגה, ויהי מה. אם ארע פעם שלא היה לו את הכסף במועד – הוא היה לוהו אותו ובלבד שישלם לאברכים בזמן.
והנה הגיע ערב ראש חודש אחד שלא היה לו כסף לשלם... הוא גם לא מצא רעיון ממי ללוות... הוא ישב על מקומו תפוס בהרהורי... עבר שם אחד המתפללים שהבחין במצוקתו של הרב, ואמר לו: "אה! כמה טוב היה המצב אם היה מגיע עכשיו עשיר מלונדון ותורם אלף דולר, סכום שיש בו כדי להחזיק את הכולל למשך חצי שנה... אה! היה זה ממש א מחייה..."

נענה הרב מבריסק ואמר לו: "אם יבוא עכשיו עשיר מלונדון ויתן לי אלף דולר – אני לא לוקח! אני לא אחליף את המתיקות של הבטחון תמורת אלף דולר! מידי חודש בחודשו אני נושא את עיני למרום ואומר: 'ריבוננו של עולם! עיני נשואות אליך! אנא! בטובך הגדול! שלח לי את הכסף שאני צריך!' בצורה שכזאת אני חי עם הקב"ה באופן קבוע! ואכן זוכה אני מידי חודש לראות בחוש את יד ה' המסיעת לי! אם יהיה לי בכיס אלף דולר להחזקת הכולל לכמה חדשים, הרי שאפסיד את מתיקות הבטחון הזו... וכי משתלם למכור מתיקות שכזו באלף דולר?

אצל הבריסקער – רב "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך" היתה צורת חיים תמימית! הנהגה יום יומית! ישמע חכם ויוסיף לקח!

(יחי ראובן)

ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמה את זכר עמלק וגו' (יז, יד)
יש לדקדק, כיון שכבר ציוה השי"ת למשה שיכתוב בספר תורה את מצות מחיית עמלק, למה הוצרך עוד לשום באזני יהושע בעל פה ג"כ? הלא ודאי יראה יהושע מה שנכתב בס"ת וכן יעשה.

אך הענין הוא כי ידוע שכששלח דוד המלך את יואב בן צרוי להכרית את עמלק, הלך והרג רק את הזכרים של עמלק, והנקבות הניח בחיים. שאלו דוד הלא כתוב מפורש בתורה (דברים כה. יט) מחה תמחה את זכר עמלק. היינו כל זכרו הן הזכרים והן הנקבות, ולמה החייתה הנקבות, השיבו יואב שרבו למד עמו זכר עמלק פי' רק הזכרים, א"כ לפי זה ראינו אף שהוא כתוב מפורש בתורה מחה תמחה את זכר עמלק מ"מ יש מקום עדיין לטעות רק זכר ולא זכר כי בהס"ת ליכא נקודות. לכן, ציוה השי"ת למשה

(זה השלחן)

המפרשים מביאים עוד, דהנה כתיב בחיל סנחריב שהקב"ה פתח אזניהם ושמעו השירה של חיות הקודש ופרחו נשמתן, ואף כאן רצו המלאכים להרוג את המצרים ע"י שישירו שירה, אמר להם הקב"ה, מעשי ידי טבעו בים, - 'מעשי ידי' היינו התינוקות שהושלכו ליאור, ואתם אומרים שירה? הלא צריך להיות 'מדה כנגד מדה' לכן מוכרחין שיטבעו בים.

(מפרשים)

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו (טו, ב)
בגמרא (שבת קלג, ב) "זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה וכו', אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום". ובמסכת בבא קמא (ט, ב) "אמר ר' זירא בהידור מצוה עד שלישי במצוה". שיש להוסיף בהידור מצוה עד שלישי משווי כל המצווה.

יש להבין מה השייכות של 'הידור מצוה' לשירת הים, ועוד, מאי טעמא רק עד שלישי? בספה"ק "בני יששכר" (מאמרי השבתות, מאמר ב) כתב בזה דבר נפלא, על פי מה דאיתא בתרגום יונתן על הפסוק (שמות יד, ז) "ויקח שש מאות רכב בחור ושלישים על כלו", ותרגם "ומוליתא תליתאה על כולהון", מה כוונת התרגום? ונראה לפרש על פי הירושלמי כלאים (פ"ח ה"ב) הובא בפירושו הר"ש למשניות (כלאים פ"ח מ"ב) וכן הוא במדרשים (מכילתא פ"א ז) והוא שמנהג העולם היה תמיד לנסוע בעגלה המחוברת רק לסוס אחד בלבד. עד שבא פרעה שהיה בימי יוסף, והנהיג ליסוע במרכבתו בשני סוסים, ("מרכבת המשנה"), ואחר כך פרעה שרדף אחרי בני ישראל, היה אוסר שלשה סוסים בכל מרכבה, וזהו הפירוש "ושלישים על כולו", שהוא הוסיף שלישי על הסוסים, דהיינו סוס שלישי. וזה ג"כ כוונת ה'תרגום יונתן' "ומוליתא תליתאה" (היינו סוס, כענין 'מוליתא' של בית רבי' בגמרא שבת נב, א), ואם כן הוסיף פרעה 'הידור' שלישי בעבירה, לרדוף אחרי ישראל, והנה השי"ת לקח ממנו נקם סוס ורוכבו רמה בים ומבחר שלישי טבעו בים סוף, על כן שוררו לפניו 'זה אלי ואנוהו' אתנאה לפניו במצות, שלקחו ולמדו מההידור של פרעה שהיה הוספה של שלישי בעבירה, ולמדו ממנו להדר במצוות עד שלישי.

ובספרו "אגרא דפרקא", (אות שע"ה), הוסיף לבאר עם זה את מאמר חז"ל (פסחים קיח, ב, ערכין טו, א) שהקב"ה שילם לים על מה שפלט את המצרים, ושילם לו הקב"ה כנגד אחד ומחצה שבהם, שבמצרים היו שש מאות רכב ובסיסרא היו תשע מאות רכב, ולמה הוסיף הקב"ה משש מאות לתשע מאות? אלא דהקב"ה הרי מקיים את התורה, ודייקא כאן על הים שנתחדש העניין של הידור מצוה עד שלישי, כאמור, לכן שילם לו הקב"ה תוספת שלישי על מעשהו.

(בני יששכר)

בספר "פרדס יוסף", הביא לבאר את המחלוקת הנ"ל בפסוק "זה אלי ואנוהו" אם לומדים "התנאה לפניו במצוות" או לאבא שאול לומדים ש"מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', שמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר: דרך אנשים שבמצוות שבין אדם למקום הרי הם מדקדקים בקלה כבחמורה, ומוסיפים להדר עד שלישי ויותר ואילו בין אדם לחבירו אינם מקפידים לצער זולתם. זה מה שאבא שאול בא להוסיף, שגם אם הנך מנהדר במצוות "התנאה לפניו במצוות" תזכור גם כן להדר ב'בין אדם לחבירו' שכן מה הוא רחום אף אתה רחום".

והוסיף לבאר בזה באופן נפלא את מה שאמר דוד המלך בתהילים, "ואנכי תולעת ולא איש", שדוד המלך התאונן על רודפיו שמקפידים על מצוות שבין אדם למקום ואינם מקפידים על בין אדם לחבירו, וטען כך: הרי בכל דבר מאכל הנכם בודקים את המאכל שלא יהיו בו תולעים, אז אם הנכם מקפידים שלא לאכול תולעים, הקפידו גם כן שלא 'לאכול' אנשים, וזה שאמר 'ואנכי תולעת ולא איש' החשיבו אותי לפחות כתולעת ואל תאכלו אותי...

(פרדס יוסף)

ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לכן וטעמו כצפיחית בדבש (טז, לא)

התורה הק' מספרת, שטעם המן היה כ"צפיחית בדבש", עוגת דבש. נשאלת השאלה, בחז"ל מבואר שמתיקות הדבש היא אחד משישים שבמנו. היינו, המן היה מתוק פי שישים יותר מהדבש. ובלשון הפסוק משמע שהוא רק כצפיחית בדבש? דהיינו כמו הדבש עצמו?

שימסור בעל פה היהושע שהנקודה הוא זכר ולא זכר, וז"ש כתוב זאת וכו' ושים באזני יהושע מסור לו בעל פה כי מחה אמחה את זכר עמלק בסגול שלא ישאר מאתו שום זכר.

שמדליקה נרות בליל שבת - מה כבר אפשר לדעת... ואפי' על עצם היותי יהודי בקושי ידעתי.

"ככה הייתי נראה אז, כמו היום, עם קשר אפסי לכל היהדות כולה, אלא שבנתיים - באמצע הדרך - משהו עבר עלי, נתוודעתי אל קיומו של בורא ומנהיג לעולם - ובכ"ז אני היום כמו אז, נשארתי אותו הדבר".

הייתכן?! - אמנם כן!! הכיצד?! - הבה ונאזין:
"כשפרצה מלחמת העולם הראשונה" - ממשיך החלוץ בדבריו - "הייתי כבר בחור בגיל הגיוס, נתגייסתי עם בני גילי לצבא, חלקם היו אפי' מוכרים לי מסביבות מגורי כיהודים ששמרו תורה ומצוות, מעשיהם היו אמנם תמיד נראים לי מוזרים ומשונים ועל כן לא היה לי כל קשר עמם, אבל בכל זאת - זה עושה משהו טוב בלב כשאתה מכיר כמה מהחברים בתוך הקרבות, ושהם יהודים כמוך.

"נכנסנו לעובי המלחמה, ואט אט התקדמנו אל החזית עצמה. "שם", - פולט החלוץ אנחה כבדה מגרונו - "אתה פשוט שוכב בתוך גומחות חול, כשמיטרים ספורים שוכבים כמוך, באותה צורה, רוב חלקי גופך מכוסים עד כמה שאפשר, עיניך מבצבצות מבין המחילות כעטלף, הרובה גם הוא משתחל מבין החרכים כשקנהו מכוון לאי שם, ואתה עושה כל הזמן פעולה אחת - יורה ויורה..."

"ובדיוק כמו שאתה עושה פה - נעשה מולך אי שם בצד השני, אצל האויב שכנגדך... "אויב" הכוונה לאיזה קיסר שהסתכסך אולי על רקע קטנוני בהחלט עם הקיסר שלנו, ולשם כך מעמידים הם כל אחד את חייליו המשמשים כמטרה לחץ..."

"כאילו שאיכפת לי שימות אי שם איזה חייל שאינני יודע עליו דבר... וכאילו שאיכפת לו שאני לא אשאר בחיים... אבל שנינו משתדלים לפגוע כל אחד בדיוק בראשו של זולתו - ועל כן אנו יורים ללא הרף אחד על השני. למה? מדוע? - ככה! זוהי התשובה המתסכלת כל אדם בר דעת.

"תבין" - הוא ממשיך - "אתה מזיע ומתיגע, מסתכן ומתאמץ, וסבל את הפחד משריקות הכדורים שחולפים לא אחת ליד אוזן ומניפים את שערות ראשך בחולפם על פניך, עם החברים זבי הדם שנופלים כזבובים מכל עברך, ואתה לא יכול להסביר לעצמך מדוע בכלל נקלעת אל התופת הזו?! ועל מה ולמה אתה רועד ביום וער בלילה, סובל עייפות ורעב, את כאב השכיבה, ואת מאמץ המלחמה?! שאלות אלו הופכות אותך לכדור אש של כאב צורה המלא מועקה עד אין סוף.

"והנה" - ממשיך החלוץ ומספר - "באחת ההפוגות הנהוגות בשדה הקרב, בשעה שהייתי חסר מעש והתכנסתי יותר בתוך הכאב של עצמי, ראיתי לא הרחק ממני את אותם חברים יהודים שעליהם דיברתי קודם, והם מוציאים מכיסם איזה ספר קטן, לוחשים דבר מה בהתלהבות, ראשם נע הלך ושוב, עיניהם שופעות דמע, וניכר בעליל על פניהם איך שזה עושה להם טוב - ממש כמים קרים על נפש עיפה... ממש כך!! לאחר כמה דקות הם היו נראים כה רעננים וטובי לב - כאילו זה עתה יצאו לקרב..."

"לא יכלתי להתאפק, ולאחר כמה ימים כשהיתה הפוגה ארוכה יותר נגשתי אל אחד מהם, וביקשתי לדעת: הכיצד אינו כאוב כמוני? ממה הוא מתנחם ומתעודד?"

"לא כ"כ הבנתי את כל מה ששח עמי, אולם דבר אחד הבנתי באופן ברור: בעוד שאני סבור כי נקלעתי לכאן, וסתם אני יורה - אצלו הכל מובן ומוסבר! הוא הסביר לי שמישהו הביא אותו לכאן עם מטרה מסוימת המופנית אליו באופן פרטי, הכל נעשה עמו באופן מושגח במיוחד, ולכל כדור יש מסלול ידוע מראש!!"

"הוא לימד אותי שאותו מישוה שמסובב את הכל נקרא "הקב"ה", שהוא זה שברא את הכל ומשגיח על הכל, ושכל יהודי יודע זאת ומתחנך על זה ללא פקפוק וספק כלל.

"שמעתי את תוכן הדברים פחות או יותר, שבתי למקומי, הקרבות חזרו לשיאם, אני יורה ויורה, מחשבותי מעיקות ולבי נצבט שבעתיים. הרי גם אני יהודי!! הנה לחברי היהודים יש עולם מופלא ומענין, שגם אם אינני מאמין בו - אבל לא היתה לי הזדמנות לבחון אותו, ואולי זה נכון ואמייתי?"

"כך הרהרתי נוגות במצבי המדוכך, דמעות רותחות זלגו מעיני טיפה אחר טיפה ללא הפוגה, ובכאב מהול בכעס הרהרתי לעצמי: מדוע אבי לא לימדני יהדות? וכך נכנסתי למתקפת רגשות של רחמים עצמיים, וככל שהדקות נקפו - כך זרם הדמעות הלך וגבר, ואני יורה ובוכה, בוכה ויורה..."

"כך המשכתי, עד שנוצר סדק קל בלב וניצוץ ראשון התנוצץ בלבי, וכה נשאוני מחשבותי באותה עת:

"רבונו של עולם" - אמרתי בלבי - "אני פונה אליך באם אכן הינך קיים: אם אכן חברי היהודים צודקים בדבריהם ויש מישהו שרואה הכל ומשגיח על הכל - הרי שאתה שומע גם אותי, ואני פונה אליך בתחינה ובקשה: תראה לי שאתה קיים!!"

וזהו שכתוב זאת וכו' ושים באזני יהושע מסור לו בעל פה כי מחה אמחה את זכר עמלק בסגול שלא ישאר מאתו שום זכר.

(קול אליהו לגר"א)

מאוצרות המגידים

ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה (י"ג, י"ד) הייתכן?! וכי בגלל קושי מלחמה ישנו חשש שיחזרו לגיא צלמוות?? אם היה הכתוב אומר: פן תשבר רוחם בראותם מלחמה - הדבר היה מובן, שכן לאחר כל התלאות שעברו בני ישראל - יש חשש שעוד מלחמה תשבור את רוחם. אבל אטו משום כך ישומו מצרימה - למקור הסבל והרדיפות?! אכן על כך באה התשובה בפסוק עצמו, המגלה לנו את חולשתו הגדולה של האדם, באומרו: "כי קרוב הוא!!"

ואין כוונת הפסוק לומר שקרובה דרך ארץ פלשתים למצרים, אלא עדיין קרובה מאוד יציאתם של בני ישראל זה עתה ממצרים, וטבע האדם להימשך ולהיגרר אחרי הרגליו הנושנים!!

וכאימרת העולם שעדיף לאדם להישאר עם הצרות שכבר הורגל אליהם מלהסתגל לצרות חדשות - גם אם החדשות יהיו קלות יותר, כך קושי השיעבוד של מצרים שכבר הורגלו והושרשו בו בני ישראל - יהיה עדיף להם על פני מלחמה, שמשמעה: צרה חדשה!!

למחלה רעה זו קראו בעלי המוסר: "השרשה ראשונה", ואם בגשמיות כך, שנוח לו לאדם בצרות שהורגל בהם מלהתרגל בצרות חדשות קלות יותר, וכפי שלמדנו בפסוק זה - ק"ו שברוחניות כך הוא הדבר!

שכאשר ירצה האדם לעזוב את הרגליו, להשתנות, להתקדם, לשוב בתשובה - מאבק מר ישחר לפתחו על שני ההרגלים לכשעצמו!

כלומר: אף אם יחליט האדם בדעתו שדרך העוונות רעה היא וגורמת לו נזק והפסד, ואילו דרך הטוב תביא לו את האושר והסיפוק - עדיין עלול הוא לשוב לכסלו - כי קרוב הוא! אם לא יאזור כגבר חלציו ויתנער בכח ובאומץ מהרגליו - עלול הוא להמשיך בדרכו הרעה והמזיקה משום ההרגל שהורגל בה!!

ולכן כאשר מתנוצץ ניצוץ בלבו של אדם לשוב למוטב או להתעורר למעשה טוב כל שהוא - עליו להזדרז ללבנותו מיד ככל האפשר, פן ישוב וינחם על רצונו הטוב וכל רשפי התעוררותו יכבו וייעלמו במעבה חשכת החומר, עד שלבסוף ישאר בהרגליו הקודמים וישכח הכל - כי קרוב הוא!!

שמא לא תפנה

לאחר שהבנו את היסוד האמור נמחישו במעשה נורא אשר יואר ויובן היטב לאור האמור, ואף ישוב ויבהיר לנו באור יקרות את אשר למדנו כבר מן הפסוק.

את המעשה שמעתי מגיסי הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל, וכן מחמותי הרבנית אויערבך, כפי אשר שח "חלוץ" אחד את כל פרטי המעשה הנרגשים להגרש"ו, וכך היה המעשה:

ר' שלמה זלמן זצוק"ל היה אז בחור, ובית חמי זצ"ל בנסיבות התקופה אשר היתה עת מלחמה וקושי, עבר לגור ב"נחלת צדוק" - שכונה בירושלים. שם, בדירתם החדשה, וגם זה בנסיבות העיתים - נותרו עדיין בא' מן החדרים "חלוץ" ואשתו לגור. ("חלוץ" - כינוי לעולים באותה עת שהיו חניכי התרבות החילונית).

בהמשך הזמן כמובן שעברו למקום אחר, אולם בנתיים היה צורך להגיע עם החלוץ ואשתו להסדר על פרטים שונים כאשר לחיים בשיתוף, שכן גם אם היו נכנסים ויוצאים בכניסה נפרדת כמובן - עדיין היו אי אלו תקלות. בין היתר היה ענין שמירת השבת, שלגביה היתה רגישות מיוחדת.

נכנסה איפא חמותי ז"ל אל החלוץ ואשתו, ודיברה על לבם, עד שהגיעו להבנה בכל העניינים, וגם על שבת הבטיחו והתחייבו לא לחלל שבת. אלא שכבר בשבת הקרובה התברר שבפועל הינם מחללים שבת, ולא מקיימים את הבטחתם.

התיישה חמותי בדעתה, ושלחה את בנה ר' שלמה זלמן שבר חכים הוא לה, לעשות חכמתו. ואכן העננה הוסרה במהירות כאשר בשיחה קצרה ועדינה התברר שלא ידעו בכלל מהו חילול שבת, ומשעמדו על הדברים - הבטיחו כמובן לא לפגוע בקדושת השבת.

סביר להניח שאותו "חלוץ" ניחן בחושים חדים, כפי שאכן יתברר בהמשך המעשה, וכנראה שמשפטים קצרים ששח עמו ר' שלמה זלמן - בעודו בחור - כבר הספיקו לשובות את לבו בקסם חכמתו של הגרש"ו, ומיד ניצל החלוץ את הענין והחל לגלגל שיחה עם הבחור שלמה זלמן.

"הימים היו ימים טרום מלחמת העולם הראשונה" - פתח החלוץ את דבריו, לא לפני שביקש את ר' שלמה זלמן לצאת אל החורשה הסמוכה, מקום נוח לשיחה - "על יהדות לא ידעתי דבר, עם הורים רפורמים, וסבתא

"וכך, ספק מהרהר ספק מדבר, המשכתי במחשבותי ואמרת לי עצמי: רבוננו של עולם, הרי לא היתה לי אפשרות להכירך, ומדוע שלא אהיה זכאי לדעת על קיומך?! א"כ מבקש אני ממך, רבש"ע תוכיח לי כעת את קיומך!! "ובמה יודע איפוא שאתה קיים? הנה אינני מעוניין במלחמה חסרת הבנה, וא"כ עזור לי שאצא מן הקרבות ע"י שיפגע בי כדור בדיוק באצבע, שלא אוכל יותר לירות וישחררו אותי מכאן, ובה אדע שאתה קיים..."

"עודני מדבר עם לבי בכנות ובפשטות, והכדור של האויב בא גם בא, ועמה האמונה שחדרה אלי לעצמות... בדיוק באצבע פגע בי רסיס, רק אצבעי נפגעה ותו לא, וכמובן שיותר לא הייתי בקרב - הכל בדיוק כפי שרציתי... כפי שביקשתי - ראיתי את הקב"ה כביכול עין בעין!!

"והנה" - פתח החלוץ את ידו והראה באצבע "זה קלי ואנוהו" - "הנה לך האגודל הפצוע שלי לאות ולמופת על הכרותי עם מנהיג העולם!!" ואנו נסיים את מה שהוא לא ידע לסיים, ונכריז בשבילנו: "אצבע אלוקים היא!" "כמובן", - ממשיך החלוץ בשטף דבריו - "עומק השכנוע שלי בבוא העולם היה נורא ומבהיל, קשה לתאר עד כמה. גמרתי אומר שמיד כאשר תסתיים המלחמה - אלך ואלמד יהדות".

וכאן, אחרי אתנחתא מלווה באנחה רוויית כאב - המשיך החלוץ ועבר אל החלק השני של סיפורו. וכך המשיך לספר:

"המלחמה נגמרה ב"ה ויצאתי ממנה בשלום, רגלי הוליכו אותי לבית המדרש ללמוד יהדות כפי שהחלטתי, אלא שלא ידעתי את כוחות האדם - ונפלתי במלכות..."

"מה היה? ובכן, לפני המלחמה כמעט השלמתי לימוד אגרונומיה (חקלאות), ונותרו לי רק כשלושה חודשים לסיום ולקבלת תואר. מעתה סברתי בדעתי, שלהפסיד כעת את הכל - אין זה הגיוני, ובדאי שצריך פרנסה, וע"כ נתיישבתי איפוא בשכלי והחלטתי שקודם אסיים את הלימוד, ומשאתפנה, ואהיה עם מקצוע ביד - אלך ואלמד יהדות.

"אולם חשבון שכלי לחוד - ותחושות לב לחוד!

"את הסוד הזה לא ידעתי!! לא הבנתי שלרגשות האדם חוקים משלהם, ולא כל מה שהשכל מבין - גם הלב מרגיש!! לא ידעתי שבשעה שהלב עירני ורוצה לפעול - אין להחמיץ את ההזדמנות בשום פנים ואופן, כי אם יתקרב הלב - הכל ירד לטמיון!!

"וזה בדיוק מה שקרה אתי... סיימתי את לימודי כעבור כמה חודשים, ובנתיים הלב התקרב... וכשהלב קר - הוא יותר דומה לאבן מאשר ללב בשר..."

"הופתעתי לגלות איך שבפועל אכן צעדתי לבית הכנסת לפגוש יהודים שידירכו אותי בלימוד יהדות - אולם לבי כל עמי!! השכל אומנם הוביל אותי בתחילה - אך עד מהרה נחנק... הלב הרוחני דמם... לא הרגשתי כל טעם, ולא יכולתי להתקדם כלום!

"זכורני שאפי' צעדתי ביום כיפור הקרוב לביהכ"ס, אך לא הצלחתי לעשות מעבר לכך מאומה! מילה אחת לא הצליחה לצאת מפיי!!

"וכך נשארתי כפי שעניין הראות - עכשיו כמו אז!! נשארתי במצב בו אתם צריכים לסכם עמנו על שמירת שבת, ובסוף אנחנו לא יודעים אפי' על מה בדיוק אתם מדברים!!"

כך סיים החלוץ כשהוא עוצר בעד עיניו לבלתי יפרצו עליו פרץ, ואמר: "אילו תפסתי אז את הרגע - הרי שבטח היום הייתי אני מלמד אותכם שבת מהי - ולא ההיפך..."

"ולפיכך אני מספר לך כל זאת: דבר ראשון - כדי שתדע שה' מנהיג את העולם, כפי שספרתי לך. ודבר שני - כדי שאתה ששומר מצוות הינך - תהיה זהיר לעשות עם הידיעה הזו משהו, ולא תאבד את עולמך כמוני!! שתדע כשהלב חם - אז הזמן לעשות, ולא להשען על הבנת השכל!!", ובכך חתם את דבריו.

על זה ועל כיוצא בו אומרת התורה: "ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא" - שכן על אף שכל בר דעת מבין שעדיף קושי מלחמה מאשר לחזור מצרימה, אבל הבנה לחוד - והרגשה לחוד... ההרגשה בלב היא - והלב עדיין במצרים... ולמה - כי קרוב הוא..."

ומכאן יש לנו ללמוד בק"ו לרוחניות, שאם באים להשתנות - צריך להתרחק הרבה, שמא ישוב הלב להרגליו - "כי קרוב הוא!!" אם מתעוררים לעשות שנוי והתחדשות - חלילה מלאבד את חוס הלב, וזה מה שלימדונו חז"ל (אבות ב', ד'): "ואל תאמר לכשאפנה אשנה - שמא לא תפנה!!"

(לב שלום)

והיה בשלח פרעה את העם. במדרש יש כמה דעות מי צווח 'וי וי', "יא שהקב"ה צווח, וי"א שמשא רבינו צווח, וי"א שישראל צווחו, וי"א שפרעה צווח וי. על מה צעק פרעה וי. הפירוש הפשוט במדרש הוא שפרעה צווח על שיצא

מוכה ומבוזה מכל צד, גם קיבל עשר מכות, וגם שלח את העם. [כמשל הנודע, גם אכל הדג המקולקל, וגם קיבל מכות, וגם נתגרש מן העיר] לאחר מעשה היה פרעה אבוד לגמרי, כמ"ש 'הטרם תדע כי אבדה מצרים'. איך יקים את המדינה שלו מחדש, עם אנשים שנשארו חיים בקושי, ועין אחת חפורה ע"י הארבה וכו'. על זאת צווח וי, אם כבר שלחתי אותם בסוף, מה היה לי לקבל מכות עליהם.

עוד מבואר שם במדרש סיבה לצעקת פרעה וי, משל למלך ששלח את בנו אצל אוהבו שהיה במקום רחוק, מדי פעם בפעם היה המלך כותב לו מכתבים ושואל בשלום בנו, לאחר זמן בא המלך והחזיר את בנו לביתו, החל האוהב לצעוק וי. שכל זמן שהיה בן המלך בביתו, היה המלך נזדקק לי. כך אמר פרעה, כל זמן שבני ישראל היו במצרים, היה הקב"ה שולח לו שלוחים, כה אמר הויה שלח את עמי, וכדרך האנשים שיש להם רשימת 'אנשי קשר', עם מי הוא מתכתב, לפני יו"ט או לפני חתונה הוא מזמין את כל אנשי הקשר. כך כביכול כל זמן שהיו ישראל במצרים, היה הקב"ה מ'אנשי הקשר' של פרעה, שהרי היה שולח אליו את שני בניו החשובים ביותר, משה ואהרן. אף שתמיד היה מקשה עורפו ולא שומע בקולו, מ"מ כבוד גדול הוא לו שהקב"ה שולח לו שלוחים, אך עתה שיצאו ישראל מארצו, צעק ווי שהפסיד דבר גדול כזה.

ולכאור הוא מדרש פליאה, וכי קיבל אגרת שלומים מהקב"ה, הרי קיבל מכות נוראות, האיך היפך את המכות לאגרות שלום? ויש שאדם אומר תדבר עלי רעות העיקר תדבר ממני.

וראיתי בספר 'אור הצפון' להג"מ רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה זצוק"ל, שכתב שיש כאן לימוד פנימי לכל אחד מאיתנו. כי הנה חז"ל אמרו 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזין עליו מלמעלה', כשאדם יודע שבשמים חשבו עליו דיברו עליו והחליטו מה לעשות לו, זה בעצמו חיזוק גדול הוא לנפשו. כל מכה קטנה יכול אדם לקבל כעונש ולהתמרמר, או כאגרת שלומים.

שבטך ומשענתך המה ינחמוני, כמה חשוב הוא האדם שאף נקיפת אצבע מכריזין עליו משמים, וצריך לשמוע את החביבות שבכל מכה ח"ו

דוד המלך אומר 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', לא רק משענתך בצד החסד, אלא אף שבטך מצד הגבורה, גם המה ינחמוני.

ידוע שבליטא היו שני אופנים איך לפרש את דרך המוסר של הג"מ רבי ישראל סלנטר זצוק"ל. בנובהרדוק עסקו בעיקר בשפלות האדם, ובסלבודקה עסקו בגדלות האדם. שניהם עמדו על זה המאמר חז"ל שאין אדם נוקף אצבעו עד שמכריזין עליו מלמעלה. בנובהרדוק פירשוהו, אהח תראה כמה שפל הוא האדם שאפילו חתך באצבע אינו יכול לקבל לבדו, אא"כ מכריזין עליו מלמעלה... בשלמא מליון דולר אינו יכול לעשות לבד, אך הוא שפל ומושפל כ"כ, שאפילו חתך קטן אינו יכול לבד. ואילו בסלבודקה פירשוהו, עמוד והתבונן כמה הוא גדלות האדם, שאפילו חתך באצבע שלו, הכריזו עליו מלמעלה פלוני בן פלוני יקבל חתך באצבע. וכדברי הרה"ק מקאצק ז"ע שזהו עונשו של הנחש שעפר לחמו, אמר לו הקב"ה לך ממני איני רוצה לראות פניך, קח את מזונך בכל מקום בעפר, ולך מכאן.

כל יהודי הוא כביכול מ'אנשי קשר' של השי"ת, הן כשנותן לו משענת החסדים, והן כשמכה בו בשבט הגבורות, תמיד הוא איתו בקשר חם. לכן צוה עליו לבקש ממנו פרנסתו ג' פעמים ביום, וכמ"ש חז"ל שלכן לא ירד המן אחת בשנה, כדי שיתלו עיניהם למרום לבקש מזונותיהם מדי יום ביומו.

להבדיל אלפי הבדלות, על כך צעק פרעה וי, הגם שקיבל רק מכתבים של מכות מהקב"ה, אך מ"מ עתה שהקב"ה הוציא את בניו מצרים, הוא נמוק מרשימת אנשי קשר של הקב"ה. ולכן צעק מה זאת עשיתו כי שילחנו את ישראל מעבדנו, וביקש לחזור להיות מאנשי קשר של הקב"ה, ואכן קיבל על הים עוד חמשים ומאתיים מכתבי מכות מהקב"ה.

וממנו נקח לעבוד את ה', שגם כשאדם מוכה, ישמע בפנימיות המכה שהקב"ה בחר בו להיות מאנשי הקשר שלו. וכן אמר הדברי חיים בפטירת בנו בחייו ר"ל, שכשמסתובב לראות מי נתן לו מכה בגב, הוא רואה שזה היה הקב"ה ושמה בכך, אף שזה כואב, הרי זה בחביבות. כמו כל טפיחה בשכם, שפעמים שהיא כואבת, כשיודעים הידיד הקרוב הוא זה שהכה, שמחים בחביבות ההכאה.

(הגרמ"י רייזמן)

"ולא נחם"

"ה' חפץ חיים" זצ"ל היה אומר: "טרף נתן ליראיו, יזכר לעולם בריתו" (תהלים קיא, ה). הן לה' הארץ ומלואה, לו הכסף ולו הזהב. מדוע שוררת כזו דחקות בהיכלי התורה, וראשי הישיבה נאלצים לקחת מקל נדודים ולגלות לארצות נכר, כדי שבעולם כולו יזכרו שיש תורה ולומדי תורה, ויטלו חלק בהזקקה. וזהו שנאמר: "טרף", מלשון: "מי ישלו ומי יטרף". כלומר טלטולים ונדודים, "נתן ליראיו", הם ראשי הישיבות, כדי להזכיר לעולם כולו את בריתו, זו התורה (נדרים לב ע"א), ככתוב: "אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה לג, כה).

אבל הרווח הדדי. אני פועל לזכות אותם והם משתדלים לזכות אותי. אני מכתת רגלי מארץ לארץ מעיר לעיר ומבית לבית ומנסה לעורר לבבות

להחזקת מוסדות התורה. פוקד בתי חסידים, ליטאים, מכל הסוגים. ומתפתחת שיחה, אני מספר על מצוקת המוסדות והם מחזקים לבי באמונה ובטחון. וכבר אמרתי להם, שעל ידם הבנתי דברי הגמרא (חולין ז ע"ב): "ישראל קדושים, יש רוצה [לתת] ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה". וכבר תמיהו בתוספות, אם יש לו ואינו רוצה, מה קדושתו. אבל אילו היו שומעים את להט אמונתו, שגם זה לטובה, ויש לקבל יסורים באהבה, את יסורי הזולת כמובן, ולהתאזר בבטחון, ישועת ה' כהרף עין, היש קדוש כמוהו!

הכלל, נקלעתי לבית חסידי ונתקבלתי בסבר פנים יפות, בעל הבית בר אורין ובר אבהן - פתח את ידו, ואני פתחתי לפניו את סגור לבי. אמרתי: "אתם חסידים, אני חונכתי ב'חדר' ליטאי. הורי היו חסידי גור, חותני חסיד ברסלב, גיסי חסיד ליובאוויטש, כולם עובדים לקל אחד, וקבל האמת ממי שאמרה. אומר לך מה ששמעתי מהמשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל. יהודים הם רחמנים בישנים וגומלי חסידים (יבמות עט ע"א), שרשי כל המדות הטובות. אבל אסור לנו לשכוח שגם המידות הרעות מקננות בנו. והביא לכך ראייה מוכחת מדברי רבנו יונה בספרו "שערי תשובה", שרבי עקיבא איגר זצ"ל אמר שאינו רק ספר מוסר, אלא ספר הלכה.

וכתב ("שערי תשובה" שער ג אות לד): נצטוינו "לבלתי רום לבבו מאחיו" (שברים יז, כ), והזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת הגאווה. הרי שהי המקננת בנו - ועוד (שם, אות לו): "לא תאמץ את לבבך", הוזהרנו להסיר מנפשנו מידת האכזריות. הרי שבטבענו אכזרים אנו.

ועוד (שם, אות לט): "לא תשא את אחיך בלבבך", הוזהרנו בזה להסיר מנפשנו מידת השנאה לזולת - ואיך זה מסתדר עם היותנו רחמנים וגומלי חסידים? אין כאן סתירה, כי האדם מלא סתירות, ואור וחושך מתערבלים בנפשו. ועלינו להגביר את האור ולדחות את החושך.

והוסיף, שכיוצא בכך כל ישראל מאמינים בני מאמינים (שבת צז ע"א), האמונה נטועה בנו מורשת האבות הקדושים וכולנו שמענו מפי עליון "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ, ב), שכל נשמות ישראל עמדו בהר סיני (שבת קמו ע"א), ודיבורו של הקדוש ברוך הוא כמעשה (שבת קיט ע"ב) -

ועם זאת "גם את זה לעמת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד), וכשם שמקנן בנו אור האמונה כך מקנן בנו חושך הכפירה, וגם זה מפורש בכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם" (במדבר טו, לט) זו מינות (רש"י, מברכות יב ע"ב). לכן, אמר, אין צורך להבהל כשמגיחה חלילה מחשבת מינות, הרהור ספקני. זו גיחה בלתי רצונית של המידה החבויה, כשם שלפעמים מגיח הרהור אכזריות או שנאה. זו עבודת האדם, להגביר את האור שבנפשו ולמגר את החושך.

שמעתי את הדברים, ושאלתי את המשגיח: איני מבין - "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א, לא). משמע, שאין באדם כח רע לחלוטין, שאין לו מקום ושעה. ואכן בגאווה יש בחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים ב, יז, ו). ושאלו נענש שרחם על האכזרים (מדרש תהלים ז). ונאמר: "הלא משנאיך ה' אשנא" (תהלים קלט, כא), "אהבי ה' שנאו רע" (תהלים צז, י). הכלל, כבר אמר הסבא מקלם זצ"ל, שלפיכך קרויה המדה "מדה", כי יש להשתמש בה במדה, לצרכה ובשעתה. אבל מאחר ונתחדש כאן שגם הכפירה היא מדה, איך אפשר לומר גם עליה "והנה טוב מאד". האם יש לה מקום כלל, איזה שהוא שמושי?

וענה לי: אכן כן. כך אמרו בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שלפיכך נבראה גם מדה זו, די שכאשר יבוא לפניך עני נצרך, אל תחזק לבו בדבורי אמונה ותאמר שישליך יתבו, אלא תתעלם לשעה מהבורא הזן ומפרנס לכל, ותתן לו בעין טובה וביד רחבה. באמונה ובטחון תשתמש בפרנסתך שלך, ולא עבור הזולת -

וכאן, כשאני פוקד בתי גבירים שלצורך פרנסתם אין גבול למרצם והשתדלותם, כשזה מגיע לתמיכה בלומדי התורה הופכים הם לפתע לבעלי אמונה ובטחון ללא סייג... שמע, ואמר: "ראשית, הצדק עמכם. ואימרה זו שאמרת בשם רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, מפורסמת גם אצלנו בשם היהודי הקדוש מפישיחא זצ"ל ("בית יעקב", פרשת קדושים). ותרשו לי להסמיק לכך סיפור חסידי" -

אח, סיפורים הם הדלק של הדרשות: "לא המדרש עיקר, אלא המעשה" (אבות פ"א מ"ז), כידוע... פתח וסיפר סיפור מהספר "שבחי הבעל שם טוב" (אות קכ): פעם הגיעו בני מזיבוז' אל בעל שם טוב זצ"ל בשוועה: מושל העיר הודיעם שגדוד צבא עומד לערוך אימונים בסביבה, וכל משפחה חייבת לארח חיל בביתה -

חשכו העיניים!
חיל גוי בבית יהודי, על התנהגותו ושפתו. והוא יפשוט יד במאכלים ויטריף את כל המטבח. ובבית יש נערות, ופגיעתו רעה. איזו צרה!
פנה הבעל שם טוב לתלמידו ורעו הצדיק רבי נחמן מהורודונקא זצ"ל, שיתפלל להעברת רוע הגזרה. שמע, והפטיר: "גם זו לטובה!"
אמר לו הבעל שם טוב: "כמה יפה שלא היית בדורו של המן, שהיית אומר גם על גזרתו 'גם זו לטובה!'..."

כמה נהינתי, אבל המארח לא טיים עדיין. אמר: סיפור זה הביא ה"דברי ישראל" ממודו"ץ זצ"ל בספרו (בתחלת פרשת בשלח), וכתב: האמת שהיתה זו אכן מדתו של נחום איש גמזו, שהיה אומר על כל דבר "גם זו לטובה" (תענית כא ע"ב) -

שאלתי: איך הדליק את הנר?
ענה: כנראה שהיה עמו סוג של מצת.
הסכמתי: מסתבר. אם כך, מדוע לא שב והדליק את הנר?
השתאה: נכון, זו אכן שאלה.
אמרתי: אם הילד קורא במטתו באישון לילה, והאב בא וסוגר את האור, הילד לא ישוב וידליק! זו היתה השקפתו המוצקת של רבי עקיבא. ה' עושה הכל, ולטובה. ואם האב שלח רוח שתכבה את הנר, איך אעז להדליקו!
כמה התפעל מהתשובה!
אמרתי: ורבי עקיבא, שידע שה' עושה הכל, היה גבאי צדקה, "יד עניים" (קדושין כז ע"א). וכשהיו תלמידיו וזקוקים למעות לא אמר להם שכל מה שה' עושה לטובה והמקום ימלא חסרונם, אלא פנה לאותה מטרינותה ולוה כסף רב, כשהוא ערב לפרעונו. [אמרה לו: איני מאמינה לך. אמר לה: מי את רוצה כערב. אמרה לו: מי שאמר והיה העולם, והיום הגדול. כשהגיע זמן הפרעון

"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים" (שמות יד, כג). בשעתו, כשבקש פרעה לאבד את ישראל, נאמר: "הבה נתחכמה לו" (שמות א, י), ואמרו בגמרא (סוטה יא ע"א) שבקש להתחכם למושיעם של ישראל, לקדוש ברוך הוא. ידע שמשפטיו במידה כנגד מידה (סוטה ח ע"ב), ולפיכך גזר להטביע תינוקות ישראל ביאור, משום שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם (בראשית ט, יא) -

ולא הבין שהקדוש ברוך הוא לא צריך להביא עליו מבול להטביעו, אלא הוא יכנס לים סוף מרצונו, ידהר לקראת אובדנו!

דוגמת מה שמספרים, שגביר אחד תמה באזני ה"חפץ חיים" זצ"ל: "אומרים שהקדוש ברוך הוא יכול לרושש ולהעשיר ברגע אחד. אצלי, איני רואה כיצד: יש לי אחוזות ונחלאות, יש לי בתי חרושת ומניות, יש לי השקעות בחוץ לארץ ופקדונות בבנקים. בשלבים, שלא נפתח פה חלילה, יתכן. אבל ברגע אחד, כיצד?"

חי"ך ה"חפץ חיים": "טוען אתה שבלתי אפשרי ליטול ממך כל הונך ברגע אחד, ניחא. אבל אפשר ליטול אותך מהונך ברגע אחד" -

והגביר החויר. זה, לא עלה בדעתו...

פרעה טען שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא עוד מבול מים לעולם, ולכן מחוסן הוא מפני עונש במדיה כנגד מידה על הטבעת ילדי ישראל ביאור.

ניחא, אבל אותך יכול להביא לתוך המים - על כך לא חשב...

אבל נשאלת השאלה: כיצד באמת נפתה להכנס בעיניים פקוחות למלכות. הלא ראה שהים נחצה ל"ב גזרים, והמים חומה, והקרקע מוצקה, ומעליהם תקרת מים קפואים. וכי סבר שזה נעשה לכבודו, שנכנס קוממיות לקראת סופו?!

הרמב"ן (שמות יד, כא) ענה על כך: ה' השיב רוח קדים עזה כל הלילה, וסברו המצרים שהרוח העיזה הפכה את הים לחרבה. "אף על פי שאין הרוח בוקעת הים לגזרים, לא שמו לבם גם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאומם להרע להם".

מה נאמר כאן, מה ארע - שמעו סיפור ששמעתי בנובהרדוק.

היה שיכור, התמכר לטיפה המרה. התגולל בשכרותו והמיט חרפה על משפחתו. אי אפשר היה לגמלו. "תפסת מועט, תפסת", דרשו שיתחייב שלא ישתה לבדו. ראשית, זה יגביל את שתיתו, לא תמיד ימצא עם מי לשתות. ושנית, יהיה מי שיפקח עליו, יתמוך בו, וביאו לביתו לפני שיתמוטט ברחוב.

תקף עליו הרצון לשתות, אבל זכר את הבטחתו. חיכה שיבוא אדם, יארח לחברה, ואיש לא בא. כולם עסוקים, מלבדו.

ישב, והמתין, וקצרה רוחו. אמר לנפשו: "הבטחתי שלא אשתה לבד, את הבטחתי אשמור. אבל כשיבוא החבר, שיהיה הכל מוכן ומזומן" -

קם, והביא את הבקבוק לשולחן. וגם שתי כוסות הביא, והמתין, והחבר לא בא.

קצרה רוחו, החליט לקצר עוד יותר את ההמתנה. לכשיבוא, שיוכלו להגיד מיד. מילא את שתי הכוסות על גדותן. הניחוח גרה לבתי נשוא. אבל איש כבוד הוא. הבטיח הבטחה. המתין בדריכות, העביר מבטו מהחלון לפתח, ואין איש. מה עושים? לשתות אינו יכול, ולהמנע אינו מסוגל!

לפתע אורו עיניו. נדרכו חושיו: זבוב טורדני זמזם, הסתובב במעופו. נחת על שפת הכוס, שפשף רגליו.

"לחיים", אמר לזבוב, והגיר את הכוס לגרונו. הזבוב נראה אדיש.

לחש לו בחבה: "עד שאתה תתחיל לשתות, אגמור את הבקבוק"...

בסופו של דבר, נאלץ לשתות גם את כוסו של הזבוב. אבל את תפקידו מילא, אורח לו לשתיה.

האמנם סבר שעל כך התחייב, שזה נקרא שלא שתה לבדו? אין זו שאלה. הלא רצה לשתות, להט והשתוקק. מוכן היה אפוא להתלות בכל דבר. גם בזבוב.

ומה רוצים מפרעה, שנתלה ברוח הקדים... (והגדת)

אמרו חז"ל: "כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד תחילה לים... קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (סוטה לו, א).

בחול המועד פסח נכנס אברך לבית הכנסת בין מנחה למעריב. הגבאים הבחינו בו ומיד פנו אליו שידרוש דרשה קצרה לפני הציבור.

"לא איש דברים אנוכי"...

הפצירו בו, והעלוהו לבמה. והוא פתח ואמר כך:

רבתי! עוד כמה ימים יחול שביעי של פסח בואו נתבונן מה קרה שם בקריעת ים סוף. (והגדת)

(והגדת)

ברוך אומר, ועושה!

שנינו (סוטה לו סוף ע"א): תניא, היה רבי מאיר. כשעמדו ישראל על הים, היו שבטים מנצחים זה עם זה. זה אומר: אני יורד לים תחילה, וזה אומר אני יורד לים תחילה. קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה. אמר לו רבי יהודה, לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד לים תחילה וזה אומר אין אני יורד לים תחילה. קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה.

וידוע, שבענייני אגדה אין מחלוקת, אלא אלו ואלו דברי אלקים חיים (ערובין יג ע"ב). ואף כאן, כתבו בעלי התוספות (שמות יד, טו) שנחשון קפץ תחילה, ושבת בנימין אחריו, לפני שבת יהודה ושאר השבטים. כך שאלו ואלו דברי אלקים חיים.

אך זאת יש להבין, איך יכונן יחדיו שתי הדעות, שהיו השבטים מתנצחים, זה אומר אני יורד לים תחילה וזה אומר אני יורד לים תחילה, ורבי יהודה אומר לא כך היה מעשה, אלא זה אומר אין אני יורד תחילה וזה אומר אין אני יורד תחילה -

ועוד, מה יש להם להתנצח, זה אומר אני יורד תחילה - ירד, ודי!

ושמעתי - איני אומר שכך היה, אבל הרעיון נוקב כל כך! שמעתי, שהיו מתנצחים זה עם זה וכל אחד אמר אני יורד תחילה. ורבי יהודה אומר שלא כך היה מעשה. כלומר, כשבא למעשה, תעשה, אל תדבר, הוברר שזה אומר למעשה אין אני יורד תחילה, וזה אומר אין אני יורד תחילה...

איי, כל בן ישיבה מוכן ללמוד כל החיים, ממש: "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי" (תהלים כז, ד), עד זבולא בתרייתא, "אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), אפילו בשעת מיתה יעסוק בתורה (שבת פג ע"ב), לא ימוש מתוך האהל -

הרי כל מה שהוא דורש 'סידור מלא', זה רק כדי שיוכל להמשיך וללמוד בראש שקט -

כמה נפלא! אתה יודע מה? בוא לא נדבר על לימוד כל החיים. מה דעתך, רק על היום. אה? הגעת בזמן לסדר, לא פטפטת במהלכו, ולא חלמת על הגמרא? אז את מי אתה מרמה, תלמד שבוע כדברי, ואחר כך תדבר...

אבל כך דרך העולם: "זה אומר אני יורד תחילה", בדיבורים הם חזקים, עד שזה מגיע למעשה. וכבר ספרתי -

זה היה באותם ימים בהם לא היו מים בברזים. בחצר היתה באר ממנה היו שואבים. באישון לילה, בעיצומו של החורף, הגשמים יכחו על התריסים המוגפים. והרוח הרעידתם. הרעמים הרעימו והכל התחפרו בשמיכותיהם, ונשמע קולו של האב: "אני צמא! ילדים, מי יביא לי כוס מים!"

אח, כזו מצוה, כבוד אב! "החמורה שבמצוות", קורא לה התלמוד הירושלמי (ריש פאה), השוה כבודו לכבוד המקום (קדושין ל ע"ב) -

זו מצוה חשובה מכדי לעשותה כלאחר יד.

"שמעו", נשמע קולו של הבן הבכור בעלטה, "אבא צמא, ומבקש לשתות. זו מצוה גדולה, נמכרנה לכל המרבה במחיר! -

עשרה שקלים, כוס מים לאבא!"

"שנים עשר", אמר האח השני.

"ארבעה עשר", אח שלישי.

"עשרים", אח רביעי.

"מה אתכם", התערב החמישי, "מצוה כה חשובה, עשרים שקלים בלבד?!"

"ילדים, אנא, אני צמא!" נשמעה תחינתו של האב.

"אבא, אנחנו מסדרים את העניין!" ענה הבכור. ובכן, כמה אתה מצייע?"

"חמישים!"

נשמעו מלמולי הערכה. הבן הבכור פתח: "חמישים שקלים, פעם ראשונה. חמישים, פעם שניה. מישהו מוסיף? חמישים, פעם שלישית. זכה לו! זכית במצוה!" בישר לו.

"יישר כח! כעת, אני מכבד בה את אבא!" - וכך זכה במצוה כפולה!...

"וזדים טבעת"

כולם וודאי יודעים כמה נורא היה מצבם של עם ישראל באותה עת. מאות אלפי יהודים צועדים עם נשותיהם ועם ילדיהם הקטנים, מאחוריהם שועטים מליוני פרשים מצריים, ולפניהם ים סוף. אין לאן לברוח!

באותם רגעים נצרך מעשה של מסירות נפש שיציל את עם ישראל ויגרום לכך שהים יבקע. ללא מעשה של מסירות נפש – לא יכולים להינצל!

היה שם יהודי אחד – ממשיך הדרשן – בשם גרשון בן עמינדב... כל הקהל מתחיל ללחוש 'נחשו בן עמינדב', אבל מיודענו הדרשן עושה עצמו כאילו שומע וממשיך לתאר את התלבטותיו של גרשון בן עמינדב, מה עליו לעשות בעת הזאת: מצד אחד נצרך מעשה של מסירות נפש לקפוץ למים, מצד שני – מה יהיה על אשתו וילדיו הקטנים, מי ידאג להם אם ימות בטביעה? ואף על פי כן החליט גרשון בן עמינדב, יש למסור נפש בלי להתחשב בשום שיקולים!

בנתיים ניגשים לגבאי כמה מתפללים זועמים והטיחו בו: 'הרי היהודי אמר שאינו איש דברים, למה לחצת עליו לעלות לדבר?!...'

ובכן – המשיך הדרשן – 'היה ברור שללא מסירות נפש לא יזוז דבר. החליט איפה גרשון בן עמינדב שהוא קופץ לתוך המים. אלא שלהפתעתו המרובה, את מי הוא פוגש שם? את נחשו בן עמינדב שהקדימו בכמה רגעים...'

אם לא היה נחשו מקדים את גרשון – עד היום היה נקרא הנס על שם גרשון!...

כך, מפסיד אדם זכות עולמית של קידוש השם בעקבות השתהות ותהיות – סיים הדרשן. כשיש לך רעיון טוב – קפוז ובצע אותו מיד!

הר"ש לוינשטיין – הגדש"פ דורש טוב

"וגם צדה לא עשו להם" – מידת הביטחון

ראיתי דיבור יקר בספר 'באר משה' פרשת בשלח, להרה"ק מאזור'וב ז"ע בשם אביו ה'ברכת ראש', שפעם אחת סיפר רבי דוד'ל לעלובער מעשה ביהודי שהיה לומד בחובות הלכות שער הבטחון, וביקש לחיות בדרך הזו שהקב"ה לבדו זן ומפרנס לכל, ולא ההשתדלות. ולא עסק בשום מלאכה ואף לא ביקש משום אדם שיעזור לו. עברו יום ועוד יום ועוד יום ולא בא מזון לפיו עד שנפל בצדי הדרכים מאפיסת הכוחות. כששכב בצד הדרך, עברה שם גולה עם מחותנים שנסעו לחתונה בניהם, ושמע קול צהלה מאחלים זה לזה 'לחיים לחיים'. אותו חסיד לא רצה לבקש מהם מאומה, כדרכו בקודש לבטוח רק על הש"ת לבדו. אך בהיותו שוכב כך מעולף החל מכחכח בגרונו שישמעו נוסעי העגלה שיהודי שוכב כאן, ואולי ירחמו ויתנו איזה מאכל להחיות את נפשו. יושבי העגלה שמעו את קולותיו, ועצרו, והחיהו במאכל ומשקה, ותשב רוחו אליו.

והוסיף רבי דוד'ל 'חבל חבל, אילו לא היה מכחכח בגרונו להשתדל, היה זוכה באותה שעה לאכול מן מהשמים', כי כל אותה העגלה עם המחותרים עברו שם למען הנסיון לבחון אותו בשעה הקשה אם ישתדל או יסמוך בבטחון חזק על הש"ת לבדו... וכיון שלא עמד בנסיון וכחכח בגרונו, הרי שאינו אוזח במעלת הצדיקים, וא"כ עליו לשוב לביתו ולנהוג כרוב האנשים שנאמר בהם 'וברכתך בכל אשר תעשה', ולהשתדל לפרנסתו. אילו היה זוכה למדרגה העליונה, לא היה משתדל גם בשעתו הקשה, והיו נותנים לו מן משמים.

כל מי שיבטח בהש"ת באמת, יאכל מן משמים

והוסיף ה'באר משה' בשם ה'כתונת פסים' [לרבינו בעל התולדות יעקב יוסף] בפרשת שמייני, 'שמעתי שכתב הרמב"ם: 'אילו היו עכשיו בעלי אמונה ובטחון כמו דור המדבר שנאמר עליהם זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היה בדורות הללו גם כן יורד מן'. ופי' בעל התולדות שכן היה במצב שהוציאו ממצרים שטעמו בהם טעם מן, זאת משום ש'גם צדה לא עשו להם', היה להם אמונה ובטחון חזק בהש"ת, עי"ז זכו לטעם מן. וכן בכל דור ודור, כשאדם סמוך ובטוח בהש"ת באמת, יורד לו מן משמים. ולכן צוה הקב"ה לקחת מלא העומר מן ולהניחו למשמרת לדורותיכם, לזכור זאת לכל דור ודור.

זה שאומרים בליל הסדר 'על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו', אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן. דינו'. וצ"ע מהו סיפוק צרכינו אם לא היה מוריד לנו מן? פירש התולדות שהקב"ה סיפק צרכינו במדבר שהאכילנו בלב מלא אמונה ובטחון, וממילא ירד לנו מן... תחילה אנו מודים ומהללים שנתן לנו אמונה ובטחון, ואח"כ אנו מודים ומהללים על המן.

לא התכופף להרים דינר זהב, מרוב בטחון בה'

וכתב הברכת ראש בפרשת מקץ שהרה"ק רבי מענדל'ע רימנובער ז"ע שהיה אומר כ"ב שנה תורה על פרשת המן, ופעם אחת נסע לרבי רבי אלימלך ז"ע, ובדרכו מצא דינר זהב על הארץ, רבי מענדל'ע התכופף להרים את הדינר זהב, אך תיכף נזדקף ולא לקח המטבע, ואמר 'אילו היה הקב"ה רוצה לתת לי את הדינר, היה נמצא בכיסי, איני מתכופף להרים את המטבע'. רבי מענדל'ע המשיך בדרכו ובה לליזענסק וישב בבית המדרש.

יהודי אחר נסע באותה הדרך, וגם ראה את הדינר זהב על הארץ, התכופף ולקחו וזכה במציאה. בבואו לליזענסק נכנס לבית המדרש וראה את הרבי רבי מענדל'ע, נתן לו את הדינר זהב ואמר לו, רבי, הנה מצאתי את הדינר הזה בדרך,

אין לו סימן והרי הוא שלי, אני ב"ה יש לי בשפע ואינו נצרך לי, הא לכם את הדינר... כך ראה הרבי רבי מענדל'ע שכשהקב"ה רוצה לתת לו, אפילו להתכופף אינו צריך.

אמנם מובן שאם איש אחר - שאינו בדרגתו המופלגת של הרבי רבי מענדל'ע במדת הבטחון - היה נוהג כן, הרי הוא שוטה וטיפש. לא לחינם נתן לו הקב"ה למצוא את המציאה הזו.

כל הבוטח באמת בהש"ת, אינו מתפשר בדיעבד בפחות ממה שצריך, אלא מתעקש בבטחונו ומקבל כל טוב וטב

ואמר הברכת ראש שעפ"ז יש לברך הסתירה בגמ' כתובות דף סז שתי מעשיות סותרות הסמוכות זו לזו. 'ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד? אמר ליה בבשר שמן ויין ישן! רצונך שתגלגל עמי בעדשים? גלגל עמו בעדשים ומת. אמר אי לו לזה שהרגו נחמיה. אדרבה אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה? אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי.

ההוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

והוא דאתא לקמיה דרבה אמר לו במה אתה סועד? אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן! אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא? אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו, אדהכי אתאי אחתיה דרבה דלא חזיא ליה תליטרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר מאי דקמא? אמר ליה נענית לך קום אכול!.

אומר הגאון מוילנה - בכל אשר תרמש האדמה הוא שרץ הארץ. ובכל-דגי הים הוא שרץ המים... ושרץ העוף, לא מוזכר.

מה זה שרץ העוף ?

זבובים, יתושים, תיקנים... לא מוזכרים.

אומר הגאון מוילנא - אעפ"י שאצל אדם הראשון, זה כן מוזכר... שנאמר {א, כו} וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ

אומרים חז"ל - ובכל הרמש הרמש על הארץ. לרבות שרץ העוף.

שואל הגאון מוילנא - למה אצל אדם הראשון זה מוזכר, ואצל נח לא?

אצל אדם הראשון נאמר וירדו - יש כאן שליטה של שולט על נשלט... ואצל נח נאמר ומוראכם וחתכם - מורא ופחד, זה לא בגלל שהוא מעריך במעלת השולט.

ב- וירדו, מכיר הנשלט במעלת השולט... הוא מכיר, שיש כאן פאר היצירה, אדם הראשון.

כל זמן שלא התקלל אדם הראשון, אז ממילא, גם כל שרץ העוף פחד ממנו... אבל באותו רגע שנתקלל אדם הראשון, נישאר רק ומוראכם וחתכם. בא ותראה, כל השרצים כולם, פוחדים מבני האדם... היחידים שלא פוחדים מבני האדם, זה שרץ העוף!

הזבוב לא מפחד מבני האדם... הוא מגיע על האף של שר הביטחון... אין לו שום פחד... הוא מגיע לאוזן של הרמטכ"ל... אין לו שום בעיה להיכנס פנימה... יש להם אלצהיימר... הם לא זוכרים שלפני שתי דקות, כבר ניסו להרוג אותם...

והנה הם שוב מתקיפים... עוד פעם ועוד פעם, מצד ימין ומצד שמאל... ☺

שואל הגאון מוילנא - איך יכל להיות... הרי נאמר בתורה ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ?!

כל-חית הארץ, כן... חוץ משרץ העוף!

עד כאן דברי הגאון מוילנא.

אומר הספר צניף מלוכה - איך יכל להיות שכל העולם פוחד מעם ישראל... שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישיבי פלשת: {טו} אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישיבי כנען... ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים... איך יכל להיות?!

אומרים חז"ל - הוא זבוב... זבוב לא פוחד!

וורט של מיליון דולר!!!

פחדתי לרקוד מאושר באוטובוס, כי זה היה ליד תל-השומר... פחדתי שיאשפזו אותי ☺

כך מביא הספר צניף מלוכה, להבין את הענין של הזבוב עם עמלק.

(ברוך שאמר)

פרשת המן

בעזר ה' נדבר היום על ניסיונות החיים, זה נוגע לכל אחד. גם קצת על פרנסה. בפרשת השבוע פרשת בשלח נאמרה פרשת המן. אם ישאלו יהודי למה ירד מן במדבר ארבעים שנה, התשובות יהיו חלוקות, תלוי את מי שואלים. אם שואלים ילד בחיידר, ילד שלמד חומש, הוא יגיד תשובה פשוטה: המדבר הוא לא מקום זרע תאנה גפן ורימון, אין שם אוכל, היו צריכים לאכול. התשובה היא נכונה, אמיתית אבל חלקית.

מי שכבר למד בישיבה, למד מסכת יומא פרק יום הכיפורים, הוא יענה שזה לא כל כך סתם פשוט, אלא המן הוא לחם אבירים, לחם שמלאכי השרת ניזונים ממנו, לחם רוחני, ולכן לא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן, היה לזה קדושה. התשובה הזאת גם אמיתית אבל עדיין חלקית.

ומהי התשובה המדויקת? כשלומו חומש, הדבר הראשון שצריך לשים לב זה לפשוטו של מקרא. הזכרנו כבר כמה פעמים שהמטרה של הקריאה של פרשת השבוע שניים מקרא היא קודם כל לראות את פשוטו של מקרא, אפשר ארבעים שנה ללמוד חומש ולא לשים לב לפשוטו של מקרא. ולפי פשוטו של מקרא מהו תכלית ירידת המן? מה כתוב בחומש? תפתחו חומש ונראה מה שכתוב "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתו אם לא". ארבעים שנה יורד מן עם כל מערכת הניסים המופלאה שהיתה סביבו, כמו שכתוב בפרק יום הכיפורים, ומה התכלית? "למען אנסנו". שיהיו ניסיונות. ניסיון של אמונה, של ביטחון, לא להותיר עד בוקר, לא לצאת בשבת. וכך אנו רואים בפרשת בהעלותך ובפרשת חוקת שהם התלוננו על המן. היה כאן ניסיון לחיות עם אמונה וביטחון. תכלית ירידת המן זה אמונה.

היסוד הזה חוזר על עצמו פעמיים בתיאור ירידת המן בפרשת עקב, פעם אחת כתוב (דברים ח, ג-ג) "אשר הוליכך ה' אלוקיך... למען ענותך נסותך לדעת את אשר בלבבך... ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיך" ועוד פעם כתוב שם (ח, טז) "המאכילך מן במדבר אשר לא ידעון אבותיך למען ענותך ולמען נסותך להיטיבך באחריתך", פעמיים זה הוזכר

מכמה דורות שעובדים ומקבלים משכורת, א"כ לא יוכלו לעמוד בקשרי המלחמה לעסוק במשא ומתן או במלאכת כפיים להביא פרנסה.

על אחת כמה וכמה כשבאים לקבל עול תורה ומצוות, קשה להיות עובד אצל אחרים, שהבעל הבית אומר לו לבא בשעה פלונית, ועדיין לא התפלל שחריית, או שצריך להתפלל במרוצה וכדו', או שיש ניסיונות בקדושה וטהרה במקום שבעל הבית אומר לו לעבוד וכדו'. ולכן עתה שבאים לקבל תורה מסיני, אין להם להיות עבדים אצל אחרים, אלא להכנס בקשרי המלחמה, זוהי מלחמת עולם הראשונה והאחרונה, להביא דולר הביתה. וזה שחשש הקב"ה שמא כשיראו את המלחמה ישובו מצרימה, להשתעבד ולישון בשקט. וכע"ז פי' הכלי יקר.

מה עשה הקב"ה. ויסב אלקים את העם דרך ים סוף, הוציאם המדברה והאכילם מן, עד שישכחו דרך העבדות. כי באמת כל מה שירדו לכתחילה למצרים היה מחמת 'כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך', ומכרו את נפשם להשתעבד עבור פת לחם לנפשם.

כל יהודי נדרש שיבא לאמונה ובטחון כזה, שאף בעניותו יוכל להסב בחירות בלי שום דאגה

וחז"ל למדו מפסוק זה שאפילו עני לא יאכל סעודתו בליל פסח עד שיסב, שישב בהסבה. וצריך להבין מה זה שייך לזה הפסוק ויסב אלקים את העם וגו'. וע"פ הנ"ל מיושב כי זה התכלית שהקב"ה רצה להוציאם מהמושג של עבדות והשתעבדות לאחרים, אלא להסב כבן חורין, מי שהוא מאמין בוטח בהשי"ת הוא תמיד יושב בהסבה, כבן חורין בלי דאגות. וכמבואר בשו"ע שבשעת ברכת המזון לא יחזיק ראשו בידו כמי שדואג. כך חז"ל דורשים שגם עני שבישראל יסב על המטה, כבן חורין, שזה היה התכלית שהקב"ה הסיבם לראות ניסים ונפלאות בקריעת ים סוף ובמן, [וכמ"ש במכילתא] וכל זאת כדי שהעני יוכל לשבת בהסבה. שאילו ישתעבדו לאחרים, לא יוכלו לשבת בהסבה, שלא יבטחו בהשי"ת.

וזהו פגם העבד נרצע, שמכר עצמו מפני דחקו, וקיבל אדון לעצמו, עבדי הם ולא עבדים לעבדים, זהו עיקר רצון ה' שיהודי יבטח בהשי"ת שהוא זן ומפרנס לכל, ולא ידאג ולא ישעבד נפשו לאחרים.

כתוב ברכת השם היא תעשיר ולא תוסף עצב עמה, וא"כ צ"ע איך אין העשיר יושן בלילה, ומרבה נכסים מרבה דאגה? אלא שהחילוק הוא אם הוא מחשב שע"י השתדלותו הוא מתפרנס, או שבוטח בהשי"ת מפרנסו. זה אינו יושן וזה יושן במתיקות יותר משנת המשתעבד לאחרים.

(הגרמ"י רייזמן)

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים.

כותב בעל הטורים - זכרון בספר ושים באזני. ר"ת זבוב שרץ אחר דמן של ישראל כזבוב.

בעל הטורים מביא את זה, בשם מדרש תנחומא (פרשת כי-תצא, אות ט): רבי לוי בשם רבי שמעון בר חלפתא אמר, משל למה היה עמלק דומה. לזבוב שהיה לוהט אחר המכה, כך היה לוהט עמלק אחר ישראל ככלב.

כל מי שקורא את הדברים האלה, שואל את עצמו שאלה - באף מקום לא מצאנו, שעמלק נקרא זבוב... בכל מדרשי חז"ל, שמכנים את האומות לבעלי חיים, עמלק תמיד נקרא בפי חז"ל - כלב.

לא מצוין איזה כלב זה, אבל לפי הערכתי, מדובר ברוטווילר ☺

רש"י מביא את זה פעמיים בפרשה:

{ז, ז}... היש ה' בקרבנו אם אין {ח} ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים אומר רש"י - ויבא עמלק וגו'. סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני ביניכם ומזמן לכל צרכיכם, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הן רואה חפץ ואומר, אבא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישי, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הן ראיית את אבא. אמר לו אביו איך יודע היכן אני, השליכו מעלי ובא הכלב ונשכו.

אם ככה יוצא, שעמלק נקרא כלב... נשאלת השאלה - מה פתאום חז"ל כאן, נותנים לו תואר זבוב ?

השבוע... באחת הנסיעות, לקחתי איתי ספר, שיהודי הביא לי אותו מארה"ב, שנקרא צניף מלוכה, ששם הוא מדבר על מלכויות... שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ... להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה... ספר נפלא, עם ליקוטים נפלאים... תוך כדי הדברים, מצאתי שם רעיון רבתי, שווה מיליון דולר! העברתי את

הויזה... אבל לא עבר... ☺

תשמעו מה שהוא כותב:

ולמה נמשלו עמלק לזבוב ?

הוא מביא גאון מוילנה (פרשת נח) ... אומרת התורה {בראשית ט, א} ... פרו ורבו ומלאו את-הארץ: {ב} ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ ועל כל-עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל-דגי הים בידכם נתנו

בתוכנית, אבל אצל הקב"ה הניסיון שהוא נתן לך זה התוכנית. זה התוכנית של החיים.

היה רב'ה גדול לפני מאה חמישים שנה, בא אליו חסיד שלו ואמר לו: אצלי מידת הכעס היא נורא ואיום, כל דבר קטן שמרגיזים אותי אני יוצא מהכלים, מאבד שליטה, שהרב'ה יעשה לי איזה סגולה, איזה תיקון, שיתן לי איזה ברכה, שהמידה הזאת תרד ממני. אמר לו הרב'ה תחכה בחוץ. פנה הרב'ה למשב"ק שלו: היהודי הזה שיושב בחוץ, אתה חייב בכל מחיר להוציא אותו מהכלים, לא סתם להוציא אותו מהכלים אלא שיתרגז חזק. הרב'ה אמר את זה למשב"ק בקול שהחסיד שבחוץ ישמע שהוא אמר לו כך. המשב"ק יוצא ומיד פונה לאותו חסיד: תגיד לי, מה אתה בא לפה? אתה חושב שלרב'ה יש זמן לשטויות שלך? מה אתה בא, נודניק אחד. ולמה יש לך כזה זקן? וכזה כובע? ולמה אתה כזה, ואיך אתה הולך. בקיצור, הוא מתחיל לגרד לו בראש ולמשוך לו. חצי שעה המשב"ק משגע אותו והוא שותק כמו דג, איזה מידת הסבלנות. אחרי חצי שעה הרב'ה קורא לו פנימה ואומר לו: אתה אמרת שעל כל דבר קטן אתה מתרגז, תאמין לי הלל הזקן קטן עליך, מה שהמשב"ק עשה לך שם בחוץ ואתה כמו הלל הזקן שותק ושותק. החסיד פרץ בצחוק, מה הרב'ה חושב שאני לא שמעתי שהרב'ה שלח את המשב"ק להרגיז אותי?

אמר לו הרב'ה: תדע לך, לי יש משב"ק אחד, לבורא עולם יש אלף. כל מי שמרגיז אותך זה בדיוק כמו המשב"ק שלי, הקב"ה שלח לך אותו, לראות איפה אתה, לרומם אותך. אם בן אדם חי בהכרה הזו בכל הניסיונות של החיים שהקב"ה שולח משב"ק ועכשיו זה סולם עליה הוא לא מתרגז.

ניסיון העושר מצד אחד וניסיון העוני מצד שני. בזמן הבריסקער רוב היתה תקופה שהיו כמה עשירים גדולים שירדו מנכסיהם, שאלו את הבריסקער רוב מה זה ועל מה זה? אמר הבריסקער רוב: עשירות היא דומה לסכין חד, סכין חד אפשר לעשות איתו דברים טובים, לקצוץ ירקות, לקלף ירקות. אבל אם נותנים אותו לילד והוא מתחיל לפצוע את עצמו, האמא לוקחת לו את הסכין, הילד מתחיל לבכות, אבל הוא לא מבין שהאמא לוקחת לו את זה לטובתו. כסף זה דבר טוב, אפשר לעשות איתו הרבה צדקה וחסד, לפרנס אלמנות, יתומים, לבנות מקוואות, לבנות תורה, הכל אפשר. אבל כשבן אדם מתגאה בעושרו ואוטם אוזניו מצעקת דל, מהשמים מרחמים עליו, הוא מתחיל לעשות לעצמו חתכים בנשמה, לוקחים לו את העשירות והוא מתחיל לבכות, אבל הוא לא יודע שזה לטובתו.

שאלו את הבריסקער רוב: ומה עם ר' ברוך זלדוביץ, אתם יודעים מי זה היה ר' ברוך זלדוביץ? במינסק שברוסיה לפני למעלה ממאה שנה הוא היה גביר אדיר, כל היערות היו שייכים לו, הוא היה מעלה גדול מאוד. הוא היה נותן צדקה בלי סוף, היה בעל מעלה, יש הרבה סיפורים שהבריסקער רוב סיפר עליו, הוא בנה את בתי מינסק פה ליד שערי חסד. וכשהגיעה המהפכה הקומוניסטית, הוא הגיע לירושלים בעירום וחוסר כל, לא היה לו כלום. הגבאים של בתי מינסק רצו לתת לו את הדירה הכי יפה שהתפתה, אבל הוא אמר: מה פתאום? עכשיו זה לא שלי, יש קריטריונים, אני אחכה בתור עם כולם.

אז שאלו את הבריסקער רוב: ומה עם ר' ברוך זלדוביץ? למה הוא איבד את העשירות? אי, אי, אי, הבהירות של הבריסקער רוב, אותה בהירות כמו שהיה לו ברמב"ם היה לו בהשקפה. אמר הבריסקער רוב: גם על זה אני אגיד לכם משל, באוניברסיטה יש כל מיני פקולטות, יש פקולטה למשפטים, יש פקולטה למתמטיקה, לפיזיקה. אנחנו לומדים תורת ה', שמה כל פקולטה דוגרים על החומר חמש שנים. וכשיש סטודנט מיוחד, אצלנו אומרים עליו, שם אומרים מחונן, שתוך חצי שנה גמר הכל בפיזיקה יש לו תעודת גמר, מה עושים? מעבירים אותו לפקולטה אחרת, של כימיה, שיקבל עוד ידע והכשרה. אמר הבריסקער רוב: בעולם הזה יש גם פקולטות, יש אחד שהתפקיד שלו זה לעבור את ניסיון העושר, יש אחד שהתפקיד שלו זה לעבור את ניסיון העוני. יש כאלו שצריכים לעבור שבעים שנה את ניסיון העושר, שבעים שנה את ניסיון העוני. אבל ר' ברוך זלדוביץ היה עליו, הוא עבר את ניסיון העושר מצוין בעשרים שנה, והחליטו עכשיו להעביר אותו לפקולטה של ניסיון העוני. כך צריך להסתכל על החיים.

רבנות, ר' ברוך זלדוביץ הזה היה סבא של הסבתא שלי, אני עוד זוכר את הבת שלו, אישה חשובה מאוד, שרה פינס, אפשר הרבה לספר עליה. היה להם קשר חזק מאד עם בית בריסק, עם הבריסקער רוב, עם ר' חיים. אם היא היתה עדיין חיה היום היא היתה צריכה להיות כבר בת 150. כשאני הייתי ילד קטן היא היתה זקנה מופלגת, עיוורת, היא היתה אישה מאוד חכמה. והיא היתה מספרת איזה עשירות היה להם עד המהפכה, איזה עשירות! ואיזה עניות אחרי זה. והיתה עיוורת: קינדערלאך, קינדערלאך, עברנו בחיים את ניסיון העושר ועברנו בחיים את ניסיון העוני, ואני אומרת לכם ניסיון העושר הוא הרבה יותר קשה. אני מברכת את כל יוצאי חלצי שלא יהיה להם את ניסיון העושר. אני מוכרח לומר לכם שבינתיים הברכה התקיימה.

את זה צריך לדעת, החיים הם ניסיונות. ניסיון זה צורה איך להתעלות. ניתן דוגמה, זוג צעיר נולד להם ילד פגוע, פגוע מוחית, פגוע מוטורית, פיזית. הילד הזה דורש 24 שעות ביממה. ביום שנולד הילד ההורים מרגישים שחרב עליהם

בפרשת עקב, ופעם אחת בפרשה שלנו, שתכלית ירידת המן היא כדי שיהיו ניסיונות.

וזה לימוד עצום לחיים, החיים מלאים עם ניסיונות, זה חשוב מאוד שהצעירים ידעו שהחיים לא הולכים לפי התוכנית. אלו חחולמים שהחיים הולכים לפי התוכנית הם מקבלים מאוד מאוד מהר משברים. צריך לדעת ולהפנים שהחיים לא הולכים לפי התוכנית. הוסייפלער היה אומר: למה היום על כל דבר קטן בחור מקבל משבר? בגלל שפעם היתה עניות גדולה, מילדות ידעו שהחיים קשים. לא היה כזה דבר שילד מקבל מנכסיים חדשות, הבגדים היו עוברים בירושה מאח לאח, מדור לדור. מתי זכו פעם לאכול בשר ודגים? מתי?! ולעומת זאת היום יש את הכל בשפע. ילד רוצה מה שהוא רואה אצל החבר, והוא הולך לאבא שלו, אבא תקנה לי גם אופניים, תקנה לי קורקינט, והאבא הולך לגמ"ח וקונה לו. הוא רגיל שהוא מקבל את הכל. ואז מגיע הבר מצוה והוא נכנס לשיבה קטנה, שם הוא כבר צריך דברים אחרים, הוא צריך כבוד, מעמד. הוא רואה שהשני שואל יותר טוב בשיעור ויש לו יותר מעמד, ולכבוד אין גמ"ח, שמה הוא מתרסק. רבותי, צריך להתרגל מילדות שהחיים לא הולכים לפי התוכנית. יש ניסיונות, יש קשיים.

מה קורה כשהחיים הם לא לפי התוכנית? העולם מתחלק לשני סוגים, יש כאלו שמתרסקים, עכשיו הוא פטור מכל המצוות, הוא פטור מתורה, מתפילה, מבין אדם לחברו, אין לו סבלנות לא לאישה לא לילדים לא לחברים, אי אפשר לעמוד בד' אמות שלו. עכשיו הוא בניסיון, לא משנה איזה סוג ניסיון, עכשיו הוא בבידוד, עכשיו הוא בקורונה, עכשיו הוא פטור מכל התורה שלו. ויש כאלו שאומרים אין ברירה, אמנם זה לא לפי התכנית של החיים, זה הדיעבד של החיים, אבל צריך לדעת להתמודד, לשרוד, לעבוד גם בתקופה הזאת. אין ברירה, נחכה שיעבור הגל הזה.

מי משניהם צודק? הראשון או השני? מה אתם אומרים, רבותי? לכאורה נראה שהשני צודק יותר מהראשון. אבל האמת היא שאף אחד לא צודק. ההסתכלות הזאת שהניסיונות זה הדיעבד של החיים, זה משהו שהשתבש בתכנית, במערכת, זה הסתכלות מוטעית. בתוכנית שלך זה לא לפי התוכנית, אבל בתוכנית של הבורא עולם זה התוכנית. זה היסוד שאנחנו רואים בפרשת המן, ארבעים שנה יורד מן "למען אנסנו", התוכנית של החיים זה ניסיונות.

הזכרנו הרבה פעמים, לא באנו לעולם הזה בשביל לאכול פיצה ולא בשביל לאכול סטייקים. באנו לעולם הזה כדי לקנות קנייני נצח, להתענג על ה'. וכדי לקנות את הקנייני נצח כדי להתענג על ה' צריך שאדם יעמוד, אם הוא לא יעמוד זה יהיה נהמא דכיסופא, כמה שיש יותר ניסיונות יש יותר עבודה וזה פחות נהמא דכיסופא.

כל מה שאנחנו אומרים עכשיו זה כתוב במסילת ישרים בתחילת הספר. איך מתחיל המסילת ישרים? כולם מכירים את זה אבל נראה בפנים. המסילת ישרים מתחיל את הפרק הראשון, היו גדולי ישראל שלמדו את הפרק הזה כל החיים: יסוד החסידות ושורשי התמימה שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שיש מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמול כל ימי חייו. והוא ממשיך: והנה מה שהורנו חכמינו זכרונם לברכה שהאדם לא נברא אלא לתכלית שיתענג על ה' ולהנות מזיו שכניתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא, ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא. וכדי להגיע לזה יש את העולם הזה. איך מגיעים לזה? הוא ממשיך: והנה שם הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך והם הם התאוות החומריות - כל ניסיונות החיים, אשר אם ימשך אחריהם הרי הוא מתרחק והולך מן הטוב והמיטיב. כי כל ענייני העולם בין לטוב בין לרע הנה הם ניסיונות לאדם, העוני מצד אחד והעושר מצד אחד. וכפי השיעור אשר כבש את יצרו ותאוותיו ונתרחק מן המרחיקים אותו מהטוב ונשתדל להידבק בו כן ישיאנו וישמח בו. זאת אומרת, שכמה שיש יותר ניסיונות זה יותר סולם עליה כדי לזכות לקנות חיי נצח. כל הפרק הזה של המסילת ישרים, רוב הפרק זה מפורש בפסוק אחד שהזכרנו בפרשת עקב "למען ענותך לנסותך לדעת את אשר בלבבך... ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת, למען ענותך - שיהיה לך קשה, לנסותך - שיהיה לך ניסיון, והתכלית "להיטיבך באחריתך". זה סולם העליה להיטיבך באחריתך.

צריך לדעת שעל ידי כל ניסיון אדם עולה ועולה, מתעלה ומתעלה. אברהם אבינו ויוסף הצדיק לא היו יכולים להגיע למה שהם הגיעו בלי הניסיונות שהם עברו. ובזה מיושבת הקושיה הידועה שכולם שואלים בשביל מה הקב"ה היה צריך לנסות את אברהם אבינו בעשר ניסיונות, בעקידה, הרי הקב"ה יודע בדיוק מה רמתה הרוחנית שלו? אלא התשובה היא שניסיון זה לא רק מבחן, הניסיון עצמו מרומם, מגביה את האדם לדרגה יותר גבוהה. ניסיון זה מלשון "שאו נס ציונה" "וכנס על הגבעה", תורן גבוה. מרומם. "נתת ליראיך נס להתנוסס. זה היה אברהם אוהבי, כמה שאברהם אבינו אהב את הקב"ה לפני העקידה, על ידי העקידה הוא התעלה הרבה יותר, האהבת ה' שהיה לו. כל ניסיון מרומם את האדם. כך צריכה להיות ההסתכלות על כל ניסיונות החיים, כל ניסיונות החיים הם סולם לעליה. אצלנו ניסיון זה משהו שהשתבש

עולמם, אבל כשתפגשו את ההורים האלו אחרי שהילד מגיע לגיל 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, ותשאלו אותם: נו, מה שלום יענקלע שלכם? מה שלום הפעקאלע שלכם? אתם יודעים מה זה פעקאלע? זה חבילה, חבילה של צרות. הם יפגעו עד עמקי נשמתם, פעקאלע? יענקלע שלנו זה פעקאלע? זה האוצר הכי נפלא שיש לנו. איזה חן, איזה מתיקות, איזה טוהר, איזה נשמה. וחוך מזה כל הבית שלנו, כל הבנין של הבית בגשמיית ברוחניות זה בזכותו, איזה אמונה, איזה ביטחון, איזה תפילות, איזה קרבת אלוקים, איזה נתינה, איזה חסד. את כל הבנים, כל האחים, כל האחיות, זה בנה להיות נותנים, בנה את המידות שלהם, אנחנו לא יכולים לתאר איך הבית היה נראה בלי יענקלע, לזה אתם קוראים פעקאלע? זה האוצר הכי יקר שיש לנו. וכך הם מעשים שבכל יום.

ומי שבעל דרגה, כבר ביום שהוא מקבל את הבשורה שנולד לו כזה תינוק, הוא יודע שזה התוכנית שנתנו לו בחיים, הוא לא נשבר, הוא יודע שזה התוכנית. וכך בכל מקרי החיים. החיים זה עם ניסיונות.

בספר הישר המיוחס לרבינו תם מביא שיש לאדם ימי אהבה ויש ימי שנאה. יש ימים שהכל הולך טוב ויש ימים שהכל הולך קשה. בימי האהבה אתה קם בבוקר יש לך מצב רוח, מתפלל טוב, לומד טוב, מאיר פנים לכל אחד, הכל דופק, ובימי השנאה אתה אפאטי, אין לך חשק לצאת מהמיטה, אין חשק ללמוד, אין חשק להתפלל, לדבר עם אנשים. לפעמים זה עם סיבה לפעמים זה בלי סיבה, כמו שהסטיפלער היה אומר: לפעמים באמת פגעו בכבוד שלו, לפעמים נדמה לו שפגעו בכבוד שלו. וצריך לדעת שימי שנאה הם ניסיון, וכמה שאדם מתחזק בימי השנאה הוא זוכה להרבה יותר סיעתא דשמיא אחר כך בימי האהבה.

איך מתמודדים עם ימי השנאה, בפרט בימי הבחרות שזה קורה הרבה? הזכרנו חמש טיפים איך להתמודד עם ימי השנאה. הטיפ הראשון: בן אדם כשהוא בימי שנאה, הוא חושב שהוא בן יחיד, שרק הוא עובר את זה, אבל צריך לדעת שזה צרת רבים, וצרת רבים חצי נחמה. כולם, עברו את זה, עוברים את זה, ויעברו את זה. זה שמיימין עבר את זה לפני שבועיים, וזה שמשמאל יעבור את זה עוד שבועיים, וגם זה שמוחך שנראה לך שהוא הבחור הכי שמח, הכי פריילאך, כלפי חוץ הוא כזה, אבל הוא עצמו גם עכשיו בתוך הבור השחור הזה. כולם עוברים ויעברו. אולי השוטים לא עוברים את זה, יוסיף דעת יוסיף מכאוב.

הטיפ השני: כשנמצאים בתוך ימי השנאה, נדמה שלעולם לא יצאו מזה. אמר לי משהו שהיה פעם אצל הסטיפלער, היה לו איזה משבר בלי סיבה, היתה לו תקופה מאוד קשה. אמר לו הסטיפלער: הוא עשה לו עם הידיים, נכון שכשאתה בתוך המשבר והקושי נדמה לך שזה ימשך כך לעולם ועד, אבל תדע תאמין שזה יעבור, זה לא לעולם ועד. והביא לו על כך הסטיפלער את דברי חז"ל הקדושים (עבודה זרה נה, א) "חלאים רעים ונאמנים" נאמנים בשבעתם, באיזה יום, באיזה רגע, באיזה שניה, הם יגיעו, ובאיזה יום, באיזה רגע, באיזה שניה, הם ילכו. ועל ידי תפילה גם אפשר לעשות להם זירוז. זה הדבר השני, לדעת שזה יעבור.

הדבר השלישי: לא למדוד בימי השנאה ביחס לאחרים, מה הרמה הלימודית שלי עכשיו ומה של אחרים, לי יותר קשה להתרכז, אין שמחת חיים. לא למדוד את הרמה, את ההספק. וגם לא למדוד ביחס לעצמך לפני שבועיים, שאז הספקתי בחצי שעה מה שעכשיו אני לא מספיק ביומיים. ולמה לא למדוד? בגלל שזה הפוך, היום אתה מספיק בשעה מה שלפני שבועיים לא הספקת במאה שעות! בשמים מודדים אחרת ממה שאנחנו מודדים, דברי חז"ל קודש קודשים "יפה אחת בצער ממאה שלא בצער", בשמים מה שאתה עושה עכשיו שווה הרבה יותר. אל תעשה מדידות. אחד הדברים שמאוד חיוקני אותי, כשראיתי את מורי ורבי הרב אלישיב זצ"ל בשנתו האחרונה. הוא נפטר בגיל 102 ובשנה האחרונה הלב שלו היה מאוד חלש, הוא לא יצא מהבית, לא הלך להגיד שיעורים, הוא היה ישן יותר. אבל כשהוא לא ישן, הוא למד בלי הפסק. ראו אותו שבועיים אוחז באותו דף גמרא בלי לפתוח ספרים, זאת אומרת שההספק והרמה של הלימוד בתקופה הזאת היה מאית ממה שהיה בשנים צעירות יותר, ובאופן טבעי הוא היה צריך לחשוב "למה זה אנוכי". אבל הוא ידע שזה הפוך, שעכשיו יפה אחת בצער ממאה שלא בצער, והוא למד באותה שקיעות, באותה התמדה.

הטיפ הרביעי: כשנמצאים בימי שנאה לשמור על סדר יום יציב. יש מי שבימי שנאה ישן מאוחר, קם מאוחר, אוכל לא מסודר, מפטפט. זה מאוד לא בריא. גם בימי שנאה צריך וכדאי לישון בזמן, לקום בזמן, להקפיד על סדרים, לשמור על סדר יום יציב.

הטיפ החמישי: למרות שאתה שומר על סדר יום יציב במסגרת הכללית, עדיין שזה יהיה עם הרפיה מסוימת. אם יש לך איזה תוספות מאוד מסובך, אתה יכול ללמוד רק חלק מהתוספות, לא יקרא שום דבר. תלמד גמרא רש"י, תלך קצת יותר לטייל, תעשה קצת הליכה, אבל לשמור על סדר יום יציב.

נדבר על עוד ענין חשוב מאוד לחיים. יש שתי מימרות בגמרא בפרק יום הכיפורים דף אחרי דף. נתחיל עם מימרא אחת במסכתא יומא דף ע"א, שאלו תלמידי דף רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר

ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמישה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב - הבית ריק, המקרר ריק, אין מן, במדבר לא היה כלום. נמצאו כולן מכוונים את ליבם לאביהן שבשמים.

התלמידים של רבי שמעון בן יוחאי שאלו אותו, וכי זה לא יותר פרקטי שירד מן פעם בשנה? והוא אמר, שהמעלה של ירידת המן מהיום למחר היא שכל הזמן אתה תלוי בהקב"ה, אתה מרגיש את הקשר. זה מימרא ביומא דף ע"ו ע"א.

עכשיו נדפדף דף אחד אחרון לדף ע"ה ע"א, תניא אמר רבי יוסי: בא וראה שלא כמיידת הקב"ה מיידת בשר ודם, מיידת בשר ודם מקניט את חברו יורד עימו לחייו, אבל הקב"ה אינו כן קילל את הנחש עולה לגג מזונותיו עימו, יורד למטה מזונותיו עימו. הקב"ה קילל את הנחש "עפר תאכל כל ימי חיך", ועל ידי הקללה הזאת נהיה מצב שבכל מקום שהוא הולך יש לו מזונות.

אז תשאלו קושיה, אם כך זה לא קללה, זה ברכה. אי, אומר הקוצקער וכיוון לדבריו השם משמואל דבר נפלא, נגיד את זה עם משל. היה בן מלך שסרח, המלך נתן לו עונש מהיום אתה לא דורך בארמון שלי, כל בני המלך היו באים כל יום לאכול ארוחת צהרים על שולחן המלך, אבל לאותו בן שסרח הוא נתן כרטיס ויזה שאם הכרטיס הזה הוא יכול לאכול בכל מסעדה שהוא רוצה חנים אין כסף, על חשבון המלכות, אבל לארמון לאכול עם המלך הוא לא מגיע. זה קללה או ברכה? נכון שהוא מסודר, אבל הוא מנותק מהמלך. דוד המלך אומר בתהלים "עיני כל אליך ישברו", כל הברואים כולם, אווזים, תרנגולים, פרות, חמורים, כבשים, כולם "אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם". אבל הנחש מסודר, יש לו עפר, הוא לא צריך את הקב"ה, הוא מנותק, אין לו קשר עם הקב"ה. הקללה הכי גדולה היא שכן אדם מרגיש שהוא לא צריך את הקב"ה, והברכה הכי גדולה היא שכן אדם מרגיש כל הזמן שהוא תלוי בהקב"ה. בשתי המימרות הללו אנחנו רואים שה'נחש' וה'מלך' הם שני הפכים. שלעומת הנחש שאין לו קשר עם הקב"ה, אוכלי המן קיבלו רק מהיום למחר, אין להם כלום במקרר, כל הזמן הם היו מכוונים ליבם לאביהם שבשמים. וזה סוד הענין שבפרשת חוקת כשבני ישראל התלוננו על המן, הם נעשו על ידי נחשים "וישלה ה' בעם את הנחשים..."

נסיים במעשה, היה רבי'ה גדול לפני קרוב למאתיים שנה. בא אליו חסיד ואמר: אני מוכרח להגיד לרבי'ה, שאני אומר פרשת המן שניים מקרא ואחד תרגום ואחד רק ביום שלישי של פרשת בשלח, אלא יום יום 365 יום בשנה, שניים מקרא ואחד תרגום עם כל התפילות שיש על המן בכוננות ובדמעות, אבל כיון שצריך גם לעשות השתדלות אני קונה כרטיס פיס כל שבוע כבר כמה שנים, ואני לא רואה שקל. איפה הסגולה של פרשת המן? למה אני לא זוכה אפילו פעם אחת בלוטו? אולי צריך לנסוע לקבר של ר' מנדל מרימינוב, למה הסגולה לא עובדת? הסתכל עליו הרב'ה, ואמר לו: מה? אתה אומר פרשת המן ואתה רוצה לזכות בפיס? אין סטירת לחי לפרשת המן יותר מלזכות בפיס. כל הענין של המן הוא יצאו העם ולקטו, שיהיו מכוונים את ליבם לאביהם שבשמים, ואתה רוצה שיהיה לך בצד מיליון דולר מסודר. פרשת המן זה סגולה שיהיה לך דבר יום ביומו, זה הסגולה של פרשת המן. והוספנו לזה עוד דובדבן אחד, שמי שבאמת רוצה לזכות בפיס, הייתי מציע לו במקום לומר את פרשת המן שיאמר את פרשת הנחש, אז אולי יש לו סיכוי לזכות בפיס... ה' יזכנו.

(הגר"א דיסקין)

אומרת התורה: {שמות טו, כב} ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים.

אומר רש"י - ויסע משה. הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאים אותם בים, וגדולה היתה בזת הים מביות מצרים, שנאמר (שיר השירים א יא) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, לפיכך הצרך להסיען בעל כרחם.

אומרים חז"ל {מסכת בכורות ה, ב} - שאין לך כל אחד ואחד מ ישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים.

בפרשת שבוע שעבר, פרשת בא, מבקש הקב"ה ממשה רבינו: {יא, ב} דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב וגו'. אומרים חז"ל בגמרא {מסכת ברכות ט, א} - {שמות יא-ב} דבר נא באזני העם וגו'. אמרי דבי ר' ינאי: אין נא אלא לשון בקשה.

נשאלת השאלה - בשביל מה צריך להתחנן הקב"ה כדי שישראל יועילו בטובם? לקחת מביות מצרים - והרי כל אדם שתיתן סכום כסף, הוא יקח בשמחה ויבקש עוד אז מה פתאום צריך להתחנן בפניהם!?

כדי להבין את יסוד הדברים, נביא תחילה את דברי האזנים לתורה בפרשת בא:

אומר האזנים לתורה - דבר נא. אין נא אלא לשון בקשה {ברכות ט}, בקשה זו למה? האם היו בני ישראל אז מואסים בכסף וזהב, שצריך היה לבקש אותם שישראלו? וגם הטעם, כדי שלא יאמר אותו צדיק - אינו מובן, וכי אין הקב"ה רוצה לקיים הבטחתו, אלא כדי שלא יאמר אותו צדיק? דבר זה נשאל לחכמים ולא פירשוהו, עד שפירשו הזמן הזה שבו עלתה שאלת השילומים

מגרמניה הארורה בעד רכוש ישראל, ששדדה ושהחריבה בארצה ובכל מקום שדרכה כף רגלם הטמאה של קלגסיה – רוצחיה שהרגו יותר מששת מיליון מאחינו בני ישראל יושבי אירופה. וכאשר גברו עליהם אויביהם ונצחום, עלתה שאלת השילומים לעם ישראל בעד רכושם. ויחלק לב העם לשניים: קצתם אומרים, האם רוצחינו יהיו גם יורשינו? וקצתם טוענים שאין לעם ישראל לבוא בשום מו"מ עם הרשעים האלה, ולמה יאמרו בגוים שלקחנו כפר לנפשות אחינו ששפכו את דמם כמים? ומזה ניקח להבין את רגשות אבותינו, יוצאי מצרים, שבדאי היו ביניהם הרבה אבות, שהמצרים שכלו אותם מבניהם ולא רצו לבוא במו"מ עם מעניהם ושוחטי ילדיהם וחשבו את הכסף וזהב שיקבלו מהמצרים כ"דמי ולדות", כפר בעד נפש עולליהם, שזרקום ליאור או ששמו אותם בחומות פתם ורעמסס במקום לבנים. והיה בעד זה, שלא יקבלו מהם שום דבר; לעומתם טענו אחרים, שמגיע לעם ישראל שכר חלף עבודתם בחמר ובלבנים רד"ו שנה. וה' ראה ללבות גואלי הדם, כי יחס ללבבם על נפש עולליהם, ונפשו מרה עליהם על בניהם, שנשחטו לתוך אמבטיות של פרעה – ולא כפרה עליהם את שאלת הכלי כסף וזהב וגיגית, ולא צוה על כל עדת ישראל לעשות כן, אלא ביקש מהם "דבר נא באזני העם וישאלו". והטעם לזה: אף שהם מוחלים ואינם רוצים בכסף המצרים, אבל "כדי שלא יאמרו אותו צדיק ועבדו וענו אתם קיים בהם, ואחר כן יצאו ברכש גדול לא קיים בהם" – עליהם לקחת.

שאלת השאלה – בגלל שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו (בראשית טו, יד) וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול – בגלל ההבטחה הזאת צריך לצאת עם כל כך הרבה כסף ממצרים! ועוד, בשביל מה להעמיס תשעים חמורים לובים בטונות של זהב וכסף, ולהיגרר עם זה במדבר!

מהדברים האלה, נוכל ללמוד יסוד נפלא בעבודת ה' שלנו:

ישנה מחלה חשוכת מרפא, שנקראת 'תאוה לכסף' ☺; וגם אנשים שיש להם מיליארד דולר, או עשר מיליארד דולר, עדין ממשיכים לעבוד ולייצר מיליארדים של דולרים כל שנה.

שאלת השאלה – בשביל מה אתה צריך את כל זה? אתה כבר בן חמישים – אתה יכל לעזוב הכל וללכת לכולל ללמוד!

"מה זאת אומרת למה אני צריך? – המנוע חייב להמשיך לעבוד..." ☹

מבאר את זה שלמה המלך בפס' אחד – {קהלת ה, ט} "אהב כסף לא ישבע כסף" – למה התכוון שלמה המלך בפס' הזה?

באים חז"ל ומסבירים לנו את היסוד. אדם שיש לו מנה – ירצה מאתים. כדי שהוא ירצה את המאתים, הוא חייב שיהיה לו את המנה קודם. אם אין לו מנה, הוא לא ירצה כלום! – מתי מתחיל ה'רוצה'? כשיש את ה'מנה'.

חתן וכלה עושים טיול בעיר. הכלה לא מכירה את העיר היות והיא באה מהכפר, ולכן החתן הטרי מכיר לאשתו את הסביבה 'החדשה'. הם עוברים על יד חנות פיצוחים והחתן מציע להיכנס – "בואי ואקנה לך מעדן שלא טעמת מעולם!" – וקונה 200 גרם של פיסטוק חלבי; האישה שולחת את ידה וטועמת ומיד מבקשת עוד אחד! אומר לה החתן: "בשביל מה, כולם אותו טעם!" ☹

מתי בנאדם נעשה נרקומן? רק לאחר שהוא הכניס כבר את הסם לגופו; לפני שהוא הכניס, לא היתה לו את התאוה לסם;

אם יאמרו לך: "תשמע, אם תיקח את הסם הזה אתה תתחיל להיות בעננים" – אתה תיקח??? סביר להניח שלא. מתי תתחיל לצרוך את זה? לאחר הפעם הראשונה שהשתמשת – מיד אתה כבר מכור לזה! – ולמה??? – כי טעמת מזה! כבר יש לך את ה'מנה!' אם לא היה לך את ה'מנה', לא היית רוצה 'מאתים'!

א"כ בשביל מה נתן הקב"ה את התאוה הזאת של "יש לו מנה רוצה מאתים" – "אהב כסף לא ישבע כסף"?

בא שלמה המלך בספר משלי, ומגלה לנו את הסוד – ולמה נתן לנו הקב"ה את התאוה הזאת לכסף? כדי שנעתיק אותה לקדושה וטהרה – לתורה ולמצוות! – שנאמר {משלי ב, ד} **אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה:** {ה} אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא!

אומרת הגמרא {מסכת מכות י, א} – דרש רבי סימאי מאי דכתיב {קהלת ה-ט} אוהב כסף לא ישבע כסף ומי אוהב בהמון לא תבואה? אוהב כסף לא ישבע כסף דהיינו, אוהב מצוות לא ישבע מצוות; זה מכון למשה רבינו שהיה יודע שאין שלש הערים שבעבר הירדן קולטות. עד שלא נבחרו שלש הערים שבארץ כנען; ואמר אף על פי כן: "מצוה שבאה לידי אקיימנה", ולפיכך הבדיל את ערי המקלט שבעבר הירדן, אף שעדיין לא קלטו.

אומרים חז"ל {מסכת עירובין נד, א} – א"ל שמואל לרב יהודה: שינא הרי אתה שנון וחרף חטוף ואכול חטוף ואישתי (ושתה) דעלמא דאזלינן מיניה שכן העולם הזה שאנו הולכים ממנו, כלומר, שאנו עתידים לעזוב כשנמות כהלוא דמי דומה הוא לחופה שהולכת מהר, שהיום הוא כאן, בהישג ידינו, ולמחר כשנעזבנו איננו.

ישנו בנאדם שמגיע לחתונה בשעה 22:00. הוא ניגש למלצר ושואל אותו: "תגיד, יש משהו לאכול???"

"כן, נשאר שניצל עם פירה"

"תשמע תשמע, הקיבה שלי לא רגילה לזה; אני רגיל קודם לבורקס, אח"כ מוסקה ורק אח"כ תביא שניצל"

"תקשיב אדוני, אם היית מגיע בשעה 20:00, הייתי יכול להגיש לך את זה. אבל הגעת עכשיו – זה מה יש כרגע – שניצל עם פירה!"

אדם שיש לו תאוה לכסף, אם יבוא אליו קליינט בשעה שהוא כבר סוגר את החנות ויבקש לקנות חולצה וזוג גרביים – האם הוא יגיד לו "אני מצטער, כבר סגרת"? – ודאי שלא! הוא יפתח את כל החנות מחדש! – ולמה?! – כי זה המושג של "אהב כסף לא ישבע כסף".

הקב"ה הולך לתת לעם ישראל תורה. לעבד אין שום תאוה. כשיש את ה'מנה', אז מתחילה התאוה!

כל אלה שנולדו במצרים, מימיהם לא ראו גרוש! כולם נולדו לתוך עבדות מצרים! – כמי"ש {במדבר יא, ה} זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים – מי בכלל ידע מה זה כסף?

אם היו באים לעבד ואומרים לו: "תשמע, אם תישאר בעבדות שלך עוד חצי שנה, תקבל פרס של 50 אלף דולר", הוא ישר יאמר: "תעזוב אותי מהכל, תן לי לצאת החוצה לחופשי!"

אמר הקב"ה, אם כל הדרך להגיע לאהבת ה' בנויה על "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה" – איך אני יכל לתת להם תורה, והרי אין להם שום חשק לכסף?! – אין להם עדיין את ה'מנה'!

איך מתפעלים את ה'מנוע'?

פשוט מאד. צריך שבכיס יהיה להם את ה'מנה' ואז מיד הם כבר ירצו 'מאתים' – איך עושים את זה??? פשוט מאד – {יא, ב} **דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב וגו'** – לא רק בגלל ההבטחה שלי לאברהם, אלא משום שאני הולך לתת להם את התורה! – ואם לא יהיה את ה' – **"תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה"**, לא תהיה לי דרך למשוך אותם אל התורה והמצוות!

"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב" – ויצאים כל א' עם תשעים חמורים לובים עמוסים מביזת מצרים; אומר הקב"ה: "כעת יש להם את ה'מנה', בוא ונראה עכשיו אם הם ירצו את ה'מאתים'" – מה עשה הקב"ה?! הכניס לפרעה לראש, שיעטר את הסוסים שלו בכסף, בזהב, ביהלומים ואבנים טובות, וכעת הוא דוהר עם הכל לעבר ים סוף – כולם טובעים, ואז הים מתחיל לפלוט את גופות המצרים והדולרים מתחילים לצוף – מה עושים ישראל באותה שעה? מתחילים להעמיס! – קומה ועוד קומה ועוד קומה – בשביל מה אתם צריכים את כל הכסף הזה??? – "צריך לבדוק שהמנוע עובד!" ☺

בדרך כלל שיש 'מנה' – רוצים 'מאתים'; כאן בים סוף, היה להם 'מנה' – קפצו ישר לארבע מאות!

אומרים חז"ל {שיר השירים רבה, פרשה א, אות יא} – תורי זהב נעשה לך. תורי זהב נעשה לך, זו זות הים. עם נקדות הכסף, זו זות מצרים. כשם שהפרש בין כסף לזהב, כך יש שבח ממון הים מזות מצרים, שנאמר {יחזקאל טז, ז}: ותבאי בעדי עדיים, בעדי, זו זות מצרים. עדיים, זו זות הים.

אמר הקב"ה: "אם המנוע עובד על טורבו, כעת אפשר ללכת לקבלת התורה!"

☺ - ולכן מיד נאמר {טו, כב} **"ויסע משה את ישראל מים סוף וגו'"** – "קדימה, כמה כסף אתם צריכים עוד – לכו מפה!" –

המנוע התחיל לעבוד כל כך מהר, עד שהתאוה כבר השתלטה עליהם! – אמר להם הקב"ה: "רבותי! אם תישארו עם הצימאון לכסף, כשתגיעו למרה המים יהיו לכם מרים מאד! ואתם יודעים מה התוצאה שתגיע עם זה?! – **וישמן ישורון ויבעט** – מזה יגיע חטא העגל ומזה יגיעו כל העבירות והצרות!"

צריכים לקחת כעת את אותה השתוקקות לכסף – ומה לעשות איתה??? –

אומר דוד המלך {תהילים סג, ב} **"צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים"** – את הצימאון הזה, צריכים להעביר לצימאון של תורה ולצימאון לדביקות בקב"ה!

הביא אותם הקב"ה למרה, ושם לא היה להם מים לשתות, שנאמר {טו, כב} וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים;

אומרים חז"ל {מכילתא דרבי ישמעאל, בשלח פרשה א} – ולא מצאו מים; דורשי רשומות אמרו: לא מצאו דברי תורה שנמשלו למים, ומנין שנמשלו למים? שנאמר "הוי כל צמא לכו למים".

אומרת התורה: "שם שם לו חק ומשפט ושם נסוהו" – שם נתן להם מצוות! אמר להם הקב"ה: "כעת לאחר שאת התשוקה לכסף העברתם לתורה, אתם יכולים לקבל את המצוות!"

{טו, כה} **ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וגו'** – ומה רצה לרמז לו בזה?

אומר הכלי יקר – ויבאו מרתה וגו'. הקרה ה' לפנייהם ענין מי מרה לחזור ולעשות בהם נסיון אם יהיו ראויין לקבלת התורה, כי כבר נחלקו רז"ל (מכילתא בשלח פר' א) במה שנאמר ויורוהו ה' עץ, י"א שהיה זית, וי"א שהיה ערבה, וי"א הרדופני, רשב"י אמר דבר מן התורה הראהו שנאמר (משלי ג.יח) עץ חיים היא, וביאור הענין שהתורה תחילתה מרה ונקראת תושיה שמתשת כחו של אדם, ורז"ל אמרו למה נמשלה התורה לזית מה זית זה תחילתו מר וסופו מתוק אף ד"ת כן, והמצות ג"כ לאו ליהנות נתנו, וכמ"ש ותגיד לבני ישראל דברים קשים כגידון, כי חולי הנפש כמו חולי הגוף כי כמו שרוב חולי הגוף דרכם להתרפאות ע"י לקיחת עשבים מרים ואם אין החולה מאמין אל הרופא ימאן לקבלם, כך בחולי הנפשות שהיו חולים ע"י קניית אמונות רעות שקנו במצרים, רצה הקב"ה לרפאותם ע"י קבלת התורה שנמשלה לזית כי ראשיתה מרה כזית, ויש לחוש פן ואולי יהרהרו ישראל בלבם לאמר איך יתכן לרפאות דבר מר בדבר מר, ע"כ הביאם ה' לידי נסיון והקרה לפנייהם ענין מי מרה שנמתקו בדבר מר, ובזה נסה אותם האלהים אם יאמינו שבכח אלהי עשה משה את הדבר הזה אז יאמינו גם כן שע"י התורה יומתק מרירות הנפש, ואם יאמרו שבכח איזו לחש עשה הדבר הזה לא יהיו ראויין לקבל התורה, לכך נאמר ויורוהו ה' עץ, והיה לו לומר ויראהו אלא ויורוהו היינו שלמדו דרך התורה, כמ"ש (משלי ד.ד) ויורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצותי וחייה. וצוה לו לקחת עץ להיות דוגמא ומשל אל התורה שנקראת עץ חיים, ולמ"ד שהיה זית אתי שפיר למשל על דברי תורה שתחילתה מרה, כזית זה שתחילתו מר וסופו מתוק, וע"ז נאמר שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו, ונסיון זה הוא אם יהיו ראויים לקבלת התורה.

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

ע"פ הדברים האלה, נוכל כעת להבין יסוד נפלא:
מיד לאחד מכן, לוקח הקב"ה את עם ישראל למקום שנקרא 'אילמה' – ומה יש שמה?! – אומרת התורה: "שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים" שאננו, למה דוקא 'תמרים' – וכי אי אפשר אתרוגים או רימונים?! – התשובה פשוטה מאוד:
אומרת הגמרא {מסכת פסחים פז, ב. פח, א} – ואמר רבי אלעזר: לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבבל אלא מפני שעמוקה כשאלו ... עולא אמר: כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה.

אומר רש"י – תמרים. יש בבבל הרבה.
שאלת השאלה – מה הקשר בין תמרים לתורה?

שאלות לפי א' ב' על הפרשה. (מהרב מ. אלינגר)

- א. שם חנו אחרי "סוכות" (יג, כ) גלגל (יד, כה). ב. העם שיצא ממצרים (יג, יח). ג. ראש (טז, טז) מקום גבוה (יז, י). ד. שביל כיוון הליכה (יג, יח). ה. הוסיף על הנצרך (טז, יח). ו. הפסוקים הרומזים לשם בן ע"ב (יד יט כא) ואשבח/ אבנה לו בית (טו, ב). ז. צורת המן כמו (טז, לא). ח. המים שימשו כ... (יד, כט) כעם (טו, ז). ט. כיסוי למן (טז, יג). י. הסריח (טז, כ). יא. בו ד' נשבע (יז, טז). יב. למטרת עמוד האש (יג, כא). יג. שם מקום, קרוב לים סוף (יד, א). יד. בורחים (יד, כז) בית (טו, יג). טו. מבועו עם המצריים (טו, יט). יז. צדיקים טבעו כמותה (טו, י). יח. אימה מקרוב (טו, טז). יט. כלי (טז לג) סלע (יז ו). כ. המחנות לא עשו זאת, כל הלילה (יד, כ). כא. מחסור באוכל (טז, ג). כ. ש. ממונים (על חיל המרכבות) (יד, ז). כא. עומק המצולות (טו, ה) שבעים כמותם באילים (טו, כז)

בדרך הדרוש

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה: (יג, יז)

לבאר את המך הכתוב וחמשים עלו וכו', נראה ע"פ מה דאיתא במפרשים דמה שנאמר לאברהם אבינו ועבדו וענו אותם הנו רק ס' רבוא, כי כן סתם מספר בני ישראל הוא ס' רבוא, אמנם בני ישראל היו במצרים ה' פעמים ס' רבוא כמו שכתוב וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ופירש"י אחד מחמשה יצאו ודי' חלקים מתו בשלשת ימי אפילה, נמצא מה שהיה ראוי לס' רבוא לעשות עבודה בת"ל שנים עשו ה' פעמים ס' רבוא בפ"ו שנים, כי ה' פעמים פ"ו עולה ת"ל ונתקים ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ת"ל שנה. וא"כ א"ש דקאמר ולא נחם אלקים וגו' פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה, וכדי שלא תקשה הא באמת בדין הוא שישומו למצרים מאחר דעדיין לא הגיע הזמן שאמר הקב"ה לאברהם, ע"כ בא כמתרץ וחמשים עלו בני ישראל ר"ל דס' רבוא שיצאו ממצרים לא היה רק חלק

חמישית נמצא שהיו במצרים ה' פעמים ס' רבוא וכבר נשלם הקץ. (בא ישועה ונחמה)

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר (טו, א)

במדרש תנחומא: אז ישיר משה, "לה' יאמר וה' לא לבשר ודם וכו', ויאמרו לאמר מהו לאמר רבי אלעזר בן תדיו" אומר משה פתח תחלה וישאל גומרין כי גאה גאה משה אמר עזי וזמרת יה וישאל אומרים ויהי לי לישועה משה אמר ה' איש מלחמה וישאל אומרים ה' שמו וכו'" יש להבין מה רצה בהא ד"לה' יאמר וה'", ואפשר לבאר ע"פ מה דאיתא בגמ' סוטה הפלוגתא האך אמרו ישראל את השירה, ואיתא התם שאמרו כקטן שגדול מקרה לו את ההלל. והיינו מדין שומע כעונה. והנה כתבו האחרונים שדין "שומע כעונה" שייך רק בדברים שבין אדם למקום, כגון בתפילה ובברכות, אבל בדברים שבין אדם לחבירו, כגון מצוות תוכחה, שם לא שייך לומר שומע כעונה שהרי נדרש כאן שמיעה ממש, וכן כלפי דין הפקר, הרי הוא בעצמו צריך לומר בפיו. וי"ל, דזה היה קשה לו למדרש, שהאך אמרו

השירה ויצאו מדין "שומע כעונה"? אלא כיון ד"לה' יאמרוה", שפיר אפשר לצאת ידי שומע כעונה.

(ציוני תורה)

הים ראה ויננס (תהילים קיד)

במדרש הים ראה ויננס מה ראה ברייתא דר' ישמעאל ראה ותמוה, ונראה דאיתא במדרש כשאמר הקב"ה לים שיקרע אמר הים לפני הקב"ה הללו עע"ז והללו עובדי ע"ז מה נשתנו אלו מאלו אמר הקב"ה הללו עשו תשובה וזה תלי' בפלוגתא אם מועלת תשובה בב"נ או לא ולכאורה מוכח דתשובה מועלת בב"נ דאיתא בגמ' יומא (דף ל"ז ע"א) מה דכתיב ושם רשעים ירקב שיעלה רקבון בשמותם דהיינו שלא יהי קוראין לאדם על שמם דהיינו על שם רשע וקשה למה קוראין ישמעאל הלא ישמעאל ה' רשע והתירוץ דישמעאל עשה תשובה ומזה מוכח דתשובה מהני גם בב"נ לפ"ז שפיר המדרש הים ראה ויננס וקשה הללו וכו' ויתרץ דהם עשו תשובה ומנ"ל דמהני תשובה מוכח ישמעאל וזה שפיר ברייתא דר"י ראה ודו"ק:

(מדרש ינותן).

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת בשלח תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 469

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

האמן והאמונה

אחר מעמד קריעת ים סוף העפילו בני ישראל לרום פסגת האמונה, וכפי שמעידה התורה בפרשתנו (שמות יד לא): "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו".

רבנו בחיי, מגדולי מפרשי המקרא, למד מפסוק זה גלוי נפלא על סוד ענית אמן, ואלו דבריו: "ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן".

נראה שרבנו בחיי מבקש בדבריו להבהיר לנו שגם כיום, אלפי שנים לאחר אותו מעמד, עדין יכול כל אהד מאתנו להעפיל לדרגת אמונתם של דור יוצאי מצרים. באמצעות ענית אמן סלולה הדרך לכל יהודי באשר הוא להשריש ולחזק את אמונתו בלבו.

רבנו בחיי הפליא לחדש, שענית אמן אינה רק הצטרפות לברכת המברך, שאלו פן, נתן היה לעשות זאת באמצעות אפני שבח אחרים. חכמים בחרו דוקא במלה "אמן" - בנקודה המזיק - כי יש במלה זו כח עצום ומפלא לבנות משפן אמונה בלב כל אדם ואדם.

עבדה זאת יכולה להסביר לנו מדוע קשרו חכמים לענית אמן סגולות כה רבות והבטיחו הבטחות מפלאות למקפיד על ענייתה פראוי. שהלא כל בר דעת מבין ומפיר כי הדרך הטובה ביותר להמשיך ישועות וברכות לאדם היא האמונה הפשוטה והתמימה, זו שמתבססת בלב האדם באמצעות האמן.

לעניות דעתי דברי רבנו בחיי יכולים לתת לנו הבט נוסף לטעמו של המנהג הקדום לומר ברכות השחר בחברותא. שהרי יסוד התפלה הוא האמונה, וכאשר זוכה האדם להשריש אמונה בלבו עוד לפני התפלה באמצעות ענית אמן, הרי תגדל בכך מעלת תפלתו עד אין שעור.

אם נברך מדי בקר ברכות השחר בחברותא, ומתוך כך נתפלל באמונה שלמה, בודאי מתקבל תפלתנו ברחמים וברצון. אמן.

בקריאת 'אמן' - יסוד כל התורה' שבת שלום

218 219 מכאן

תפלה בהכנעה מתקבלת

"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (יד טו)

תמיהה ידועה היא: וכי מה יעשה משה בעת צרה אם לא לצעק אל ה'?

רבי אריה צבי פרומר מקוז'גלוב פרש כי לפיכך תרגם אונקלוס את לשון הפתוב: "מה תצעק אלי", במשמעות: "קבילית צלותך" - קבלתי תפלתך. לדבריו, הקדוש ברוך הוא לא בא להורות למשה לחלל מתפלתו, אלא אדרבה להודיעו שתפלתו התקבלה, לאמר: "מה תצעק" - מה שצעקת, הגיע אלי ותפלתך התקבלה.

הוסיף ואמר הרב מקוז'גלוב שכתוב זה אף רומז לכך שקבלת התפלה תלויה בעמק הכנעתו של המתפלל לפני בוראו; "מה תצעק" - אם תפלתך תאמר בהכנעה, בבחינת "מה" (ראה רש"י להלן טז ז), מבטח לך ששערי שמים יפתחו לפניך והיא תגיע אלי" (ארץ צבי).

הים נקרע לפני משה

"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו; ואתה הרים את מטף ונטה את ירך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה" (יד טז-טז)

באר רבי יוסף שאול נתנזון:

אם מטרת קריעת ים סוף היתה כדי לאפשר לבני ישראל לעבר את הים, יכול היה להולכים על גבי המים מבלי לבקע את הים. הסבה לכך שעשה את הנס דוקא באפן זה היתה כדי להראות קבל עם ועדה שהקדוש ברוך הוא הכפיף את הטבע למשה איש האלקים; בנטותו ידו על הים הוא יקרע לשנים ובנטותו ידו בשנית ישובו המים לאיתנם. זהו שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" - על המים פעל פני היבשה. ואולם לפי שברצוני להראות לבני ישראל שהטבע פופו בפנייה לפיכך: "ואתה הרים את מטף ונטה את ירך על הים ובקעהו".

בכך נבין את הסבה שתקנו לומר בברכת הגאולה שבתפלת ערבית: "מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה"; הסבה שהקדוש ברוך הוא בקע את הים היתה "לפני משה" - להראות שהקדוש ברוך הוא השליטו על הטבע (דברי שאול מהדורא קמא).

תפלת משה תלויה בתפלת ישראל

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (ז יא)

דרשו חז"ל במשנה (ר"ה כט א): "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לה: כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים".

ולכאורה יש להבין: וכי ידיו של משה אינן עושות מלחמה, הלא פעמים רבות מצינו שמשה הציל את בני ישראל בכך שפרש ידיו בתפלה למענם? המהר"ם חביב באר כי אכן, ברור היה לחכמי המשנה שידיו של משה יכולות היו לעשות מלחמה, ועל זאת תמהו: מדוע אם כן מפעם לפעם הניח ידיו מלהתפלל ונתן לעמלק לגבר? והשיבו שכיון שמשה היה שלוחם של ישראל, היתה הצלחת תפלתו תלויה בהם; בזמן שהיו ישראל משעבדים לבם לאביהם שבשמים, היה לו כח לפרש ידיו בתפלה למענם, וכאשר התרפו מכך, נחלש כחו והוא היה מניח ידיו (יום תרועה" ר"ה כט א).

אף ה'שפת אמת' באר כף והוסיף שסוד זה מרמז בפסוק עצמו: "והיה כאשר ירים משה ידו" הרי זה אות וסימן כי "וגבר ישראל" ומשעבדים הם את לבם לאביהם שבשמים (שפת אמת' פר' זכור תר"ג).

תפלה - עד שלוש שעות

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (ז יא)

מדוע הניח משה ידו מלהתפלל, הלא בכך גרם לעמלק לגבר?

כתשובה לכך הביא הרמב"ן את דברי בעל ספר הקנה' (סי' קלה) שמשה מכרח היה להניח את ידו מעת לעת, לפי ש"אסור לאדם לשהות שלש שעות כפיו פרושות השמים".

רבי מנחם רקאנטי בפרושו לפסוק זה מביא שני טעמים לאסור זה: א. שלא יטריח המתפלל את בוראו יותר מדי [כך נראה אף מדברי הגר"א שפרש את הפסוק (משלי כה ז): "הקר רגלך מבית רעד פן ישבעך וישנאך", שלא ירבה אדם להתפלל בבית הכנסת יותר משלוש שעות]. ב. משום שתפלה המתארכת יותר משלוש שעות חוסמת את המקטרגים וכחות הסמאה, ויש בכך משום שנוי סדרי הבראה.

בספר נפש חיה' (תקפד ד) כותב כי כדי שלא לעמד בתפלה מעל שלוש שעות רצופות, נהגו ישראל להפסיק במים נוראים בין תפלת שחרית לתפלת מוסף.

נס מפלא ב'זאת הנכה'

ר' רפאל, ומאותו יום ואילך השם 'רפאל אריה בן ורדה' התפרסם בכל אתר ואתר. כל מי ששמע על המקרה הכואב התגייס לתפלה ולקבלות טובות, ברבים מתלמידי התורה ובתי הספר העתירו לרפואתו, כשבד בבד בבית החולים נלחמים הרופאים על חייו.

לאחר חדשים רבים, בנסי נסים פקח ר' רפאל אריה את עיניו לראשונה, אלא שהפגיעה הקשה שעבר גרמה לכך שהוא לא הצליח לזהות את היושבים סביבו. רק לאחר שנה שלמה של תהליך שקום אינטנסיבי חזר גופו של ר' רפאל אריה לתפקוד. לאחר כשנתיים וחצי הסתים תהליך השקום הארוך והמיגע, ור' רפאל אריה יכול היה לשוב לביתו ולהמשיך להתאושש לאטו מהפגיעה המוחית הקשה שעבר.

במהלך כל התקופה הקשה שעבר, מעיד ר' רפאל אריה, כי הדבר שהכי חזק אותו ונסך בו כחות, היתה העבדה שעם ישראל העתיר עליו בתפלות. "מידן ועד באר שבע" היתה שמי רפאל אריה בן ורדה, שגור בפי הבריות. מצבו הקשה נגע בלבו של כל יהודי.

כדגמה לכך מצין ר' רפאל אריה את המקרה הבא: "בשבוע האחרון היתה צריכה אמי שתחיי לסדר משהו במשרד הפנים. כאשר הבחינה הפקידה בשמה ובשם משפחתה היא שאלה אותה, 'האם את אמו של ההוא מהספור עם הפטיש...?'". מסתבר שהשם הכל כך מוכר היה עדין חרוט בלבבה, ארבע עשרה שנים לאחר מכן.

ר' רפאל אריה מבקש להצביע במיוחד על ההשפעה המתמשכת של התפלות על התקדמותו הרוחנית. מאז החלטתו ועד עתה, בכל שנה ושנה עורף הוא ביום 'זאת הנכה' - היום שבו ארע הפגוע - סעדת הודיה בהשתתפות ידידים ומכרים, כאשר גלת הכותרת היא סיום המסכת שהוא עורף במהלך הסעדה, מסכת שאותה הוא לומד בעמל וביגיעה במשך השנה כלה.

ר' רפאל אריה מסכם את השיחה במסר הבא: "כאשר נחת עלי הפטיש שאים לגדע את חיי, הייתי בטוח שזהו הסוף. כאשר התעוררתי לראשונה בבית החולים ונוכחתי במצבי הקשה ובחסר יכלתי לתפקד, יכלתי להתיאש ולדעך, אך בחדסי שמים ובכתי התפלות בחרתי להאחז בארצות החיים. החלטתי בלבי כי מאותו יום ואילך אשקיע את כל כוחותי להתקדמות, פיזית ורוחנית, ובחדסי שמים זכיתי לסייעתא דשמיא עצומה, והנני עומד כאן לפניכם כאחד האדם".

נשמע מפי בעל המעשה

באותם רגעים שהו ר' אריה והפועל לבדם על הגג, ולפתע, בפתע פתאום קפץ הפועל לעברו ותוך שהוא מסגן בארסיות אתם הורגים ילדים בעזה' הוא הנחית על ראשו בפראות את הפטיש שאחז בידו, 'פטיש הריסה' במשקל חמשה ק"ג, ולאחר מכן אף דקר אותו באכזריות ונמלט מהמקום.

ר' אריה צנח על הרצפה מתבוסס בדמו, אולם הערבי לא הסתפק בכך, הוא ירד לקומה שמתחת, דקר את בעלי הדירה ופצע אותם בארץ קל, לאחר מכן ירד לרחוב, דקר ופצע עוד שלושה אברכים, ולבסוף התקשר לקבלן יהודי שהכירו, ותוך שמוש בתרוץ ש'הוא לא חש בטוב', בקש ממנו להסיעו חזרה לכוון המחוסם בכניסה לכפרו.

ובינתיים, בשכונת ברקפלד התחוללה בוקה ומבלקה. הידיעה על הפגוע העברה במהירות לאנשי כחות הבטחון. התלמידים הסתגרו בכתותיהם וכחות הבטחון החלו בחפזים אינטנסיביים אחר המחבל. אחד ממתנדבי ההצלה, עסקן מפר בעיר, הבחין במכונית שבה ישב המחבל פונה לצאת משכונת ברקפלד. הוא עצר את המכונית ובקש לבדוק את המחבל. משהבחין בידי המגאלות בדם הוא חשד בו. התפתח ביניהם עמות קצר, המחבל שלף סכין, ובתגובה העסקן שלף אקדח, ירה בו ופצע אותו בארץ אנוש.

בשעה שאנשי ההצלה טפלו בפצועים, ואנשי הבטחון חפשו אחר המחבל, איש לא ידע כי באתר הבניה שעל הגג שוכב ר' אריה מתבוסס בדמו. הוא שכב כך במשך דקות ארוכות ויכול היה אף להשאיר כך עוד דקות ארוכות נוספות, אלמלא בחסד ה' שנים מידיו, הרב חיים הנפלינג שיחיי והרב עודד מגירא שיחיי, אשר טרם שמעו על כך שהמחבל נתפס, עלו על הגג כדי לחפש אחרי המחבל, ושם גלו לחרדתם את ידיים מחסר ההכרה.

ר' אריה הבהל לבית החולים כשהוא פצוע בארץ אנוש והכנס מידית לסדרת ניתוחי חרום שהצילוהו ממות מידית. דא עקא שעקב הפגיעה המוחית הקשה שעבר, היו הרופאים פסימיים מאד לגבי סכויי החלטתו.

במהלך השבועות הרופאים, בני משפחתו וחבריו של ר' אריה קרעו את השמים לרפואתו. בהוראת הרבנים הוסיפו לו שם

ברגע נורא אחד, ביום שני ב' בטבת 'זאת הנכה' תשס"ט, השתנו חיי של ר' רפאל אריה דויטש שיחי ממודיעין עלית.

באותו בקר, עלה ר' רפאל אריה, שבאותם ימים נקרא בשם ר' אריה בלבד, אל גג בנין ברחוב רבי יהודה הנשיא שבשכונת מגוריו ברקפלד כדי לסייע לאחיו הקבלן בפקוח על הפועלים ועל העבודה המתבצעת במקום.

ובינתיים, בשכונת ברקפלד התחוללה בוקה ומבלקה. הידיעה על הפגוע העברה במהירות לאנשי כחות הבטחון. התלמידים הסתגרו בכתותיהם וכחות הבטחון החלו בחפזים אינטנסיביים אחר המחבל.

היה זה באחד מסבבי הלחימה בדרום הארץ. יומים לפני כן נהרגו כמה ילדים עזתיים, וגלי ההסתה שעלו מרצועת עזה שטפו בעצמה את כל הרפוזים הערביים בארץ. מחבלי החמאס הסיתו את חבריהם בכל רחבי הארץ לצאת בשביתת היזהות עם אחיהם העזתיים, וכך, גם הפועלים שבחרו להגיע לעבודה היו טעוניהם מאד.

כאמור, ר' אריה עלה אל גג הבנין שבו פקח על הפועלים, נגש לאחד הפועלים הותיקים שעבדו תחתיו והעביר לו כדבר שבשגרה כמה הוראות ענייניות בנוגע לעבודות שעליו לבצע באתו היום.

ברכות שאינן נענות באמן

אחר המברך ללא שם ומלכות

א. מי ששכח להזכיר שם שמים בברכתו, אין חובה לענות אחריו אמן, פיון שלא יצא ידי חובת ברכה. ואולם אחר מי שהזכיר שם שמים בברכתו אך לא הזכיר בה מלכות, אסור לענות אמן, פיון שהזכיר שם שמים לבטלה.

מקורות ובאורים:

ב'שליחן ערוך' (או"ח רטו ב) נפסק: "שנה ממטבע הברכות, אין עונים אחריו אמן". וכתב המ'שנה ברורה' (שם יא): "ודוקא ששנה באפן דלא יצא בברכה מחמת זה, והרי הוא כמברך ברכה לבטלה, שאסור לענות אמן אחריו". והנה ב'שליחן ערוך' (או"ח ריד א) נפסק שאם שכח המברך להזכיר בברכתו שם או מלכות, אינו יוצא בה ידי חובת ברכה. מעשה, השוכח להזכיר שם שמים, אף על פי שאין חובה לענות אחריו אמן, מאחר שלא יצא ידי חובה בברכתו אין לאסור זאת, לפי שלא הוציא המברך שם שמים לבטלה. (שו"ת 'בצל החכמה' ח"ה סי' פט. וראה דרך פקודי' מצוה לו חלק הדבור אות ד). ואולם אם הזכיר שם שמים ולא הזכיר מלכות, מאחר שלא יצא ידי חובת ברכה, לפי שהזכרת מלכות מעכבת, נמצא שהזכיר שם שמים לבטלה, ודינו כדן המברך ברכה לבטלה שאין לענות אחריו אמן ('נוטרי' אמן ח"ב ע"ב כ, ע"פ באור הלכה שם ד"ה וזאם דלג).

ב. המברך ללא שם ומלכות ברכה שכתבו הפוסקים לברכה כף, כגון ברכת 'ברוך שפטרגני' למי שנכנס בנו לעל תורה ומצוות, שיש שפסקו לאומרה בלא שם ומלכות לפי שלא הזכירה בגמרא, אין חובה לענות אחריו אמן.

מקורות ובאורים:

ברכת 'ברוך שפטרגני' לא הזכירה בגמרא כי אם במדרש (בר"ס יג י), ומשום כך נחלקו הפוסקים (ראה שו"ע או"ח רכה ב ובמשנ"ב שם ח) אם יש לאומרה בהזכרת שם ומלכות. וכתב ב'הליכות שלמה' (תפלה, עמ')

רצו) שאם מברכים אותה בלא שם ומלכות, אין עונים אמן אחריה. כך עולה אף מדברי ה'שערי אפרים' (שער ד סעיף לג) שכתב לגבי ברכת 'דן האמת' שמברכים העולים לתורה בתשעה באב "שמאחר שאומרים אותה בלא שם ומלכות ואין כאן עניית אמן, נוהגים לאומרה בלחש". אף הנהגים שלא להזכיר שם ה' בברכת "המקדש שמו ברבים" לפי שלא הזכירה בתלמוד בבלי (ראה ט"ז או"ח מו ט), נוהגים לאומרה בלחש לפי שאין עונים אמן אחריה (שו"ת 'בצל החכמה' שם).

ב'הליכות שלמה' שם כתב שהוא הדין שאין לענות אמן אחר אמירת 'ברוך א-ל-הוהדות' בסיום מוידים דרבנן, זאת לפי שנהגו שלא לחתם זאת בשם, משום שלא הזכירה חתימה זו בתלמוד בבלי (שו"ע או"ח כז א; ט"ז שם ב. וראה משנ"ב שם ד). בשו"ת 'שולחן חיים' (או"ח קלג) טוען השואל שיש לחיוב לענות אמן אחר מוידים דרבנן, לפי שדינו כברכה הפותחת בשם ומלכות, וכפי שברכות תפלת העמידה נחשבות כך פיון שהן נסמכות לברכת אבות שמזכירים בפתחתה שם ומלכות (ראה משנ"ב ריד ב). ואולם הגר"ח זוננפלד השיבו: "הא ודאי שאין מזיניחים לעונה, אבל לחיוב מן הדין לא בריא. אבל על כל פנים על כל ברכה אפלו מי שמברך לחברו ראוי לענות אמן. ובאפן שיודע המברך שאין נוהרים בזה, ראוי לו לברך כיוצא באלו בלחש". משמע מדבריו שאף בברכה שאין מזכירים בה שם ומלכות ראוי לענות אמן, אלא שאין בכך חובה. ואולם ראה בשו"ת 'בצל החכמה' שם שדיק מדברי ה'שער אפרים' שהמשנה ממטבע שטבעו חכמים, ואינו מזכיר שם ומלכות בברכתו, "אין שום תועלת בעניית אמן על ברכתו". ומ"מ אף הוא מודה שאין אסור לענות אמן על ברכתו, כפי שלא אסרו עליו לברך.

והנה אף אלו הסוברים שיש חיוב גמור לענות אמן על ברכת הזמון אף על פי שאין מזכירים בה שם ומלכות (ראה משנ"ב קצח ד), מכל מקום מוידים הם שהשוכח להזכיר שם ה' בברכתו או שמשמיטו מספק, אין חיוב לענות אחריו אמן. זאת משום שבברכות שתקנו מלכתחלה להזכיר בהם שם שמים, אם אומרים אותם ללא הזכרת ה', משנים מכף ממטבע שטבעו חכמים. ואולם ברכת הזמון שנתקנה מלכתחלה ללא הזכרת שם ומלכות, יש לענות אחריה אמן (שו"ת 'בצל החכמה' שם ז).

אמרות קדש יא את כ"ק מרן אדמו"ר מבאנאן שליט"א

באמונתו. ומובא מצדיקים ש'אמונה' היא מלשון המשכה, על ידי האמונה אפשר למשך הכל; למשך טובה ולמשך חסדים ורחמים (ערה תישפ"א).

קדיש הוא ענין של קדושת השם. כתוב (ויקרא כב לב): "ונקדשתי בתוך בני ישראל", וכשאומרים קדיש ועונים אחריו אמן, אזי מקדשים שם שמים ברבים. קדושת ה' שזכה נעשה גם באמירת 'ברוך הוא וברוך שמו' ואמן של כל הברכות שבתורה התפלה. הזהר הק' (וילף רפה ב) מפליג מאד במעלת עניית אמן, שהיא פותחת שערי רחמים ושערי ברכה, ככתוב (ישעיהו כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמינים", ודרשו (שם) "אל תקרי אמונים אלא אמינים" (י"ג באלול תשע"ג).

בגמרא במסכת שבת (ק"ט ב) מובא: "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גזר דינו". רש"י (שם ד"ה בכל כחו) מפרש שיבכל כחו פרושו 'בכל פנותו'. ואלו תוספות (שם ד"ה כל העונה) מפרשים שהפונה 'בקול רם', ומביאים בשם הפסיקתא: "כשישראל נכנסין לבתי כנסיות ואומרים יהא שמה רבא מברך בקול רם, מבטלים גזרות קשות". הבה נקבל על עצמנו כלנו יחד, לענות 'אמן' יהא שמה רבא מברך לעולם ולעלמי עלמיא", בכונה ובקול רם - 'בכל כחו'.

צריכים לומר כל אמן בקול ובכונה. הלא זו היתה העצה של כלל ישראל תמיד, אף בזמנים הקשים ביותר, וכפי שמבארים את הפייט (לימים נוראים) "עצתו אמונה", שהעצה היא אמונה.

הרי הצדיקים אמרו על הפסוק (תהלים קטז י): "האמנתי כי אדבר", שפכל שפודברים ומשוחחים באמונה, כך זוכים ובאים לאמונה. והנה, כל אמן שעונים היא בבחינת "האמנתי כי אדבר", והרי זוכים לענות אמן עשרות פעמים ביום, ולפעמים מאות פעמים ביום. הבה נקפיד מאד על הכונה, בכל פעם שנענה אמן.

על דברי הגמרא (שבת ק"ט ב): "מאי אמן? אמר רבי חנינא: א-ל מלך

אמן – עבודת הלב

על מעלה מיוחדת שיש בעניית אמן בכונה, עומד רבי בנימין יהושע זילבר בעל ה'אז נדברו' (ח"ב סי' עט):

פידוע חכמים (תענית ב א) מכנים את התפלה "עבודה שהיא בלב". ואולם מבאר החובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג החשבון התשיעי) שלפי שקשה לאדם לצמצם מחשבתו, תקנו חכמים להוציא את מלות התפלה בפה, שכן בכך יוכל לקשר את מחשבתו למלות התפלה ולהתפלל בכונת הלב כראוי.

ואולם השומע ברכת חברו ועונה אחריו אמן בכונה, הרי הוא עובד בכך את קונו בלב בלבד, כפי צורת מצות התפלה מעקר הדין. משום המעלה הגדולה הזו שיש דוקא בעניית אמן, אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

'אמן' – צידה לדרך

כאשר שמש ר' אליהו רוט כמשגיח בשיבת רז"ן בירושלים, התארגנה פעם נסיעה למקומות הקדושים. ר' אליהו בקש שהבחורים יצטוו לנסיעה זו בדברי מאכל מגונים, שיש לברך עליהם ברכות שונות. לאורך כל מהלך הנסיעה ברכו הבחורים זה אחר זה ברכות הנהנין בקול, כשהכל עונים אחריהם אמן.

נסיעה מלאת התעוררות זו נחרתה לעד בלב הנוסעים. כשמעל הכל שמישה להם כהשראה דמותו הקורנת של ר' אליהו, שנפר היה עליו, כי אין בעיניו תענוג יותר גדול מאשר עניית אמן ('איש חסיד היה' עמ' רסח).

גביר אדיר

יקרתה של עניית אמן אצל רבי זלמן בריזל היתה ללא גבול ומדה. בכל שעות היום, החל משעות הבוקר המקדמות היה עסוק באסוף אמונים. רגיל היה לומר "הנני גביר אדיר". את סוד עשרו האגדי היה מוכן לומר באזני כל מי שרק מוכן היה לשמע; משתדל אני לענות אמן במשך היום ככל שביכולתי וזוכה אני לצבר אמונים ללא גבול. וכי יש לכם שמץ של משוג על שויה של אמן אחת?

כאשר היו מכבדים אותו לשאת דברים, לא היה אומר דברי חדוד, אלא מיד היה נגש לענין שבער בעצמותיו: דברי חכמינו זכרונם לברכה על שגב מעלתה של עניית אמן (ר' זלמן עמ' 281; 283).

למערכת העלון 'היקר' וכל מאמינים' שלום וברכה,

פעלון המשמש במה לחזיק עניית אמן, מוצא אני לנכון לשלח לכם מסר ששמעתי מפי אחד מצדיקי ירושלים, המרבה לפקד את ציון התנא האלקי רשב"י במירון.

כשבאים לעורך רחמי שמים במירון, יש להזהר מאד שלא יסגר אדם שערי שמים בשעה שנמצא במקום הקדש. כלפי מה הדברים אמורים?

הנה אמרו בזהר (וילף רפה ב): "כל מאן דשמע ברכה מההוא דמברך, ולא אתפנו באמן, עליה נאמר 'ובזי יקלו'". מאי ענשיה? כמה דלא פתח ברכאן לעילא, כף לא פתחין ליה" [תרגום ע"פ 'מתק מדבש': כל השומע ברכה מפי המברך, עליו נאמר 'ובזי יקלו'. ומה ענשו? כמו שהוא לא פתח שערי הברכות למעלה, כף לא פותחים לו שערי שפע].

כפי הידוע הבנוי הבנוי על קבר הרשב"י משמש כבית הכנסת ומתקמים בו מנינים רבים במהלך היום. אם נכנס אדם ושומע ש"ץ חוזר התפלה או מברך ברכה, ואינו עונה אמן כראוי, סוגר הוא בכך שערי שמים. לדברים הללו יש משמעות מיוחדת באתרא קדישא מירון, אשר הבאים להעתיק שם מסתמכים על כף ששערי שמים פתוחים בו לקבלת התפלות - איך אפשר להסתמך על כף, ובו בזמן להתעלם מדברי הרשב"י עצמו בזהר הקדוש?!

עוד אמרו בזהר (שלח קסב א): "מאן דקצר באמן ולא מאריך ביה גו ניהא, יתקצר מחייו דהאי עלמא" [תרגום: מי שמקצר באמירת אמן ואינו מאריך בו לאומרו בנחת, יתקצרו חייו בעולם הזה]. דבריו של רבי שמעון בר יוחאי מרעידים כל לב ומחייבים את הבא לפקד את ציונו הקדוש לענות אמן בדחילו ורחימו בכונה ובנחת, שאם לא כן, יתכן שבמקום ברכה מביא על עצמו הפך הברכה ח"ו.

אותו צדיק הוסיף והמליץ על כגון דא את לשון הבית האחרון בפיוט 'ואמרתם כה לחי': כאשר "תורתו מגן לנו היא מאירת עיננו" ואנו הולכים לאורה ומקימים את הפתוב בה, אזי מבטחים אנו כי "הוא ימליץ טוב בעדנו".

אלה דברי 'האומר דבר בשם אומרו'

שמעון דוד לוי

עיה"ק ירושלים ת"ו

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

חשיבות התוכחה על זלזול באמן

בספרו 'בינת יששכר' (בראש פרק דרך חיים) כותב רבי יששכר בער פי אל לו לרב העיר מלהמנע מלהוכיח את בני עירו, גם אם ינטרו לו בני העיר שנאה על כף. ומוסיף: אחד מהדברים שצריך הרב להוכיח ולעורר את בני עירו עליהם הוא שיפקידו לענות כל אמן ואמן כראוי וכהלכה, ובפרט שיפקידו על אותם שלושה סוגי אמונים שאודותיהם הזהירו חכמים במסכת ברכות (זו א): א. 'אמן חטופה' - הנענית שלא פקודה המזיק; ב. 'אמן חטופה' - שהעונה קוטף ומבליע אחת מאותיותיה; ג. 'אמן יתומה' - שעונה מבלי לשמע את הברכה.

בעל 'בינת יששכר' מוסיף וכותב שדוד המלך כבר רמז על חובת הזהירות בשלוש אמונים אלו בפסוק (תהלים נ טז): "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי", חקי" ראשי תבות: 'חטופה', 'קטופה', 'יתומה'.

ה'בינת יששכר' ט"ז בשבט תקנ"ח

רבי יששכר בער בלוח היה בנו של רבי שמשון מהמבורג בעל 'נזירות שמשון' על שו"ע או"ח ו'תוספות חדשים' על ששה סדרי משנה. למד תורה מפי אביו ונחשב לתלמידו המובהק של רבי יהונתן איבשיץ.

החל משנת תקק"ח כהן כרב במספר ערים במורביה (כיום צ'כיה), וכחמש עשרה שנים לאחר מכן, נקרא לכהן פאר רב בסעמניץ שבהונגריה, שם התפרסמה גדלתו וקדושתו בקרב קהלות ישראל. בשנת תקמ"ה הדפיס בפראג את ספרו 'בינת יששכר' הכולל דברי מוסר ותוכחה.

בערב ימיו, בראשית שנת תקנ"ח, התקבל רב בעיר מטרסדורף, ולמגנת לב כעבר כמה חדשים בליל ששי ט"ז בשבט תקנ"ח נסתלק לבית עולמו. החתם סופר שהיה עמו בקשר קרוב נקרא למלא את מקומו בברבנות.

חדושי על המשניות היו בידי החתם סופר, ובהשתדלות בנו רבי שמעון סופר מקראקא שבצו במהדרת משניות לעמברג תחת השם 'בני יששכר' - זאת לפי שלא השאיר אחריו בנים. במכתב הסכמתו להדפסת משניות אלו, כתב רבי שמעון סופר כי אביו החתם סופר היה 'מפליג מאד בשבחי תורתו וקדושתו' של המהמבר.

המקום עליו עמד בית הכנסת בעיר מטרסדורף (לשעבר 'מטרסדורף') שבאוסטריה, שנהרס על ידי הנאצים מ"ש

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

פרשת בשלח • י"ג שבט תשפ"ג • גליון 808

ר"ת	יציאה	כניסה
18:26	17:53	16:40
18:21	17:55	16:56
18:19	17:53	16:54
18:23	17:56	16:57

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" ע"ש מוהר"ן מברסלב זיע"א

רח' שמואל הנביא 13 י-ם • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

ומשגית, והוא אוהב אותנו וגואל אותנו. אבל זה לא מספיק, כי ברגע הקושי כל זה עומד שוב למבחן; ואם לא עומדים במבחן - אין קיום לגאולה.

גאולה אמיתית היא רק כאשר אתה יודע להתמודד עם קשיים ולצלוח אותם באמונה.

קשיים ניסיונות עליות וירידות הן חלק בלתי נפרד מתהליך הגאולה הכללי והפרטי. ורק כאשר אתה יודע לעמוד מול הקושי בלי לברוח ובלי להתכבין, כמו אותן כיתות מבני ישראל שבזמן הניסיון הגדול על שפת ים סוף הם לא התייאשו, אלא צעקו לה' או קפצו לתוך הים באמונה שלימה - רק מי שיועד לעמוד בניסיון באמונה ולהמשיך בלי להתבלבל, רק הוא יכול באמת להשלים בהצלחה את תהליך הגאולה ולהיגאל באמת. אחרת, בניסיון הראשון הוא יחזור מיד למצרים, לאותו חושך שבו היה קודם.

אז מה אנחנו צריכים כדי לעבור את החיים האלה בהצלחה וכדי לעלות מעלה מעלה?

אנחנו צריכים אמונה ועוד אמונה ועוד אמונה:

אמונה בה' שהוא כול יכול, ונמצא איתנו בכל קושי, ואוהב אותנו, ומרחם עלינו, ומיטיב איתנו והוא עושה איתנו רק טוב ויעשה איתנו רק טוב ועוד יותר טוב, ותמיד ישמור עלינו. אנחנו צריכים אמונה בעצמנו שאנחנו טובים, ושהרצון שלנו הוא רק טוב, ושיש בתוכנו כוח לצאת מכל הרע בכוח התפילה, כי ה' רואה בנו רק את הטוב שלנו ותמיד מתאוה לתפילתנו.

לא להפסיק להתחדש

ואם אתם שואלים: וכי לא נמאס לך לדבר ושוב ושוב על אמונה?

והתשובה הפשוטה היא: האם יש שלב אזמן בחיים שבו הניסיונות נגמרים? האם יש מציאות בעולם הזה שבה כבר אין התמודדויות? ממש לא. כל אחד יודע בעצמו ומכיר חברים ומשפחה ויודע היטב שעל האדם

המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

המדריך לגאולה השלימה

הקושי, לא לברוח לשום מקום רק לברוח אל האמונה!

הכול נעלם ברגע

בפרשת השבוע בני ישראל מתקרבים לים סוף וצבא מצרי אדיר רודף אחריהם. הם יצאו ממצרים בניסים גדולים רק לפני שישה ימים, כשהם תחת רושם כביר של אמונה, אחרי שנה של ניסים מופלאים, הם עמוסים בזהב ובכסף ובכל טוב, ובתחושת ניצחון מרוממת, גילוי השכינה מלווה אותם באופן המוחשי ביותר בעמוד אש ובעמוד ענן.

והנה, כבר במשבר הראשון הם מתבלבלים לגמרי: מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים? המבלי אין קברים במצרים? הם רוצים לחזור למצרים! הם שוכחים את כל הניסים, הם שוכחים את האמונה, הם מתייאשים לגמרי, הם שוכחים כמה רע היה להם שם ופשוט מאבדים את הדעת ומאבדים הכול. והחידוש הוא שזו לא הייתה הפתעה, ה' יתברך כבר הכין אותם מראש ואמר להם שהוא מכביד את לב פרעה כדי לסגור איתו את החשבון - ובכל זאת היו מבני ישראל שנפלו בדעתם לחלוטין.

הקיום של הגאולה

כל הפרשיות שלנו הן פרשיות של גאולה, המלמדות אותנו כיצד נגאלים. ראינו ניסים, למדנו שה' בורא

הכנה לחיים

אתם יודעים מה הסוד של כל אלה שהצליחו בחיים? סוד ההצלחה הוא ההתמודדות ברגעים הקשים, רגעי המשבר. הכוח החשוב ביותר לאדם הוא כוח ההתמודדות בזמנים הקשים. לא לברוח מהקושי, לא לבעוט בכול ברגע המשבר, לעמוד בניסיון בגבורה ולצלוח אותו.

יש הרבה אנשים חזקים ומוכשרים ובעלי כוחות ויכולות שהם לא מצליחים רק בגלל שכאשר הם רואים קושי הם "מתקפלים" ומתייאשים. ויש הרבה אנשים שלא כל כך הולך להם, והם לא כל כך מוכשרים, וסוד ההצלחה שלהם הוא רק בגלל שהם יודעים להמשיך ולהתקדם למרות הקשיים ומתוך הקשיים.

חכם אמתי לא מתרשם מגל של הצלחה. כאשר השעה משחקת לו, הוא לא משלה את עצמו במחשבות שכבר הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. אלא הוא יודע נאמנה שרגעי המשבר והניסיונות בוא יבואו, והוא תמיד מכין את עצמו לקשיים.

ומהי ההכנה? ההכנה העיקרית היא ההכנה הנפשית, בניית החוסן הנפשי, והחוסן הנפשי הוא האמונה. האמונה היא הדבר היחיד העומד לאדם ברגע הניסיון. לכן אסור לעולם לעזוב את האמונה, וכל שכן ברגעי

הם רוצים לחזור למצרים! הם שוכחים את כל הניסים, הם שוכחים את האמונה, הם מתייאשים לגמרי, הם שוכחים כמה רע היה להם שם ופשוט מאבדים את הדעת ומאבדים הכול.

תיטען, תיטען, תיטען.

זה הדבר היחיד שיתן לך כח

הצטרפו לקו האמונה - 02-6444250

לקו האמונה במדיה-שילוח הודעה בווצאפ 052-6672221

”ישמחו השמים ותגל הארץ”

מורהנ”ת בליקו”ה - (הל ערלה ה”ג) מקשר בין פרשת בשלח ושירת הים לט”ו בשבט, וכך הם דבריו הקדושים: **”וְזֶה בְּחִינַת מַה שְּׁקוֹרֵין שִׁירַת הַיָּם לְעוֹלָם בְּחֻדְשׁ שְׁבַט דְּהֵינּוּ סְמוּךְ לְחַמְשֵׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט שְׁהוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת. כִּי חַמְשֵׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט הוּא סְמוּךְ לְעוֹלָם לְשֶׁבֶט שִׁירָה. וְלִפְעָמִים חָל שֶׁבֶט שִׁירָה בְּחַמְשֵׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט בְּעָצְמוֹ...”** עיין שם מה שכתב בזה, ויתכן להוסיף ולבאר את הקשר בין שני עניינים אלו ולתלותם זה בזה,

כי למעשה יום זה הוא יום של משפט ודין לאילנות, ולכן הוא ראש השנה להם כי אז ה' בא לשופטם כידוע, והנה ידוע כי האדמה היא הראשונה שחטאה בבריאה, שהרי ה' אמר עץ פרי שטעם העץ כטעם הפרי והאדמה הוציאה רק פרי בלי שהעץ עצמו יהיה טעם, והגם שנכון הוא שהאדמה היא זו שחטאה ולא עשתה את ציווי

ה' ולא העץ, אבל בכל זאת החטא נעשה ונגרם על ידי העץ שעל ידו התבטא החטא שהוא סמל לתוצאה של ציות לדבר ה', וסוף כל סוף גם העץ נחשב לו לחטא ועל זה ה' בא לשפוט את כל עצי היער, נמצא שעל חילול ה' צריך מאוד להיזהר שהגם שאתה לא המחלל, אבל צריך להיזהר שגם לא תהיה גורם בחילול ה'.

שעושה התבודדות בין עצי השדה גם בזה הוא עושה שימוש בעצים, וגם על ידי זה הם ירננו כי ככל שאנו מגדילים שם שמים על ידם זה מסייע להם לרנן את ה' יותר ויותר, ועל ידי זה הם יוצאים זכאים במשפטם.

ומעתה נמצא קשר ישיר לפרשת שירה שהרי הקב”ה הבטיח לאברהם יצחק ויעקב שזרעם יהיה ככוכבי השמים, וא”כ נס קריעת ים סוף היה מחויב הטבע כפי שה' צייה אותו גם בתחילת הבריאה שיקרע לכבודם של עם ישראל, וא”כ יש להבין על מה ראו עם ישראל לשיר שירה כעת שהרי הם לא שרו בעת יציאתם ממצרים ולמה כעת הם ראו לשיר? אלא, ישנה שירה וישנה שירה, ישנה שירה שהיא באה לשמח כמו שיש בכל מיני שמחות וכדומה ששם השירה היא באה לשמח את האדם, אבל ישנה שירה שהיא תוצאה של שמחה וזו שירה גבוהה מאוד לאין שיעור כי שירה זו היא של הודיה לה' מכל הלב, וזו השירה שהיה בעת קריעת ים סוף ששם עם ישראל הגיעו לדרגה כזו גבוהה באנוכי אשמח בה' ולא רצו שם עולם הזה כלל יותר, אלא רק להדבק בו יתברך ועל זה גופה הם שרו והודו על שזכו להתנקות מהחומר והם רוצים רק את ה', ולא דוקא על עצם הנס כי זה היה מחויב בטבע מזמן בראשית, נמצא ששירה פירושה תוצאה של התקדשות והתעלות והעלת החומריות לצד הרוחני ובה נעשה התיקון השלם לכל העוונות כי בזה מתרבה כבודו יתברך ביותר כי זו בחינת תשובה מאהבה, וזה גם האור שיורד בט”ו בשבט שעצי השדה זוכים במשפטם על ידי שאנו נרבה לשיר ולברך את ה'.

והתיקון לזה יהיה על ידי שיגדילו על ידם את שם ה', כי תקנתו של המחלל שם ה' שירבה בכבוד ה', ועיקר התקנה זה על ידי הברכה שמברכים לפני האכילה שהיא העיקר והפרי הוא רק הגורם לברכה, ועל ידי שמכוונים בעיקר אז נתתקן גם הטפל, וזו היא תקנתה של העץ שיתרבה על ידה כבוד ה' בזה שיברכו וישבחו את ה' יתברך ובה יתוקן עוונה שפגמה בחילול ה'.

נמצא שעיקר התיקון לכל הכפירות וחוסר היר”ש זה על ידי שמגדילים את שם ה' יתברך ומרבים את האמונה בהש”ת יותר בעולם, ועיקר השבח של ה' הוא בזה שהאדם מודה לו ומשבח ובעיקר שר לה' שירות ותשבחות, כי בזה הוא מראה שהוא באמת מאמין ושמח בה' ולא די בעצם אמירת הברכה בלבד, ולכן גם נאמר על עצי השדה שבשעת המשפט הם שרים לפני ה' ומודים לו כמו שכתוב: **”אֲזַי יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ.**

במה מתקנים עוון חילול ה' על ידי ריבוי השירות ותשבחות לה'

העולה מתוך הדברים שגם מי שרק נגרם על ידו חילול ה' חייב לתקן זאת, ובמה מתקנים על ידי ריבוי השירות ותשבחות לה', ובכל שנה ושנה מתחדש המשפט על עצי השדה והם זקוקים לנו שאם אנו נרבה לברך ולהודות לה' אזי הם יזכו במשפט, כי במה עצי השדה ירננו? והתשובה היא: בברכות שלנו, במה שהודינו לה' על הפירות שנתן לנו דרכם, וכן מי

הרה”ג ר' ירון אשכנזי שליט”א ר”כ חושן משפט בישיבת ”חוט של חסד” מנהל רוחני ב”קו ההלכה” קו ההלכה הספרדי: *3030

שו”ת של חסד ע”י בית הוראה ”חוט של חסד”

דינים הנוגעים לט”ו בשבט - מנהגים והלכות

ישיביעך” (תהלים קמ”ז) כדי שיהיה לו מזונות בריח, והאשה מברכת על הגפן כדכתיב ”אשתך כגפן פוריה” (שם קכ”ח), והבן מברך על הזית - ”בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך” (שם), רימון ואגוז יתן לבנותיו [הכוונה שיתן להם לאכול ראשונות, שהרי כבר בירכנו על שבעת המינים], על שם ”כל כבודה בת מלך פנימה”, דבש ותפוח יתן לתינוקות, על שם ”תחת התפוח עוררתיך” (שיר השירים). כן כתב בספר מועד לכל חי (סימן ל' אות ז').

- כיום ישנם פירות רבים הצריכים בדיקה מן התולעים, בין בפירות מיובשים, ובין בפירות טריים או פיצוחים וכדומה, ועל כן יש להתייעץ עם הרבנים ב”קו ההלכה” אלו פירות צריכים לבדוק וכיצד בודקים, וכאן המקום להזהיר מאד על בדיקת הפירות והירקות שמוחזקים בתולעים שהוא איסור חמור שהאוכל תולעת חייב חמשה לאוין כמו שמבואר בגמרא פסחים (דף כ”ז), ועדיף למעט באכילת פירות ולא לעבור על איסורי תורה. (על פי הספר מועד לכל חי סימן ל' אות ט')

יש נוהגים לרקח האתרוג בסוכר או דבש ולברך עליו בט”ו בשבט, וזו סגולה לאשה חשוכת בנים להיפקד בזרע של קיימא, ואם היא מקשה לילד זו סגולה ללידה קלה. שו”ת יפה ללב (חלק ב' אורח חיים סימן תרס”ד אות ט”).

קבלנו מרבותינו ז”ל להתפלל בט”ו בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר. נוסח המלא בגב העלון.

שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ואף אם יש גם פירות החביבים עליו יותר, מקדים את הפרי של שבעת המינים. (שלחן ערוך סימן ר”א סעיף א' ומשנה ברורה סעיף קטן י”א ושעה”צ אות ז').

- מקדימים לברך מזונות על עוגה מחמשת מיני דגן, ולאחריה בורא פרי הגפן על היין, בורא פרי העץ על פרי, בורא פרי האדמה על ירק, ושהכל על פטריות או על סוכר וכדומה. (שלחן ערוך סימן ש”א).

- גם בפירות של שבעת המינים יש דין קדימה. שאם יש לפניו כמה מן הפירות, הזית קודם לכולם, ואחריו תמר, ואחריו ענבים, תאנים ורימונים, וסימן לדבר - כל הקודם בפסוק למילה ”ארץ”, לשון הפסוק ”ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון, ארץ זית שמן ודבש” ולכן אחרי חיטה ושעורה, הפרי הראשון הוא זית, ואחריו תמר שהוא השני ל”ארץ” ואחריו שאר הפירות. (שלחן ערוך סימן ש”א סעיף ד').

- יש נוהגים לסדר בשלחן מכל פירות האילן ופירות הארץ עד אשר תשיג ידו, וכל אחד מברך על פרי אחד, האישי מברך על החיטה על שם הפסוק ”חלב חיטים

- נהגו בתפוצות ישראל להרבות בט”ו בשבט באכילת מיני פירות של אילנות, מנהג זה יסודותו בהרי קודש ומוזכר בפוסקים. מגן אברהם (סימן קל”א סעיף קטן ט”ז) כף החיים (סעיף קטן כ”ז) ומשנה ברורה (סעיף קטן ל,א) וכמה טעמים בדבר:

כדי שיזכור ע”י שהוא ראש השנה לאילנות ויתפללו עליהם שיתברכו הפירות. אדני פז (סימן קל”א דף י”א, עמוד ד'), וחזון עובדיה (עמ”א) בשם תשובת הגאונים.

שיזכור שהיום ראש השנה לאילנות לענין תרומות ומעשרות וערלה שתלויים ביום זה. כן כתב הגר”מ טיקוצ’ינסקי (לוח ארץ ישראל - חודש שבט).

- על ידי עריכת השלחן בט”ו בשבט והברכות שמברכים, נעשה תיקון גדול בעולמות העליונים. (היעב”ץ בסדורו דף ש”ע”א אות ט').

- יש הנהגים להרבות במיני פירות של ארץ ישראל, שבפירות אלו שייך החשש של תרומות ומעשרות וערלה. (לוח ארץ ישראל - שם).

- מקדימים לברך קודם כל על פירות שבעת המינים

כשהמים מצייתים לצדיק

כאשר ראו גויי הסביבה שהבאר התייבשה ואין להם.

מים הלכו לאדון הכפר בתלונה הרי בתקופה של השוכר הראשון היה לנו מים ומאז שהעברת את השכירות לשוכר השני שוב אין לנו מים.

בעולם הזה עוברים אינסוף ניסיונות. הוא גומר ניסיון אחד והנה מגיע השני, בורח מהארי ופוגע בו הדוב, או שהקשיים באים בצרורות.

כשם שהניסיונות לא נגמרים כך לימוד האמונה וההתחזקות באמונה לא נגמרים כל עוד אדם חי ונושם בעולם הזה. כל האמונה שלמדנו עד היום הספיקה לניסיונות שהיו עד היום, ולניסיונות החדשים העומדים בפתח צריכים אמונה חדשה, כמו שאומר הפסוק: "חדשים לבקרים רבה אמונתך".

מניסיון לניסיון

הנה תראו את בני ישראל: אחרי גילוי אמונה כל כך גדול במצרים הם נתקלים בניסיון חדש על הים ונופלים ושוכחים את הכול; ושוב ה' גואל אותם והם זוכים לניסים פי חמישה ולגילוי שכונה גדול עוד יותר שכל אחד היה יכול להצביע ולומר "זה א-ל ואלוהו", ובכל זאת לאחר שלושה ימים בלבד הם נתקלים בניסיון של צמא במדבר, ושוב נופלים מהאמונה.

וגם בניסיון הזה הם רואים ניסים: מים מרים נהפכים למתוקים, ובכל זאת נופלים שוב בניסיון האוכל. כאשר הם חושבים שאין מה לאכול, הם נופלים כל כך חזק עד שהם היו מעדיפים למות במצרים על פני הגאולה. ושוב הם מקבלים מן המשמים, אוכל פלאי ונס יומימי, אבל בפעם הבאה שחסרים להם מים הם שוב נופלים מהאמונה ורוצים לחזור למצרים ותוהים ושואלים "היש ה' בקרבנו אם אין" ומביאים על עצמם את מלחמת עמלק.

אלה החיים: מניסיון לניסיון.

ואין תרופה ואין עצה ואין תבונה - רק האמונה, רק לחזור שוב ושוב על דיבורי האמונה הפשוטים, לחדש את האמונה בלי סוף.

האמונה היא הגאולה

האמונה היא הגאולה, היא גואלת את האדם ומגלה לו שבכל מה שעובר עליו ה' יתברך איתו. ה' בקרבנו בוודאי ובוודאי, והוא לעולם לא יעזוב אותנו.

מה זה אומר לעמוד בניסיון? לעמוד בניסיון זה אומר להישאר בשמחה ולהודות לה' בלב שלם בכל מצב. בני ישראל אמרו שירה לה' לאחר קריעת ים סוף וכל הניסים הגדולים שהיו בינם, אבל זו לא השלימות. דוד המלך אומר "חסד ומשפט אשירה", אני שר לה' לא רק בחסד אלא גם במשפט, גם בדינים, גם בצרות ובקשיים.

כי דוד המלך הוא סמל ההתחזקות באמונה וכל החיים שלו עבר רק קשיים וניסיונות, לא נח ולא שקט, אויבים מבית ואויבים מחוץ, והוא לעולם לא ברח מהקושי ולא התבכין, אלא תמיד התחזק באמונה וברח רק אל ה', שר לה', נשאר בשמחה ולא הפסיק להתפלל, ולכן הוא זה שמלמד אותנו מהי הגאולה, והגואל צדק שיבוא במהרה בימינו יהיה מזרעו, משיח בן דוד.

בברכת שבת שלום ומבורך

מכופלת תראה אותו משה משכיר ממך את המקום בפרוטות ממש והוא מתעשר תן לי את המקום ואני משלם לך בכפל כיפליים.

כמובן שהגוי שהיה תאב בצע הסכים לעסקה החדשה. וכי למה לא להרוויח יותר, לא עמדה בדרכו שום מחשבה של דאגה לאותו משה היהודי הפשוט אך בעל אמונה. וכמובן הודיע הגוי למשה שהסכם ביניהם נגמר והוא נותן את המקום למשהו אחר.

נשאר משה ללא פרנסה תכף ומייד ניגש לרבו הצדיק מזידשטוב וסיפר לצדיק את צרתו. לקח הצדיק שוב פתק ורשם שם "וכל הבאות אשר חפרו ... סתמום פלשתים וימלאו עפר" וכמובן אמר למשה היהודי הפשוט זרוק פתק זה לתוך הבור, עשה היהודי כדברי הצדיק והבאר הפסיקה לנבוע והתייבשה.

כאשר ראו גויי הסביבה שהבאר התייבשה ואין להם מים הלכו לאדון הכפר בתלונה הרי בתקופה של השוכר הראשון היה לנו מים ומאז שהעברת את השכירות לשוכר השני שוב אין לנו מים.

אדון הכפר קרא למשה ושאל אותו האם הוא משכים לשכור ממנו את המקום שוב, ענה לו אותו יהודי שהוא צריך לגשת לרבו לשאול בעצתו ואז יענה לו.

ניגש שוב משה לרבי ושאל אותו מה לעשות אמר לו הצדיק אם הוא מסכים להשכיר לך במחיר הקודם שנתן לך ללא התוספת שהוסיף לשוכר השני תסכים ונתן לו הרב שוב פתק שרשום בו "זיחפרו באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שם המקום ... רחובות ... כי עתר הרחיב ה' לנו".

חזר מידענו משה לאדון הכפר והוא כמובן הסכים לתת למשה היהודי את המקום במחיר הראשון.

זרק היהודי את הפתק לבור ושוב נבעו המים כבראשונה, ישב אותו יהודי במקום והתפרנס הוא ובני ביתו ובני אחיו ברווח ובכבוד שנים רבות.

אל הרב הצדיק רבי יצחק איזיק מזידשטוב צ"ל הגיע משה יהודי פשוט בעל אמונה וסיפר לו שהוא מצא מקום להשכרה על אם הדרך מקום טוב מאוד שעוברים שם הרבה סוחרים, ושואדון הכפר מעמיד את המקום להשכרה במחיר מוזל מאוד, מקום זה טוב מאוד להתפרנס ממנו אך יש שם חיסרון אחד ולכן כל סוחרים השוורים מאריכים את דרכם ולא עוברים בדרך הזאת כי אין שם מים להשקות בו את השוורים.

מה יעשה? האם ישכור את המקום שיכול להיות מקור פרנסה טוב ובשפע או שלא?

ענה לו הצדיק: "תשכור את המקום במחירו המוזל ותחפור בארות ואחרי זה תבוא אלי".

ואכן כך עשה אותו יהודי פשוט ניגש לראש הכפר וביקש ממנו לחכור את המקום. ראש הכפר שמח מאוד הרי המקום עומד ריק ואף אחד לא רוצה לשכור אותו מאחר ואין מים באזור. אותו יהודי עשה כדברי רבו וחפר בור וחזר אל הרבי לשבת.

כשיצא לדרכו אמר לו הצדיק: "תחפור עוד מעט את הבור" ובעודו מדבר, לקח הרב פתק וכתב ברטט ידיו "זיחפרו עבדי יצחק באר ... ויאמרו מצאנו מים" את הפתק הזה תשליך לתוך הבור שחפרת"

משה היהודי הפשוט אך בעל אמונה גדולה קיים את דברי הצדיק במלואם והנה תכף ומייד לאחר שהכניס את הפתק לבור החלו לנבוע בו מים.

כל גויי הכפר שמחו שמחה גדולה הנה יש להם מים וכמובן שכל הסוחרים החלו ליסוע בדרך זו כי הדרך הרבה יותר קצרה כי הרי היא עדיפה וכמובן שיש להם בדרך גם מים לבהמות.

ומיום ליום משה מידענו עולה ומתעשר מאחר והמקום היה מושכר במחיר מאוד מוזל כי אף אחד לא רצה לפני לשכור מקום זה לפניו.

אך עם הצלחתו המשגשגת, צרה עינו של אחד היהודים שהיה בכפר מעושרו של משה ניגש לאדון הכפר ואמר לו אני אשלם לך בעד מקום זה שכירות

שומרים על קדושת ביהכ"ס - לוסדים הלכה

מותר לרב לנשק את תלמידו כדי לקרבו לעבודת ה'

(מתוך הספר: בית הכנסת כהלכה)

שלא נרמוס משהו... או מישהו...

לכבוד עורכי העלון היקר "חוט של חסד", ברצוני להעלות נקודות חשובות, מצוות שאדם דש בעקביו, במרוץ אל השבת ברוגע...

וכן, אירגון ותכנון מראש זה דבר חשוב מאוד, אך אל לנו לשכח שהכל בסוף "סיעתא דשמיא" וכדי לזכות לסיעתא דשמיא צריכים תפילה, כי בלי תפילה וסיוע מהשמים נראה ש-"פתאום" יש לנו דברים חשובים שתופסים את זממנו ביום שישי. ופתאום הזמן ברח לנו בין האצבעות, ופתאום הילד הרגיש טוב חלילה, וצריך טיפול אישי. איכשהו עוד שעה שבת ולא הספקנו לשטוף את הכלים. על כן אל לנו לחסוך זמן חלילה בתפילה שהיה בעזרנו.

ולנשים שבמטבח- ממש לא צריך לשבת ביום שישי בשיא הלחץ ולהתפפל מספיק לעבוד ברוגע ולמלמל, ככה בדיוק עשו הסבתות שלנו ואין כמו תרופות סבתא, זה בדוק!

זהירות זריזות

חשוב מאוד לא לקמצן מהזמן של בדיקת תולעים, מרוב המהירות בעבודות או בדרך אל המטרה, שחלילה לא ניכשל, לכן צריך לעשות את עבודות שבת בריכוז מלא. וכבר קרה כמה פעמים שמרוב המהירות לא שמים לב והופף הכף החלבי נכנסה לסיר הבשרי, או שעשינו לילד שניה חביתת גבינה ואיכשהו נכנס טיפה לסיר הבשר ואז נבזבז זמן

גם לברר את ההלכה מה עושים עכשיו... וכן לפעמים מרוב המהירות עלולים לשכח לקיים מצוות הפרשת חלה, על כן- זריזות בזהירות. ואז הגיע הילד-

ערב שבת זה זמן שהילדים איתנו בבית, והיצר הרע חוגג לו, לעיתים הוא בא אלינו במסווה של מצוה, ואז אנחנו רוצים להקדים את כניסת השבת, פתאום מגיע הילד ומנדנד לנו מצד ימין והתינוק בדיוק רוצה לאכל, והילדה שזה עתה חזרה מהגן נזכרה ששכחה את הקשת שלה, ומאותו רגע היא עם פראץ חמוץ עד שהקשת לחזור הבייתה, ותנסי להסביר שאת הקשת היא תמצא ביום ראשון בגן (אם בכלל). זה בדיוק מה שהיצר מנסה לעשות להעלות את רמת הלחץ לשיא, אם קשה אז נעשה קשה עוד יותר, למה לא?

חשוב לזכור- בין אדם לחברו זה גם על הילדים שלנו וכמובן בן או בת הזוג, שלא נפספס אותם על הדרך, והרי אנחנו מאוד לא רוצים שהילדים שלנו ירגישו יום שישי את הטעם של הלחץ או אפירה מנוכרת, כי אז הפסדנו המון, ולכן, אם כבר מתכננים אז עד הסוף, נוכל לקחת את הילדים לצד שלנו שיהיו לעזר, והכי טוב זה לדבר איתם מבעוד מועד.

בהצלחה- גילה גרנט

פלא מנחה:

י-ם: 4:08

ת"א: 4:09

חיפה: 4:07

ב"ש: 4:10

מתחזקים בקבלת שבת מוקדם

רבי חיים כפואי זי"ע י"ב שבט

לאורם נלך הילולא דצדיקא

ומעיד על מעשה זה מרן החיד"א, שראה במו עיניו את החתימה שהיה חותם הרב כשהיה סגן-נהור אשר חתימתו היתה מאוד מקושקשת וחלשה, לעומת הנס שנפקחו עיניו שהיה חותם ברור, וידוע שכל הנשבע על קברו לשקר נענש, וגם הגויים מאמינים בזה. (שם הגדולים להחיד"א מערכת הגדולים אות מ' מה' מאיר גאביון ועוד ספרים)

תשובותיו של חכם חיים כפואי היו גנוזים בכתב יד מאות שנים ולא נדפסו. מרן החיד"א, שראה את קובץ כתב היד, צטט מתשובותיו. חכם יעקב משה טולידאנו פרסם שלוש מתשובותיו, ורק בשנת תשע"א זכה, ויצא לאור קובץ כתב ידו, ובו 60 מתשובותיו, ועוד כמה סימנים מחידושויו על התלמוד.

בתשובותיו מידע רב ערך על יהדות מצרים ועל קהילות יהודיות רבות ברחבי העולם בתקופתו. הוא עמד בקשר עם חכמי תקופתו, ונדוע כבר פלוגתא של חכם הגה"ק יעקב קאשטרו רבה של מצרים, והתדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי, בעל השיטה המקובצת, בזמן שהייתו במצרים. רבינו חיים כפואי נפטר ביום י"ב בשבט שצ"א, וקברו נשמר עד היום במצרים, והוא מהווה אתר עליה לרגל. בית הכנסת הנושא את שמו, קיים גם הוא בקהיר עד ימינו. משעלו יהודי קהיר לארץ ישראל, הוקם בית הכנסת שלו גם בארץ ישראל בעיר חולון. חיבור נוסף של חכם חיים כפואי, שהתפרסם לאחר מותו הוא 'באור החיים' - דרושים וביאורים על התורה. חיבורים נוספים שלו 'ספרי חיים' - קובץ דרשות, ופירושים למדרשי הלכה, עומדים עדיין בכתב יד.

נולד לאביו בשנת ש' (לפני 483 שנים) באלג'יר, לימים עבר עם משפחתו למצרים. הוא למד בישיבתו של הגה"ק רבי יצחק בירב בנו של הגה"ק יעקב בירב, וישנה מסורת שהאר"י הקדוש היה רבו בתורת הנסתר. הוא נדד בחייו בין קהיר, אלכסנדריה ודמיאט, ומשערים כי עמד בראש ישיבה במצרים.

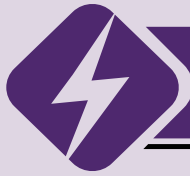
מעשה בצדיק רבי חיים כפואי זצוק"ל, הנקרא "בעל הנס על שם הנס שנעשה לו, אשר רוב ימיו שימש בדיינות וישב על כסא הדיינות, והנה לימים כאשר התחיל להזקין לאחר זמן נסתמו עיניו, והיה העם מרנין אחריו שבודאי לקח שוחד והתקיים בו הפסוק "כי השוחד יעוור עיני חכמים" ולכן נסתמא.

לאחר שראה הרב, שהשם הרע שיצא עליו מתרבה מיום ליום בין הקהל ונגרם חילול השם, החליט להראות לפני הקהל שזה שקר וכזב, מה עשה? באחת השבתות כאשר כל הקהל התאסף בבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית של שבת קודש ולשמוע קריאת התורה, עלה חכם חיים לתיבה, והודיע לקהל כך: מאחר ששמעתי שמרנינים אחרי שלקחתי שוחד, לכן אני מתנה לפני כל הקהל, אם זה אמת שלקחתי שוחד אז עונשי הוא שאשאר סומא כל החיים, אך אם לא לקחתי שוחד, יתפקחו עיני במקום ויראו עיני כבתחילה.

מיד כשסיים לומר את דבריו נעשה נס לעיני כל הקהל ונתרפא הרב והתחיל לראות ולזהות כל אדם ואדם בשמו ובמקומו, משראו כך הקהל התביישו מאוד וביקשו ממנו מחילה גמורה.

קו האמונה
02-6444250

מידה טובה

התורה - ספר לימוד לחיים

יועץ למלך

הכל לטובה? נשאל את היועץ.

למלך אחד היה יועץ מאוד חכם. המלך אהב להתייעץ עמו בכל דבר. אך דבר אחד הפריע למלך, כי בכל עניין שהיה מייעץ היה בסוף אומר למלך: "תזכור שבסוף הכל לטובה". המלך לא תמיד היה מרוצה מזה אך ...

יום אחד יצאו לצייד, באמצע שהמלך ירה חץ. החץ נורה על המלך וירד למלך דם, ואותו יועץ אומר למלך, גם זו לטובה, המלך אמר לו בכעס, קום חפור לעצמך בור ותקבור לעצמך בור וחצי גוף תקבור.

אמר היועץ וודאי גם זו לטובה.

קם המלך והמשיך בדרכו לחזור לבד. כשהתחיל ללכת קפצו עליו אוכלי אדם, והנה הם רואים שכל הגוף שלו מזוהם ושורת דם, הם שחררו את המלך כי פחדו מהזיהום, והמלך חזר אל היועץ שלו ואמר לו תראה זה באמת לטובה כי תראה אם לא הייתי נפצע היו אוכלים אותי, ואז אמר לו היועץ וודאי שגם מה שעשית עמי זה לטובה, כי אם הייתי ממשיך אתך הם היו אוכלים אותי כי אני בריא ולא פצוע.

מתארת התורה: "ויבואו למרה" וכתוב שם שעמ" אמרו איך נשתה מהמים האלה?

"ויררה ה' עץ, וישלך אל המים וימתקו המים" על כן קרא למקום מרה.

אנחנו חיים בעולם הזה. ואדם צריך לזכור שבתוך המרירות הקב"ה יכול למצוא לו ישועה שהמרירות זה מתיקות.

לכן התורה אמרה שקרא למקום "מרה", לכאורה צריך לקרוא לו מתוקה אחרי שהמתקו המים. אם כן למה נקרא למקום מרה? אלא, שזה מסר לדורות, בתוך המרירות שם דווקא תצמח לו הישועה!

לכן עמ"י לא האמינו שהישועה תבוא להם דווקא מהמקום הזה, אבל הקב"ה הראה להם דווקא מהמים המרים הוא הביא למשה פתרון, שים עץ והמים יהיו מתוקים להגיד לך שבתוך הצרה הקב"ה משם מצמיח ישועה.

העצמת המידות בראי הפרשה הרב נתן ארוש

ניתן להזמין שיעור באזור מגוריהם: 02-5308000

בינונו

מבחוץ להשיב אל הלב

פניני הזהר פרשת בשלח

רוצים ביטוח מפני נזקים וצרות? זה בהישג ידכם! לא פעם עומד האדם במשך חיו מול "גל" של נזקים בביתו ברכושו בבריאותו בשלומם של בני ביתו - והוא לא מבין על מה למה. הוא שואל את עצמו אני הרי לומד תורה כל היום או עובד למחייתי וקובע עיתים לתורה חוק ולא יעבור, אני מקיים את המצוות קלה כבחמורה אז מה קורה כאן?

הקטע הבא מזהר הקדוש ייתן לכם את העצה להינצל ולהישמר ויחזק אתכם מאוד מאוד בעניין השעה התבודדות של חשבון הנפש היומיומי. קראו את מאמר הזהר הבא ותשתדלו לעיין מעט בדברים, כלומר להבין את פשט הדברים ואת משמעותם היטב. מומלץ לעיין בפירוש "מתוק מדבש" על הזהר ה"ל (ויחי רכד):

דַּתְנִיָּא (למדנו), אינו יומין דְּבַר נֶשׁ כַּד אַתְבְּרִי [בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם], בְּהוּא יוֹמָא דְּנִפְק לְעֵלְמָא [בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיֵּצֵא לְעוֹלָם] - קְלָהוּ קִימִין בְּקִימִיָּהוּ, וְאֶזְלִין וְסַאסִין בְּעֵלְמָא. נְחִתִין וְאֶזְהָרִין לְבַר נֶשׁ, כֵּל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּלַחֲדוּדִין [כָּלֵם עוֹמְדִים בְּקִימָם וְהוֹלְכִים וְסָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים וּמְזַהְרִים אֶת הָאָדָם כֵּל יוֹם יוֹם לְבַדּוֹ]. וְכַד הוּא יוֹמָא אֲתִי וְאֶזְהַר לֵה, וְבַר נֶשׁ עֲבִיד בְּהוּא יוֹמָא חוּבָא קָמִי מָאָרָה [וְכִשְׁאוֹתוֹ יוֹם בָּא וּמְזַהְרִים אוֹתוֹ, וְכֵן אָדָם עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ יוֹם חָטָא לְפָנֵי רְבוּנוֹ] - הוּא יוֹמָא סְלִיק בְּכַסּוּפָא, וְאַסְהִיד סְהִדְתָּא, וְקָאִים בְּלַחֲדוּדִין לְבַר [אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבִּזְיוֹן וּמַעִיד עֲדוּת, וְעוֹמֵד לְבַדּוֹ בְּחוּץ].

הרב שלמה גלעד הממרצים הבחירים של "חוט של חסד"

וְתַאנָּא [וְשִׁנְיָנוּ], בְּתַר דְּקָאִים בְּלַחֲדוּדִין [לאחר שאותו יום עומד לבדו בחוץ], יְתִיב [הוא יושב שם], עַד דְּבַר נֶשׁ עֲבִיד מְנִיָּה תְּשׁוּבָה [עד שהאדם עושה תשובה על אותו היום]. זְכָה [כלומר עשה האדם תשובה] - תָּב הוּא יוֹמָא לְאַתְרִיָּה [אותו היום חוזר ועולה למקומו, כלומר הגיע לתיקונו]; לֹא זְכָה [לא עשה תשובה] - הוּא יוֹמָא נְחִית, וְאַשְׁתַּתְּףָּ [בְּהוּא רוּחָא דְּלְבָר] [אותו יום יורד וּמְשַׁתְּפָּף עִם אוֹתָהּ רוּחַ שֶׁבְּחוּץ, וּמְסַבֵּר ה"מתוק מדבש" שאותה הרוח היא המזיק שעומד בפתח הבית של האדם שאין לו רשות להיכנס לבית בגלל המזוזה, אך כאשר מגיע אותו ניצוץ של החטא שעליו הוא לא עשה תשובה ומתחבר עם אותו מזיק] וְתָב לְבִיתִיָּה [וְנִשֵּׁב לְבִיתוֹ, כלומר עכשיו יש לו רשות להיכנס לבית ולהזיק], וְאַתְתַּקֵּן בְּדִיקוּנִיָּה דְּהוּא בַר נֶשׁ מְמֶשׁ, בְּגִין לְאַבְרָשָׁא לֵיהּ, וְדִיר עַמִּיָּה בְּבִיתָא [וְנִתְקַן בְּדַמּוּת אוֹתוֹ אָדָם מְמֶשׁ כְּדִי לְהַרְע לוֹ, וְדַר עַמּוֹ בְּבִיתוֹ]. וְאִית דְּדִירָא לְטַב אִי הוּא זְכִי. וְאִי לֹא, דִּירָה עַמִּיָּה לְבִישׁ [וְיִישׁ שְׂדִירָו לְטוֹב, אִם הוּא זְכָה. וְאִם לֹא, הוּא דַר עַמּוֹ לְרַע].

בֵּין כֵּן וְבֵין כֵּן, אַתְפַּקְדוֹן אינו יומין וְחֲסָרִים [נְפַקְדִים אוֹתָם יָמִים וְחֲסָרִים], וְלֹא עֲאֲלִין בְּמִנְיָא דְּאִינוּן דְּאַשְׁתַּאֲרוּ [וְלֹא נִכְנָסִים בְּחִשְׁבוֹן שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ, והכוונה היא שמאחר שלא עשה חשבון נפש כל יום על חטאיו - בעולם העליון נחשבים אותם ימים לימים חסרים שאם כן היה עושה חשבון נפש היה מתקן אותם ימים ונחשבים לו לשלמים]. וְיִי לְהוּא בַר נֶשׁ [אוֹי לְאוֹתוֹ הָאָדָם], דְּגָרַע יוֹמוֹ קָמִי מְלָכָא קַדִּישָׁא [שְׁגוּרַע יָמָיו לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ], וְלֹא שְׂבִיק לְעֵילָא יוֹמִין לְאַתְעֵטְרָא בְּהוּ בְּהוּא עֵלְמָא [וְלֹא הִשְׁאִיר לְמַעְלָה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם בְּעוֹלָם הַבַּיִת, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהַדִּיהוּ קָמִי מְלָכָא קַדִּישָׁא [וְלְהִתְקַרֵּב עִמָּם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ]].

בואו ונחשוב: חוץ מהשכר העצום והאין סופי שיש לאדם שעושה בכל יום שעה התבודדות כמו שאמר רבינו שהתבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל - בנוסף הוא יכול גם לחסוך מעצמו אינסוף צער וייסורים ולחיות חיים מתוקים כבר בעולם הזה.

הקדשות

**העלון מוקדש להצלחת
חן בן ויקטורה
בן בן דינה**

להקדשת העלון: 02-5308000

הרב אבוחצירא- יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

בית ושמנו בית ספר פרק כב'

התנהגותית וניהולית טובה.

אך אצל אדם, שיש לו בעיה עם שחרור הורמון הדופמין, יש לו בעיה עם תהליכי ההעברה של האינפורמציה בין התאים במוח, שגורם לבעיית קשב, ריכוז והיפראקטיביות. זו בעיה נורולוגית במוח, נקודה. ולכן, קביעת הפרעת קשב קובע רופא נורולוג.

השפעת הדופמין:

במוח האנושי ישנם כמעט מיליון תאי עצב המכילים דופמין. הדופמין משפיע על תפקודים מחשבתיים גבוהים ועל הפעילות הקוגניטיבית. הדופמין מעורב גם בתהליכי יסות ושליטה של עיבוד מידע, המאפשרים מתן עדיפות למידע רלוונטי על פני מידע לא רלוונטי. ולכן לדופמין יש תפקיד מרכזי בתפקודים קוגניטיביים, בפעילות של זיכרון העבודה ובתפקודים ניהוליים בראשם תכנון, קבלת החלטות והוצאתן לפועל. בנוסף, הדופמין מעורב במספר תפקודים חשובים כמו תנועה, קשב ולמידה. יש לו תפקיד מרכזי במערכת החיזוק (עליה נתמקד בנפרד) והוא מעורב גם בנטייה לחוויית זרימה. הדופמין מקושר גם ליכולת החשיבה המסתעפת וליצירתיות. כמו כן, הוא חיוני להערכה של מטרות ולתכנון הפעולות המיועדות להגשמתן. לכל האנשים שיש להם בעיה עם תפקוד הדופמין, יש להם קשיים בנושאים לעיל, והנקראים בקיצור קשיי קשב.

מהו המוח וכיצד הוא עובד?!

המוח, הוא האיבר הראשי במערכת העצבים. תפקידו של המוח הוא: לקבל מידע ממערכות החוש, לעבד אותו, ולהשתמש בו על מנת לנהל את הפעילות של מערכות הגוף השונות ואת התנהגותו של האדם. המוח מקבל מידע חושי, מידע מחמשת החושים, שהם: ראייה, שמיעה, מישוש, ריח וטעם (הנקראים בקיצור-קלט) שהם קולטים את הגירויים מהסביבה. המוח, גם מוציא פקודות, תשדורות (הנקראים בקיצור-פלט) שמועברות לאיברי הגוף ומוסוותות את פעילותם. אז יש לנו קלט, ופלט. המידע במוח ובמערכת העצבים, עובר בעיקר באמצעות "תקשורת בין תאים" הנקראים תאי עצב או נורונים, שהם רכיבי המפתח של מערכת העצבים. וכתבנו על כך בהרחבה בשבוע שעבר.

תפקיד ה"דופמין" במוח

כאמור, המוח, מקבל מידע ממערכות החוש (מחמשת החושים), מעבד את המידע שהגיע מהחושים, ומשתמש בו על מנת לנהל את מחשבתו, תנועתו והתנהגותו של האדם. ועכשיו הגענו לעיקר! אצל אדם ללא הפרעות קשב, יש שחרור של הורמון הנקרא "דופמין" שהוא מוליך עצבי (נורוטרנסמיטר) מתא אחד לתא אחר במוח וכך מתרחש תהליך העברת המסרים במוח, והסנכרון בין המערכות עובד בצורה טובה. לאדם זה, עם העברת נתונים תקינה, יש יכולת לימודית,

אדרנלין, דופמין והיפראקטיביות

בסה"כ יש תגובת שרשרת במוח של כ-15 חומרים כימיים שונים, המושפעים מכך שלא משתחרר דופמין. אחד מהחומרים המושפעים מכך הוא אדרנלין. כשהדופמין עובר מתא לתא - משתחרר גם אדרנלין. לכן, לאנשים עם הפרעות קשב, יש מחסור תמידי באדרנלין. זה גורם להם לזוז כל הזמן כדי לגרום לגוף לשחרר אדרנלין. זה גם גורם להם באופן כללי להסתכן יותר, לחפש ריגושים ועוד דברים אשר בסופו של דבר ישחרר להם אדרנלין. כשהאדרנלין משתחרר, הם מרגישים הקלה כי הדופמין עובר טוב יותר מתא לתא. זוהי הסיבה שהם חשים הקלה כשהם בפעילות יותר. פעמים רבות, אנשים כאלה יתפקדו הכי טוב במצבי לחץ, יבצעו עבודות שנייה לפני הדד-ליין וילמדו למבחנים רק בליה שלפני. הלחץ שהם נמצאים בו, גורם להם לשחרר אדרנלין ואז הדופמין מתחיל לעבוד קצת יותר טוב מתא לתא מה שאומר שבמצב זה הם יכולים להתרכז כמעט כמו אדם רגיל.

החוויה האישית

אדם עם הפרעות קשב נולד כך, ולכן הוא אינו מכיר מצב אחר, אשר בו יש לו שקט בראש והוא יכול להתרכז ולהתמקד. את כל התלונות של הסיבה על כך שהוא "לא רגוע" הוא רק שומע (וכמובן מפנים ונפגע), אך הוא בפרוש אינו מבין, מאחר ואין לו את האפשרות לצאת מתוך עצמו, ולראות את התנהגותו ואת ההתנהגות של הסיבה ולהשוות את עצמו למישהו אחר. הוא חושב שכולם חיים בדיוק באותו הרעש שבו הוא חיו. ולכן אסור שהיחס אליו יהיה מאשים, הוא אינו אשם שיש לו את הקושי הזה. מה כן עושים?!

ניגשים לאבחון וטיפול. אתם לא מכירים למי, תתקשרו- 0548-434-435 ונשתמע.

המשך בע"ה בשבוע הבא.

הסידור שכולם חיכו לו

"לב שלום"

נוסח ספרד

מאת הרב שלום ארוש שליט"א

סיפור ייחודי עם ביאורים
ופירושים המחזקים את כח
התפילה

לרכישה: 052-2240696

בדיחות הדעת

היה אבא אחד שנולד לו ילד והתווכח עם אשתו איזה שם לקרוא לילד בברית. החליט אני הגבר אני הקובע שמו יהיה- אברהם למחרת הגיע האב לברית ולא זכר את השם מפני הלחץ, המוהל שואל: "ויקרא שמו?"

האב אומר: "לא זכר אבל מה שתגיד מקובל עלי" המוהל אומר: "ויקרא שמו אברהם" האב בתמיהה איך ידעת מה יש לך רוח הקודש זה בדיוק מה שרצייתי?

המוהל אמר זה פשוט ראיתי שהאב תרח אז הבן חייב להיות אברהם...

מה בתמונה?

לכבוד מדור סיפורי תודה שלום וברכה.

יש לי סיפור תודה שאשמח שתפרסמו אותו וכך נגדל את שמו של הקב"ה.

התחלנו כולנו, אימי אחותי ואני לומר תודה לה' בסבב, גם ככה לא היה לנו מה לעשות חוץ מלשבת ולהמתין.

אמרנו עוד תודות לה' יתברך, שיש לנו רכב, שהוא נוסע טוב בדרך כלל, שעד כה הוא אף פעם לא ניתקע, ותודה שכעת הרכב נתקע ואנחנו לא מצליחים להניע.

אחר כך אמרנו שמונה פעמים מזמור לתודה.

והנה אחרי כמה דקות הגיע שליח של ארגון ידידים שלו היו כבלים מאוד איכותיים ותוך רגע הרכב התניע, ממש פלא פלאים.

ראשית אודה לכם על הסיפורים המחזקים שמעודדים ונותנים כח לומר עוד תודות לה' יתברך.

לפני כמה זמן היינו צריכים לנסוע ואמא שלי ניסתה להניע את הרכב והרכב ממאן להתניע.

היא ניסתה שוב ושוב כל מיני דרכים שונות אך הרכב לא הונע.

אימי ביקשה מיהודי יקר שעבר באזור אם הוא יוכל לנסות לעזור לה, הוא הביא כבלים חיבר ועשה כל מיני טכניקות והרכב עדיין לא הניע.

הוא ניסה שוב ושוב ללא הועיל.

לבסוף החלטנו להתקשר לארגון החסד של ממש "ידידים" והם אמרו שישתדלו להגיע מהר.

ואז ה' האיר את עייני ונזכרתי בחוק התודה

פתרונות יש לשלוח עד יום שני למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

שבול מילים

עליכם למלא את השבול ע"פ ההגדרות כך שכל אות אחרונה במילה היא הראשונה במילה שלאחריה.

1. מלך מצרים

2. השלם: "ובני ישראל אכלו את..." (שמות-ט"ז, ל"ב)

3. המסר שבמשל

4. פרי הדר חמוץ

5. בעל חי שהחטיא את אדם וחוה

6. מילת ברכה בעת פגישה, משמותיו של הקב"ה

7. שמים, שחק

8. כלי שטוח להגשה, טס

9. השבת הנוכחית, זמרה.

10. מדינה ידועה במזרח הרחוק

11. מחיצת בד התלויה על חלון

12. מתן הסבר לטענה, תרוץ

13. סירה המונעת ע"י משוטים

14. מים שקפאו

15. חזיון לילה

16. סחורה הנשלחת ממקום למקום

17. לא חזק

18. התולעת ששימשה לצביעת אריגים בזמן בית המקדש

19. עיר הקודש

20. במה שיועדה להקרבת קרבנות

21. יריד, רץ

22. כלי תחבורה עם קרונות

23. עמוד הזהרה ברחוב המורה כיצד לנהוג.

24. ביתו הקטנה של לבן הארמי

25. המילה המשותפת: _____ מחיק, _____ עץ, _____ גירים.

26. חוץ לארץ (ר"ת)

27. שעות החושך המאוחרות שביממה

28. תפילת שבה הנאמרת בראש חודש ובחגים

29. לחזור

30. פרשתנו

ט"ו בשבט

כרבה יותר מקירות יבליים.

דיבורים פשוטים מלב אל לב

מה זה טו בשבט?!

פעם חשבתי לעצמי, מה זה טו בשבט?... אני יודע שבפסח- יצאנו ממצרים, בסוכות- השם שמר עלינו בענני כבוד, בשבועות-קיבלנו את התורה, בחנוכה- ניצחנו את היוונים, בפורים- תלינו את המן, אבל בטו בשבט? מה קשור אלי שכמה אילנות עושות להן חג??!!

מה עושים חוץ מלברך על כמה פרות וברובם- יבשים?

בכל שנה ושנה מצתלצל לו הפסוק "כי האדם עץ השדה" איך הוא באמת קשור ונוגע אלי?

כל עץ בראשית דרכו, ועוד לפני כן כשהגרעין נשתל מתחת לאדמה הרטובה מהגשם וקפואה מקור הלילה החורפי, נחשוב לעצמנו, אילולי ויכולנו לשאול את הגרעין הטרי: "תגיד, איך אתה מרגיש שם? מה המצב?" מיד הוא יצעק "ממש חנוק לי פה, אין לי אוויר, אור, ממש קר לי, כולי בודד, אני מרגיש "מתחת לאדמה"...

אבל איך שהוא עוד חורף עובר, עוד סתיו ועוד קיץ, ופתאום צץ לו גזעון קטנטן, אבל גם עליו עובר גשם וקור, עד כדי פעמים, שנשרים לו כל העלים, נשאר-ערום לגמרי!!!

לכל אדם יש זמנים קשיים בחיים, זמנים של רוח, של קור, של גשם, יעמוד הכסיל מהצד ויגיד: "אם זה המצב, אז למה להמשיך אני רק נסוג אחור, חבל להשקיעו! נתייאש ודי!!!"

לעומתו יענה לו החכם: "דווקא הקשיים שעוברים עליך כל הניסיונות, הבלבולים, התמודדויות מול כל הרע שיש הם אלו שמצמיחים אותך".

עוד לא מצאנו עץ שיכול לגדול בלי גשם, קור ורוח, דווקא זה שאתה יורד עד "מתחת לאדמה" זה! מה שמצמיח אותך להיות עץ גדול, גבוה, להוציא פרות יפים וטובים ולתת לעולם את כל הטוב שלו...

אז עכשיו אפשר להבין יותר מה זה טו בשבט

טו בשבט שמח! א.ל.

"דע, שיש אילן שגדלים עליו עלים שכל עלה צריך להיות גדל מאה שנים, ומסתמא באלו המאה שנים בוודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר כך בסוף המאה שנים, הוא יורה בקול גדול כמו קנה שרפה, והבן הנמשל היטב..."

(ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה מ"ח)

תפילה לאתרוג נאה

אחת הסגולות הידועות ביום ט"ו בשבט, היא להתפלל לזכות באתרוג מהודר לחג הסוכות

הא לכם נוסח התפילה המלא שתיקן רבינו יוסף חיים, ה "בן איש חי"

תחילה יקרא שני פסוקים מסדר הבריאה בפרשת בראשית: ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי למיננו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן: ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב.

ואחר כך יאמר נסח זה:

יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתברך כל אילנות האתרוג להוציא פרותיהם בעתם, ויוציאו אתרוגים טובים יפים ומקדירים ונקיים מכל מום. ולא יעלה בהם כל חזזית ויהיו שלמים, ולא יהי בהם שום חסרון, ואפילו עקיצת קוץ. ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם, לקיים בהם מצות נטילה עם מצות נטילה עם הלולב בחג הסוכות שיבא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר צויתנו בתורתך על ידי משה עבדך: " ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל".

ויהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שתעזרנו ותסייענו לקיים מצוה זו של נטילת לולב והדס וערבה ואתרוג כתקנה בזמנה בחג הסוכות שיבא עלינו לחיים טובים ולשלום, ותזמין לנו אתרוג יפה ומקדיר ונקי ושלם וכשר כהלכתו.

ויהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתברך כל מיני האילנות ויוציאו פרותיהם ברבוי, שמנים וטובים, ותברך את הגפנים שיוציאו ענבים הרבה, שמנים וטובים, כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרב לכל עמך ישראל לקיים בו מצות קדוש ומצות הבדלה בשבתות וימים טובים וייתקיים בנו ובכל אחינו מקרא שכתוב: "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך". "באתי לגני אחתי כלה אריתי מזרי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים".

יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגאלי.

כאציבות-

חול של חסד

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש יג שבט תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:39 תל-אביב: 4:54 חיפה: 4:44 מוצאי שבת: ירושלים: 5:54 תל-אביב: 5:55 חיפה: 5:53 ר"ת: 6:31

פרשת בשלח בטהון ושמה בחלקו

לבטוח בה' שיספק לו כל צרכו. ישמה בחלקו ולא ידאג דאגת המחר!

נלמד מהפסוק: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויעא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו" (פרק טז-ד)

ופירש רש"י (מהמכילתא): "דבר" יום ביומו - צורך אכילת יום, ילקטו ביומו, ולא ילקטו היום לצורך מחר." עוד אמרו חז"ל (במכילתא): דבר יום ביומו - מי שברא היום ברא פרנסתו, מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר: כל מי שיש לו מה יאכל היום, ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמנה."

כתב רבינו יונה ז"ל (בפירושו על משלי פ"ג-כו) "דע כי הבטחון הוא שלא יתערב בו שום ספק, ועל דרך משל נבאר כי ענין הבטחון כשכיר הבוטח על המלך ועמל בכל כוחו לפניו בשמחה ובטוב לבב מרוב מבטחו על המלך ומדעתו כי יתן לו משכורתו שלימה. והנה הבוטח בהש"ת, גם אם ימצאהו צרות רבות ורעות יתאמץ בעבודת השי"ת ויבטח באמת, כי שכרו כפול ומכופל, וכי השי"ת יבחר לו הטוב. ואם יוכיחהו ה' בעולם הזה, כי זאת לטוב לו להעביר את עונו ולקרבו אל ה' ולהאדיר חלקו בעולם הגמול, כי שלום העולם הזה כהבל ואין... עכ"ד."

נמצאנו למדים מדברי רבינו יונה, שהבוטח באמת ובתמים בהש"ת, מקבל כל אשר נגזר עליו ממנו יתברך הן לטוב והן למוטב, באהבה ובשמחה, כי יודע שכל אשר קורהו, הוא אך ורק לטובתו ו"שכרו כפול ומכופל".

בתפלת "נשמת" אנו אומרים: "ברעב זנתנו ובשבע כלכלתנו". וצריך להבין: בשלמא "ברעב זנתנו" מובן השבח שיש בזה, אך מה פשר השבח של "בשבע כלכלתנו"?

וביאר החתם סופר (עה"ת - שמות) עפ"י מה שאמרו חז"ל (ערכין טז): שכל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורים, יש לו לחשוש שמא קיבל עולמו בחייו. וכפי שמצינו בגמרא (סנהדרין קא). שכאשר חלה רבי אלעזר הגדול, אמר לו רבי עקיבא: כל זמן שראיתי את רבי שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דבשו מדביש, אמרתי: שמא ח"ו קיבל רבי עולמו בחייו, ואולם אחר שראה רבי עקיבא את רבו שחלה, אזי נחה דעתו.

וכפי שביאר הרמב"ן (בספרו תורת אדם) שזהו נגד טבעו של עולם, שתהא מציאות כזו שהכל יוזמן לאדם כפי רצונו, אלא אם כן מקיימים בו, חלילה, "ומשלם לשונאיו על פניו להאבידו".

מענה יובן השבח של "בשבע כלכלתנו", שכן מצינו שתיבת "מכלכל" מובנו הוא "כדי צרכו", ולא מעבר לכך וכמו שנאמר "ויכלכל יוסף את אחיו לחם לפי הטף" (בראשית מז-יב) [ופירש"י: לפי הצריך לכל בני ביתם]. על כן מודים אנו להש"ת ש"ברעב זנתנו" ו"בשבע כלכלתנו", ולא הענקת לנו יותר מדי בשפע, כדי שלא נקבל את עולמנו בחיינו, ואזי נזכה לחיי העולם הבא.

יש מ"איין"...

יהודי בא לפני כ"ק האדמו"ר רבי יצחק מסקוירא זצ"ל והתאונן שאין לו פרנסה וגם אין לו דרך להשיגה. אמר לו הרבי: גם דוד המלך שאל "מאין יבוא עזרי" שהרי אנו יודעים שהברכה צריכה לחול על משהו. על "יש" כמו שמצינו באלישע שבירך את כד השמן על יסוד המעט שיש בו. אבל דוד ניצב בפני "איין" ולכן שאל כיצד יבוא עזרו.

ומה היתה תשובתו של דוד? "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ!" כלומר: אם תשאל כיצד תעזר, עליך לזכור שה' הוא "עושה שמים וארץ" ואף אותם יצר "יש מאין". על כן, כמו שעשה אותם יש מאין, כך לא יבצר ממנו להושיע גם את אלו שאין להם מאומה, ולהשפיע להם ברכה עד בלי די.

רזין דאורייתא

"היפלא מה' דבר?"

הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל (ראש ישיבת בית הלל) היה תלמידו של **הסבא מנובהרדוק** ולמד אצלו שש שנים את דרכי מדת הבטחון. פעם שהה בשיקאגו והוצרך לנסוע לניו יורק. הטיסה היתה אמורה להיות בשעה תשע. האיש שהסיעו אמר שמכיון שנותרה רק רבע שעה ועדיין רחוקים הם מנמל התעופה, הוא מציע לשוב כי לא יוכלו להספיק.

אך רבי הלל אמר לו: "נוכל להספיק אם כך רצון השי"ת. היפלא מה' דבר? על כן תמשיך לנסוע!" והנה כבר הגיעה השעה תשע ועדיין רחוקים מהנמל. שוב חזר הנהג לאמר: "אין ברירה, זה אבוד צריך לשוב חזרה, חבל על הנסיעה לשם" אך רבי הלל עמד על שלו: "יש להמשיך לנסוע".

ואמנם הם הגיעו לנמל התעופה באיחור ניכר. הם מיהרו לשאול האם הטיסה כבר יצאה, ונענו שיש עיכוב בזמן הטיסה. רבי הלל נכנס למטוס ונוכח לראות שכל הצוות מנסה לסגור את דלת המטוס אך זו "מתעקשת" שלא להסגר...

התיישב רבי הלל במטוס. אנשי הצוות דחפו שוב את הדלת ואז נסגרה והמטוס המריא... **הלמות עמלים**

עלון "איטש לרעהו" פרשת בשלח הוקדש לעילוי נשמת

אבי ר' יצחק בן ר' חיים עבי וזאת שבע שיינדל בת ר' דוד שווארץ ז"ל

שניהם נלב"ע ביום יג שבט
ת.נ.צ.ב.ה.

להאמין בכוחם של חכמי התורה. להשמע להוראתם ולעשות כעצתם!

נלמד מהפסוק: "זיעשו כן" (פרק יד-ה)

וכתב רש"י: להגיד שבחן, ששמעו לקול משה ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו: אין לנו אלא דברי בן עמרם! (מכילתא)

כבר הבאנו בעבר את פירושו של התפארת ישראל ש"אמונת חכמים" היא שאינו מאמין לכל דבר ששומע, שזוהי אמונת מדת "פתי מאמין לכל דבר", אבל יאמין לחכמים בחכמת התורה אפילו אם לא ישוגם בשכלו [שאם מאמין לכל דבר ולכל אדם למה יקבל שכר על "אמונת חכמים"?!].

וזו הטעות הנפוצה בזמנינו, שישנן מצעירי הצאן שמנסים "להבין" ו"לפרשן" את דעת התורה של זקני הדור, ועפ"י יכולת הבנתם "מחלקים ציונים" לגדולי ישראל, עד שעפ"י קובעים, רח"ל, אם מתאים להם להשמע לדעתם או לא. ושוכחים שעפ"י האמת המסורה לנו מדור לדור, זהו כל ענין "אמונת חכמים", לקבל דעתם בתמימות בדיוק כפי שאמרוהו, בלי הצורך להבין ובלי הצורך "לפרשן". כי כאשר מציינים רק מתוך ש"מבינים", זה כבר לא "אמונת חכמים".

הגרא"א דסלר זצ"ל, הרבה לדבר בפני עם ועדה על החיוב לקבוע בנפש את הקנין הזה של "אמונת חכמים". להאמין בשיפוטם של מנהיגי הדור, תוך שהוא מנסה בכל דרך שהיא להשריש בלבבות את היסוד הגדול הזה על פיו אין לזוז מ"דעת תורה", אותה מציגים גדולי התורה, והיא המיישרת את מסילות החיים בכל הליכותנו.

והיה אומר: גדולי דורינו אשר עסק חייהם להמשיך כתלמידים נאמנים בדרכי מחשבתם של חז"ל, זוכים לישרות במדה עצומה, וגם עד שחוות דעתם אפילו בדברים שאין להם מקור מפורש, וגם סתם עצות במילי דעלמא ברורה ואמיתית. כאשר ישאל איש בדבר האלוקים, כמו שרואים בעינינו גם בדור הזה.

בדברי הספד שנשא הרב דסלר על החזון איש, ציטט את דברי המשנה (אבות פ"ו) "כל הלומד תורה לשמה נהנים ממנו עצה ותושיה" ושאל: לכאורה מהו סוד המהלך הזה שהלומד תורה לשמה עושהו מוכשר להעניק עצות במילי דעלמא?

וביאר הרב דסלר: בכדי לייעץ עצה טובה וישרה, זקוקים לראיה בהירה ולמבט אמיתי, בלא הערפול של עולם השקר, לפיכך הלומד תורה לשמה, דהיינו ששואף להשיג רק את אור האמת, הוא הוא המוכשר לראות את האמת בהירות, וליתן עצות ישרות ומועילות, זהו איפוא סוד כוחם של גדולי ישראל לקבוע "דעת תורה". דעת אמת בכל עניני החיים, גם אלו שאינם מפורשים ב"שולחן ערוך".

כשנשלח משה ע"י הקב"ה לגאול את ישראל ממצרים, נאמר בפסוק "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי"... ולכאורה צריך להבין: הלא הובטח כבר מפי הקב"ה, "ושמעו לקולך"!

וביאר כ"ק האדמו"ר מספינקא (בספרו **אמרי יוסף**): הבטחת הקב"ה "ושמעו לקולך", היתה בנוגע לציווי של "ואספת את זקני ישראל". זקני ישראל, בעלי הדעות, אמנם יאמינו למשה רבינו, אבל פשוטי העם, האם יאמינו?

על כך נענה משה מפי הקב"ה שלצורך זה יעשה האותות והמופתים לעיני העם, ודרך פשוטי העם להאמין כשרואים נס ומופת, ובסופו של דבר נאמר: "ויאמן העם וישמעו".

מוסיף האמרי יוסף דברים נוקבים: "מכאן תוכחת מגולה לאותם המאמינים שנמצאים גם בזמננו, שאינם רוצים להאמין לצדיק עד שיראה להם אותות ומופתים ואומרים לו: "תנו לנו מופת"... ואם אינו משנה להם סדרי בראשית להראות להם אותות ומופתים, אין רצונם להאמין ולשמעו בקולו".

פעם שמע רבינו הגרא"מ שך זצ"ל על עסקנים שביקשו לעשות פעולה מסוימת, הורה הרב שך להנמנע מפעולה זו בנימוק:

חכם עדיף מנביא...

הגאון מקוטנא והגאון מקאליש היו מתפללים יחד בכל יום בבית המדרש "אהלי יעקב" בעיר העתיקה, וכדרכם של תלמידי חכמים, היו משוחחים בדברי תורה מדי יום ביומו לאחר התפילה.

מפעם לפעם היו מתווכחים ביניהם ולא באו לעמק השוה. או- אז היו מציעים טענותיהם בפני הגאון **רבי שמואל סלנט זצ"ל** והוא היה המכריע ביניהם.

יום אחד נפל שוב ויכוח בין שני הגאונים, הציע הרב מקוטנא לפנות שוב לרבי שמואל על מנת שיכריע. אמר לו הרב מקאליש: לפלא אצלי כי רבי שמואל תמיד נוטה לדעתך"... הציע הרב מקוטנא: "א"כ נחליף הפעם את דברינו. את דעתך נמסור בשמי ואת דעתי בשמך..."

הסכים לכך הרב מקאליש וכך הוה. שמע רבי שמואל דברי שניהם והביע את פליאתו: "הרי סברא זו שאמר הגאון מקוטנא מתאימה לסברותיו של הגאון מקאליש, ואילו סברא זו של הגאון מקאליש מתאימה לסברותיו של הגאון מקוטנא."

ימי שמואל

"בזכות אמונתך..."

מעשה באשה עקרה שהגיעה לגאון **רבי משה פיינשטיין זצ"ל** ומשאלה בפיה: במהלך שנות נישואין רבות סובלת היא מעקרות, ר"ל. ומדי שנה בשנה בעלה מבקש מרבי משה את ברכתו, בתקווה להוושע בזרע של קיימא, אולם עד כה ללא הועיל. עתה היא מבקשת יותר מברכה: "רוצה אני כי ראש הישיבה יגזור ומן השמים יקיימו..." אמרה האשה כשהיא מתייפחת.

רבי משה הופתע מבקשתה. "שאני אגזור? וכי מה כוחי בדברים מעין אלו? האשה התייפחה בבכי הולך וגובר: "כן! ראש הישיבה יכול לגזור... הוא יכול..."

לבסוף, כאשר האשה המשיכה למרר בבכי, אמר לה רבי משה: "איני יכול לגזור, אבל זאת אומר: בזכות אמונתך בכוחם של לומדי התורה, מגיע לך ילד!"

דבריו של רבי משה הביאו מרגוע לאשה שבורת הלב. ואכן לתקופת השנה נולד במז"ט בן לאותה אשה.

רבי משה פיינשטיין

באמונה תמימה...

מעשה באחד מיקירי ירושלים שסבל מכאבים נוראים, בבדיקות שערכו לו בבית החולים, נמצאה אבן בגופו והרופאים קבעו שיש לנתחו בדחיפות ולהוציא את האבן.

מששמע האיש את קביעת הרופאים, פנה לרבו הגאון **רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל** שיורה לו מה לעשות. אמר לו רבי איסר זלמן, כי לדעתו אין כל צורך בניתוח, יש לעשות "חוקן" והאבן תצא...

חזר הלה לפרופסור שאמור היה לנתחו ואמר לו: "לפי דעת מורי ורבי רבי איסר זלמן מלצר אין לעשות ניתוח! ע"י חוקן רגיל האבן תצא!" כששמעו זאת הפרופסור וכל הרופאים שנוכחו שם, פרצו בצחוק גדול והסבירו לו שהענין רציני ואין מקום למשחקים... יש לנתח!"

למרות תגובה זו של הרופאים, לא נרתע האיש ועמד על דעתו. הוא הסביר לרופאים שלאחר שיצא מפיו של הרב כי אין צורך בניתוח. הרי זה אצלו כדבר האורים!

משראה הפרופסור, כי יהודי זה אומר דבריו בתמימות ומתוך אמונה ובטחון גמורים, הסכים שיעשו את ה"חוקן" כבקשתו. ומה גדול היה קידוש ה' כאשר יצאה האבן עם המים לעיני הרופאים. מעשה זה היה לשיחת היום בפי כל.

בדרך עץ החיים

המשך - אמונת חכמים

ונהנין ממנו עצה ותושיה...

הרב משה חיים אקון זצ"ל החל לעסוק במסחר הפרוות והשקיע בו את כל הונו בתקוה שירוויח מכך. הוא היה בא להתייעץ עם בעל החזון איש על כל צעד ושעל בכל עניינו. וכך התייעץ עמו גם על העסק הזה.

יום אחד אמר לו החזון איש כי נראה לו שכדאי להפסיק עם עסק זה... ר' משה חיים לא היסס אלא עשה מיד כפי שהורה לו החזון איש מבלי לשאול למה ומדוע. הוא מכר מיד את כל הסחורה שהיתה בידו. והנה לאחר זמן קצר כל ענף הפרוות התמוטט וכל מי שהתעסק בזה הפסיד ממון רב.

התבטא אז הרב משה חיים: גם במקרה הפוך שהענף היה משגשג ופורח, לא היה משתנה אצלי במלא הנימה ה'אמונת חכמים' שלי בחזון איש, סגרתו את העסק בגלל שכך היה צריך לעשות ומה שאירע לאחר מכן לא הוסיף לי יותר באמונת חכמים...

דרכי החיים

"כי אצל החפץ חיים ראינו שלא זו הדרך". נכנסו העסקנים לביתו של הרב שך כדי "להסביר" לו בטוב טעם ודעת את התועלת שבדבר.

אמר להם הרב שך את הדברים הבאים: "איני מתווכח עם הסברות שאתם אומרים. יתכן שאתם צודקים בסברות שלכם, ויש הגיון בדבריכם. אבל את כלל ישראל לא מנהיגים בסברות, גם לא בסברות נכונות. את כלל ישראל מנהיגים רק עם מסורת. המסורת מהחפץ חיים בענין זה הוא, שאין זו הדרך הנכונה, וזה שקול כנגד כל הסברות שלכם..."

[ואגב, נוסף בנימה אקטואלית: מעניין איך היה מגיב הרב שך כשהיה שומע אמירת מערכת המשפט ש"ישנה אי-סבירות קיצונית במה שבחרו את הימין והחרדים לשלטון, ועל כן יש לבטל מכל וכל בחירה זו".]

ענוה וביטול עצמי

"חלום יפה חלמת"...

אחד מבני ירושלים הכתיר את הגאון **רבינו יוסף חיים מבגדד** זצ"ל בתארים מופלגים, וכתב בין השאר כי הוא בעל רוח הקודש. השיב לו רבי יוסף חיים כהאי לי שנא:

"חלום יפה חלמת בשעה שאינה מן היום ולא מן הלילה. ואני אומר לך, 'חלמא טבא חזית'. והיא רחוקה ממני. הוא שאמרו חז"ל 'משחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים ונמסרה לתינוקות ולשוטים'. הנה גם בחינה זו אין בי!"

אורות ממזרח

"גם בצפון וגם בדרום"...

אחד מאנשי מעזריטש, למדן ועשיר, התקרב למגיד **מעזריטש** ודבק בו. והנה לא עברו ימים רבים ונתדלדל האיש מעסקיו. נכנס למגיד ושפך את מרי שיחו.

אמר לו המגיד: הרי הנך למדן, אמור לי איפוא, איך זה יתכן להיות עשיר וגם למדן. הלא חז"ל אמרו: הרוצה להחכים ידרים, והרוצה להעשיר יצפין, ואיך מקשרים את הדרום עם הצפון?!

שתק האיש. נענה המגיד ואמר: "אגיד לך, מי שהוא אין ואפס בעיני עצמו ואינו תופס מקום, יש לו מקום בכל מקום, גם בצפון וגם בדרום..."

חס"מ

"יסורים של כבוד"...

כ"ק האדמו"ר רבי שלומק'ה מזוועהיל זצ"ל נהג בפשטות ובענוה. כל ימיו לא הסכים שיעשו לו מנין משלו, והיה מתפלל במקומות שונים. רק כשנחלש בערוב ימיו עשו לו מנין מיוחד עבורו.

וסיפר רבי משה כץ זצ"ל (חתן בנו **רבי גדליה משה** זצ"ל) כי בעת שמחת נשואי נינתו של רבי שלמה מזוועהיל, עם **הרה"ק משומרי אמונים**, הופיע **כ"ק אדמו"ר רבי דוד מרחמסטריווקא** זצ"ל בעת עריכת החופה. הוא שאל את רבי שלמה למצב בריאותו. והשיב לו כי יש לו יסורים.

שאלו רבי דוד איזה יסורים יש לו? והשיב לו רבי שלמה שיש לו "יסורים מכבוד". וכשתמה לפשר יסורים אלו, הסביר לו כי לאחרונה עשו עבורו מנין מיוחד, ודבר זה גורם לו ליסורים של כבוד...

יסוד צדיק

מעלה לאדם אשר עם כל גדלותו נוהג בענוה ומבטל עצמו בפני זולתו!

נלמד מהפסוק: "ונחנו מה כי תלינו עלינו" (פרק טז-ז)

ואמרו חז"ל: אמר להם הקב"ה לישראל חשקני בכס שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם אמר לפני "ואנכי עפר ואפר". למשה ואהרן, אמרו "ונחנו מה". לדוד, אמר "ואנכי תולעת ולא איש". עוד אמרו: גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב "ואנכי עפר ואפר" [יש בהם ממשות כלשהי] ואילו במשה ואהרן כתיב "ונחנו מה". ואמר רבא... אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן. כתיב הכא "ונחנו מה" וכתוב התם "תולה ארץ על בלימה" (חולין פט.).

ידועים דברי חז"ל בסוף סוטה (מט.) "משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא". תמה הגה"צ **רבי ירוחם לייבוויץ** זצ"ל: מה פשר האמרה "בטלה ענוה", וכי אדם שרוצה להיות עניו לא יכול להשיג מעלה זו?

וביאר רבי ירוחם שכאשר הקב"ה רוצה לתת מתנה רוחנית לעם ישראל, כגון ליזכות למדת הענוה, הריהו מוריד אותה לעולם ומעניק אותה לאחד הצדיקים העמל במדה זו, ואז זוכה להיות מרכבה לאותה מדה. ומכיון שהוא נושא אותה, אזי כל אחד יכול ליזכות בה. כיון שהשפע ממדה זו נמצא בעולם. אבל כשרבינו הקדוש נסתלק מן העולם, נסתלקה עמו גם מדת הענוה, וממילא קשה מאוד להשיג מדה זו.

באחת משיחותיו הדגיש זקן ראשי הישיבות, הגאון **רבי גרשון אידלשטיין** שליט"א, כי ללמד תלמידים ולזכות את הבריות אי אפשר ללא מדת הענוה, והביא דוגמא לכך, שיש מחנכים ומלמדים ואפילו ראשי ישיבות שחוששים לומר לתלמיד "איני יודע" ותחת זאת משתמטים מתשובה אמיתית.

והאמת יש לדעת - אומר רבי גרשון - שאין בזה בושה כלל, ואדרבה, התלמיד יעריך יותר את רבו וירגיש בענוותנותו, וכשיאמר הרב לתלמיד כי אינו יודע תשובה לשאלתו, זה לא ישפיל את הרב, אלא אדרבה, התלמיד יראה בזה שהרב אמיתי.

את הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה "אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי", פירש **רבי יוסף חיים מבגדד** זצ"ל (בספרו **בן יהודע**): כך אמר דוד, אשא עיני אל ההרים הידועים שהם גבוהים, ולא זכו להשראת שכינה עליהם בקבלת התורה, והטעם, כפי שביארו חז"ל, מפני הגאווה שהיתה בהם. וממילא אדע ואבין כי "מאין" - היא מדת הענוה שהאדם חושב עצמו ל"אין" ומשים עצמו כמי שאינו. ממדה זו, "תבוא עזרי" שעל ידי מדת הענוה אזכה לכל הטוב.

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

סגירת-מעגל

הלו! הגעתי ל"מעיינות"?

-כן. עם מי הכבוד?

שמי ג'ייסון רוזנצוויג, מארצות-הברית. אנחנו מעוניינים לחגוג בר-מצוה לבן שלנו בישראל. מי אחראי אצלכם על ארגון בר-מצוה, קידוש והכל?

-הגעתי לאדם הנכון" משיב לו בקצרה הרה"ח רבי שלמה יו"ט גשטטנר שליט"א, ותיכף מבקש לברר כמה פרטים חשובים אודות אופי האירוע המדובר, והציפיות שיש למשפחה.

'האם הילד יודע לקרוא?... זו למשל נקודה שעלינו לבדוק מראש. אי אפשר להשאיר את זה לרגע האחרון כמובן. אוקי. אני אבחן את הילד באמצעות הזום, וכך נדע איך להתקדם. לגבי הקידוש עצמו? אל דאגה. יש לנו מתנדבים שמארגנים הכל בכל מכל כל...'

זו לא תופעה חדשה שמשפחות יהודיות מחו"ל מבקשות לחגוג בר מצוה - היום המיוחד בו נכנס בנם לעול תורה ומצוות - דווקא בארץ ישראל. אך הרב גשטטנר עדיין מבקש להבין כיצד יהודי שמתגורר ביוסטון - טקסס, שמע עליו ומבקש לערוך את הבר-מצוה לבנו דווקא אצלו. 'סליחה על הסקרנות, אבל מאיפה שמעת עלינו?'

* * *

האיש מספר שהוא מדען שעובד באחת האוניברסיטאות החשובות בארה"ב. לפני 20 שנה הגיע לבקר בארץ במסגרת ארגון שמוציא צעירים יהודים בעולם למסע הכרות עם ישראל. הוא שהה כאן בסך-הכל עשרה ימים, אבל מה שנשאר לו מהביקור זו חוויה שבשעתו דווקא לא עמדה לכאורה במרכז הביקור.

הצעירים שהגיעו ארצה הוזמנו ל"שעה של טעימת לימודי יהדות בישיבת מעיינות". ומה היה באותה שעה? ג'ייסון רוזנצוויג שחזר בפשטות: 'היה שם איזה רב ג'ינג'י שמסר בהתנדבות שיעור ביהדות. עד אז לא ידעתי יהדות מה היא. החשיפה הראשונה שלי לאידישקייט הייתה בהרצאה של אותו "רב ג'ינג'י" - לימים יתברר לו שמדובר בהרה"ח רבי אלון סילברג שליט"א.

* * *

באותה קבוצה שסיירה בארץ, השתתפה גם אשתו לעתיד. במסגרת הזמן הקצר של "טעימת יהדות" יזם הארגון חוויה רוחנית מיוחדת עבור הבנות שהותירה עליהן רושם עז ונמרץ. כלפי מה הדברים אמורים? כאשר נולד תינוק יהודי בחו"ל. גם כאשר מדובר בבית שאינו שומר עדיין תורה ומצוות, בדרך כלל יזכה התינוק לקבל שם יהודי. למה? כי מלבד השם הגויי שניתן לכל ילד, נוהגים בברית-מילה לתת לו שם יהודי.

אבל מה שנכון אצל הבנים, לא תופס אצל הבנות. קריאת השם שלהן, לא נעשית במשפחות הללו במסגרת בית הכנסת, ומשכך אין להן בדרך-כלל שם יהודי כלל. כאשר מגיעות קבוצות כאלו לשעה של טעימת יהדות בארץ-ישראל, מזמינים אותן לקידוש קטן במהלכה עורכים "מי-שברך" לכל אחת מהן תוך כדי הענקת שם יהודי חדש.

גם אשתו לעתיד קיבלה שם יהודי באותו אירוע, והדבר הותיר עליה רושם עז.

הם חזרו לארה"ב, לפלורידה. מסתבר ששעת הטעימה מהיהדות העירה בהם תיאבון מוגבר לטעום עוד ועוד. בבחינת "טעמו וראו כי טוב השם" ממש. עד מהרו חברו לגופים המקומיים של "ישראל-הצעיר" וחב"ד, ולמדו על יהדות עוד ועוד,

ועוד!

* * *

מתחת לחופה כבר ניצב הזוג כשומרי תורה ומצוות, בדרך להקמת עוד בית יהודי נאמן בישראל. נולדו להם שלושה בנים - הם רצו להגיע עם הבן הראשון לרגל בר-המצוה לארץ אבל לא יכלו עקב מגבלות הקרונה, והיום הבן השני עומד להיכנס לעול תורה ומצוות. הבן הכין היטב את הקריאה בעזרת רב מקומי ביוסטון, ואביו ג'ייסון עמד מהצד והתמוגג מנחת-יהודית: כשהוא היה בגיל הזה הוא לא ידע שיש בכלל דבר כזה...

וממה התחיל הכל? משעה אחת שהקדיש להם "הרב הג'ינג'י"... אז לא פלא, שאת סגירת המעגל, ביקשו לחגוג דווקא ליד המעיין, או ה"מעיינות", באותו מקום שם התחיל הכל לנבוע! - (שמחת הבר-מצוה תתקיים בס"ד בשבועות הקרובים, ציבור הקוראים מוזמן:-)...)

* * *

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

עלון "איש לרעהו" פרשת בשלח הוקדש לעילוי נשמת

ר' שמעון בן חנה ז"ל

נלב"ע ביום כז בשבט תשע"ג

ה.נ.צ.ב.ה.

{ אז נדברו }

פרשת בשלח תשפ"ג | לסדר: "התייצבו וראו את ישועת ד'" | גליון מספר: 591

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

איך אסון כזה מתרחש כש"כל שולטני רוגזין כולו ערקין...?"

כולנו הזדעזענו מהפיגוע המחריד בנווה יעקב בליל שבת קודש... באותה שבת שבדיוק קראנו ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר!!! מסתמא כל מי שהיה שם באזור הרגיש את התחושה שמחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה... כיון שנתנו רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע... ומקובלנו שכשה' מפגין כעס ה' מזמין קשר!! ה' רוצה שנתעורר ונשוב אליו...

מישהו שאל אותי: איך יכול להיות שפיגוע כזה מחריד התרחש בשעות הכי מרוממות בשבוע... הרי שלוש שעות לפני כן רבבות אלפי ישראל אמרו "כגוונא... וכל שולטני רוגזין ומארי דדינא כולו ערקין ואתעברו מינה ולית שולטנא אחרא..." אז איך יכול להיות שבדיוק בליל שבת קודש מצא המארי דדינא להשליט רוגז ולזרוע אימת מוות ברחובות קריה???

אז האמת היא שהזוה"ק בעצמו מדבר על הנושא הזה... שבלייל שבת יש סתירה מיניה וביה, מצד אחד בליל שבת קודש כל העולם נטהר ומתנקה מכל החבילין דמעיקין ומסואבין דרחיקין ומצד שני: מקובלנו שלילי רביעיות ולילי שבתות זה הזמן שהמזיקים שולטים בעולם... **אז איך זה הולך ביחד?** והזוה"ק עונה: שאדרבה!!! זה תלוי אחד בשני... דווקא בגלל שאז המזיקים מסתלקים... אז מתעוררת תנועה ערה!!! הם בתהליך של פינוי והסתלקות מכניסת שבת ועד חצות לילה ולכן דווקא אז צריך להישמר מהם במיוחד... כי הם בשטח!! זו הסיבה שבברכת השכיבו יש נוסח מיוחד של שמירה לשבת "הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים... עד כאן הצגתי את הדברים בנימה מאוד שטחית ורדודה... כאילו יש פה איזה עומס תנועה של מזיקים... אבל אתה מבין שזה קצת יותר עמוק... **והפנימיות בזה היא כך:**

כשמגיע שבת יש התעוררות עילאית של קדושה! ואז באופן טבעי מתעוררת במקביל קונטרה... זה בדיוק כמו כל חיזוק רוחני שאני רוצה לקבל על עצמי... ובדיוק אז מתעוררת בתוך תוכי איזושהי הסתייגות ורגלים קרות... כן... זה לא במקרה... כל אחד מבין שדווקא בגלל שהולך לקרות פה משהו מאוד טוב... אז האופוזיציה מרימה קול זעקה... צא ולמד ממה שקורה היום במגרש השמאלני... תאמין לי שאני לא מבין מה זה פסקת התגברות... אבל דבר אחד הצלחתי להבין: שאם השמאל קם בכזו סערה על שתי רגליו האחוריות... כנראה שרוצים לעשות משהו מאוד חיובי... וזו הסיבה שדווקא בזמן הכי מרומם והכי גדול של ליל שבת... דווקא אז זה הזמן שצריך הכי הרבה שמירה מאחזית החיצונים... **זה הולך ביחד!!!**

המסר הזה נחוץ מאוד... ויהי רצון שהחיזוק הזה לעילוי נשמת הנספים... לדעת ולזכור: שאם ב"ה תפסת את עצמך לידיים וחז"ל מבטיחים לך "הבא ליטהר מסייעין אותנו"!!! מבטיחים לך סיוע... אבל צר לי לאכזב... אל תצפה לסיוע הזה על ההתחלה... אדרבה... בהתחלה אין ימי חסד... ההתחלה היא קרביית!!! ההתחלה היא מלחמת קיום להיות או לחדול... כי אל תשכח שיש פה כוחות החיצונים שהם לא כ"כ מהר מוותרים... אתה אמנם מראה להם מי בעל הבית ואתה עושה עבודה מצויינת... אבל תבין אותם שהם עדיין בודקים... מנסים לבדוק עד כמה אתה רציני... ולכן דווקא הימים הראשונים של החיזוק הם הימים הקשים ביותר!! שעליהם דוד המלך מתפלל: אלוקים ה' עוז ישועתי **סכותה לראשי ביום נשק!!!** היום הזה **שנושק** בין הריפיון לחיזוק!! הרגע האחרון הזה שלפני קריעת ים סוף זה היה הרגע הכי מסוכן... מה יש??? כי בדיוק ברגע הגדול הזה שמשה רבינו מכריז ואומר: התייצבו וראו את ישועת ה'... כאשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפון לראותם עד עולם... בדיוק אז היהודי הסתכל אחורה והוא זיהה את האדון המצרי עושה לו עם היד... **ואז העיניים שלהם נפגשו!!!** הם הסתכלו אחד לשני לתוך תוך תוך העיניים!!! והמדרש אומר: שהתחילו שם קריצות... היהודי שעד לפני שבוע היה עבד בכל הויית... פתאום קרץ לאדון המצרי כמו עבד כנוע ושלח לו מסרון: דחילאק... זה בסדר... אני שלך... אוטוטו אני חוזר למצרים... ותחשוב שעוד רגע צריך להיקרע הים... ובדיוק אז מלאכי השרת אומרים לקב"ה: רגע רגע... במה היהודי ראוי להינצל יותר מהמצרי?? ועל הרגע הזה נאמר: כי באו בנים עד משבר וכח אין ללידה!!! יש פה משבר לידה!!! נולד פה מישהו!! נולד פה יהודי שמוכן לקבל על עצמו עול מלכות שמים ולפרוש ממ"ט שערי טומאה... אבל דווקא על ההתחלה... יש כל מיני מגעים רציניים בינו לבין העבר... הוא נסוג לאחור... אלו היו רגעים לא פשוטים בכלל!! רגעים של אחיזת החיצונים!! ולמה?? דווקא!!! דווקא לגודל המעמד הגדול שהולך להתרחש בעוד רגע... דווקא בגלל זה יש פה מאבק על כל הקופה... "הכר נא דבר אמת למי החותמת ולמי הפתילים..." כל אחד מושך לכיוון שלו... החיצונים לא מוותרים עליו כ"כ בקלות... וכאן צריך המון המון גבורה ועקשנות... צריך לקפוץ לים בגבורה אדירה... ואל דאגה... מיד יגיע הסיוע המובטח... אבל זה לא יגיע על ההתחלה!! ההתחלה שמורה לך!! כניסת שבת זה התור שלנו לייקר את השבת... לקבל את השבת ולהתעלות מעל אחיזת החיצונים... (לא לחינם סעודת ליל שבת היא כנגד יצחק) ואז!! אחרי ההתחלה שלנו... אז מתבסס העולם ונסו הצללים... גם כעת ברגעים שחושך יכסה ארץ ולפעמים יש הסתרת פנים... זה התור שלנו להתעלות ולבחור בה' ולהכריז עבדיך אנחנו בכל מצב וללא תנאים!!! לא נותר לנו אלא להתחזק בייתר שאת בברכת השכיבו!! שמקובל שכלל ישראל אמרו אותה בליל יציאת מצרים מתוך הבית... מתוך הכרה שגם בשביל לצאת מעבודת לחירות צריך פרוש עלינו סוכת שלומך... וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות...

ניתן לקבל את הגיליון בפקס באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראשי!!!

גם בשבוע זה של ימי השובבי"ם, ניתן לרכוש את יומן המסע- "וימאן"!

יהודים!!! חסר גשם!!! גם אם כעת יורד גשם...

נכון לשעת **תחילת** כתיבת שורות אלו אנו בעיצומה של עצירת גשמים ולא סתם אלא חמורה... וכבר כתבתי לפני שבועיים שמבחינתי האויב הכי גדול של הגשמים זה התחזית מזג אוויר!! כי אני מצידדי כבר ממזמן הייתי מתחיל להגיד "ועננו בורא עולם..." רק מה נעשה שבתחזית אמרו שבסוף שבוע יש גשם... (וגם עכשיו!!! התחזית אומרת שהולך לרדת גשם והאמת היא שכבר יורד גשם) ותכל'ס, אחרי כל התחזית וגם אחרי הגשם שאולי ירד וכבר יורד בשעת **סוף** כתיבת שורות אלו... סו"ס אנחנו נמצאים סמוך ונראה לט"ו בשבט... שכידוע: כל ההגדרה ההלכתית של התאריך הזה הוא "**שכבר ירדו רוב גשמי שנה**" ואנחנו לא שם... אנחנו רחוקים מזה מאוד מאוד... ובא לא נפתח את הפה... אבל אם לא נצטק ונתפלל על זה... הרי כלל ישראל כבר מכיר מושגים ש"יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים..." ואנחנו כבר לא רחוקים מהתאריך הזה... ושוב: יש הבדל גדול בין פעם להיום... פעם גשם זה היה צורך הומינטי!! ואילו היום זה לא הבעיה... היום הנושא המרכזי... אבא... תן חיך משמים... ואם לא ירד מספיק גשם בחורף הזה... אנחנו נזופים למקום... ככה כתוב בתורה... ה' תלה את החיך שלו ב'ונתתי מטר ארצכם בעיניו...' ואם לא ירד מספיק גשם בשביל שנה זו... זה אומר שבשנה זו אבא שבשמים לא חיך אלינו... וזה מאוד לא נעים!!! ישנה שמועה שהייתה חורף אחד בישיבת פוניב'ז שלא הלך בשידוכים... מאוד מעט התארסו... סיפרו את זה למשגיח ר' חצ'ק לוינשטיין זצ"ל והוא ענה: מה אתם רוצים... החורף הייתה עצירת גשמים... זה אומר שה' פחות מאיר אלינו פנים... אז מה הפלא שגם השידוכים נתקעו...

אז פעם כשה' לא היה מחיך עם גשמים זה היה כרוך בפחד אמיתי... מה יהיה... אבל עכשיו אנחנו פנים בלהתמקד נטו במאור פניו ית'! אנה ה'... תחיך אלינו מבין העננים...

עכשיו!! סתם ככה: בשבועיים האחרונים הסתדר לי משהו בראש עם התחזית מזג אוויר... פתאום שמתי לב: שכל פעם שאנחנו מתפללים על גשמים... אנחנו משתמשים עם המילה **שנה!!** שואלים על הגשמים... איפה? בברכת **השנים!!** גם בתפילה לעצירת גשמים אנחנו מתפללים על השנה... שמרה והצילה שנה זו... ועשה לה תקווה ואחרית שלום... גם בתפילת כה"ג ב"כ... הוא מתפלל על השנה שאם שחונה תהיה גשומה!!! כלומר: אם נגזר שהקיץ יהיה חם במיוחד... אז שהחורף יהיה גשום... כלומר: פתאום קלטתי כשמתפללים על גשם זה לא כמו שמתפללים על חולה שצריך שהוא יבריא הרגע... גשמים זה תכנית עבודה רחבת היקף!!! השנה צריכה גשמים!! גם אם התפללת על גשמים ובתחזית אומרים שאין משהו באופק... לא זו הנקודה... זה לא דין ברגע זה!! זה דין בשנה!! בחורף של השנה הזו!!! ובאותה מידה אם ב"ה בדיוק היום יורד גשם זה לא מפריע לחכמים לגזור תענית כי בהסתכלות נרחבת של שנה הרי זה מאוד קצת ועדיין לא ירדו גשמים בשביל בורות שיחין ומערות... (זה לא סתירה שאם הייתה עצירת גשמים משמעותית והתפללו והנה התחילו גשמים... כמובן שיש כאן סימן פיה ואות לטובה וחי"ל תקנו נשמת כל חי מיוחד בשביל זה... ויוצאים ואומרים הלל הגדול... אבל עדיין!! זה לא סתירה שאחרי כן "וישב מרדכי אל שער המלך" ששב לשקו ותענית... גם לאחר האות לטובה שהמן הרכיב אותו על הסוס כי סו"ס הגזירה עדיין קיימת...)

אבל תרשה לי לומר חידוש מעניין שהתחדש לי השבוע:

אנחנו אומרים בק"ש "ונתתי מטר ארצכם בעתו **יורה** ומלקוש..." אומרים חז"ל מה זה יורה? ?-מורה לאנשים להטיח גגותיה!! אני לא מבין: למה התורה צריכה להגיד לי לעשות יריעות או זפת בגג...? מה... זה חובה? רגע... ואם אני שלפעער... שעלי נאמר: "בשפלות ידיים ילוף בית..." טוב לי עם הרטיבות מהגג... אין לי בעיה עם זה... אז למה התורה מורה לי בקנאות לקרא לשיפוצניק שיטפל ברטיבות? ? הרי זה בעיה אישית שלי?

אז תרשה לי לומר מניסיון אישי... הרי כך: עד לפני שבועיים התפללתי על גשם... אפילו אמרתי "ועננו בורא עולם..." **אבל עדיין...** כנראה שבתוכי לבי לא לגמרי רציתי שירד גשם... נתחש למה? ? לא יודע... בנעל שלי נפער איזה חור סמוי וכל פעם שירד גשם הגרביים שלי נרטבו וזה קר ומעצבן... תכל'ס... בתת הכרה שלי נרשם איזה ניגוד אינטרסים קטן שאם ח"ו לא ירד גשם... אז לפחות הגרביים שלי לא יהיו רטובות... ואז קנתי נעליים חדשות!!! וזהו... באותו רגע הסתלק הניגוד אינטרסים (אגב: לשאלת רבים... כן... זה הנעל של הסמארטפון... בעצם אני קולט שהמים הרסו לי את המכשיר... עכ"פ קנתי "סמארטפון" חדש...)

אותו סיפור לגבי רטיבות... הייתה שנה אחת שהייתה לי רטיבות בתקרה... (צרות של אברכים שגרים בקומה אחרונה...) ותכל'ס... רציתי שיגיע גשם ו... ובאותה מידה רציתי שלא... **אז זהו!! שהתורה פונה אליך ואומרת:** אדוני היקר... אתה רוצה גשם? ? אתה בטוח שאתה רוצה? ? לא בטוח!! כל זמן שלא טפלת ברטיבות... אתה לא לגמרי רוצה... ואם אתה לא באמת רוצה... אל תתפלל שה' לא יוריד גשם... כי... בשביל להתפלל צריך לרצות ואתה לא לגמרי רוצה... ולכן אם אתה באמת רוצה שיום אחד ירד פה גשם... קודם תטיח את הגג שלך... תסלק את כל הדברים שגורמים לך לא לרצות גשם ואז!!! אז תתחיל להתפלל על גשם...

המסר הזה הוא נכון גם בייחס להרבה דברים אחרים... היכרתי הרבה רווקים שמאוד רצו להתחתן... ועדיין... כשהם קצת נברו לעצמם עמוק בפנים... הם גילו שיש להם איזה פחד להתחתן והם לא לגמרי רוצים... ואם ככה: אז עזוב!! לפני שאתה מתפלל על שידוך... קודם כל תטיח את הגג... קודם תמלך בקונן!! תבקש מה' שיסדר לך את הראש... תנסה לסלק את הפחדים שגורמים לך לא לגמרי לרצות שידוך או ילדים... ולו בשביל התפילה!!! בשביל לאפשר כאן תפילה אמיתית!!! תבין: בן אדם שמתפלל ובלב שלו יש ניגוד אינטרסים שהוא לא לגמרי רוצה... זה בעייתי מבחינת התפילה... סו"ס יש לך עסק מול בוחן לבבות גולה עמוקות... לפעמים הקב"ה שומע פה צליל של לא רוצה יותר מרוצה!! בקיצור: הנפש שלנו מורכבת יותר ממה שאנחנו חושבים... יש לנו מכלול של רצונות... ואתה יכול מאוד מאוד לרצות משהו (ואוי ואבוי אם משהו יגיד לך שלא...) וזה לא סתירה שיש לך איזה פרט שיתכן שהוא צדדי שגורם לך לא לרצות... זה כמו שאני רוצה ללכת לטיפול שיניים... אבל אני מתפלל שיתבטל התור כי כואב לי הזדיקה... נו... זה סתירה? ? זה לא סתירה... את הטיפול אני רוצה... ואת הזדיקה לא... והניגוד אינטרסים הזה רוקד כל הזמן... רק ברגע שהייתי שלם עם הזדיקה הזו... אז מצאתי את עצמי שם... וכן הלאה וכן הלאה... כל נשכח הכספומט שדרכו אפשר למשוך ישועות זה רצון... ה' משיב'ע לכל חי רצון!!! אבל צריך שהכספומט הזה חלק ולא נתקע!! צריך לוודא שהרצון הוא שלם ואין איזה חור בנעל או דליפה בגג שגורמת לך ניגוד אינטרסים... האם הווטר הזה נכון? לבחירתך...

הנכתב מתוך חזית הקרב, והעוסק בתעמונות השליטה והחוסן הפנימי הנדרשים ל'בין ישיבה' בדורנו הרדוד והנסחף, ו'דע מה שתשיב' בכל בעיניינים אלו, ספר זה בין הייתר משמש כמנת דחף ל'גיבור הכח' של דורנו שנאבק ללא ליאות לחובל מנהיגות אסרטיבית מול הדחפים ורוחות זעף הנושבות גם במחוזותינו,

ניתן להשיג בפלא':

0527683095 0548446691

כמו"כ ניתן להשיג אצל הנציגים בישיבות ובמוקדי המכירה של גיליון זה.

התייצבו!!! די לפתאום שמתרמס...

חז"ל אומרים שבגלות מצרים עם ישראל בנו את פיתום ורעמסס!!! מיה זה פיתום ורעמסס?? אומר המדרש: שפיתום זה היה שטח שיש בו בולענים... אתה בונה ובונה ופתאום נפער בולען והכל מתמוטט... קדימה... עוד פעם... "פיתום, שראשון ראשון פיתום בולעו..." אותו דבר רעמסס!! רעמסס היה אזור גיאוגרפי כזה שמה שאתה בונה מתפורר ומתמוסס... ובה התבטא ה"עבודת פרך" שאתה עובד על ריק... עבודה שאין לה קיצבה... אתה בונה ונופל ושוב פעם בונה ואתה לא רואה אופק... אתה לא יכול לסכם בסיפוק ולומר עשיתי משהו...

שמעתי שמבארים על דרך הדרש והחסידות:

שהעניין הוא שכשיהודי נמצא בגלות הנפש... בקטנות המוחין, הוא מצידו מנסה ומשתדל להתקרב לה'. מנסה לבנות משהו... לבנות איזושהי מערכת של קשר עמוק עם ה'... הוא תופס חיזוק בתפילה... בתורה... מתחיל לקבוע עיתים... ותכל'ס... בסוף תמיד מגיע איזה בולען ואיכשהו זה נעלם...

גם כשאתה סו"ס בונה איזה משהו... ונראה לך שכבר אתה אוהו במקום אחר... פתאום רעמסס... פלעלעלעלע... הכל מתמוסס מול העיניים ואתה מוצא את עצמך בעי חרבות...

בקיצור: עם ישראל במצרים לא הצליחו לבנות שום דבר קיים בעבודת ה' הפנימית שלו!! הם לא הצליחו להחזיק מעמד בשום דבר... זה מאוד מייאש לבנות את פיתום ורעמסס... זה לבנות ולבנות ותמיד הכל מתנפץ לך מול הפנים ואתה רואה שלא עשית כלום... **אבל זה לא נכון!! לא נכון!!!**

כי יום אחד מגיע יום בהיר וצח והקב"ה מוציא את היהודי מהגלות מצרים הפרטית שלו... ה' מעמיד אותך על שפת הים ומראה לך את כל הפיתום והרעמסס שחשבת שהם נבלעו והתמוססו... ואז משה רבינו מראה לעם ישראל!!!

התייצבו!!!! די לפיתום ולרעמסס... הגיע הזמן להתייצב!!! הגיע הזמן לפקוח עיניים ולראות ששום דבר לא נבלע... שום דבר לא התמוסס... היה רק נדמה לך שעמדת על אותו מקום... מים שקטים חודרים עמוק... עשית פה עבודה יסודית... בנית באישיות שלך כוז כניעה וכזו התבטלות לה' שבבת אחת מתגלה לפניך כל הבניה שבנית ששום לבניה ושום מאמץ לא נאבד ולא נשקע בעמקי המצולות... יום אחד זה קורה... יום אחד אתה מגלה שאתה מביין למפרע מה עשית פה... אבל בתוך החימום והלבנים מאוד קשה להרגיש את זה... יתן ה' ובמהרה יתגלה ה' אלינו כעצם השמים לטוהר ויראה לכל אחד מאיתנו את הסל והמגריפה האישי שהוא עמל במלחמת היצר ובעבודת ה' איך ששום דבר לא נעלם. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך.

הפסקת חשמל!! הארקה עבדה ב"ה"

כשהייתי ילד שמעתי סיפור... סיפור בסגנון של פעם שהיו מספרים לילדים של פעם... הסיפור הוא שסבתא בשלה דייסה בסיר... (פעם היו מבשלים דייסה בסיר... זה נכון? אני כבר לא זוכר...) וסבתא שכחה... שכחה שהיא שמה את הדייסה והלכה לחנות דגים... והדייסה התחילה לגלוש... (למי שלא יודע... כשמרתיחים חלב בסיר ברגע שהוא מגיע לרתיחה הוא עולה ועולה עד שהוא גולש החוצה...) וזה גלש וגלש וגלש... ו... וגלש!!! אבל סבתא לא יודעת כלום... כי היא הלכה לחנות... ותכל'ס הדייסה ממשיכה לגלוש ולגלוש ואז כל הבית נהיה בריכה שלימה של דייסה... זה כבר הגיע עד הברכיים!!! והיות וסבתא לא יודעת כלום... והיא לא באה לכבות את האש אז זה המשיך לגלוש ולגלוש והבריכה של הדייסה טיפסה עד שהיא הגיעה לחלון... ואז הדייסה התחילה להישפך החוצה... ואז ככל העיר התמלאה בדייסה... וזה הציף את כל הרחובות... ואז כל הרחובות נהיו בריכה של דייסה... אנשים התחילו לשחות... ובשלב מסוים כבר היו צריכים סירות בשביל להגיע ממקום למקום... ולא ידעו מה לעשות... כולם עמדו אובדי עצות... ואז!!!! אז לפתע סבתא נזכרה שהיא שכחה לכבות את האש... הגיע מהר מהר סירה ולקחה את סבתא מהר מהר הבייתה... סבתא כיבתה את הפתילה ואז הגיע הרווחה... "ויעבר אלוקים רוח על הארץ וישוכו הדייסה..." לאחר כמה ימים חרבה הדייסה מעל פני האדמה ואז נח יכל לצאת מהתיבה... **עד כאן הסיפור שסיפרו לי כשהייתי ילד... סיפור שגדלנו עליו!!!** אבל ב"ה יש לציין: שיום אחד גדלתי בשנה או בכמה שנים... וסו"ס השכלתי להבין שהסיפור הזה לא נכון!!! אבל!!!! הסיבה שהסיפור הזה לא נכון... זה לא רק בגלל הנתונים הטכניים המאוד מגוחכים שכל אחד מאיתנו מבין שזו בדיחה נחמדה... לא!!! עזוב... עזוב את הנתונים הטכניים... יש פה נקודה נוספת!!! **הסיפור הזה לא יכול להיות נכון בעיקר בגלל סיבה אחרת!!!**

בגלל שלא יתכן שהקב"ה יפקיר עולם שלם בידיים של סבתאלע אחת ששכחה את הדייסה על האש... ואני לא סתם הגעתי למסקנה המעניינת הזו... כי בשעתו, **בתור ילד הסיפור הזה מאוד הבהיל אותי ונתן לי תחושה של חוסר יציבות**... תחשוב שכל סבתאלע שהכינה דייסה ושכחה לכבות את הגז וזה התחיל לגלוש... זהו... הלך על העולם שלנו... יש לנו פה מבול של דייסה!!! 15 אמה מלמעלה גברה הדייסה ויכוסו ההרים... **אז זהו שלא!!** אני סומך על מי שברא את העולם

הגדול הזה... שהוא גם דאג לאמצעי אבטחה מינימליים שלא כל איזה תקרית שגרתית במטבח תסתיים באסון אקולוגי בקנה מידה עולמי... (ואגב: זה יסוד חשוב!!! כי גם היום שכבר אפשר להחריב את העולם בלחיצת כפתור... תכל'ס... זה לא לחיצת כפתור... עיין ערך פוטין שהכפתור הזה אמנם נמצא אצלו בהישג יד אבל הוא לא כ"כ ממהר להשתמש בו... בודאי לא באותה מהירות שסבתא שכחה את הדייסה על האש...)

אז זהו ש... שלמרבה הפאניקה!!! מצינו משהו כזה מלחיץ... הקב"ה ברא סוג של סבתאלע שהוא כן מסר בידיים שלו שיבר רציני ביותר שאם הוא לא לגמרי קולט עניין הוא עלול להביא מבול לעולם...

כן... זו גמ' מפורשת שאומרת שמי שחוטא בפגם יסוד הרי הוא כאילו מביא מבול לעולם... **ותחשוב על זה!!! זה מפחיד!!!** סו"ס אנחנו אמונים על דברי חז"ל שאין בהם הגזמות... ובפרט שזה נפסק להלכה... וכתוב בפירושו: הקב"ה מוסר ביד כל צעיר קלאסי נשק כזה ארטילרי שברגע של חוסר רצינות הוא עלול להביא מבול לעולם... כלומר: אם מקודם אמרתי שלא!!! אם מקודם אמרתי שהקב"ה לא מפקיר את העולם שלו בידיים של סבתאלע שבסה"כ שכחה את הדייסה על הגז... אז למרבה האבסורד כאן אנחנו מוצאים ש-כן יש כזה מושג!!! הנה לך בחור צעיר בשיא רתיחת הדמים ויש לו ניסיונות ואם הוא לא זוכר להציב להם גבולות והוא נופל ברשת או עושה מה שלא צריך לעשות... זה עלול להסתיים כמו הסיפור עם הסבתא והדייסה אבל לא בצחוק... אלא ברצינות תהומית!!! כאילו מביא מבול לעולם... **נ... איך זה באמת יכול להיות???**

איך הקב"ה כביכול מפקיר עולם שלם בידיים של כל בחור צעיר???

הרי סו"ס הקב"ה הרי הבטיח שהוא לא יביא מבול לעולם... אז איך הוא מוסר לכל בחור צעיר את הנשק הכי מסוכן שבצ'ק אחד הוא יכול להביא מבול לעולם?? ובא נשאל ככה: בקצב הזה ממזמן כבר היה אמור להיות מבול רח"ל?? אז איך המבול הזה בכל זאת נבלם??

והתשובה היא נוראה!!! תשובה שחשוב מאוד לדעת אותה!!!

אכן באמת!!! הקב"ה לא מפקיר את עולמו... והיות וכל צעיר יכול לעשות כאלו נזקים לו ולעולם... לכן יש מושג בעולם החשמלאות... מושג שנקרא **הארקה!!!** מה זה **הארקה???**

העניין הוא: שבכל בית יש שקעים... רוצה להטעין פלאפון? לגהץ? לכבס? לחמם מים?? לכל זה צריך שקע!! כל הדברים הטובים שאתה רוצה היום... אתה צריך בשבילם שקע!!! כולל המחשב שאני כעת כותב בו... אבל השקע הזה... ככל שהוא מועיל לנו כ"כ הרבה... ככה הוא גם מסוכן מאין כמות... ילד קטן שח"ו יכניס מפתח או מסמר לתוך השקע... אני לא רוצה להמשיך... כולי נאחז צמרמורת על עצם המחשבה מה כולנו יודעים שרח"ל יכול לקרות... כן... שקע הוא מקור חיבור לחשמל אבל באותה מידה הוא גם עלול לחשמל למוות!! אבל!!! כאן הגיעה

ההמצאה הפלאית שנקראת הארקה!!! שאם יענקי הקטן הכניס מסמר לתוך השקע... באותו רגע נופל החשמל!!! נהיה הפסקת חשמל בכל הבית... ואז יענקי פורץ בבכי... אמאלע... אני מפחד... הפסקת חשמל... ואז אמא שלו גם פורצת בבכי יחד איתו... יענקי שלי... ברוך ה' נשאת בחיים... ובזכות מה?? בזכות ההפסקת חשמל הזו גופא!!!

אם ח"ו לא הייתה כעת הפסקת חשמל... אתה רח"ל לא היית פה...

על אותו משקל: בחור יקר: זה לא צחוק!! אתה שקע חשמלי... אולי כלפי חוץ אתה נראה תמים... כמו איזה שקע שתקוע בקיר... אבל למעשה אתה שקע!! אתה נקודת חיבור אינסופית!!! כל מעשה מצוה הכי קטן שלך מפעיל מערכות שלימות של שפע אלוקי... אתה יכול לזעזע את כסא הכבוד בעמידה בניסיונות שלך... אבל באותה מידה אתה גם יכול לעשות חורבנות בקנה מידה ולהביא מבול לעולם...

אבל!!! היות ואבא שבשמים מידי אוהב אותך... וחבל לו עליך והוא לא רוצה שתעשה לעצמך נזקים בלתי הפיכים!! **לכן יש מנגנון הרקה!!** שמה זה אומר?? שכל זמן שאתה משתמש עם השקע לדברים טובים... כל זמן שאתה מכניס תורה ומעשים טובים... זה עובד... זה מחובר... אבל ברגע שאתה מתחיל לעשות שטויות!!! באותה רגע אופס!!! קצר!!! הקב"ה בבת אחת מנטרל אותך מהחיבור... והופה... הפסקת חשמל... הקב"ה מנתק אותך מהעמדת מפתח שיש לך... מנתק אותך לכמה זמן מהחיבור האינסופי כדי שלא תהיה פה התחשמלות... ואתה תכל'ס מצוברח... פתאום אתה מרגיש מדוכדך... מרגיש חוסר מצב רוח... ואתה מרגיש ש'לא הולך לי' ואין לי כח ללמוד... ואין לי חשק לכלום... ובא לי כל הזמן לישון... ואתה מאוד מתוסכל מההרגשה שלך... אבל מה נעשה שאבא שבשמים לא מתחרט על ההפסקת חשמל הזו... היא נס ההצלה שלך!! אמא של יענקי מודה לה' על ההפסקת חשמל שהצילה את בנה...

הדרך היחידה של אבא שבשמים למזער את הנזקים שהם לא יהיו בלתי הפיכים לגמרי!!! זה באמצעות הארקה!! בשניה שאתה נכשל בחטא שהוא אביזרייהו של כרת ומיתה... באותו שניה הקב"ה שולף את הדיסק... עושה קצר!!! כדי שיענקי שלו האהוב לא יכרת... שישאר בחיים...

וכאן כאמור!!! זו הזדמנות לפתוח את אחת התופעות המוכרות:

כל מי שנכשל על בסיס קבע בניסיונות דורנו... יודע שהתופעת לוואי הכי כאובה וקשה זו התחושה הכללית של האוייס!!! חוסר מצב רוח טוטאלי... החשיפה והשייכות למושגים לא ראויים זה סוחט את כל המרץ והשמחת חיים... מרוקן את כל חדוות הנעורים... עושה את כל החיוניות... זה הופך את הבן אדם למאובן... דופק לו את כל החיים... אין לו חשק לכלום... ומי שיוזע על מה אני מדבר... מי כמוהו יודע עד כמה אני לא מגזים... שיהיה ברור: התחושה הזו קיימת רק אצל יהודי!!! ובפרט בקרב אלו שיש להם שייכות לעבודת ה'... מה שבטוח: לגוי אין את הבעיה

לא מגיע בדיוק עכשיו ומצמיד לך אקדח לרקה...
הלו... זה הולך להיות כואב... לא!!!

אז מה כן?? אנחנו כעת מדברים על הכאב שכבר קיים!! אנחנו מדברים פה על הליאות הנפשית המתמשכת שלך שהיא כבר כאן!!! הסמרטוטיות והחוסר טעם בחיים שמי כמוך כבר פוגש אותה יומם ולילה... אנחנו מדברים על הפסקת חשמל המתמשכת שאבדת עניין ברוחניות ובחשק ומתיקות התורה וזה כואב לך... **הכאב כבר פה!!!** הפסקת חשמל הזו היא כבר עובדה מוגמרת!!! וכעת בשובבי"ם ולא דווקא פונה אליך הנפש החיים ואומר לך: בא... תחזור בתשובה ואז... ואז מה יהיה?? יהיה אורות... הקב"ה יחזיר לך את החשמל... ואז יחזור לך האור בעיניים... ה' יחזיר לך את ההתלהבות ואת החיוניות שכ"כ חסרה לך...

תעיין שוב בנפש החיים (ובפרט בעיון בפנים הספר בחלק א' מפרק י"ב ואילך)

כל הנושא שלו בייחס לתשובה זה אורות ותוספת קדושה ולהוציא ממסגר אסיר וכו'... לא מוזכר שם מילה אחת על תשובה מזוית של אוי ואבוי... מותר לנו לפחות בשובבי"ם להסתכל על תשובה מזוית שכזו...

עכשיו: עוד עצה פרקטית נוספת: יש כאלו שברגע שהם מגיעים לתשובה הם מתחילים להסתבך ולהתפלסף ולהסתפק: איך אני חוזר בתשובה אם לא יעיד עלי יודע תעלומות??? ההללו הגיע הזמן שנקלוט: שתשובה זה משהו שעובד!!! מה אני מתכוין?? כמו שעבירה זה משהו שעובד... ככה תשובה זה משהו שעובד... מי שעבר עבירה הוא לא עשה לומד'ס... האם הוא מתכנן תמיד לעשות עבירות או לא... הוא עשה עבירה וזהו... ומכאן ואילך בדיוק כמו שאני לא צריך להסביר לך שעבירה זה משהו שמטמא... מוריד... מקטיין... מדכא... כי אתה מבין את זה טוב מאוד!!

אז זהו!! שתשובה זו אותה פעולה רק בכיוון ההפוך!!!

כמו שאתה מבין שהחטא ניטרל אותך מהשקע וגרם לך להפסקת חשמל... ככה תשובה היא פשוט מחברת אותך בחזרה... אז פעולה לכל דבר!!

וממילא כמו שאת העבירות עשינו בלי להסתבך... ככה את התשובה אפשר לעשות בלי להסתבך... פשוט לקום ולשוב אל ה'... חרטה וידוי ועזיבת החטא... כלומר: תשובה זה לא משהו שבהכרח קשור לסליחות ולעשרת ימי תשובה... אדרבה... תשובה לצערנו זה משהו שבעיקר צמוד לעבירות!!! כמו שאת העבירות אתה יודע לעשות בלי סידור... ככה תשובה אפשר לעשות בלי סידור... כמו שלהתרחק מה' לא צריך הדרכה מיוחדת... ככה לשוב לאבא שבשמים לא צריך איזה תכנית משורטטת... פשוט לשוב לאבא שבשמים ואתה יודע לעשות את זה... יש לך את זה... אל תשכח... אבא מחכה לך בסוכת המציל...

הלחץ של אלול... כשאתה אומר לבחור ישיבה לעשות תשובה... הוא מיד מתחיל להריח את הצבע הטרי של תחילת זמן אלול עם כל האווירה הכבדה והמנוכרת של תחילת שנה עם ענן כבד של פלצות...

אז הנה!! ובשלב זה יש לנו כעת תקופה רגועה שנקראת ימי השובבי"ם... כעת אין לחץ!!! התקופה הזו לא באמת מתחילה והיא גם לא כ"כ נגמרת... לא ידוע לי שיש איזה תפילה נעילה בסוף שובבי"ם שזהו... אחרת את הרכבת... כבר לא שובו בניס... לא!!! אין כזה דבר!! הכל בסדר!! הכל רגוע... אין פה מירון מסביב לשעון... אנחנו בסה"כ באמצע חודש שבט... ופתאום נשמעת בת קול מתוקה מדבש ורווית געגועים... אבא שבשמים קורא לבניו ואומר: **שובו בני שובבים ארפה משובותיכם...** אני מתגעגע אליך בני היקר... תשוב אלי!!

אז קדימה... כעת זה הזמן לעשות היכרות מחודשת מול המושג שנקרא תשובה... ולגלות שתשובה זה משהו מתוק!! זה משהו מאיר!!!

אני רוצה להקריא קטע קצר ומלוקט מתוך כמה פרקים בנפש החיים חלק א'... שאגב להזכיר: מדובר בספר שחיבר אבי עולם הישיבות הליטאים... זה לשונו: **יוביאור פרטות סדר תקונם והתקשרותם (של חלקי הנפש) על ידי התשובה, שכאשר פגם האדם בחינת נפשו, ותדר פלאים לעמקי מצולות הקליפות ח"ו, אז ע"י וידוי דברים באמת מעומקא דליבא, בעקמת שפתיו בחינת נפש דרוח מעורר בקול דברים שלו עד לעילא לעילא וגורם שיתאצל תוספת קדושה ממנו יתברך עד שורש נשמתו לכלות ולהתם הכוחות הרע ומדרגות הטומאה ולהוציא ממסגר אסיר כל בחינותיה.**

וכן אם פגם וקלקל בחי' רוחו ח"ו. בדבורים לא טובים... והגביר לעומת זה כח רוח הטומאה ר"ל הנה ע"י החרטה אמיתית בלב ומתמרמר על גודל חטאו. מעורר ג"כ עד לעילא להשפיע תחלה תוספת קדושה ואור על נשמתו והיא מבהקת זיו אורה שנשפע עליה. גם על בחי' הרוח.

וכן אם חטא ח"ו במחשבה אשר לא טהורה. וגרם בזה שיסתלקו מעליו נצוצי זוהר נשמתו... אז ע"י עסק התורה בבינה יתירה בעומק תבונתו. מעורר שתאצל תוספת קדושה על שורש נשמתו להחזירה שתאיר עליו אורה. להשכילו בתוה"ק בבינה יתירה בסתרי טהוריה. ומאותו הקדושה משתלשל וכו'... עכשיו בינינו: עזוב... בא לא נכנס לפרטים... גם אני וגם אתה לא מבינים לגמרי מה כתוב כאן... אבל דבר אחד כן הבנתי... הבנתי שתשובה זה אורות!!! תשובה זה השפעה של תוספת קדושה והארה וכו' וכו'...

כן!!! תשובה זה אורות!!! כן... אתה מכיר את הבעלי תשובה הטריים שיש להם חשמל בעיניים... אז זהו שכן!! זה בדיוק הרעיון של תשובה!! כשהנפש החיים מדבר על תשובה... זה הנושא שלו!! להחזיר את האורות... הייתה פה הפסקת חשמל וכעת אנחנו הולכים להחזיר את החשמל בחזרה לבעיניים... זה מעוגן בחינוך שקבלנו בישיבות...

מה אני מתכוין??? אצלנו תשובה בדרך כלל מצטיירת כדבר מפיח שהולך יחד עם אימת הדין... ההללו... תחזור בתשובה מה... אחרת זה יהיה כואב... אז זהו!!! שבשובבי"ם אנחנו מדברים על תשובה באווירה אחרת לגמרי... כעת אין איומים על הפרק... אף אחד

הזו... **ולמה זה מגיע?? מאיפה נובעת התחושה הזיפתית הזו??**

אז התשובה השטחית והמקובלת היא: שכוחות טומאה וכו'... אבל ההגדרה היותר עמוקה היא: **שיש פה הארקה!!!** ברגע שיהודי לא קולט את גודל מעלתו ומשחק בשקעים כאילו מדובר בסבתא בישלה דייסה שמקסימום זה יגלוש על הכיריים והוא לא קולט שאדוני... יש לך עסק עם מתגים אינסופיים שבלחיצה לא נכונה הרי זה "מביא מבול לעולם"... לכן אין ברירה אלא לעשות קצר נקודתי!! הפסקת חשמל לעת עתה!!! זה לשון נפש החיים: "ולבל ידח ממנו נידח גורה רצונו יתברך שלא יוכרת ח"ו לגמרי כל הוי"ד חלקי בחינת הנפש, רק הטי' בחינת התחתונים... אבל בחינה עליונה סוד הכתר אינה נכרתת... אבל בחינת ה'רוח' עילאה אינו נפרד ממקומו ע"י עוונות התחתונים אלא שגורמים בו פגם וקלקול ח"ו בששה קצוות שלו" עיי"ש באריכות גדולה... מגלה טפח ומכסה טפחיים... אנחנו לא אמורים להבין לגמרי את עומק הדברים... אבל הכיוון הוא שיהודי הוא בחינת יעקב **חבל** נחלתו... חבל שמשתלשל מכסא הכבוד עד עולמנו... וכל מצוה או עבירה שיהודי עושה הוא **משחק בחבל!!!** אבל האמת היא שזה בכלל לא משחק... זה לא צחוק... כי הוא מזיז את החבל כאן למטה... ואילו שם למעלה זה עושה פעולות נשגבות לטוב ולמוטב... אז כל זמן שהוא עושה עם החבל מצוות אז הלוואי... עליו נאמר: כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו... אבל ברגע שמידועינו לא מבין עניין והוא באמת חושב שהוא משחק בחבל והוא לא קולט שהקצה השני של החבל נמצא אי שם ב'דמות מראה אדם' למעלה מהכסא... אז מה עושים?? כאן הקב"ה מרחם על היהודי ועושה קצר נקודתי בחבל כדי למזער נזקים!!!

והקצר הזה הוא הפסקת חשמל!!! וזה מורגש... אוהו מורגש...

כעת שאלת המיליון היא: איך מחזירים שוב את החשמל??

אני רוצה לאסוף את עצמי... לתפוס את עצמי לידים... אבל אני מרגיש כזה סמרטוט... אני מרגיש ממש כמו אחד ששקוע במ"ט שערי טומאה שאין לי את המינימום חיוניות ואסרטיביות ושליטה עצמית בשביל להתחיל להזיז את העסק... אז מה עושים?? איך מתחילים להתניע??

אז התשובה היא נדושה... אבל זו האמת ותקח אותה כמות שהיא:

יש מצות עשה שנקראת תשובה!!!

ותרשה לי לומר שה' נתן לנו מתנה שנקראת ימי השובבי"ם... ואמנם משום מה רשמית זה נקרא שבובבי"ם זה כל הזכויות שמורות לחסידים... אבל אם אתה שואל אותי... אני בתור ליטאי מרגיש שימי השובבי"ם קריטיים לליטאים הרבה יותר מלחסידים... אתה יודע למה?? כי אנחנו הליטאים קצת מתוסבכים עם המושג שנקרא תשובה... למה?? כי משום מה תשובה נקשרת לנו איכשהו עם חודש אלול... ויש לנו איזה באג עם חודש אלול... כל מושג וערך תורני שאיכשהו מתקשר לחודש אלול... אנחנו מתאבנים באותו רגע!!! ממילא גם המושג שנקרא תשובה מתערבל לנו בתוך

ט"ו בשבט הגיע, חג לסדר זרעים...

כמידי שנה כשמוגיע ט"ו בשבט... זו הזדמנות להתחזק בהלכות תרומות ומעשרות!!! ותסלח לי... כל ההתעסקות יותר מידי בנושאים אחרים בט"ו בשבט גורמת לי להיכשל בניחוח... יש כאלו שעוסקים בלהביא מלא מלא פירות יבשים וכל ט"ו בשבט מסתובב אצלם סביב הנושא הזה... יש כאלו שעוסקים בתפילה על האתרוג שיהיה כשר... זה פשוט מצחיק ומגוחך!!!

עכשיו כאן המקום להסתייג... מה פירוש מצחיק?? הרי כל המנהגים האלו לאכול פירות יבשים והתפילות על האתרוג וכו' וכו'... כל זה יסודותם בהררי קודש... כל זה מלוקט מהספרים הקדושים של רבותינו שמימימים אנו שותים...
רק מה? יש פה טעות היסטורית אחת פשוטה: כשהחיד"א או הבן איש חי מחברים תפילה על האתרוג בט"ו בשבט הם נמצאים בחוץ לארץ!!! הם יושבים על גדות החידקל או בליוורנו ונפשם יוצאת בערגה ובכיסופים להגיע לארץ ישראל... אבל מה נעשה שאנחנו נמצאים על אדמת נכר... כאן כל היהודים מתאספים יחד ואז הנגיד מוציא איזה רימון מקובצ'ץ שהוא הצליח להשיג מארץ ישראל... וכולם מתרגשים... דמעות בעיניים... יושבים ושרים פיוטים על חיבת ארץ ישראל... בקיצור: מנסים להתרפק על משהו... אז אוכלים פירות... מתפללים על האתרוג...

אבל ההלכה... אנהנו כבר פה בארץ ישראל!!! יש לנו הרי הרים של שיעורי בית שעדיין לא עשינו!!!

רוצה שיעורי בית?? תגיד לי מה זה ט"ו בשבט? מה זה האתרוג הזה? מה בשה"כ שאלתי... שאלה הכי צנועה ומתבקשת... מה יש בתאריך הזה?? או מילא ר' הצקל הבן ור' קלמן הפרנס לא למדו בעיון את הסוגיות של סדר זרעים כי הם גרו בקראקא ומרוקו... כי בשבילם זה לא היה למעשה בכלל... וממילא מטבע הדברים סדר זרעים תמיד נדחה לסוף הרשימה... (כי כבר סימתי י"ד והתנתי ללמוד את שאר הסדרים, בודאי שיש דין קדימה לסדר קדשים, כמו שרואים שמרן ח"ח דיבר הרבה על קדשים ולא דיבר מילה על זרעים) ואילו אצלנו זרעים זה הלכה למעשה!! ט"ו בשבט זה התאריך הלכתי מובהק!! יש לו השלכות על כל תפוז של שביעית ובגנה של שמינית... ולא יתכן שבר אורזיין ואדם שמכבד את עצמו ישב מול שולחן מופצץ בפירות ויגיד את ככלל השיר המעלות ולא יודע מימינו לשמאלו בהלכות תרומות ומעשרות!! זה לא שייך!!! זה בייחנות!!!

תסלח לי: אבל זה כמעט כמו ללכת בפורים ולהשקיע את כל האנרגיה בתחושות ונפצים ולשכוח שיש קריאת המגילה... האם הדוגמא הזו מספיק מובנת?? זה ככה כפשוטו!! צריך לדעת שברוך ה' זכינו ואנחנו בארץ ישראל ומכאן ואילך הלכות שמיטה ותרומות ומעשרות כאן בארץ ישראל הם הרבה יותר חמורים מההפרשת חלה שהאלטער זיידע שלי הקפידה במסירות נפש לשרוף בוויצעטן שבהונגריה!!! (הפרשת חלה זו דוגמא טובה כי זה הדבר היחיד שכן הבאנו איתנו מאירופה ובה אף אחד לא מקל ראש... ואילו תרומות ומעשרות לא הבאנו איתנו עם הדגם של הבית מדרש מרומניה... אבל ההלכה... בשביל זה אנחנו כבר שבעים שנה כדי להחליף דיסק ולהבין שנתח נכבד מהתורה מחכה לנו בארון הספרים היהודי... בקיצור: עמוד עמוד עמוד... עם האתרוג המסוכר בתוך הפה ועם הצימוק בידיים... קום הרגע וקח בידיים שלך רמב"ם זרעים!! וקדימה מתחילים ללמוד... (אם אתה רוצה קיצור דרך... יש היום כל מיני קיצורים שהוכנסו בתוך הקיצור שולחן ערוך... כמה פרקים קצרים שמפרטים את הלכות תרומות ומעשרות...) מה שבטוח: להתחיל ולגמור את ט"ו בשבט בפירות יבשים... זה לא שייך... עדיף כבר שתצא לטיול לראות את השקדיה פורחת... קדימה סדר זרעים!! הסדר המתוק ביותר...

הט"ו בשבט הכי מרגש ושמח בכפר שלנו... שגם ממשיך לשמש אכסניה לתורה.

השנה ט"ו בשבט בכפר שלנו זה חג של ממש!!! איזה התרגשות עצומה... כתרים מעוטרים כבר הוכנו לראשי הילדים... הבחורי ישיבות הכינו סימיו מסכת... הילדות הכינו בלונים וקישוטים... ושלט גדול הוצב בפתח הכפר: "הזורעים בדמעה ברנה יקצורו"!!! כן... ט"ו בשבט שאחרי שנת שמיטה זה תמיד תאריך מאוד מרגש בכפר שלנו... אבל הפעם בנסיבות הקיימות זה במיוחד... תנחש למה?? אז ככה: יש פה עשרות מטעי כרמים מסביב לכפר שלנו שבט"ו בשבט הזה הם יוצאים לראשונה מכלל ג' שנות ערלה ונכנסים לשנה הרביעית של כרם רבעי!! (ובדרך כלל אנשים מעדיפים לתזמן את שנת כרם רבעי שיצא בדיוק בשנה הראשונה שאחרי שביעית.) ולכן אם אתה זוכר... בט"ו באב של שנת התש"פ היה פה סדרת מעמדות של נטיעת כרם... ט"ו באב זה התאריך האחרון שאפשר לנטוע... שיהיה שבועיים לקליטה ושלושים יום בשנה חשוב שנה ואז עלתה לו שנה... ואח"כ כל שנת התש"פ"א - זו הייתה השנה השנייה של ערלה... ואח"כ כל שנת התש"פ"ב - שנה שלישית של ערלה ואז עקרונית בראש השנה האחרון של שנת התש"פ"ג, זהו! הושלמו שנות ערלה!! דא עקא: שא' בתשרי הוא ראש השנה רק לנטיעה!! ואילו כעת ב"ה זה כבר לא נטיעה... זה כבר אילן... אה... אילן???

לאילן צריך לחכות עוד ארבע וחצי חדשים... עד ט"ו בשבט... ולכן כעת נעשה סגירת מעגל!!! אבל אתה אולי שכתת... מה זה אומר לך ט"ו באב התש"פ?? אוי אוי... זה היא בשיא הקורונה... דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד... כלנו הסתובבנו עם מסכות והתפללנו לה'... מי יתן והראני ה' את נווהו... ואז! בעיצומה של תקופה לא פשוטה זו... בדיוק אז התקיים המעמד המרגש של "הזורעים בדמעה"!! עקרונית כל אחד מבני הכפר היה מוכרח לנטוע כרם חדשה (למרות שלכל אחד יש כבר כמה וכמה כרמים נוספים...) ולישא עיניים למרות: אגא ה'... תזכה אותנו לקצור ברינה... תזכה אותנו בעוד שנתיים וחצי לעמוד כאן מול החלאקה של הכרם שיצא מכלל שני ערלה ונכנס לשנת רבעי!!! שהיה כל פריו קודש הילולים לה'... שנזכה לעלות לירושלים ששים ושמיים בבנין עירך ושמיים בעבודתך ונאלכ ספריה ונשבוע מטובה ונברך עליה בקדושה וטהרה... כך עמדנו ונטענו את הכרם בדמעות!! בדמעות של שברון לב כשאנחנו לא יודעים מה ילד יום... ואכן גל רדף גל... מי שזוכר... הגל השלישי הגל הרביעי... חיסון ראשון... שני שלישי... (ואני כבר לא זוכר את כל השמות הלועזיים של המוטציות...) והנה הכרם לפנינו!!! ובעזה"ש בעוד כמה ימים יופיע כאן האשכול שביכר... אבל אנחנו לא נקשור אותי בגמיים!!! ממש לא!!! כי מתי מביאים ביכורים?? מהשנה החמישית ואילך שכל הפירות הם חולין ורק הפירות הראשונים הם הביכורים... אבל השנה?? זו השנה הרביעית והיה כל פריו קודש הילולים לה'!! הההכל עולה לירושלים... הכל בכל מכל... ואנחנו אוכלים את זה בטהרה באתר די ביה יחדון רוחין ונפשין!!! הולכת להיות שנה עסיסית ביותר... ותחשוב שאמנם כל שנה יש מישהו בכפר שלנו שבדיוק השנה חל הכרם רבעי שלנו... והוא חסומין אנשים על חשבונם כדי לאכול את הכרם רבעי בירושלים... אבל השנה זו הצטברות של כסכסולם... כן!!! עכשיו אנחנו פוגשים את ה"רנה יקצורו" של הזורעים בדמעה בין גל לגל של קורונה שלפני שנתיים וחצי... אוי... עוד ימלא פי תהילתך על כוס יין מלא של כרם רבעי בחצרות בית ה'... הולך להיות לנו חופשת קיץ ממושכת בצל השכינה...

מכובן... אנחנו עוד לפני זה... העיניים נשואות לשמים בהודאה על שעבר אבל לא פחות בצעקה לעתיד... סו"ס אנחנו רק בחורף ועד הקיץ יש עוד זמן... אבל כעת זה קורה בעיקר מצד החלות דין! שכעת זה הראש השנה לאילן שבו הכרם עובר משנה שלישית לרביעית... אז מכובן: במקביל לשמחה הגדולה שתהיה פה... תהיה גם תפילת רבים על העצירת גשמים שעדיין לא סר אימתה... ואל תשכח שסיפרי לך שלפני חודש הייתה פה סערה והיו פה נטיעות גפן שהתנדדו מקצה לקצה כמעט נעקרו מחיבורם שאז היינו צריכים לנטוע אותם שוב ולהתחיל חישוב מחדש של שני ערלה... בקיצור: עדיין ישנם אתגרים לא פשוטים ולא נותר לנו אלא להתפלל לה'... הושענא יקב מילק, הושענא כרם מתולעת... הושענא יקבים וקמה, הושענא כרמים ושקמה, ו... ותתפללו עלינו!!! ואדרבה... אולי בזכות השמחה הגדולה של מי שנטע כרם ועדיין לא חיללו... בזכות זה נזכה לשקט ונחת ושלווה מכל אויבנו ונזכה לשוב לבית ה' בשמחה...

עוד בשורה טובה הגיע לאזורנו!!! ששיבת הכהנים שהייתה אמורה לעזוב את הכפר שלנו... בסוף הם נשארים!!! הסיפור

היה שלפני כמה שנים ר' אליהו אחד מעובדי ה' בכפר שלנו שמאוד כאב לו העמאמצות שהייתה אז בכפר שרובם אינם בני תורה... והוא החליט החלטה נועזת להחרים כמה דונמים בשדה אחוזה שלנו!! וכידוע שסתם חרם לכהנים ובדיוק באותו שבוע הייתה משמרת מעזיהו!! והם זכו בשדה אחוזה הזו!! (בדרך כלל מאוד לא אוהבים את זה... כשמישהו מבני הכפר מוכר שדה אחוזה כולם מתארגנים לפדות אותה כמה שיותר מהר... אבל ברגע שמדובר בחרם לכהנים זה נחלט וזהו... אל חזור...) הבשורה הגיע למשמרת מעזיהו על הזכייה!!! וכצפוי... הגיע לשם ר' ירמיהו הכהן אחד מראשי בית אב של משמרת מעזיהו ומצא שהמקום הזה מתאים להקמת ישיבה... ר' אליהו קרן מאושר!! בדיוק זה מה שהוא רצה שיקרה... שיבואו לכאן קצת בני תורה וזה ירומם את המקום... ואכן נפתחה הישיבה ומאז כל הכפר שלנו התרום... במשך השנים חצי מהכפר הפכו מעמי ארצות לחברים... מהפך לכל דבר!! אבל גם הישיבה גדלה... ואין הבור מתמלא מחוליות... והראש ישיבה ר' ירמיהו התחיל להיות מודאג... נכון... יש לנו פה שטח בחינם... זה חשוב!! אבל לא מספיק שטח... אנחנו צריכים גם מחיה למאות הצורבים שלומדים כאן... ועם כל הרצון הטוב של אנשי השוב ואחרי כל ההתמסרות שלהם עדיין!! מרובים צרכי עמך... אין ברירה אלא לעבור לאזור אחר שיש בו יותר ציבור... יותר אנשים וככה יצטבר יותר תרומה ויותר תרומת מעשר... לא יודע... ר' ירמיהו התחיל לגשש לאן הישיבה יכולה לעבור... (כן... שבט הלוי חי בניסים... הוא נייד... אם אנחנו לא נחזיק אותו מישהו אחר יחזיק אותו וההפסד כולו שלנו...) תכל'ס... אנשי הכפר נכנסו לאסיפת חירום... ניסו להציע הצעות... ניסו לקמץ מפה ולקחת משם ועדיין!! אין הקומץ משביע את הארי... הישיבה שב"ה גדלה למסדים עצומים... אנחנו תושבי הכפר הקטן לא מצליחים להחזיק את כולה... ותכל'ס... עד השבוע האחרון דובר שלמרבה הצער אנחנו הולכים להיפרד מהישיבה שהכפר שלנו חב לה את כל הרוחניות שלנו!!!

אבל השבוע... בהשגחה פרטית מופלאה... פתאום התגלה משהו... ש... שעקרונית זה אמור להיקרא אסון כבד!!!! בקיצור: התברר שר' שמריהו... שיש לו את השדה תבואה הכי גדולה באזור!! מתברר באופן פתאומי שמישהו שם עשה טעות טראגית... (אל תשאל אותי פרטים איך זה נתגלה... זה כבר סיפור בפ"ע) וכל הזרעים שאותם זרעו את השדה היו תרומה!! כלומר: התבלבלו בין שתי קופות... הייתה קופה אחת של חולין ואחת של תרומה... ולקחו את הסאה של תרומה ועם זה זרעו את השדה... בבת אחת מתברר שכל השדה נהפכה לתרומה!! חז"ל קנסו שגידולי תרומה תרומה!!! עקרונית מדובר באסון טראגי!!! אבל ארץ לר' שמריהו חצי דקה לעלל את היקף הנוק ופתאום הוא פצח בריקוד נלהב... אנשים היו בטוחים שהשתבשה דעתו מרוב צער... אבל הוא מיד הסביר: יש לנו זכות לעוד שנתיים נוספות עם ישיבת הכהנים!!! יש לי בשבילם יבול של שדה שלימה... זה יספיק להם אי"ה לשנתיים הקרובות.

גיליון מס' 505 פרשת בשלח

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לרפואת

אסתר בת שיינדל יפה

לרפ"ש בתושח"י

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

שובב"ם

בבוקר לתוספת קדושה כמו שהזכיר בבה"ל סי' שכ"ו ד"ה אדם, וכשהתקין לו מקורבו חימום במקוה הקרה שמתחת ביתו הקפיד ע"ז טובא שלא תהא המקוה חמה, וראיתי שפ"א נמנע מליך מחמת כן. בארחות רבינו (ח"ב עמ' רפ"ח) כתב שהחז"א בסוף ימיו התיר טבילת עזרא ורק לא ניה"ל הטבילה לתוספת קדושה [ודלא כמבואר בבה"ל ובמע"ר בשם הגר"א], וכ"כ בס' אבני המקום ביצה (סי' רל"ח סק"ט) בשם רבינו שאין להחמיר בט"ע, אבל אני שמעתי מרבינו שא' שנהג כהגר"א שלא לילך לא יתיר נדרו אפי' לטבילת עזרא, ואמר שלא כדאי לבטל מנהג הגר"א, וכ"כ בדעת נוטה (ק"ש סי' ק"ג) מה היתה דעת מרן החז"א זצ"ל בענין טבילת עזרא בשבת כשנזהרים מסחיטה ומים חמים וטלטול המים, תשובה: **לא לטבול.**

בענין מספר הטבילות כתב רבינו בס' תשובות הגר"ח (ח"ב עמ' תרמ"ז): **בחול אחד ואדרבא כתוב (כלה רבתי פ"י) שמי שטובל שנים ה"ז מגונה, ובערש"ק ד"פ בשם האריז"ל.** ובענין טבילת שבת כתב רבינו בס' טהרת התורה (סי' ע"ה) **אני טובל בשבת רק פ"א** וכתב שם הטעם שלא לאפושי פלוגתא, דכיון שנחלקו בזה גדולי ישראל ואין בידינו להכריע, למה לו להוסיף על מה שמחוייב! ושם סי' ע"ג שאל מרבינו למה כתב בארחות ישר (סי' נ"א) ד'אין בידינו להכריע' הרי במ"ב מ' שכ"ו מכריע להקל, והשיב: **ד' הגר"א להחמיר וכן ה' נוטה החז"א.**

סיפר אחד שראה ילד כבן י"ב שהגיע לרבינו, ואמר לו שקשה לו להיות מתמיד בלימוד ואע"פ שמנסה להתמיד לא מצליח, והביט בו רבינו זמן מה, ואמר לו לך טבול במקוה, ושאלו הילד מתי לטבול והשיבו רבינו מתי שקשה לך ללמוד, ושאלו לרבינו מה הפשט בזה, והשיב רבינו שאת עצם הסיפור איננו זוכר, אבל אם ענה כך אז זה מה ששמו בפיו מן השמים לומר לו (ספר "הספרים" עמ' רכ"ו)

בס' כנפי רוח (עמ' צ"ג) מביא הגר"י זילברשטיין שליט"א ששאל מרבינו זצ"ל אם אסטרונומים יעלו קרח לירח ויחפרו שם בור וימלאו שם על הירח את הקרח האם תהיה כשרה למקוה. ורבינו זלה"ה ברוחב דעתו השיב דיתכן דלא יועיל, וראייתו מהמשנה (כלים פ"ז מ"ד): ויש במה שנברא ביום הראשון טומאה בשני אין בו טומאה בשלישי יש בו טומאה ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה ופירש הר"ש 'בעושה כלים מן הנבראים ביום ראשון דארץ נבראת ביום א' וכלי חרס העשויה ממנה טמא'. ברביעי ובחמישי אין בהם טומאה, ופי' הר"ש 'ברביעי נתלו המאורות ואין בהם טומאה כלומר שאם יקחו עפר מן הירח אינו מוגדר כארץ וכולו טהור'. וא"כ גם אם יעשו שם מקוה אולי פסול דאינו בארץ, והוסיף הגר"י טעם בהסבר הדבר דהרי בשעת תליית המאורות היה הירח גופו אש כמו השמש הלוהטת.

מנהג החסידים לטבול כל יום קודם שחרית, ופעם שחתי לפני רבינו זצלה"ה את שאלת הג"ר משה שלמה לוינזון אב"ד פארצווי בעל שו"ת חשק שלמה, מהאדמו"ר מקאצק שהחסידים הטובלים בכל יום ביטלו תקנת עזרא (בברכות כ"ב) שהרי מצויין להם מקוואות חמות כל יום, [והקאצקער השיבו שקדושת המקווה היא גופא התקנה, אהל תורה סי' רע"ז], ואמר לי רבינו הכ"מ שיש לו ראייה מהגמ' שיש עניין בטבילה קודם התפילה, ממה שאמרו בברכות (ט"ו א') אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא קריאת שמע ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבח ה', אמר ליה רבא לא סבר לה מר כאילו טבל דכתיב ארחץ בנקיון ולא כתב ארחץ כפי, ע"כ דברי הגמ', ואם אין ענין לטבול קודם התפילה מאי מעליותא בזה שנחשב כאילו טבל.

אמנם רבינו לא נהג בטבילה זו, ואמר לי שטובל רק מתי שצריך, ובע"ש ויר"ט ובשבת בבוקר [בס' כל משאלותיך (עמ' שע"ז) הביא שאמר לו רבינו שבעבר היה נוהג לטבול מידי יום בעשרת ימי תשובה].

שמעתי מרבינו דבתוספתא (ספ"ה דמקוואות) אי' הקופץ לתוך המקוה הרי זה מגונה, הטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה, האומר לחבירו כבוש ירך עלי במקוה הרי זה מגונה וכו' והעתיקו בר"מ (פ"א ה"ט) ובשו"ע (סי' ר"א סעיף ס"ב), ובכ"מ ובב"י נדחק בטעם האיסור לטבול ב' פעמים, וכתב שהוא גזירה שמא ימעטו המים ע"ז ויפסל המקוה, ולפ"ז במקוה גדולה אין לחוש, אמנם במסכת כלה רבתי (ספ"י) מביא מברייתא: והטובל שני פעמים הרי זה מגונה דילמא דייב על אינשי ולא חזי ליה, עכ"ל ולפי טעם זה שלא יתז מים על שאר הטובלים א"כ בטובל יחיד ליתא להך חששא. (וציין לזה רבינו בקרית מלך).

בשו"ת פאת שדך (ח"ב סי' פ"ח) שאל לרבינו: בימים אלו שמעתי מפי עד ראייה נאמן שמע"כ אביו של מע"כ טובל בשבת, ובאמת שמעתי גם אני מפי הגאון ר' זליג ראובן בענגיס זצ"ל שהוא עד מפי עד שהגר"ח וואלזין היה הולך לבית הטבילה בשבת, וגם "א שהגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל היה טובל בשבת, אלא ש"א דאי אפשר לידע, אף שמעתי שקצת מן הפרושים בירושלם ת"ו היו טובלים בשבת, מה הטעם בכ"ז כיון שהוא נגד הגר"א, אולי ידע מע"כ את הטעם, והשיב רבינו: **סומכין על הבה"ל בס' שכ"ו ד"ה אדם.** [וראה בארחות ישר (סוסי"י י"א) ג' הגבלות שצריך להיזהר בהם בטבילה בשבת].

בס' בינת הלב (עירובין מכתבים סי' ה' ס"י) כתב רבינו על הנהגת החז"א בטבילה בשבת: **לשואל השיב לנהוג כהגר"א אבל אאמרי' שליט"א נוהג לטבול וגם אני כן ומרן זצ"ל ידע מזה ולא מיחה.** [השואל הוא הגר"ש ברזם זצ"ל, ראה בארחות רבינו ח"א עמ' רפ"ז]. ואכן רבינו זיע"א היה נוהג לילך למקוה בשבת

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

הגאון הגדול רבי אריה פומרנצ'יק בעל 'עמק ברכה' (ח' שבט)

הגאון רבי בנימין בינוש פינקל ר"י מיר (י"ח שבט תש"נ)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הרה"ג רבי דוד פרנקל זצ"ל (גלב"ע ז' שבט תשנ"ז)

לא בירך ולא התקיים

פעם הגיעו שני בחורים מבוגרים לרבינו וביקשו ברכה לזיווג הגון, ונכח שם בצד החדר גם רבי דוידל ז"ל, ורבינו בירך כל אחד מהבחורים, וכשרצה לברך גם את רבי דוידל, אמר לעומתו, 'איני צריך'.

והסוף היה שניהם התארסו כעבור זמן קצר, ואילו רבי דוד, כידוע, לא נשא אשה עד סוף ימיו (מפי הג"ר ישעי' אפשטיין).

כאן לא פוזנא

סיפר גבאי בית הכנסת לדרמן הג"ר מרדכי אריאל שליט"א, שרבי דוד היה אומר יחד עם רבינו את עשר פרקי התהילים מתוך הקלף, לפני תפילת שחרית, ולמחרת ט' באב הציע שיאמרו עשרים פרקים, כדי להשלים את יום ט' באב שלא אמרו, והזכיר שבמשנה ברורה סימן תקנ"ד סק"ז, מובא שכן היה מנהג קהילת פוזנא הגיב לו רבינו: כאן אין זה קהילת פוזנא...

בקאות בספר תהילים

על לשונו של רבי דוד זצוק"ל היו שגורים פרקי תהילים, ופעם הוא אמר לרבינו שהוא כבר בקי בספר תהילים. אמר לו רבינו אם כן אשאל אותך - היכן יש פסוק, שג' פעמים מסתיימת התיבה באותה אות, שהיא המתחלת התיבה הבאה. ורד"פ לא ידע.

"גילה" לו רבינו: בפרק ק"ז פסוק ל"ה: יש מדבר לאגם מים וארץ ציה למוצאי מים. נענה רבי דוד בצחות "הלא גם אם הייתי עומד על הראש לא הייתי מגיע לזה" (נכד רבינו הג"ר ישעי' כהן).

רבינו בחצר בית הכנסת 'לדרמן' עם רבי דוידל ('זכור לדוד')

לדוד ה' אורי במנחה אצל ליטאים

אחד הדברים שדאג רבי דוד ה' כבוד חכמים ויראתם, והנה עובדה המאפיינת ביותר את אישיותו (זכור לדוד עמוד צח): היה זה בבית הכנסת לדרמן, בחודש אלול שנת תשמ"ה, שבועיים אחרי הסתלקותו של מרן הסטייפלר זצ"ל. ביום השבת בעת תפילת מנחה גדולה במנין הקבוע שהתפלל רבינו זצ"ל, הגיע אורח שכנראה לא ידע או שכח, שאמירת הקדיש אחרי 'עלינו לשבח', שייך להג"ח קניבסקי שבתוך שלושים לפטירת אביו, ומיד אחרי 'עלינו' התחיל האורח לומר קדיש.

גם כשמאן דהו ניסה להשתיק אותו לא עלתה לו כי האורח לא תפס מה רוצים ממנו. והואיל והאורח אמר את הקדיש שתק רבינו ולא אמר קדיש.

רבי דוד ז"ל שהתפלל באותו המנין חשב בליבו, וכי לא ייאמר הפעם קדיש על הסטייפלר? אך לא אמר דבר לאותו האורח כדי שלא לביישו, ותיכף כשסיים הלה את אמירת הקדיש, החל רבי דוד לומר בקול "לדוד ה' אורי וישעי" ומיד התחילו גם הקהל לומר אחריו ואמרו עמו את כל הקיפוטל, ולאחריו אמר רבינו את הקדיש לשביעות רצון כל הקהל.

אחרי כן נענה רבי דוד ואמר בצחות לסובבים, הראיתם דבר כזה, שבית כנסת ליטאי יאמרו לדוד ה' אורי בתפילת מנחה!?!....

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל, תלמידו ומקורבו של מרן החזון איש זצוק"ל, היה עצם מעצמיה ובשר מבשרה של קבוצת תלמידי החזון איש ומקורביו שהתגוררו אחרי הסתלקות החזון"א, ב'שיכון חזון איש' וקבעו את מקום תפילתם בבית הכנסת 'לדרמן'.

הוי רץ למשנה

בנו של רבינו, הגאון רבי שלמה שליט"א ראש ישיבות 'תפארת ציון' ו'קרית מלך' פותח לנו צוהר לעולם שהיה מלפני כיובל שנים:

"רבי דוד פרנקל היה מאנשי לדרמן היראים שעליהם גדלנו בשנות הילדות.

"מידי בוקר הוא היה משכים קום לתפילת ותיקין בבית הכנסת, והוא גם היה מעורר על הלכות שונות ועומד בראש החבורה. אינני יכול לשכוח שמידי בוקר כשהסתיימה התפילה הוא היה מכריז "הוי רץ למשנה", ורבים מן המתפללים היו נעמדים לשמוע שיעור קצר במשניות שנמסר על ידי אחד התלמידי חכמים בבית הכנסת."

"רבי דוד היה תמיד מלא בחיוניות ומרץ נעורים, וכשראה צורך למחות על דברים שלטעמו לא היו בסדר, היה עושה מבלי לחשוש מאיש".

דלה מזכרונותיו. רבי שלמה עם להבח"ח אביו רבינו זצ"ל

חלות לרבי גדלי' נדל

הגר"ש שליט"א נזכר עוד:

קשריו של רבי דוד עם אביו היו עוד מאז היו שניהם יחדיו בצילו של מרן בעל החזון איש, ועד לסוף ימיו של רבי דוד היה קשור עם אביו. לעיתים רבות הוא היה עולה לביתנו לשוחח עמו בלימוד.

קשר מיוחד היה לרבי דוד עם שכנינו לבנין, הגאון רבי גדלי' נדל, והיה מגיע אליו מידי יום לשוחח איתו בדברי תורה, ואחרי שנתאלמן רבי גדלי' מרעייתו, אימי הרבנית ע"ה היתה מגדילה את כמות החלות שאפתה לכבוד שבת, כדי לשלוח חלק מהם לשכן רבי גדלי', שלא היה אוכל מסתם אוכל קנוי בחנות.

וכך מידי שבוע, רבי דוד היה עולה אלינו, וביראת צדקותו היה משפיל את עיניו אך משוחח עם אימי הרבנית ונוטל את החלות עבור רבי גדלי' זצ"ל."

רבינו יוצא מברית מילה בירושלים, לצידו רבי דוד ז"ל ('זכור לדוד')

לא לומר תחנון

כשלא היו אומרים בבית הכנסת 'לדרמן' תחנון מחמת סיבה של חתן או מוהל וכדו' רבינו זצ"ל היה מרוצה מכך, ופעם התבטא שרבי דוד פרנקל היה "דואג" להביא חתן לבית הכנסת כדי שיימנעו מלומר תחנון. ומקורו היה מספר שולחן הטהור (סימן קל"א, ט"ז, ודלא כמשנה ברורה קל"א כ"ו בשם ט"ז, ואמר רבינו כי החזון איש כבר התבטא שאין נוהגים כהט"ז).